

Liaona

Vosa mai na Koniferedi Raraba

E sureti ira na Yalododonu o Peresitedi Nelson "Me Qaqa Duadua Ga na Kalou"; ena Saqati ni Veivakaduiduitaki Vakamatatamata

Kacivaki na Veisau ena Vitusagavulu, kei na Matabisopi Vakatulawa

Kacivaki e 6 na Valetabu Vou

Ītaba: Lo Narváez, V Region, Chile, inset: Apia, Samoa

Ena vuku ni COVID-19, e vuqa na lewe ni Lotu era a sega ni soqoni vata ena veivalenilotu mera sarava kina na koniferedi. Ia, e qai kaburaki na soqoni ena retioyaloyalo kei na siteseni ni retio ena veimatanitu ka sivia e 50 na matanitu, ka sa vakarautaki tu kina na koniferedi ki na dua vei ira na ivavakoso ka sivia na 1.4 billion na tamata.

Soqoni ena Mataka ni Vakarauwai

- 6 Toso ki Liu
Peresitedi Russell M. Nelson
- 8 Eda na Vakatovolei Ira mada Kina
Elder David A. Bednar
- 12 Yaco mo Vakataki Koya
Elder Scott D. Whiting
- 15 Na Mata me Raica
Michelle D. Craig
- 18 Semati na Lomada ena Duavata kei na Bula Savasava
Elder Quentin L. Cook
- 22 Vakaturi Vua na Turaga
Elder Ronald A. Rasband
- 26 Lomani Ira na Nomu Meca
Peresitedi Dallin H. Oaks

Soqoni ena Yakavi ni Vakarauwai

- 30 Nodra Tokoni na Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei na Vakaillesilesi Raraba
Peresitedi Henry B. Eyring
- 32 Rawati ni Bula Raraba Vakamatatamata
Elder D. Todd Christofferson
- 35 Kunea na Reki vei Karisito
Steven J. Lund
- 38 Na Veimatanitu, Veimataqali, kei na Duivosavosa.
Elder Gerrit W. Gong
- 42 Sa Tiko na Kakana
Bisopi W. Christopher Waddell
- 45 Na iSolisoli Totoka Cecere ni Luvena
Elder Matthew S. Holland
- 48 Na iTovo Vaka-Karisito
Elder William K. Jackson
- 51 Ena Cakava na Kalou e Dua na Ka e Sega ni Vakasamataki Rawa
Elder Dieter F. Uchtdorf

Soqoni Raraba ni Marama

- 55 Ni Duavata na Yalo Eda Rawata na Kaukauwa kei na Kalou
Sharon Eubank
- 58 Maroroya na Veisau
Becky Craven
- 60 Na Kaukauwa ni Veivakabulai ni Veisorovaki
Cristina B. Franco
- 67 Marama e Saioni
Peresitedi Henry B. Eyring
- 70 Dou Vakacegu
Peresitedi Dallin H. Oaks
- 73 Karona na Veisiga ni Mataka ena Vakabauta
Peresitedi Russell M. Nelson

Soqoni ena Mataka ni Sigatabu

- 77 Mo Dou Vakatawa, ka Dau Masu Tikoga
Peresitedi M. Russell Ballard
- 80 Mo Cegu, Mo Maravu Mai
Lisa L. Harkness
- 82 Vakasaqarai Karisito ena Vakasama Taucoko
Elder Ulisses Soares
- 86 Au Vakabauti Ira na Agilosu
Elder Carlos A. Godoy
- 88 Eda Tukuni Karisito
Elder Neil L. Andersen
- 92 Me Qaqa Duadua ga na Kalou
Peresitedi Russell M. Nelson

Soqoni ena Yakavi ni Sigatabu

- 96 Vakatovolei, Vakadinadinataki, ka Vakavinakataki
Peresitedi Henry B. Eyring
- 99 Me Tini Vinaka na Cakacaka ni Dausosota, ka Nanuma Me Ka ni Reki Sara!
Elder Jeremy R. Jaggi
- 102 Vinakati Vakalevu Cake Mai Vua na Turaga
Elder Gary E. Stevenson
- 106 Kerekere, Vakasaqara, kei na Tukituki
Milton Camargo
- 109 Caka Dodonu, Vinakata na Yalololoma, ka Lako vata kaya na Kalou ena Yalomalumalumu
Elder Dale G. Renlund
- 112 Kaukauwa Tudei
Elder Kelly R. Johnson
- 115 Waraka tiko na Turaga
Elder Jeffrey R. Holland
- 118 E Dua na iVakarau Tudei Vou
Peresitedi Russell M. Nelson
- 64 Vakaitutu Raraba kei ira na Vakaillesilesi Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai
- 120 iTukutuku ni Lotu
- 127 **Lako Mai, Mo Muri Au**—Vuli mai na Vosa eso ni Koniferedi Raraba

Osaka, Japani

Nai Ka 190 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki

Soqoni ena Mataka ni Vakarauwai, 3 ni Okotova, 2020

Veiliutaki: Peresitedi Henry B. Eyring
iDolamasu: Elder Patrick Kearon
iSogomasu: Elder Juan A. Uceda
Sere kei na ivakatagi mai na Matasere ni Tabernacle ena Lomanibai ni Valetabu *: “Truth Eternal,” *Hymns*, naba 4; “Praise to the Lord, the Almighty,” *Hymns*, naba 72, tuva o Wilberg; “Au Vakilai Koya,” *iVolanisere ni Gonelalai*, 42–43, tuva o Cardon; “Me da Lako Ki Vua,” *Sere ni Lotu*, naba 29; “Na Cakavinaka” *Sere ni Lotu*, naba 131, tuva o Zabriskie; “Dou Veilomani,” *Serenilotu*, 188, tuva o Wilberg.

Soqoni ena Yakavi ni Vakarauwai, 3 ni Okotova, 2020

Veiliutaki: Peresitedi Dallin H. Oaks
iDolamasu: Elder J. Devn Cornish
iSogomasu: Joy D. Jones
Sere kei na ivakatagi mai na veimataqali matasere: “Na Veivanua Rogoca Tu!” *Sere ni Lotu*, naba 160, tuva o Schank; “Beautiful Savior,” *Children’s Songbook*, 62–63, tuva Kasen; “Go Forth with Faith,” *Hymns*, naba 263; “Na Yavu Tudei,” *Sere ni Lotu*, naba 43, tuva o Ashby.

Soqoni Raraba ni Marama, 3 ni Okotova, 2020

Veiliutaki: Bonnie H. Cordon
iDolamasu: Liz Darger
iSogomasu: Kathryn Reynolds
Sere kei na ivakatagi mai na veimataqali matasere: “Na iTabagone Edaidai,” *Sere ni Lotu*, naba 156, tuva o Kasen; “Au Luve ni Kalou,” *Sere ni Lotu*, naba 185; “Rogoca na Sere ni Manumanu,” *iVolanisere ni Gonelalai*, 16, tuva Staheli; “Meu Savasava Tu,” *Sere ni Lotu*, naba 73, tuva Goates.

Soqoni ena Mataka ni Sigatabu, 4 ni Okotova, 2020

Veiliutaki: Peresitedi Henry B. Eyring
iDolamasu: Elder Randall K. Bennett
iSogomasu: Elder Walter F. González
Sere kei na ivakatagi mai na matasere ni Tabernacle ena lomanibai ni valetabu: “Awake and Arise,” *Hymns*, naba 8; “Press Forward, Saints,” *Hymns*, naba 81, tuva o Wilberg; “If the Savior Stood Beside Me,” DeFord, tuva o Cardon; “Tura-ga Keitou Vuabale,” *Sere ni Lotu*, naba 10; “God Is Love,” *Hymns*, naba 87, tuva Murphy; “For I Am Called by Thy Name,” Gates.

Soqoni ena Yakavi ni Sigatabu, 4 ni Okotova, 2020

Veiliutaki: Peresitedi Dallin H. Oaks
iDolamasu: Elder Paul V. Johnson
iSogomasu: Jan E. Newman
Sere kei na ivakatagi mai na Matasere na Tabernacle ena lomanibai ni valetabu: “Na Cava Na Dina?” *Sere ni Lotu*, naba 166, tuva o Longhurst; “Softly and Tenderly,” Thompson, tuva o Wilberg; “iSolisoli ni Kalou e Veisiga,” *sere ni Lotu*, naba 40; “Me Sa Tikoga Kei Kemuni,” *Sere ni Lotu*, naba 88, tuva Wilberg.
* Sere ena soqoni yadua, ena veidusimaki ni dauveiliutaki ni sere duidui kei na dautabaoqani duidui eso, a katonu taumada.

Na Vosaivunau ni Koniferedi Sa Vakautaki Tu

Mo yacova rawa kina na vosaivunau eso ni koniferedi raraba ena onolaini ena veivosa e vuqa, lako ki na conference.ChurchofJesusChrist.org ka digitaka e dua na vosa. Era sa tu talega ena

Gospel Library mobile app. Sa dau kena ivakarau ena loma ga ni ono na macawa mai na gauna ni koniferedi raraba, sa na tu na vidio vaka-Valagi kei na vosa katonu ena veisitoa ni lotu. Na itukutuku ni koniferedi raraba ena kena vakarautaki me baleti ira na lewenilotu lokiloki sa tu ena disability.ChurchofJesusChrist.org.

E na Waqana

Itaba mai vei Kweku Obeng e Accra, Ghana.

Veitaba ni Koniferedi

Na itaba eso e Salt Lake City a tauri mai vei Cody Bell, Mason Coberly, John Lloyd, Leslie Nilsson, kei Dave Ward. Ikuri ni itaba mai vei Benson Arudo, Alexandre Borges, Nicolas Serey Bustamante, Clayton Chan, Randy Collier, Weston Colton, Maria Kaizaki, Julian Klemm, Ashlee Larsen, Greg Martinez, Joeli Mawlam, Melanie Miza, Kweku Obeng, Sayaka Okubo, Margarita sai Pashkova, Eroni Thompson, Tiziano Pezzetti, Alice Price, Jona Rebicki, kei Natalia Te’o.

Sugar City, Idaho, Amerika

NOVEBA 2020 23 NO. 4

LIAONA 16726 858

Mekasini Vakaviti ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Mataveilitaki Taumada: Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

Na Kuorama ni iApositolo Le Tinikarua: M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses Soares

Edita: Randy D. Funk

Dauvakasala: Becky Craven, Sharon Eubank, Cristina B. Franco, Walter F. González, Larry S. Kacher, Jan E. Newman, Adrián Ochoa, Michael T. Ringwood, Vern P. Stanfill

Manidia Dairekita: Richard I. Heaton

Dairekita ni Mekasini ni Lotu: Allan R. Loyborg

Manidia ni Bisinisi: Garff Cannon

Manidia Edita: Adam C. Olson

iVukevuke Manidia Edita: Ryan Carr

Veivuke ena Tabaivola: Enish C. Dávila

Valavola kei na Edita: David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flittton, Garrett H. Garff, Jon Ryan Jensen, Aaron Johnson, Charlotte Larcabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Selu, Lori Fuller Sosa, Chakell Wardleigh, Marissa Widdison

Dairekita ni Cakacaka ni Liga: Tadd R. Peterson

Disaini: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, Joshua Dennis, David Green, Colleen Hinckley, Eric P. Johnson, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Aleni Regehr, Mark W. Robison, K. Nicole Walkenhorst

Kodineita ni iYaya Taqomaki: Collette Nebeker Aune

Manidia ni Tabaivola: Ammon Harris

Kena Tabaki: Ira Glen Adair, Julie Burdett, José Chavez, Bryan W. Gyg, Ginny J. Nilson, Marrison M. Smith

Tabaki taumada: Joshua Dennis, Ammon Harris

Dairekita ni Tabaivola: Steven T. Lewis

Dairekita ni Veivotayaki: Nelson Gonzalez

Me vakau na isau ni mekasini, kei na kena vakatataro e so ki na *Liaona*, Fiji Regional Office, PO Box 90, Suva, 2-20 Lakeba Street, Samabula, Suva, Fiji. E kena isau e \$2.75 dua na yabaki, se \$0.70 na isau ni ilavelave yadudua, me vakavo ga na kena ka tabaki me ivakananumi. Me qai kerei na kena ivakamacala tale e so mai na Valenivolavola Liu ni Lotu, e na talevoni 3388900 e Suva.

Me baleta na sausaumi kei na kena isau ena tauduki kei Amerika kei Kenada, veitaratara ki na nomuni sitoa ni Lotu se ililuni ni tabanalevu se tabana.

Me qai vakau na ivola kei na vakatataro ena parokaramu ni kompiuta ena laihona. CuhurchofjesusChrist.org; ena i-meli ki na laihona@ChurchofjesusChrist.org; se ena meli ki na *Liaona*, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA.

Na *Liaona* (vakadewataka na iVola i Momani ni "kabasi" se "idusidusi") sa vakadewataka oti ena vosa vaka- Albania, Armenia, Bislama, Bulgaria, Cambodia, Cebuano, Jaina, Jaina (vakarawarawataka), Croatia, Czech, Denmark, Necaladi, Valagi, Estonia, Viti, Finiladi, Varanise, Jamani, Kiriki, Idia, Hungary, Aisladi, Idonesia, Itali, Japani, Kiribati, Korea, Latvia, Lithuania, Malaqasi, Masela, Mongolia, Nowei, Poladi, Potukali, Romania, Rusia, Samoa, Slovenia, Sipi, Suwiteni, Swahili, Tagalog, Taiti, Tai, Toga, Ukraine, Urudu, kei na Vietnam. (E duidui na gauna me taba kina ena veivosa yadudua.)

© 2020 mai na Intellectual Reserve, Inc. Dodonu kece e taqomaki. Tabaki e Amerika

Sa rawa me lavetaki na veitukutuku kei na iyaloyalo era tiko ena *Liaona* me baleta na inaki eso, cakacaka ni lotu sega ni saumi se vakayagataki ga e vale. Ena sega ni rawa me lavetaki na veiyaloyalo eso kevaka era sega ni vakadonui mai vei kena itaukei. Na vakatataro baleta na Dodonu ni Lavetaki me na vakau yani ki na Intellectual Property Office, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150, USA; i-meli: cor-intellectualproperty@ChurchofjesusChrist.org.

For Readers in the United States and Canada: November 2020 Vol. 23 No. 4 LIAHONA (USPS 311-480) Fijian (ISSN 1096-5122) is published four times year (April, May, October, and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Post Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 507.1.5.2). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, PO Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

Api, Samoa

Kedra iTuvatuva Vakamatanivola O Ira Era Vosa

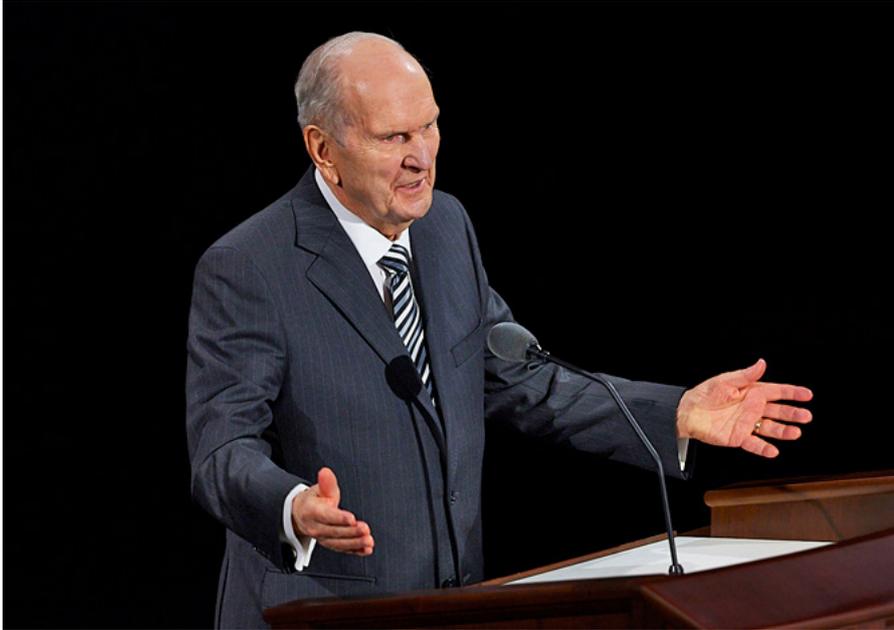
Andersen, Neil L., 88
Ballard, M. Russell, 77
Bednar, David A., 8
Camargo, Milton, 106
Christofferson, D. Todd, 32
Cook, Quentin L., 18
Craig, Michelle D., 15
Craven, Becky, 58
Eubank, Sharon, 55
Eyring, Henry B., 30, 67, 96
Franco, Cristina B., 60
Godoy, Carlos A., 86
Gong, Gerrit W., 38
Harkness, Lisa L., 80
Holland, Jeffrey R., 115
Holland, Matthew S., 45
Jackson, William K., 48
Jaggi, Jeremy R., 99
Johnson, Kelly R., 112
Lund, Steven J., 35
Nelson, Russell M., 6, 73, 92, 118
Oaks, Dallin H., 26, 70
Rasband, Ronald A., 22
Renlund, Dale G., 109
Soares, Ulisses, 82
Stevenson, Gary E., 102
Uchtdorf, Dieter F., 51
Wadell W. Christopher, 42
Whiting, Scott D., 12

iTuvatuva Vakaiulutaga

Agilos, 86, 88
Bulakilikili, 22
Bula rawati koya, 42
Bula savasava, 18, 82
Bula vakayago, 70
Cakacaka ni kaulotu, 6, 38, 51
Cakacaka ni valetabu, 22
Cakacaka Vakalotu, 22, 102
Caka Vinaka, 38
Dina, 32
Duavata, 18, 26, 55, 67
Galala, 92
Gone kei na iTabagone, 35
iKatini, 42
Ira na Parofita, 42, 51
iTukutuku tabaki ni Lotu, 38
iVakadinadina, 6
iVakatakila, 73
iVakatakila ni tamata yadua, 106
iValavala Dodonu, 32, 82
iVola i Momani, 38, 73
iVolanikalou, 106
Jisu Karisito, 6, 12, 15, 18, 26, 32, 35, 45, 48, 55, 58, 70, 80, 82, 88, 92, 96, 109, 112
Josefa Simici, 38, 55, 70, 73, 77, 96
Kalou na Tamada, 38, 51, 92, 115
Karua ni Lako Mai, 67, 77, 88
Kaukauwa, 55, 77, 112
Kequ Yaga, 15
Lawa, 26
Lawatu ni Amerika, 18, 26
Lewe ni Lotu, 38
Loloma, 15, 18, 26, 32, 38, 109
Loloma veivueti, 55, 109
Lotu Vakarisito, 88
Marama, 67, 70, 73
Maroroi, 73
Masu, 77, 106
Na itovo, 48
Na maroroi ni kakana, 42
Na Veiqaravi, 86, 102
Painia, 70
Parofisai, 38

Raica na veiyasana vinaka, 118
Rarama i Karisito, 32
Reki, 35, 45, 70, 99
Rere, 80
Saioni, 18, 32, 55, 67
Sakaramede, 35
Saumaki, 58, 86
Sautu, 80
Savasava, 82
Soqoni vata, 92
Soqosoqo ni Veivukei, 55, 67
Talairawarawa, 22
Tamata vakayago, 82
Tekinolaji, 51, 102
Tubu ni Lotu, 6
Tubu ni tamata yadua, 12, 58, 96
Vakabauta, 60, 73, 77, 80, 88, 99, 112, 115
Vakataisapeili, 15, 35, 88, 99, 118
Vakavakarau, 8, 42, 73
Valavala ca, 45, 82, 109
Valetabu, 6, 22, 102, 112, 118
Veicurumaki, 18
Veidusimaki, 77
Veileiti, 26
Veisorovaki, 35, 45, 60, 88
Veitemaki, 82
Veitokani, 86
Veivakabulai, 45, 60
Veivakaduiduitaki
Vakamatatamata, 26, 92
Veivakalougataki, 38, 51, 102, 106, 115, 118
Veivakatovolei, 6, 8, 38, 42, 45, 51, 60, 70, 77, 80, 96, 99, 102, 115
Veivutuni, 12, 45, 58, 60, 109
Veiyalayalati, 22, 58, 92, 112
Yalayala, 12
Yalodina, 8, 73, 96
Yalomalua, 109
Yalovinaka, 15, 55
Yalovosota, 99, 115
Yavu ni veivakabulai, 8, 32, 48, 70, 96, 115
Yavusa o Isireli, 92

Veika Vakasakiti mai nai ka 190 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki

Ena loma ni veilecayaki, e milioni na tamata era a kunea e dua na gauna ni vakacegu ena koniferedi raraba ka vakayacori enai ka 3–4, ni Okotova, 2020. Era a dusimaki keda na iliuliu ni Lotu vei Jisu Karisito ena itukutuku eso ni duavata kei na loloma, inuinui kei na veivakabulai, kei na vakacegu ena inaki vakalou.

E vakavulica vei keda o Peresitedi Russell M. Nelson na sala meda rawata kina na veivakalougatataka ni da yaco meda tamata ni Kalou.

“Ni ko sa digitaka mo laiva me qaqa ena nomu bula na Kalou, ko na qai kila vakataki iko ni sa ‘Kalou ni cakamana’ na noda Kalou [Momani 9:11].”—Peresitedi Russell M. Nelson (raica na tabana e 92)

E vuqa era a vosa me baleta na **tubu ni tamata yadua** ena noda muri Jisu Karisito, nuitaki Koya, ka solia na loma-da ki Vua.

“Ni da vuki ena yalomalumalumu vei [Jisu Karisito], ena vakalevutaka

o Koya na noda rawa ni veisau.” —Becky Craven (raica na tabana e 58)

Vakadua tale, na **coronavirus** vou oqo a tara na veika eda raica ka rogoca ena koniferedi. Ia, ena ikuri ni veika sotavi oqo a yaco mai e dua na rai cecere ni ra vakanamata o ira era vosa sega walega ena inuinui ia ena noda kila talega vakalevu cake na ituvatuva ni Kalou me baleta na noda marau tawamudu.

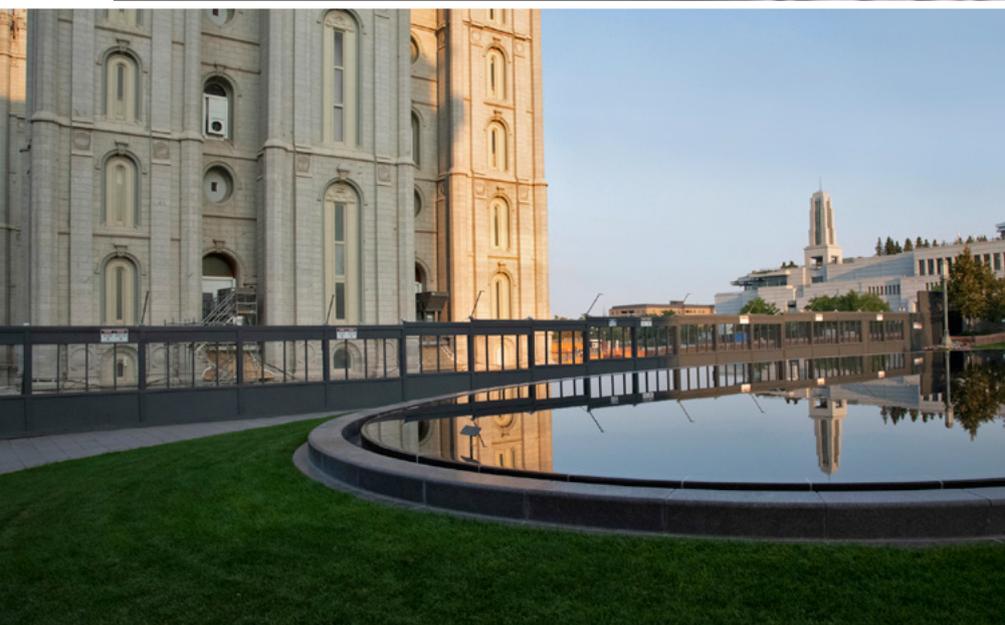
“Na veitarogi se na vakatovolei ena koronivuli ni bula oqo era sa tiki bibi sara ni noda toso e na bula tawamudu. . . . Sa noqu masu ni da . . . sa vulica tiko na lesoni yaga duadua e rawa ga ni vakatavulici keda kina na veika dredre e sotavi.” —Elder David A. Bednar (raica na tabana e 8)

Ena **yavavala ni veimaliwai** ena vuqa na veiyasai vuravura, era sa vakacala na iliuliu na veivakaduiduitaki kei na ivalavala kaukauwa. Era sa kerei keda vaka Yalododonu Edaidai me da

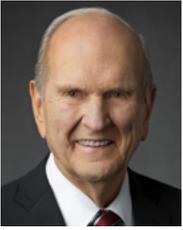
duabau ena ivalavala dodonu, vakaraica na duavata ena duidui, ka veivuke ena tarai cake ni dua na bula veimaliwai e savasava ka veilomani.

“Eda bula ena dua na gauna e kaukauwa kina na tatawasewase. . . . E rawa ni da kaukauwa me da laveta ka vakalougatataka na isoqosoqo tau-coko.” —Elder Quentin L. Cook (raica na tabana e 18)

Ni o nanuma lesu tiko na koniferedi ena ilavelave oqo, keitou nuitaka ni ko na vakila tale na inuinui kei na veivakauqeti o a vakila ena imatai ni gauna, vakakina na nomu rawata na vakasama vovou ena nomu vulica tiko ena veivula mai oqo. ■

Guatemala City, Guatemala

Mai vei Peresitedi Russell M. Nelson
Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Toso ki Liu

Ia, na cakacaka ni Turaga sa toso tudei tikoga ki liu.

Kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, sa dua na ka *rekitaki* me mai sota kei kemuni ni da mai tekivutaka na ika 190 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Au taleitaka na duavata kei kemuni ena nomuni veitikotiko se vanua ga o ni tiko kina, ka vakarorogo ki na nodra itukutuku na parofita, daurairai, ka daunivakatakila kei na iliuliu eso ni Lotu.

Eda sa vakavinavinaka vakalevu ki na tekinolaji e rawa kina meda sema me dua na isoqoni raraba cecere e vuravura ni tisaipeli i Jisu Karisito. Na koniferedi raraba ni Epereli sa dromu a levu cake na tamata a sarava mai na

kedra e liu, ka da sa namaka tiko me na yaco tale oqo.

Ena loma ni vica na vula sa oti, na mate dewa e vuravura raraba, na kama rerevaki, kei na tavuki ni draki eso sa vakatobuicu kina na noda vuravura. Au sa mai rarawa vata kei kemuni e sa takali e dua na nomuni daulomani ena vei gauna oqori. Au masulaki ira era vakila tiko na mosi kei na rararawa ena gauna oqo.

Ia, na cakacaka ni Turaga sa toso tudei tikoga ki liu. Ena loma ni tiko veiyawaki, na matavulo, kei na bose ena Zoom, eda sa vulica kina me da cakava na veika e duidui eso ka so mada ga era sa mana sara. Na

Olmué, Valparaíso, Chile

veigauna duatani e rawa ni kauta mai na kalougata duatani.

O ira na noda daukaulotu kei na iliuliu ni kaulotu era sa ivurevure cecere, gugumatua, ka totoka sara. Dina ga ni vuqa na daukaulotu era se bera tiko ni kunea na sala vou, mera cakacaka kina, e vuqa na tabana ni kaulotu era kaya ni ra sa veivakavulici *vakalevu* cake tiko mai na kena e liu.

Sa gadrevi kina meda sa sogota mada na valetabu, kei na cakacaka ni tara vale era sa tu vakawawa, ia ena gauna oqo era sa toso kece ki liu. Ena yabaki taucoko ni 2020, eda na vaka-sobuduru ki na 20 na valetabu vou!

Sa tubu cake sara na cakacaka ni tuva kawa. E vuqa na tabanalevu kei

na iteki vou era sa tauyavutaki. Keitou marautaka me vakaraitaka yani ni Lotu sa vakarautaka e 895 na veivakatorocaketaki ni matatamata ena mate dewa raraba ena 149 na matanitu.

Na tubu cake ni vulici ni kosipeli ena vuqa na itikotiko sa qaqaco kina na ivakadinadina kei na veimaliwai ni vuvale. E dua na tina a vola: “Keimami sa veivolekati sara kei ira na luvei keimami kei na makubui keimami nikua ena veisotari ena Zoom e vei Sigatabu. Keimami a dui soli vakasama ena vuku ni *Lako Mai, Mo Muri Au*. Na qaqa ni masu baleti ira na neimami vuvale sa veisau baleta ni keimami sa kila vinaka na nodra gagadre.”

Sa noqu masu ni da sa duavata ena vakayagataka na gauna talei oqo

meda tubu vakayalo. Eda sa tiko eke e vuravura meda vakatovolei, ka raica ke da na digitaka meda muri Jisu Karisito, meda veivutuni ena veigauna, meda vuli, ka tubu cake. Sa gagadre na lomada meda torocake tiko. Eda cakava vakavinaka sara oqo ni da tudei tiko ena salatu ni veiyalayalati.

Ena kena kece oqo, na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito, sa lomani keda! Rau sa dau karoni keda! Oi Rau kei na Nodrau agilosu tabu era sa wanonovi keda tiko.¹ Au kila ni dina oya.

Ni da soqoni mai meda rogoca na vosa sa uqeti ira kina na Nona italai na Turaga mera kaya, au sa sureti kemuni mo ni vakasamataka

vakatitobu e dua na yalayala ni Turaga. A kaya ni “*ko koya yadua* sa lomana, sa rawa me taura matua na vosa ni Kalou, na ka sa bula ka kaukauwa ka na tawasea rua na ilawaki . . . kei na vere kecega ni tevoru, ka tubera na [tisaipeli] i Karisito ena sala qiqo ka rabailailai.”²

Sa noqu masu mo ni *digitaka* mo ni taura na vosa ni Kalou ni sa vakaraitaki mai ena gauna ni koniferedi raraba oqo. Sa noqu masu mo ni vakila na taucoko ni loloma uasivi na Turaga me baleti iko,³ ena yacana tabu o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:88.
2. Ilamani 3:29; vakamatatataki.
3. Raica na 2 Nifai 1:15.

Mai vei Elder David A. Bednar
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Eda na Vakatovolei Ira mada Kina

(Eparaama 3:25)

Ogo na gauna me da vakavakarau ka vakatovolei keda se da sa tuvakarau ka rawa ni da cakava na veika kecega e vakarota vei keda na Turaga na Kalou.

Au masuta na veivuke ni Yalo Tabu ena vukuda kece niu wasea na vakasama kei na vakanananu e yaco mai ki na noqu vakasama kei na yaloqu ena noqu vakavakarau mai ki na koniferedi raraba ogo.

Na Bibi ni Veitarogi

Rauta ni sivia e ruasagavulu na yabaki ni bera noqu kacivi ki na

veiqaravi tudei vaka-Lotu, au a caka-caka vakaqasenivuli kei na vakalesilesi ena univesiti. Na noqu itavi taumada vakaqasenivuli meu vukei ira na gonevuli me ra vulica na ivakarau ni vuli vakataki ira. Ka dua na tiki-na bibi sara ni noqu cakacaka meu bulia, kalasitaka, ka vakamacalataka vakamatata na itukutuku ni veitarogi kei na nodra vuli raraba na gone. Me

vaka o ni sa vakila oti beka ena veika ko ni sa sotava mai, ni veitarogi e sega soti ni iwalewale ni vuli era dau taleitaka vakalevu na gonevuli!

Ia sa yaga sara ena vulika na veitarogi e dau caka vakawasoma. E dua na veitarogi vinaka ena vukea noda veidutaitaka na veika eda gadreva me da kila kei na veika eda sa kila tiko me baleta e dua na lesoni; ena vakarautaka talega e dua na ivakarau me da dikeva kina na noda vuli kei na noda toso.

Sa vakakina, na veitarogi se na vakatovolei ena koronivuli ni bula ogo era sa tiki bibi sara ni noda toso e na bula tawamudu. Ia e veivakurabitaki, ni vosa na *veitarogi* e sega mada ga ni bau basika vakadua ena lewe ni va na iVolanikalou Vakavalagi. Ia sa dau vakayagataki na vosa me vaka na *vakatovolei*, *vakadikeva*, kei na *tovolea* me vakamacalataki kina vakadodonu na ivakarau duidui ni kena vakaraitaki vakadodonu na noda kilaka vakayalo me baleta, na kilai, kei na yalodina ki na nona ituvatava tawamudu ni marau na Tamada Vakalomalagi kei na noda rawata me da vakasaqara na veivakalougatataki ni nona Veisorovaki na iVakabula.

O Koya e a vakatekivuna na ituvatava ni veivakabulai e vakamacalataka na inaki dina ni bula vakavakarau ogo, ena nona cavuta na vosa na *vakato-volei*, *vakadikeva*, ka *vakatovolea* ena ivolanikalou ena gauna makawa kei na gauna ogo. "Ia me da *vakato-volei* ira mada kina, era na muria na veika kece sa vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega."¹

Vakasamataka mada na vakatakekere ogo mai vua na Dau ni Same ko Tevita:

"Mo ni *vakadikevi* au, Jiova, ka *vakato-volei* au; ka *vakatovolea* noqu ivi kei na yaloqu.

"Ni sa tu ga e mataqu nanomuni yalololoma: kau sa muria lako talega na nomuni dina."²

Ka sa tukuna na Turaga ena 1833, "O koya, mo dou kakua kina ni rerevaki ira na nomudou meca, raica au sa lewa oti e lomaqu, ni'u na *vakato-volei* kemudou ena ka kecega, se dou na dei tikoga ena noqu veiyalayalati

Provo, Utah, Amerika

Santo Domingo, Dominican Republic

me yacova na mate, io me kunei kina ni dou sa kilikili,” sa kaya na Turaga,³

Na Veivakatovolei kei na Vakatofolea ena Gauna Oqo

Sa vakatakilakilataki, vakatikina, na yabaki 2020, ena dua na mate ka takavi vuravura raraba, e veivakatovolei, vakadidike, ka tofolea noda kaukauwa ena vuqa sara na sala. Sa noqu masu ni da sa vulica tiko na tamata yadua kei na matavuvale na lesoni yaga e dau yaco duadua ga mai vei keda ena veigauna ni da sotava na bula dredre. Au nuitaka talega ni da na vakadinadinataka taucoke vakavinaka sara na “cecere ni Kalou” kei na dina ni na “vakatabuya ko koya na [noda] rarawa [me da] rawata kina na vinaka.”⁴

E rua na ivakavuvuli taumada e rawa ni tuberi keda ka vaqacotaki keda ni da sotava na veigauna veivakatovolei ni noda bula, se cava ga: (1) na ivakavuvuli ni vakavakarau, kei na (2) na ivakavuvuli ni toso tikoga ki liu ena tudei vei Karisito.

Vakatovolei kei na Vakavakarau

Ni da tsaipeli ni iVakabula, eda sa vakaroti me da “vakarautaka na veika sa yaga vei kemudou; ka tauyavutaka

e dua na vale, io me vale ni masumasu, vale ni lolo, vale ni vakabauta, vale ni vuli, vale ni lagilagi, vale vakaivakarau, na vale ni Kalou.”⁵

Sa yalataki talega vei keda ni, “Kevaka dou sa vakarau vakavinaka tu dou na sega sara ni rere.

“Ka mo dou drotaka rawa kina na nona kaukauwa na meca, ka soqoni vata mai vei au ni dou sa tamata yalododonu, ni dou sa sega ni tauvi duka ka sega ni beitaki ena dua na ka.”⁶

Na ivolanikalou oqo e vakarautaka na suitu uasivi sara ni kena tauyavu ka vakarautaki na noda bula vakayago ka vakayalo talega. Na noda sasaga me da vakarautaki keda ena veivakatovolei ni bula oqo e dodonu me muria na ivakaraitaki ni iVakabula o koya “sa tubu cake tikoga ena vuku kei na yagona talega, a sa vinakati koya vakalevu cake tikoga na Kalou kei ira talega na tamata”⁷—veiwaki ka tautauvata vinaka na tuvakarau vakavakasama, vakayago, vakayalo, kei na veimaliwai raraba.

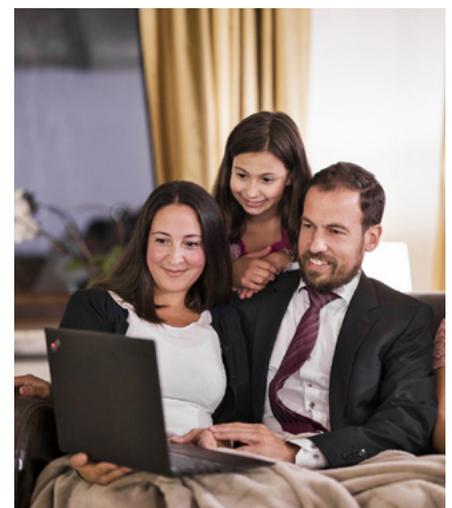
Ena dua na yakavisiga ena vica na vula sa oti, keirau a dikeva kei Susan na neirau kakana maroroi kei na iyaya ena gauna ni leqa vakasauri. Ena gauna a totolo tiko kina na dewa ni COVID-19, ka vica na uneune e

kurelaka na neirau itikotiko e Utah. Keirau a cakacakataka ena itekivu ni neirau bula vakawati me keirau dau muria na ivakasala vakaparofita me baleta na noda vakavakarau ki na gauna veibolei tawakilai, o koya a dua kina na ka vinaka ka taudonu me caka ena loma ni matetaka levu kei na uneune na “vakadikevi” ni ituvaki ni neirau tuvakarau. Keirau vinakata me keirau kila na vanua keirau toka kina ena veivakatovolei sega ni namaki oqo.

E levu sara na ka keirau vulica. Ena vuqa na tikina sa veirauti vinaka na neirau vakavakarau. Ena so tale na vanua, a gadrevi me vakavinakataki baleta ni keirau a sega ni kila ka sota-va na gagadre eso ena gauna donu.

Keirau veidredrevaki talega ena vuqa na gauna. Keirau qai raica ena dua na kovate tu vakatikitiki eso na iyaya sa vicavata na yabaki na kena maroroi tu. Meu tukuna sara vakadodonu, keirau a rere ni dolava ka vakadikeva eso na itawatawa palasitika de keirau sereka tale mai e dua na matetaka i vuravura raraba. Ia e dodonu mo ni kila ka marautaka ni keirau a biuta laivi vakavinaka na veika rerevaki oya, ka sa vakarusai kina na ka vakatubuleqa ki na bula oya.

Eso na lewe ni Lotu era nanuma ni sa sega tale ni qai bibi na ituvatuva kei na kakana ena gauna ni leqa tubukoso, na kakana maroroi, kei na kato ni iyaya ni 72 na auwa baleta ni ra sa sega ni tukuna tiko vakarabailevu ena

Munich, Jamani

Guatemala City, Guatemala

gauna oqo o ira na Veitacini iLiuliu na ulutaga oqo kei na ulutaga veiwekani eso ena koniferedi raraba. Ia era sa dau vunauca vakalevu na iliuliu ni Lotu ena veiyabaki sa sivi na ivakasala ni vakavakarau. Na ivakasala vakapaprofita e veigauna ena dua na gauna balavu sa tauyavutaka e dua na vakatasuasua mana ni domo ni ivakasala ni qaqarauni ka rogo levu cake sara mai na domo ni solo yadua.

Me vaka ga na kena dau vakavotui mai ena gauna veibolei na malumalumu vakayago, sa vakakina, na kena dau seraka mai na revurevu ca ni matetaka ni vakawelewele vakayalo kei na lomawele ena gauna ni veivakatovolei dredre. Eda vulica mai na italanoa vakaibalebale ni tini na goneyalewa ni lokuyarataki na vakavakarau ena vakavuna na sega ni rawati vinaka ni veivakatovolei. Nanuma na

nodratou a sega ni vakavakarau vakavinaka na goneyalewa lialia ena veitarogi a soli vei iratou ena siga e lako mai kina na tagane sa qai vakawati.

“O iratou nalialia eratou a kauta na nodratou cina, ka sega ni kauta vata kei iratou na waiwai:

“[O iratou na] vuku eratou sa kauta na waiwai ena nodratou tavaya kei na nodratou cina.

“Ni sa qai lomalomani-bogi na vanua, sa ia na kacikaci, Raica sa lako mai na tagane sa qai vakawati, dou laki veitata-vaki kaya.

“Eratou sa qai tucake kecega na goneyalewa oqo, a ratou sa vakarautaka na nodratou cina.

“A sa kaya ko iratou na lialia vei iratou na vuku, solia mai vei keitou e dua na nomudou waiwai; ni sa boko na neitou cina.

“A sa kaya ko iratou na vuku, de sa sega ni takiveilevu vei keda: e vinaka mo dou lako ga vei ira na dauveivoli, ka volia na nomudou.

“Ia ni ratou sa lako me ratou volivoli, sa tadu mai na tagane sa qai vakawati; ia ko iratou sa vakarau oti tu, e ratou sa curu vata kaya ki na kana magiti ni vakawati: a sa qai sogo na katuba.

“Sa qai lako talega mai emuri ko iratou na goneyalewa ko ya, ka kaya, Noqu Turaga, Noqu Turaga, dolavi keitou.”⁸

“A sa vosa ko koya ka kaya, Au sa kaya vakaidina vei kemudou, au sa sega ni kilai kemudou.”⁹

Ena veitarogi oqo, eratou vakadinatataka kina na lima na goneyalewa lialia ni ratou dau rogoa walega na vosa ka sega ni cacacatakata na vosa.¹⁰

E dua na noqu itokani dau gugumatua ena koronivuli ni lawa. Ena dua na iwasewase ni vuli, dau solia nona gauna e veisiga o Samu me railesuva, umana, ka vulica nona ivolanivuli ena veilesoni yadua e vulica tiko. E dau muria na ivakarau vata oya ena nona kalasi kece ena mua ni veimacawa kei na veivula. Na nona iwalewale a

rawa kina me vulica na lawa ka sega ni wiligusutaka walega na veitikina matailalai. Ni sa voleka mai na i otioti ni veitarogi, sa tu vakarau tu o Samu. E a kila o koya ni gauna ni iotioti ni veitarogi e dua na gauna sega kina na lomaocaoca ena gauna ni nona vuli lawa. Na vakavakarau vakavinaka ena gauna donu ena kauta mai na qaqqa ena noda vakadinadinatiki keda.

Na iwalewale ni vuli lawa nei Samu e vakavoqataka e dua vei ira na ivakarau taumada ni Turaga me baleta na tubu kei na veivakatoroicaketaki. “Ia raica, sa kaya vakaoqo na Turaga na Kalou, Au na solia vei ira na luve ni tamata na vosa ena vosa, na ivunau ena ivunau, vakalailai eke, ka vakalailai e kea; ia sa kalougata ko ira sa vakarorogo ki na noqu ivunau, ka vakatudaliga ki na noqu ivakasala, ni ra na vulica na yalomatua; ia kivei koya ena ciqoma au na solia vakalevu cake vua.”¹¹

Au sureti keda me da “vakananuma mada kina na [noda] ivalavala”¹² ka “dikevi [keda], se [da] tu ena vakabauta se segai; [ka] vakatovolei [keda].”¹³ Na cava beka eda sa vulica mai na vica na vula sa oti ni veiveisau ena ivakarau ni bula kei na vakatatabu? Na cava beka e gadrevi me veisautaki ena noda bula vakayalo, vakayago, noda bula ni veimaliwai raraba, na itovo ni yaloda, kei na vakasama? Oqo na gauna me da vakavakarau ka vakatovolei keda se da sa tuvakarau ka rawa ni da cakava na veika kecega e vakarota vei keda na Turaga na Kalou.

Vakatovolei ka Toso ki Liu

Au a tiko ena veibulu vua e dua na daukaulotu gone ka a vakaleqai ena dua na vakacalaka. A vosa na tamana na daukaulotu ena lotu ka vakamacalataka na mosiniyalo ena veitawasei tawanamaki ena bula oqo mai vua e dua na luvena lomani. A tukuna vakadodonu ni sega ni ciqoma na vuna se na gauna e yaco kina e dua na ka vaqo. Ia au na dau nanuma tu ga ni a tukuna talega na turaga vinaka oqo ni kila o koya ni kila na Kalou na vuna kei na gauna ena takali kina na luvena—ka sa rauti koya vakavinaka

oya. A tukuna vei ira na ivavakoso ni na sega na leqa ki na nona matavuvuale, dina ga ni ratou rarawa vakalevu, e dei tu ka sega ni yavalati rawa na nodratou ivakadinadina. A tinia na nona vosa ena itukutuku oqo, “Au vinakata mo ni kila me vaka na kospeli i Jisu Karisito, na neitou matavuvuale sa tiko kece i loma. Keitou sa tiko kece i loma.”

E dina ni muloraka na yalo ka dre-dre na nona yali e dua na daulomani, eratou sa vakarau tu vakayalo na lewe ni matavuvuale yalodina oqo me ratou vakadinadinataka ni rawa ni ratou vulica na veilesoni tawamudu na kena bibi mai na veika eratou a kune rarawa kina.¹⁴

Na yalodina e sega ni ka e yalo-waitaki se niuqawaqawataki ni bula. Noda cakacakataka noda vakabauti Jisu Karisito sai koya na noda nuitaka ka vakadinati Koya ni sa noda iVakabula, na Yacana, kei na Nona yalayala. Ni da “toso ki liu ka tudei vei Karisito, ena taucoko ni nomudou vakanuinui, ka mo dou lomana na Kalou kei ira na tamata kecega,”¹⁵ eda sa vakalougatataki ena dua na ivakarau ni rai tawamudu kei na raivotu ka uabaleta vakalevu sara na noda kaukauwa yalani vakkatamata. Eda na vakaukauwataki me da “vakasoqoni vata, ka tiko ena vanua tabu”¹⁶ ka “kakua ni yavalati rawa, me yacova na siga, ni sa yaco mai na siga ni Turaga.”¹⁷

Niu vei qaravi tiko vakaperesitedi ni Brigham Young University–Idaho, a tadu yani ki koronivuli o Elder Jeffrey R. Holland ena Tiseba ni 1998 me vosa ena dua na neimami lotu

vakamacawa. Keirau a sureti ira e dua na ilala gonevuli kei Susan me ra sota ka veitalanoa vata kei Elder Holland ni se bera ni mai vosa. Ni sa voleka ni oti na gauna, au a tarogi Elder Holland, “Kevaka e rawa mo vakavulica vei ira na gonevuli qo e dua na ka, na cava beka oya?”

E sauma o koya ka vaka: “Eda sa vakadinadinataka tiko na noda sa toso tikoga yani ki na veibasai. Ena kautani mai vei keda na Yalododonu Edaidai na digidigi ni tu e lomadonu. Sa na sega na lomadonu ni gaunisala.

“Kevaka o vakamura na drodro ni dua na uciwai, o na yaco ki na dua na vanua. O na yaco ki na vanua e kauti iko kina na kui. Ena sega ni rauta na toso vata kei na uciwai, muria na ua, kuitaki ena kui ni wai.

“Me caka na digidigi. Na sega ni digidigi e dua na digidigi. Vulica mo digidigi ena gauna oqo.”

Na itukutuku nei Elder Holland me baleta na tosocake ni veisaqasaqa sa vakadinadinataka ni itukutuku vakaparofita ena ivakarau raraba kei na veika e yaco ena loma ni 22 na yabaki mai na gauna a sauma kina na noqu taro. Ni a sa raica rawa tu mai ni na rabailevu tikoga na maliwa ena sala ni Turaga kei na nei vuravura, a solia o Elder Holland na ivakasala ni qaqa-rauni ni na totolo sara na kena yali yani na logavinaka ni dua na yava ena loma ni Lotu vakalesui mai ka dua na yava i vuravura. A veivakayaloqataki tiko na italai ni Turaga oqo vei ira na itabatamata gone me ra digidigi, vakavakarau, ka yaco me tisaipeli

yalodina ni iVakabula. A vukei ira tiko me ra vakavakarau ka toso ki liu ena vakadinadinataka, vakadikevi, ka vakatovolei ni nodra bula.

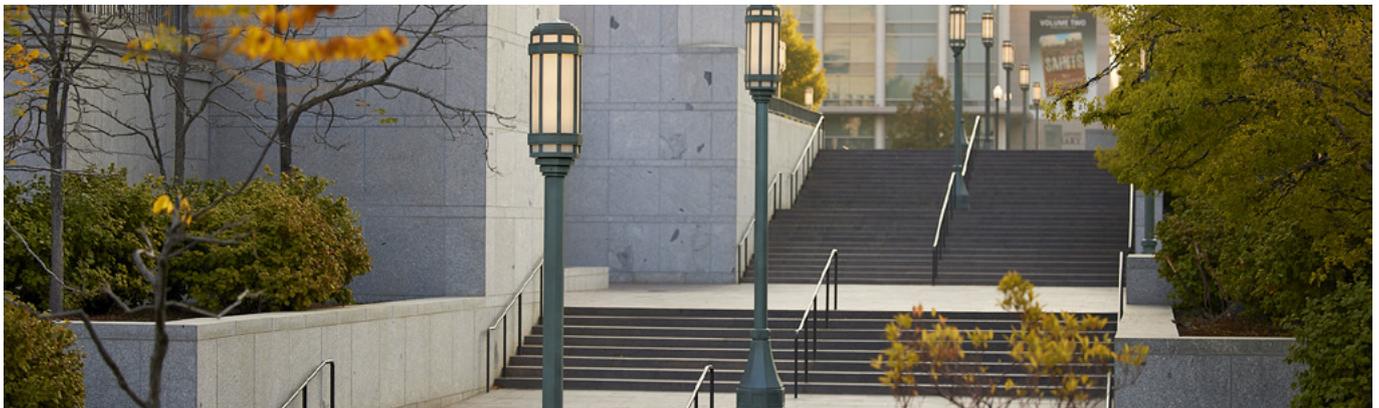
Yalayala kei na iVakadinadina

Na iwalewale ni vakadinadinataka keda e tiki bibi sara ni nona ituvatuva cecere ni veivakabulai na Tamada Vakalomalagi. Au yalataka ni da sa vakavakarau ka toso tikoga ki liu ena vakabauta na iVakabula, ena tautauvata na keda maka ena itoitoni ni veitarogi ni bula oqo: “E vinaka, a tamata vinaka ka dina: ko sa dina ena ka e vica ga, au na lesi iko mo lewa na ka e vuqa: curu ki na marau ni nomu turaga.”¹⁸

Au vakadinadinataka ni Kalou na Tamada Tawamudu e Tamada. O Jisu Karisito na Luvena Duabau ga sa Vakaturubu na noda iVakabula ka Dauveivueti. Au vakadinadinataka na dina oqo ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Eparaama 3:25; vakamatatataki.
2. Same 26:2-3; vakamatatataki.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 98:14; vakamatatataki.
4. 2 Nifai 2:2.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 88:119; vakamatatataki.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 38:30-31.
7. Luke 2:52.
8. Maciu 25:3-4, 6-11.
9. Vakadewa nei Josefa Simici, Maciu 25:12 (ena Maciu 25:12, ivaamacala e botona a).
10. Raica na James 1:22-25.
11. 2 Nifai 28:30.
12. Akeai 1:5, 7.
13. 2 Korinica 13:5.
14. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 105:6.
15. 2 Nifai 31:20.
16. Vunau kei na Veiyalayalati 101:22.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 87:8.
18. Maciu 25:21.

Mai vei Elder Scott D. Whiting
Ena Vitusagavulu

Yaco mo Vakataki Koya

Ena Nona veivuke vakalou duadua ga na iVakabula ena rawa meda toso kina ki liu ka yaco me vakataki Koya.

Ki vua sara mada ga e dua ka vulica vakamatata na bula kei na veiqaravi i Jisu Karisito, nai vakaro ni iVakabula meda “vinaka sara me vakataki au”¹ e veivakadrukai ka vaka me na sega ni yacovi rawa. Ena rairai beka o vakataki au—ni matata tu vei iko na nomu malumalumu kei na cala ka o vakasamataka kina ni logaloga vinaka cake na lakovi ni dua na sala ka sega na kena cabe ka lailai kina na tubu. “Sa dina sara, na ivakavuvuli oqo e sega sara ni dina ia sa vakalevulevui ga,” eda vakaiulubale, ena noda digitaka

na sala e logaloga vinaka ka lailai kina na veisaqasaqa, okoya ka da sega ni solia kina vakalevu nai gu me kauta mai na veisau e gadrevi.

Ia vakacava kevaka na noda yaco “me vakataki [Koya]” e rawa, ena keda ituvaki sara mada ga vakayago? E vakacava ke rawati edua na kena itagede ena bula oqo, ka dina sara, ni gadrevi taumada oqo meda laki tiko vata tale kina kei Koya? E vakacava ke “me vakataki Koya” e sai koya sara ga na ka e nanuma na iVakabula? Na cava e tarava mai? Nai vakatagedegede

ni igu cava eda lomasoli ni solia, me sureta na Nona kaukauwa veivakura-buitaki ki na noda bula me rawa ni da veisautaka kina na keda ituvaki?

E vakavulica o Elder Neal A. Maxwell: “Nida vakananuma vakati-tobu na noda sa vakaroti mai vei Jisu meda vakataki Koya, eda raica ni keda ituvaki oqo e dua ka sega ni se ca, ia e dua ka da lomalomarua ka lailai kina na lomakatakata ki na Nona inaki—ka sa noda talega! Eda vakalavelaveti koya ia e lailai ga na gauna eda vakatotomuri Koya kina.”² E dua nai talatala gone, o Charles M.Sheldon, a cavuta na vakasama vata oqo ena nona kaya: “Na noda bula Vakarisito e taleitaka vakalevu na kena rawarawa kei na logaloga vinaka mai na noda taura cake e dua na ka e sukusukura ka bibi me vaka na kauveilatai.”³

E dina sara, o keda kece eda vauci ena ivakaro meda vakataki Koya, me vaka ga na nona vakataka na Tamana ko Jisu Karisito.⁴ Ni da toso ki liu, eda yaco meda taucoko mai, vakayagoyagovinakataki ka matua sara.⁵ Nai vakavuvuli vakaoqo e sega ni yavutaki ena ivunau ni dua na lotu ia e soli vakadodonu sara ga maivua na Turaga vakai Koya. Na itovo ni rai vakaoqo e dodonu me bulataki kina na bula, vakasamataki kina na veitaratara, ka vaqaqacotaki kina na veiwekani. Sa dina sara, e sega tale na sala me vakamavotaka na kavoro ni veiwekani se dua na matatamata ka sa mavoa tu, ia, oi keda yadua ga ena noda vakatotomuria vakataucoko sara na Tui ni Vakacegu.⁶

Meda vakananuma na sala meda tekivutaka kina edua na sasaga ena vakasama titobu, nakiti, ka lomadei meda yaco me vakataki Koya ena noda taukena nai tovo ni bula sara ga i Jisu Karisito.

Naki-ta ka Cakava

Ena vica na yabaki sa oti, o na watiq kei au keirau a duri tu ena itekivu ni sala ki na ulunivanua cecere o Mount Fuji, e Javani. Ni tekivu me keirau kaba cake keirau a rai sara yani vakayawa ki na dela ni ulunivanua ka vakataroga se keirau rawa ni yacova.

Orem, Utah, Amerika

Ni keirau toso tiko, na wawale, mosi ni viciko, kei na lailai ni cagi bula sa tekivu me vakilai. Ena neirau vakasama, sa ka bibi sara me keirau vakanamata ki na ikalawa ga ka tarava. Keirau dau cavuta, “Au na sega beka ni se yaco vakatotolo ki cake, ia au rawa ni taura nai kalawa ka tarava ena gauna sara ga oqo.” Ni toso tiko na gauna na veika ka vaka me dredre sa yaco me rawarawa mai—ena vei ikalawa yadua.

Nai matai ni kalawa ena sala meda yaco me vakataki Jisu Karisito sai koya me tiko na gagadre me da vakayacora vakakina. Na kilai vakavinaka ni ivakaro meda vakataki Koya e vinaka, ia na kila oqori e gadrevi me semati ki na dua gagadre titobu meda vakavoutaki keda, dua nai kalawa ena dua na gauna, me ulabaleta na tamata vakavuravura.⁷ Me vakavurei na gagadre, e dodonu meda kila se ocei o Koya. E dodonu meda kila eso na ka me baleta na Nona itovo ni bula,⁸ ka dodonu meda vakaraica na nona itovo ena ivolanikalou, ena soqoni ni sokalou, kei na veivanua tabu eso. Ni tekivu me tubu na noda kila me baleti Koya, eda na raica na Nona itovo ni bula ni ra vakaraitaka mai na tani. Oqo ena vakayaloqaqataki keda ena noda vakasaqara vakaikeda, ni kevaka era rawa ni rawata na tani na nona itovo ki na dua nai tagede, sa na rawa talega vei keda.

Kevaka eda dina vei keda, na Rarama i Karisito⁹ ka tiko vei keda ena vakasolokakanataka ni tiko e dua na maliwa ena kedrau maliwa na vanua eda tiko kina me vakatauvatani kei nai tovo ni bula ka gadrevi ni iVakabula.¹⁰ Na dina vakaoqo e bibi kevaka meda na tubu meda me vakataki Koya. E dina sara, na dina sa dua na itovo ni Nona bula.

Ena gauna saraga oqo, vei keda na doudou eda na rawa ni vakasamataka me kerea edua na lewe ni vuvale nuitaki, watida, itokani se iliuliu vakayalo se na itovo ni bula cava i Jisu Karisito e gadrevi vei keda—ka na gadrevi talega meda na tu vakarau ki na isau ni taro! Ena so na gauna eda raici keda ena iloilo ka vakatanitaka na keda irairai ka vakaraitaka vei keda

nida sa rui momokiti se lila vakalevu sara mai na keda irairai dina.

O ira na itokani kei na lewe ni vuvale nuitaki era rawa ni vukei keda meda raici keda vakadodonu, ia o ira vakai ira era rawa ni raica vakatani na veika eso, dina ni ra cakava tiko ena yalo ni loloma kei na via veivuke. Me kena i lutua, sa ka bibi meda kerea talega vua na Tamada Vakalomalagi dauloloma na ka eda gadreva kei na vanua me vakanamata kina na noda i gu. Na nona rai me baleti keda e taucoko ka na vakaraitaka vei keda ena yalo loloma na noda malumalumu.¹¹ E rairai beka o na vulica ni o gadreva na vosota vakalevu, yalomalumalumu, loloma uasivi, loloma, inuinui, gugumatua se talairawarawa me cavuti mada ga e vica.¹²

Ena dua na gauna wale tikoga sa oti, au a sotava kina e dua na ka vakamosi-yalo, ni dua nai iliuliu ni Lotu yalololoma a vakatututaka vakadodonu ni rawa me a tiko vakalevu cake vei au e dua na mataqali itovo ni bula. Ena yalo ni loloma e a sega tale ni were ubiubi. Ena bogi oya au a wasea vei watiqo na ka au a sotava. E a yalo loloma ka veivosoti, dina ga ni a duavata kei na nona vakatutu. Na Yalo Tabu a vakadeitaka vei au ni nodrau i vakasala a vu mai vua e dua na Tamada Vakalomalagi dauloloma.

Ena rawa me veivuke vakalevu na noda vakaotiva ena loma dina na

itaviqaravi ni itovo ni bula va Karisito ena wase e 6 ni *Vunautaka na Noqu Kosipeli*.¹³

Ni sa oti na nomu vakayacora na vakadidike ena loma dina ka nakita mo tekivu cabeta cake na ulunivanua, ena gadrevi vei iko mo veivutuni. A vakavulica o Presidedi Russell M. Nelson ena yalo ni loloma: “Ni da sa digitaka meda veivutuni, eda sa digitaka meda veisau! Eda sa vakatara na iVakabula me vakavoutaki keda ki na keda ituvaki vinaka duadua. Eda sa digitaka meda tubu vakayalo ka ciqoma na reki—na reki ni noda vueti mai Vua. Ni da sa digitaka meda veivutuni, eda sa digitaka meda vakataki Jisu Karisito vakalevu cake.”¹⁴

Noda yaco me vakataki Jisu Karisito ena gadrevi meda veisautaka na lomada kei na nanuma, na noda itovo ni bula sara ga, kei na noda vakayacora rawa, sa na rawa duadua ga ena loloma veivueti i Jisu Karisito.¹⁵

Mo Kila ka Cakacakataka

Ni ko sa nakita mo veisau ka veivutuni ka sa vakasaqara na veidusimaki ena masu, vakanananu titobu ena loma dina, ka rairai veivakasalataki talega kei ira na tani, ena gadrevi vei iko mo digitaka edua na itovo ni bula ka mo vakanamata kina vakatabakidua. Ena gadrevi vei iko mo yalataka mo solia kina na igu e vakaibalebale. Na vei itovo ni bula oqo era na sega ni yaco mai vakarawarawa se vakasauri, ia ena Nona loloma, era na sosoqoni tiko mai vakamalua ni o sasaga tiko.

Na vei itovo ni bula va Karisito era isolisoli mai vua na Tamada Vakalomalagi dauloloma me vakalougatataki keda kei ira era tiko wavoliti keda. O koya gona, na noda sasaga me rawata na vei itovo ni bula oqo ena gadrevi kina na vakamamasu mai na vu ni yalo me baleta na Nona veivuke vakalou. Kevaka eda vakasaqara na vei isolisoli oqo meda veiqaravi vakavinaka cake kina vei ira na tani, ena vakalougatataki keda o Koya ena noda sasaga. Na sasagataki ni isolisoli mai vua na Kalou ena yalo ni nanumi koya ga ena tini ena vakanuinui kara kei na lomabibi.

Ni o vakanamata vakatitobu ena dua na itovo ni bula gadrevi, ka o toso tiko

ki liu ena kena rawati na itovo ni bula oya, na vei itovo ni bula tale eso sa na tekivu me sosoqoni mai vei iko. Ena rawa beka vua e dua e vakanamata tiko vakatitobu ki na loloma uasivi me na sega ni tubu ena loloma kei na yalomalumu? Ena rawa beka vua e dua e vakanamata tiko ki na talairawarawa me na sega ni rawata na gugumatua kei na inuinui e levu cake? Na nomu sasaga vagumatua mo taukena e dua na itovo ni bula ena yaco me na laveta cake na nodra bula era tu wivoliti iko.

Vola ka Tomana Tiko

E ka bibi vei au ena noqu sasaga meu vakataki Koya, sai koya meu vola na veika au sotava kei na veika au sa vulica tiko. Ni dua na Nona itovo ni bula sa tiko e loma sara ni noqu vakananau niu vuli tiko, na ivolanikalou sa yaco me vou niu raica na ivakaraitaki ni nona itovo ni bula ena Nona ivakavuvuli, na Nona veiqaravi, ka vei ira Nona tisaipeli. Na mataqu sa yaco talega me vakanamata vakalevu cake ena kilai ni itovo ni bula vei ira na tani. Au sa raici ira oti eso na tamata taleitaki e loma kei na taudaku ni Lotu ka tiko vei ira na Nona vei itovo ni bula. Era sa ivakaraitaki kaukauwa sara ni sala e rawa kina vei ira na itovo ni bula vaka oya mera vakaraitaki mai vei ira na tamata ena Nona loloma uasivi.

Rexburg, Idaho, Amerika

Me laurai na tubu dina, ena gadrevi vei iko mo tomana tikoga na sasaga. Me vaka ga ni gadrevi na vakavakarau ni bera na kabati ni dua na ulunivanua, na vosota kei na gugumatua ni vakacagau tiko, sa vaka kina nai lakolako oqo ena gadreva na sasaga vakaidina kei na soli bula. Na bula va Karisito dina, sai koya noda sasaga me yaco me vakataka na noda Turaga, ka dau gadrevi tu ga kina na noda igu vinaka duadua e veigauna.¹⁶

Oqo e dua na vosa ni qaqarauni lekaleka. Na ivakaro mo yaco mo vakataki Koya e sega ni nakiti mo vakila kina ni beitaki iko na lomamu, sega ni kilikili, se sega ni lomani. Na veika sotavi kece ena noda bula vakayago e sa baleta na tubu, vakatovolea, tawa yacova, kei na rawata. Keirau na vinakata vakalevu beka kei watiq me keirau bobo ga ka kauti keirau cake ena sala e veivakurabitaki ki na dela ni ulunivanua, ia oya e sega ni salavata kei na inaki ni bula oqo.

O sa vinaka cake, ko sa lomani, ia e sega ni kena i balebale ni o sa taucoko sara. E tiko na cakacaka me vakayacori ena bula oqo kei na bula ka tarava. Ena Nona veivuke vakalou duadua ena rawa meda toso kina ki liu ka yaco me vakataki Koya.

Ena veigauna oqo, ni “na [vaka me] yavavala na ka kecega; ka . . . [vaka me] rere na tamata kecega,”¹⁷ nai wali duadua ga, sai koya meda tovolea meda vakataka na iVakabula,¹⁸ na Dauniveivueti¹⁹ ni tamata kecega, na Rarama kei Vuravura,²⁰ ka vakasaqarai Koya a tukuna, “Oi au na sala.”²¹

Au kila ni noda yaco me vakataki Koya ena Nona veivuke kei na kaukauwa vakalou e rawa ena dua nai kalawa ki na dua tale. Ke sega ni vakakina, ke a sega ni solia o Koya vei keda na ivakaro oqo.²² Au kila oqo—vakatikina baleta niu raica na Nona itovo ni bula ena vuqa sara vei kemuni. Ena veika oqo au sa vakadinadina kina ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

- 3 Nifai 27:27. Ena isema ni vei ivakaro mai vua na iVakabula, raica na Maciu 5:48 (“O koya mo dou qai vinaka sara me vaka sa vinaka sara na Tamamudou sa tiko mai lomalagi”); 1 Joni 2:6 (“O koya e kaya ni rau sa tu vata kaya, e kilikili kaya me ia nai valavala sa vaka na nona i valavala”); Mosiah 3:19 (“Ni sa meca ni Kalou na tamata vakavuravura, ka sa vaka tu mai kina tekivu sara mai na lutu i Atama, ka na vaka tu kina me sega ni mudu ka sega ni mudu, ka vakavo ke sa talairawarawa ki na veivakayararataki ni Yalo Tabu, ka biuta tani na tamata vakavuravura ka yaco me i valavala dodonu ena vuku ni veisorovaki i Karisito na Turaga, ka yaco me vaka na gonelailai, me talairawarawa,

yalomalua, yalomalumalumu, dauvosota, sinai ena loloma, ka ciqoma na veika kece sa raica na Turaga ni dodonu me sotava, me vaka na gone sa talairawarawa vua na tamana"); Alama 5:14 ("Ia oqo raica, au taroga mada vei kemuni, na wekaqu ena lotu, ko ni sa sucu li vakayalo vua na Kalou? Ko ni sa ucui koya tiko li ena kemuni irairai?"); 3 Nifai 12:48 ("O koya au sa gadreva kina mo dou vinaka sara me vakataki au, se vaka na Tamamudou sa tiko mai lomalagi").

2. Neal A. Maxwell, *Even As I Am (Me Vakataki Au)* (1982), 16.
3. Charles M. Sheldon, *In His Steps (Ena maue ni yavana)* (1979), 185.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 93:12–17.
5. Raica na Maciu 5:48, ivakamacala e botona *b*.
6. Raica na Aisea 9:6; 2 Nifai 19:6.
7. Raica na 1 Koronica 2:14; Mosaia 3:19.
8. Raica na Maciu 7:23; 25:12; Mosaia 26:24; raica talega na ivakamacala e botona ena veitiki ni ivolanikalou; David A. Bednar, "Kevaka Dou sa Kilai Au," *Liaona*, Nov. 2016, 102–5.
9. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 93:2.
10. Raica na Moronai 7:12–19.
11. Raica na Ica 12:27.
12. Raica na *Vunautaka Noqu Kosipeli: Ai Dusidusi ni Veiqarava vaka Daukaulotu*, rev. ed. (2019), wase 6, "Au na Rawata Vakacava na iTovo va Karisito?" Na isema ki na vei itovo ni bula tale eso ni iVakabula era curu tu ena ivolanikalou. E vica na ivakaraitaki e oka kina na Mosaia 3:19; Alama 7:23; Yavu ni Vakabauta 1:13.
13. Raica na *Vunautaka Noqu Kosipeli*, 132.
14. Russell M. Nelson, "E Rawa Ni Da Caka Vinaka Cake ka Vinaka Cake," *Liaona*, Me 2019, 67.
15. Raica na Bible Dictionary, "Grace"; raica talega na iDusidusi ki na iVolanikalou, "Grace" scriptures.ChurchofJesusChrist.org.
16. Raica na Sheldon, *In His Steps*, 246: "Kevaka e i balebale ni bula va Karisito sai koya meda marautaka walega na galala ni sokalou, meda lomasoli ka sega ni saulevu sara vei keda, bula ena gauna vinaka, rawarawa ka wapoliti mai vei ira na itokani talei kei na veika e logaloga vinaka, bula dokai ia ena gauna vata oya levea na icolacola ni valavala ca kei na leqa baleta na mosi ni kena colati—kevaka e sai koya oqo nai balebale ni bula va Karisito vei keda, sa dina sara ni da sa yawa mai na muri ena we ni yavai Koya ka yabeta na sala ena vutugu kei na tagi kei na mamakeueu ni rarawa me baleta na kawatamata yali; ka nona buno sa vaka na tiri ni dra, ka tagi mai na kauveilatai, 'Noqu Kalou, Noqu Kalou, ko ni sa biuti au ena vuku ni cava.'"
 17. Vunau kei na Veiyalayalati 88:91.
 18. Raica na Aisea 43:3.
 19. Raica na Jope 19:25.
 20. Raica na Joni 8:12.
 21. Joni 14:6.
 22. Raica na 1 Nifai 3:7.

Mai vei Michelle D. Craig
Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Goneyalewa

Na Mata me Raica

Ena kaukauwa ni Yalo Tabu, ena vukei keda o Karisito meda raici keda ka raici ira na tani me vakai Koya.

Laurai na Liga ni Turaga

Au dau taleitaka na italanoa mai na Veiyalayalati Makawa baleta e dua na cauravou ka dauveiqaravi vei Ilaisa na parofita. Ena dua na mataka lailai ni yadra mai na cauravou, a gole yani ki tuba, ka raica e dua na mataivalu levu ka wavokita tu na koro ka nakinaki tiko me vakaqeyavutaki ira. A sa cici vei Ilaisa: "Isa, noqu turaga! a cava me daru cakava?"

A sauma vua o Ilaisa, "Kakua ni rere: ni ra sa lewe vuqa era sa tiko kei kedaru, ka lewe lailai era sa tiko kei ira."

E kila o Ilaisa ni sega ga ni gadreva na cauravou na veivakadeitaki malua; e gadreva o koya na raivotu. Ka "A sa masu ko Ilaisa, . . . Jiova, . . . vakayadrata mada na matana, me rai rawa ko koya. A sa vakayadrata na matana na cauravou ko Jiova; a sa rai ko koya; ka raica sa oso na ulunivanua e na ose kei na qiqi bukawaqa, era tiko vakavolivoliti Ilaisa."¹

E na tiko na gauna, ko na vaka na dauveiqaravi, ena nomu sasaga dredre mo raica e cakacaka vakacava na Kalou ena nomu bula—na gauna *ko* vakila ni ko bikai voli—e na gauna e vakavuna mo tekiduru ena vaka-takekere na veivakatovolei ni bula vakayago. Wawa ka nuitaka na Kalou

kei na Nona gauna, baleta ni rawa ni ko nuitaka na Yalona ena yalomu taucoko. Ia e tiko e rua na lesoni eke. Kemuni na taciq kei na ganequ, e rawa talega ni o masu vua na Kalou me dolava na matamu mo raica na veika o sega ni dau raica.

Wakayama, Japani

Raici Keda me vaka e Raici Keda na Kalou

Sa dina sara na veika bibi me da raica vakamatata se ocei na Kalou ka ocei dina o keda—eda luvena tagane kei na yalewa na itubutubu vakalomalagi kei na noda “ituvaki ni bula vakalou kei na noda icavacava tawamudu.”² Kerea vua na Kalou me vakaraitaka vei iko na dina oqo, vaka talega na Lomana me baleti iko. Na levu ni nomu kila na kemu ivakatakilakila kei na inaki dina, vakatitobu sara e yalomu, na levu ni kena na vakayarayarataki iko na veika oqori kei na veika kece ena nomu bula.

Noda Raici Ira na Tani

Noda kila deivaki na sala e raici keda kina na Kalou e vukeyi keda meda raici ira talega na tani me vakataki

Koya. Na dauvolavola o David Brooks a kaya: “Na leqa levu ena noda vanua e drodro mai na nodra vakila na tamata ni ra sega ni laurai se kilai. . . . E tiko na ivakarau titobu . . . e dodonu meda vakavinakataka kece, sai koya qori na ivakarau meda veiraici vakatitobu ka raici vakatitobu.”³

E raica vakatitobu na tamata o Jisu Karisito. E raici keda yadua na tamata o Koya, noda gagadre, kei na ituvaki ni bula eda rawa ni yacova yani. Ni ra raica na tani na goneda, tamata ivalavala ca, se na dau kumuni vakacavacava, o Jisu e raici ira me tisaipeli; ni ra raica na tani e dua na tamata ka curumi tevoro, e rai sivita o Jisu na leqa kilai levu, e kila na tamata oya, ka qai vakabulai koya.⁴

Ena vei osooso ni noda bula, e rawa ni da vakamuria na ivakaraitaki i Jisu ka raici ira yadudua—nodra gagadre, nodra vakabauta, nodra sasaga, kei na ituvaki era rawa ni yacova yani.⁵

Ni’u masuta na Turaga me dolava na mataqu me’u raica na veika au dau sega ni raica, au dau vakataroga e lomaqu e rua na taro ka vakarogoca voleka sara na veivakuqeti e dau yaco mai: “Na beka au cakava tiko e dodonu me’d kakua ni cakava?” kei na “Na beka au sega ni cakava tiko sa dodonu me’u tekivu cakava?”⁶

Vica na vula sa oti, ena gauna ni sakaramede, Au tarogi au na veitaro oqo ka’u kidacala ena veivakuqeti ka gole mai. “Kua ni raica na nomu talevoni ena gauna o wawa tiko kina ena laini.” Noqu dau raica na talevoni niu wawa tu ena laini sa vaka me ka e matau; au kunea ni dau gauna vinaka me’u qarava

kina e vica na itavi, raica na noqu imeli, raica na ulutaga levu ni veisiga, vakarai-ca e dua na vakaitututuku raraba.

Ena mataka ka tarava, au baci wawa tu e na dua na laini balavu ena sitoa. Au drete mai noqu talevoni ka qai nanuma na veivakuqeti au ciqoma. Au biuta lesu na noqu talevoni ka vakararai wavoki. Au raica e dua na turaga qasecake ka tu e liu vei au ena laini. Na nona qiqi ni volivoli e lala tu vakavo ga e vica na kava ni kena na pusi. E via sakasaka vei au, ia au tukuna *yani* au raica ni tiko e dua na nomu pusi.” A kaya o koya ni lako tiko mai e dua na cava, ka sega ni vinakata me vakaogai ni sega tu na kena na pusi. Keirau veitalanoa vakalekaleka, ka kaya mai vei au, “Kila na cava, au se sega ni tukuna vua e dua, ia nikua na noqu siganisucu.” E luvuci na yaloqu. Au vakanuinui vinaka vua ki na dua na siganisucu marautaki ka solia e dua na masu lo ni vakavinavinaka ni’u sega ni vakaraica tikoga noqu talevoni ka calata na madigi me’u raica vakaidina ka semati vata kei na dua tale na tamata e gadreva tu.

Mai na vu ni yaloqu au sega ni vinakata me’u vaka na bete se dua na luve i Livai ena sala ki Jeriko—e dua sa raica ka lako vakatikitiki tani.⁷ Ia e vakalevu na gauna au nanuma ni’u sa o au oya.

Raica na Nona Cakacaka na Kalou vei Au

Ena dua na gauna lekaleka sa oti au vulica kina e dua na lesoni talei me baleta na rai vakatitobu mai vei dua na goneyalewa ka yacana o Rozlyn.

Na italanoa a wasea vei au e dua na noqu itokani ka kavoro ni sa biuti na watina ni 20 na yabaki. Ni wasei tu na nodratou gauna na luvedrau vei rau na itubutubu, na vakasama ni gole ki valenilotu vakai koya sa vaka me veivakayalolailaitaki. A nanuma lesu:

“Ena loma ni lotu ka vakabibitaki kina na matavuvale, na dabe duadua tu e rawa ni ka mosimosi. Na imatai ni sigatabu oya au vakamamasu ni’u taubale yani ki loma me kua ni dua e vosa mai vei au. Sa dredre sara me’u taura vata tiko, na wai ni mata sa voleka sara tiko ni drodro. Au dabe ena

Temecula, California, Amerika

vanua vata ga, ka nuitaka ni na sega ni dua e kauwaitaka na rairai ni kena lala na idabedabe.

“E dua na goneyalewa ena neitou tabanalevu a vuki mai ka vakaraici au. Au saga meu matadredredre yani. A matadredredre lesu mai o koya. Au rawa ni raica na kauwai e matana. Au kerea lo me kua ni mai vosa vei au—ni sega ni tu e dua na ka vinaka vei au me’u tukuna ka kila ga ni’u na tagi. Au rai sobu ki na yavaqu meu levea na sota ni matai keirau.

“Ena auwa e tarava, au raici koya ni vakararai tiko ga mai vei au ena so na gauna. Ni oti ga na soqoni, a lako sara mai vaka dodonu vei au. ‘Bula Rozlyn,’ au a kaya vakamalua. Sa mokoti au o koya ka kaya, ‘Sister Smith, au rawa ni raica ni sega soti ni siga vinaka vei iko nikua. Isa vosota sara. Au lomani iko. Me vaka sa tukuni oti tiko, sa lako mai na wai ni mata ka mokoti au o koya. Ia ni’u sa taubale tani, au vakasamataka, ‘Sa na rawa beka niu cakava na ka oqo.’

“Na goneyalewa totoka oya, ka voleka ni lailai mai na veimama na noqu yabaki ni bula, e dau raici au e vei Sigatabu kece me yacova ni cava na yabaki ko ya me mokoti au ka taroga, ‘Sa vakacava tiko?’ E vakavuna e dua na duidui levu ki na veika au vakila baleta na lako ki valenilotu. E dina sara ni’u sa tekivu me’u *vakararavi* ki na nona dau mokoti au. E dua a raici au. E dua e kila ni’u tiko ekea. E dua e veikauwaitaki.”

Me vaka na vei isolisoli e sa solia tu na Tamada, me rawa ni da rai vakati-tobu ena gadrevi vei keda meda *kerei Koya*—ka qai *cakacakataka*. *Kerekere* mo raici ira na tani me vakai Koya—Na Luvena tagane kei na yalewa dina kei na nuidei vakalou ka tawamudu. Qai *cakava* ena loloma, veiqaravi, ka vakadeitaka na kedra yaga kei na nuidei me vaka ko sa vakauqeti. Ni sa mai vaka me dua na iwalewale ni noda bula, eda sa na kunei keda me vaka “sa muria dina . . . Jisu Karisito.”⁸ O ira na tani sa rawa ni nuitaki na yaloda kei na yalodra. Ena iwalewale oqo eda sa rawa ni kunea kina na *keda* ivakatakilakila kei na inaki dina.

São Paulo, Brazil

A vakananuma lesu na noqu itokani e dua na ka a sotava ena nona dabe toka ena idabedabe lala vata ga oya, duadua ga, ka vakasamataka kevaka sa sega ni yaga na sasaga ni 20 na yabaki ni bulataki ni kosipeli e nona vale. Segaga ni gadreva o koya na veivakadeitaki malua; e gadreva o koya na raivotu. E vakila o koya ni coka na yalona e dua na taro: “Na cava na vuna o cakava kina na veika oya” O cakava beka baleta na kena isau, nodra vakacaucau na tani, se na veika vinakati?” E lomalomarua vakalailai, vakasaqara na yalona, ka sa qai sauma ena yalodei, “Au cakava baleta ni’u lomana na iVakabula. Ka’u lomana talega na Nona kosipeli.” E dolava na Kalou na matana me vukei koya me raica. Na veisau kaukauwa ka rawarawa ni raivotu e vukei koya me tomana nona toso tiko vei Karisito, veitalia na veika sa mai yaco.

Au vakadinadinataka ni lomani keda o Jisu Karisito ka rawa ni solia vei keda na mata me rai—*ena* gauna ni dredre, *ena* gauna ni oca, *ena* gauna ni galili, kei *na* gauna a sega ni yaco na veika eda a nuitaka. Ena Nona loloma soliwale, e vakalougatataki keda o Koya ka vakalevutaka na noda yalayala. Ena kaukauwa ni

Yalo Tabu, ena vukei keda o Karisito meda *raici* keda ka *raici* ira na tani me vakai Koya. Ena Nona veivuke, eda rawa ni raica vakamatata na veika e gadrevi. E qai rawa ni tekivu me da raica na liga ni Kalou ni cakacaka ena veika lalai ni noda bula—kevaka eda na rai vakatitobu.

Ia ena, siga koya “ni sa rairai mai ko Koya, eda na tautauvata kaya, ni *da* na *raica na matana* dina; me da rawata na inuinui oqo”⁹ sa noqu masu, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 2 Tui 6:15–17.
2. Young Women theme, Church of Jesus Christ.org.
3. David Brooks, “Finding the Road to Character” (Brigham Young University forum address, Oct. 22, 2019), speeches.byu.edu.
4. Raica na Marika 5:1–15.
5. “It is a serious thing to live in a society of possible gods and goddesses, to remember that the dullest most uninteresting person you can talk to may one day be a creature which, if you saw it now, you would be strongly tempted to worship. There are no *ordinary* people” (C. S. Lewis, *The Weight of Glory* [2001], 45–46).
6. Kim B. Clark, “Encircled About with Fire” (Seminaries and Institutes of Religion Satellite Broadcast, Aug. 4, 2015), lds.org.
7. Raica na Luke 15:11–32.
8. Moronai 7:48.
9. Moronai 7:48; vakamatatataki.

Mai vei Elder Quentin L. Cook
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Semati na Lomada ena Duavata kei na Bula Savasava

Na ika 200 ni yabaki ena tukutuku ni Lotu oqo, meda semati keda ena bula savasava ka meda duavata vakadua.

Na bula savasava kei na duavata erau ka bibi sara.¹ Ni da lomana na Kalou ena lomada taucoko ka tovolea meda bula savasava me rawa ni da vakataki Koya, ena lailai na veivala kei na veileti ena keda maliwa. Sa na vakalevutaki na duavata. Au taleitaka e dua na italanoa dina ka ivakaraitaki ni ka oqo.

E dua na cauravou ka sega ni lewenilotu o General Thomas L. Kane, e vukei ira ka taqomaki ira na Yalododonu ena kena gadrevi mera drotani mai Nauvu. A dau valataka na Lotu o koya me vica vata na yabaki.²

Ena 1872, o General Kane kei na watina maqosa, o Elizabeth Wood Kane, kei na rua na luvedrau tagane

eratou a gole mai nodratou itikotiko mai Pennsylvania ki Salt Lake City. Eratou a veitmani kei Brigham Young kei na nona ilawalawa ena dua na ilakolako dredre ena ceva ni vanua ki St George, Utah. Ena nona matai ni veisiko mai Utah o Elizabeth, e lomaleqataki ira na marama. E kurabui ena veika eso a vulica. Me kena ivakaraitaki, a kunea ni vakatarai vei ira na marama e Utah mera cakacaka mera rawata kina na nodra bula.³ A kunea talega ni o ira na lewe ni Lotu era dauloloma ka veikauwaitaki vei ira na iTaukei kei Amerika.⁴

Ena ilakolako oya eratou a laki vaka i cili ena vale nei Thomas R. kei Matilda Robinson King e Fillmore.⁵

A vola o Elizabeth ni gauna a vakarautaka tiko kina o Matilda na kakana me baleti Peresitedi Young kei na nona ilawalawa, eratou a curu yani e lima na kai Idia ni Amerika. Dina ni ratou a sega ni sureti, e matata ni ratou via tomani ratou. A vosa vei iratou o Sister King ena “nodratou vosa.” Eratou a dabe sobu vata kei na nodratou i tutuvi ka kunei votu e matadratou na marau. E a taroga edua na luvedrau na King o Elizabeth, “Na cava a tukuna o tinamu vei iratou na tagane o ya?”

A kena i sau mai vua na luve i Matilda tagane “A tukuna eratou liu mai na vulagi oqo, ka’u sa vakasaqa ga me rauti ratou, ia na kemudou se saqa tiko, ka na qai kacivi iratou ni sa buta.”

A taro yani o Elizabeth “Ena vakayacora dina beka o ya, se na solia ga vei iratou na i vovo ni kakana e katuba ni vale ni kuro?”⁶

A sauma o luvei Matilda tagane, “O nana ena qaravi iratou me vaka ga nona qaravi kemudou, ka na sureti iratou ki na teveli ni kana.”

A qai vakayacora vakakina, ka “ratou kana ena itovo rakorako.” A vakamacalataka o Elizabeth ni sa totoka dina vakaoti nona vei qaravi na marama oqo ena 100 na pasede.⁷ Na duavata ena vaqacacotaki ni da rokovi ira na tamata ena dina ga ni tu na duidui ena noda bula.

Ni da iliuliu, e sega ni cala na noda vakanananu ni e liu na veimaliwai a vinaka tu, na vei itovo kece e a va

Kuala Lumpur, Malesia

Villa Alemana, Greater Valparaiso, Chile

Karisito, se na vei vakatulewa kece e a dodonu. Ia, na noda lotu e vakavulica nida sa luvena kece na Tamada mai Lomalagi, ka da sokalou Vua kei na Luvena, ko Jisu Karisito, o koya na noda iVakabula. Na noda gagadre sai koya me semati na lomada kei na noda vakasama ena bula savasava kei na duavata ka yaco me duabau vata kei Rau.⁸

Bula savasava e rabailevu na kena ibalebale ka okati vakaidina kina na bulataki ni ivakaro ni Kalou.⁹ E vakatarai keda ki na vei cakacakatabu vakalotu ka tiki ni salatu ni veiyalalati, ka vakalougatataki keda me tiko kei keda na Yalona, me dusimaka na noda bula.¹⁰

Na bula savasava e sega ni vakatautaki ki na noda rawata yadua na veivakalougatataki kece sara ena noda bula ena gauna oqo. Ena rawa beka nida na sega ni vakawati se vakalougatataki me vakaluvani se so tale na veivakalougatataki gadrevi ena gauna oqo. Ia na Turaga sa yalataka ni o ira na yalododonu era yalodina “era na tiko marau kina vata kei na Kalou me tawamudu.”¹¹

Na Duavata e raibalevu na kena ibalebale, ia e matanataka na imatai kei na ikarua ni ivunau levu, o ya meda lomana na Kalou kei ira na wekada.¹² E vakatakila na matatamata vaka Saioni ka “semati vata ena

duavata” na lomadra kei na nodra vakasama.¹³

Na uto ni noqu vosa e baleta na duavata ni lesoni ena ivolatabu.

Sa oti oqo e 200 na yabaki mai na nodrau a rairai taumada na Tamana kei na luvena ena 1820 ka tekivutaka na Vakalesui mai ni kosipeli i Jisu Karisito. Na veika e yaco ena 4 Nifai ena iVola i Momani, e tiko kina e dua na itaba-200 na yabaki ni oti na nona rairai na iVakabula ka tauyavutaka na Nona Lotu, ena vanua makawa e Amerika.

Na ivolatukutuku makawa eda wilika ena i ka 4 ni Nifai e vakamacalataka e dua na matatamata ka sega ni ra vuvu, veiqati, se tiko yavavala se lasu se laba, se gagano ca. Ena vuku ni ivalavala savasava oqo e tukuna na ivolatukutuku, “sa dina sara ni sa sega beka ni dua na matatamata mamarau cake ena kedra maliwa na tamata kecega sa bulia na liga ni Kalou.”¹⁴

Ni semati ki na duavata, na i ka 4 ni Nifai e tukuni kina, “Ka sa yaco ni sa sega na veileti ena vanua, ni sa tiko e lomadra na tamata na loloma ni Kalou.”¹⁴

E ka ni rarawa, ni i ka 4 Nifai e qai vakamacalataka e dua na veisau levu ka yaco ena “ikarua na drau ka dua ni yabaki,”¹⁶ ni a vakacacana na bula savasava kei na duavata na ivalavala ca kei na veisei. Na titobu ni lolovira ni caka ca ka a yaco, sa qai yaco e muri me ca vakalevu ka vakavuna vua na parofita cecere o Momani me lelevaka vei Moronai na luvena:

“Ia na luvequ, e rawa vakaavei ni dua na mata tamata vakaoqo, me ra sa

dau taleitaka vakalevu tu ga na i tovo vakasisila—

“E rawa vakaavei me da namaka ni na tarova na ligana na Kalou me tauca na nona lewa vei keda?”¹⁷

Ena i taba gauna oqo, e dina ni da bula ena dua na gauna digitaki, na vuravura e sega ni vakalougatataki ena bula savasava kei na duavata me vaka e vakamacalataka ena i ka 4 Nifai. Sa dina sara, eda bula ena dua na gauna ka kaukauwa kina na tatawasewase. Ia vei ira na milioni ka sa ciqoma oti na kosipeli i Jisu Karisito, era sa yalataki ira me rawata ruarua na bula savasava kei na duavata. Eda sa kila ni rawa meda caka vinaka cake, ka sa ikoya oqori na noda itavi ena bula oqo. Eda rawa ni dua na ivurevure ni kaukauwa me vakavinakataka ka vakalougatataka e dua na matatamata. Ena i ka 200 ni yabaki ka gauna bibi ena itukutuku ni noda Lotu, meda yalataki keda vaka lewe ni Lotu ni Turaga meda bula savasava ka duavata me vaka a se bera ni yaco vakadua mai liu. Sa kerei keda tu o Peresitedi Russell M. Nelson meda “vakaraitaka nai tovo veidokai, veiyaloni vaka matatamata kei na kawatamata ka veirokorokovi vaka i keda.”¹⁸ Oqo e kena i balebale na veilomani vaka i keda ka okata na tamata kecega mera tacida ka ganeda ka tauyavutaka e dua na matatamata vaka Saioni.

Na noda i vakavuvuli e vakatautauvatataka na tamata kecega, ka rawa kina meda duavata ka marautaka na keda duavata kei na duavata erau sega ni veibasai. E rawa ni da rawata na duavata e levu cake, ni da susuga e

Provo, Utah, Amerika

dua nai tuvaki ka sega kina na veivakaduiduitaki ka rokovi na duidui ni tamata yadua. Ena loma ni gauna au a veiqaravi tu kina ena mataveiliutaki ni iTeki na San Francisco California Stake, era lewena na ivavakoso vosa vaka Sipeni, Toga, Samoa, Tagalog kei na Medirini Na neitou tabanalevu era vosa-vaka Valagi, era lewena na dui kaikai ka duidui itovo. A kune kina na loloma, bula savasava, kei na duavata.

Na tabanalevu kei na vei tabana ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e wasei vaka vanua se vaka vosa,¹⁹ sega ni vaka kawatamata se i tovo vakavanua vata. Na nona kawa tamata e dua e sega ni volai ena ivola-tukutuku ni lewenilotu.

Ena i tekivu ni iVola i Momani, rauta ni 550 na yabaki ni bera na sucu i Karisito, eda vakavulici ena ivakaro taumada me baleta nodra veivekani na luvena na Tamada mai Lomalagi. Na tamata kece me maroroya nai vakaro ni Turaga ka sureti me vakai-votavota ena nona vinaka; “ka sa sega ni bureitaka vua e dua sa lako mai vua, na tamata loaloa kei na tamata vulavula, na bobula kei na galala, na tagane kei na yalewa; ka sa nanumi ira na tawa lotu; ka ra sa tautauvata na tamata kecega vua na Kalou, ko ira na Jiu kei ira na kai Matanitu Tani.”²⁰

Na veiqaravi kei na nona itukutuku na iVakabula sa dau tukuni kina vakawasoma ni vei kawatamata kei na duiroka era sa luve kece ni Kalou. Eda veitacini ka veiganeni kece sara. Ena noda i vunau eda vakabauta ni matanitu ka yaco kina na Veivakalesui tale, sai koya o Amerika, na kena yavu ni vakavulewa²¹ kei na vei ivola tale eso,²² a volai mai vei ira na tamata malumalumu, ka ceguvi mai vua na Kalou me vakalougatataka na tamata kecega. Me vaka eda wilika ena Vunau kei na Veiyalayalati na vei ivola oqo era sa “tauyavutaki, ka sa dodonu me vakayagataki tiko me taqomaki kina na nodra dodonu *na tamata kecega*, me vaka na ivakavuvuli dodonu ka savasava.”²³ E rua vei rau nai vakavuvuli oqo, sai koya na galala ni digidigi kei na saumi taro ena nona i valavala ca vakayadua. Sa kaya na Turaga:

“O koya, sa sega sara kina ni dodonu me dua na tamata me bobula vua e dua tale.

“Ia ena vuku ni ka oqo au sa tauyavutaka kina na Yavu ni Vakavulewa ni vanua oqo, ena ligadra na tamata vuku au sa vakatubura me ra qarava na inaki oqo, ka vueta na vanua ena dave ni dra.”²⁴

Na iVakatakila oqo a ciqomi ena 1833 ena gauna era a sotava tiko kina

na Yalododonu e Misuri na veivakararawataki kei na veivakacacani. Na iulutaga ni Vunau kei na Veiyalayalati wase e 101 e tukuna vakatikina: “Era vakasavi tani mai na nodra veivale ena yasayasa vaka-Jekesoni mai vei ira na ilawalawa dauvakacaca. . . . Era sa vakarerei vakavuqa me ra na vakamatei ko ira na [lewe] ni Lotu.”²⁵

Oqo e a dua na gauna ni nuiqawaqawa ena vuqa sara na sala. E levu na lewe i Misuri era raici ira na iTaukei kei Amerika mera meca sega ni tuvakasuka, ka ra vinakata mera vagalalataki mai na vanua. Me kena ikuri e levu vei ira na tawavanua e Misuri era a taukeni bobula tu ka ra ririkotaki ira na saqata na veivakabobulataki.

Ena kena veibasai, na noda i vunau e rokovi ira na iTaukei kei Amerika ka a noda gagadre meda vakavulici ira ena kosipeli i Jisu Karisito. Me baleta na veivakabobulataki, na noda ivolanikalou sa vakamatatataka ni sega ni dodonu me dua na tamata me vakabobulataki tiko e dua tale.²⁶

E kena itinitini, o ira na yalododonu era a vakasaurarataki mera biuti Misuri²⁷ ka toki ki na Ra.²⁸ Era a sautu na Yalododonu ka kunea na vakacegu e salavata kei na bula savasava, duavata, kei na bulataki ni Kosipeli i Jisu Karisito.

Au marautaka na Masu ni Vakamasu ni iVakabula ka volai tiko ena Kosipeli i Joni. Na iVakabula a vakatusa ni a talai mai vei Tamana, ka sa mai vakaotia ko Koya na cakacaka me mai kitaka. A masulaki ira na Nona tisipeli kei ira ka na vakabauti Karisito: “Mera duabau kecega, me vaka edaru sa duabau Tamaqu, mera duabau kei kedaru.”²⁹ Na duabau e vakatakila na Karisito ni ya masu ni bera na Nona soli me Vakoti.

Ena imatai ni yabaki ni Vakalesuimai ni kosipeli i Jisu Karisito, ka volai ena wase e 38 ni Vunau kei na Veiyalayalati, e vosa na Turaga me baleta nai valu kei nai valavala ca ka tukuna, “Io au sa kaya vei kemudou, mo dou duavata sara; ia kevaka dou sa sega ni duavata, dou sa sega ni noqu.”³⁰

Na itovo ni noda Lotu e yavutaki mai na kosipeli i Jisu Karisito. Na iVola

i Paula nai Apositolo vei ira na kai Roma e titobu.³¹ Na Lotu taumada mai Roma era a lewena na Jiu kei na kai Matanitu tani. O ira na Jiu taumada oqo a tiko na nodra itovo vakavanua vaka Jiu, ka ra “a rawata na nodra galala ka tekivu mera tubu ka vuavuai.”³²

Na nodra itovo o ira na kai Matanitu tani e Roma, sa veiwaki tu kei na itovo ni vanua o Kiriki ka kiladeivaku tu o Paula, baleta na veika a sotava mai Aceni kei Koronica.

E vakamacalataka o Paula na kospeli i Jisu Karisito.ena dua na iwalewale e matata. E vola itukutukutaka o koya na veika eso ena itovo vaka Jiu kei na Matanitu tani³³ ka veicoqacoqa kei na kospeli dina i Jisu Karisito. E a vakamasuti ira vakayadua mera biuta tani mai na nodra vakabauta kei na itovo vakavanua, nai valavala ka sega ni salavata kei na kospeli i Jisu Karisito. A vakasalataki ira na Jiu kei na kai Matanitu tani o Paula mera maroroya na ivakaro ka veilomani vakai ira, ka kila ni bula savasava ena veimuataki ki na veivakabulai.³⁴

Na itovo ni kospeli i Jisu Karisito e sega ni itovo nona na Jiu se nodra na kai Matanitu tani. E sega ni vakataki ki na roka ni kuli ni yagona e dua se vanua e vakaitikotiko kina. Eda marautaka na vei duidui itovo vakavanua e tiko, ia e dodonu meda vakanadaku-ya na vei tikina ka veicoqacoqa kei na kospeli i Jisu Karisito. O ira noda lewenilotu kei ira na saumaki vou era cavu tu mai na vei kawatamata kei na itovo ni vanua ka duidui sara. Kevaka meda na vakamura na ivakasala i Peresitedi Nelson me vakasokumuni ira na Isireli veiseyaki tu, eda na kunea ni da sa duidui me vakataki ira na Jiu kei na kai Matanitu tani ena gauna i Paula. Ia eda rawa ni duavata ena noda lomana ka vakabauti Jisu Karisito. Na iVola i Paula vei ira na kai Roma e tura na yavu ni ivakavuvuli o ya meda muria na itovo kei na i vanua ni kospeli i Jisu Karisito. E sa ivakarau vei keda ena siga ni kua.³⁵ Na caka-caka vakalotu ni valetabu e vakadua-vatataki keda ena veisala e matalia ka vakayacori keda meda duabau ena vei sala kece e bibi ka tawamudu.

Eda vakacaucautaki ira na lewenilotu painia e vei yasa i vuravura, sega ni baleta nira sa taucoko, ia e baleta ga nira sa rawa na veika dredre, era solibula, sasaga me vakataki Karisito, ka a tovolea mera tara cake na vakabauta ka me duabau kei na iVakabula. Na nodra duabau kei na iVakabula a vakavuna mera duabau vaka i ira. Na ivakavuvuli oqo e se dina tiko vei iko kei au nikua.

Na kerekere bibi ki vei ira na leweni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu edaidai, o ya mera sasaga mera tamata kei Saioni nira sa yalovata ka duavata ena vakasama ka ra sa kitaka na ivalavala dodonu.³⁶

Sa noqu masu meda na ivalavala savasava ka duavata ka vakanamata vakataucoko sara ki na qarava ka vakalagilagia na noda iVakabula ko Jisu Karisito, o koya kau sa vakadinadinataka. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vanau kei na Veiyalayalati 38:27.
2. Thomas Kane's service in behalf of the members has consistently been portrayed "as an act of selfless sacrifice by a young idealist who witnessed the injustices inflicted upon a persecuted religious minority by a cruel and hostile majority" (introduction to Elizabeth Wood Kane, *Twelve Mormon Homes Visited in Succession on a Journey through Utah to Arizona*, ed. Everett L. Cooley [1974], viii).

Quebrada de Alvarado, Valparaíso, Chile

3. Raica na Kane, *Twelve Mormon Homes*, 5.
4. Raica na Kane, *Twelve Mormon Homes*, 40.
5. Raica na Lowell C. (Ben) Bennion and Thomas R. Carter, "Touring Polygamous Utah with Elizabeth W. Kane, Winter 1872–1873," *BYU Studies*, vol. 48, no. 4 (2009), 162.
6. E matata, ni o Elizabeth a nanuma tu ni vuqa na kai Amerika ena gauna o ya, ena solia na ivovo ni kakana ka vakaduiduitaki iratou na Idia mai vei iratou na vulagi.
7. Raica na Kane, *Twelve Mormon Homes*, 64–65. E bibi me kilai ni vuqa na iTaukei kei Amerika, oka kina e vica na kena tui, era a yaco e muri mera lewena na Lotu. Raica talega na John Alton Peterson, *Utah's Black Hawk War* (1998) 61; Scott R. Christensen, *Sagwitch: Shoshone Chieftain, Mormon Elder, 1822–1887* (1999), 190–95.
8. Ena itabagauna oqo era "na vakasoqoni tani mai na veimatani kecega o ira na buladodonu, ka ra na lako mai ki Saioni, ka lagata voli na sere ni reki tawavakailayalala" (Vunau kei na Veiyalayalati 45:71).
9. Raica na Vanau kei na Veiyalayalati 105:3–5. Na ivolanikalou e tukuna ni nodra qaravi na dravudravua kei na vakaleqai e tiki yaga ni bula savasava.
10. Raica na Alama 36:30; raica talega na 1 Nifai 2:20; Mosaia 1:7. Nai otioi ni tiki ni Alama 36:30 e kaya, "Ni kevaka ko sa sega ni muria na ivakaro ni Kalou, ko na muduki tani mai na nona iserau. Ia oqo, sa vaka na nona vosa."
11. Mosaia 2:41. E vaktavulica o Peresitedi Lorenzo Snow (1814–1901): "E sega ni dua na Yalododonu Edaidai me mate ni oti na nona bulataka tu e dua na bula yalodina mena yali vua e dua na ka ni a sega ni cakava eso na ka baleta ni a sega ni yaco mai na kena madigi. Ena dua tale na kena itukutuku ni kevaka e sega ni yaco mai vua e dua na cauravou se goneyalewa na madigi ni vakawati ia a bulataka e dua na bula dodonu me yacova ni mate ena rawata na veivakalougatataki kece sara na bula vakalou kei na lagilagi ena rawata e dua na tagane se yalewa a donumaki koya na madigi oqo ka vakavinakataka cake. Oqori e tudei ka vinaka" (*Teachings of Presidents of the Church: Lorenzo Snow* [2012], 130). Raica talega na Richard G. Scott, "The Joy of Living the Great Plan of Happiness," *Ensign*, Nov. 1996, 75.
12. Raica na 1 Joni 5:2.
13. Mosaia 18:21; raica talega na Mosese 7:18.
14. 4 Nifai 1:16.
15. 4 Nifai 1:15.
16. 4 Nifai 1:24.
17. Moronai 9:13–14.
18. Russell M. Nelson, ena "First Presidency and NAACP Leaders Call for Greater Civility, Racial Harmony," Me 17, 2018, newsroom.ChurchofJesusChrist.org; raica talega na also "President Nelson Remarks at Worldwide Priesthood Celebration," June 1, 2018, newsroom.ChurchofJesusChrist.org.
19. NaVanau kei na Veiyalayalati 90:11 e kaya vakaqo, "Era na rogoca kina na taucoko

ni kosipeli ko ira na tamata kecega . . . ena nodra vosa.” Ena vuku ni ka oqo, na ivakoso era vosa vata sa dau vakadonui.

20. 2 Nifai 26:33.
21. Raica na Constitution of the United States.
22. Raica na United States Declaration of Independence, 1776; Constitution of the United States, Ammendments I–X (Bill of Rights), National Archives website, archives.gov/founding-docs.
23. Vunau kei na Veiyalayalati 101:77; ikuri vakamatatataki.
24. Vunau kei na Veiyalayalati 101:79–80.
25. Doctrine and Covenants 101, ulutaga.
26. Raica na *Saints: The Story of the Church of Jesus Christ in the Latter Days*, vol. 1, *The Standard of Truth, 1815–1846* (2018), 172–74; James B. Allen and Glen M. Leonard, *The Story of the Latter-day Saints*, 2nd ed. (1992), 93–94; Ronald W. Walker, “Seeking the ‘Remnant’: The Native American during the Joseph Smith Period,” *Journal of Mormon History* vol. 19, no. 1 (spring 1993): 14–16.
27. Raica na *Saints*, 1:359–83; William G. Hartley, “The Saints’ Forced Exodus from Missouri, 1839,” ena Richard Neitzel Holzapfel kei Kent P. Jackson, edita., *Joseph Smith, the Prophet and Seer* (2010), 347–89; Alexander L. Baugh, “The Mormons Must Be Treated as Enemies,” ena Susan Easton Black kei Andrew C. Skinner, edita., *Joseph: Exploring the Life and Ministry of the Prophet* (2005), 284–95.
28. Raica na *Saints: The Story of the Church of Jesus Christ in the Latter Days*, vol. 2, *No Unhallowed Hand, 1846–1893* (2020), 3–68; Richard E. Bennett, *We’ll Find the Place: The Mormon Exodus, 1846–1848* (1997); William W. Slaughter and Michael Landon, *Trail of Hope: The Story of the Mormon Trail* (1997).
29. Joni 17:21.
30. Vunau kei na Veiyalayalati 38:27.
31. Na iVola vei ira na kai Roma e matata na nona vakavulica na ivunau. Na ivola vei ira na kai Roma e sai koya na ivola duaduaga ena Veiyalayalati Vou ka cavuti kina na Veisorovaki. Au taleitaka Na iVola vei ira na kai Roma na kena mai vakaduavata taki ira na duidui mata tamata ena loma ni kosipeli i Jisu Karisito na gauna au a vei qaravi tiko kina vaka paresitedi ni iteki vei ira na lewenilotu era dui kaikai ka veimataqali duidui itovo, kei na vuqa na vei mataqali vosa.
32. Raica na Frederic W. Farrar, *The Life and Work of St. Paul* (1898), 446.
33. Raica na Farrar, *The Life and Work of St. Paul*, 450.
34. Raica na Roma 13.
35. Raica na Dallin H. Oaks, “The Gospel Culture,” *Liahona*, Mar. 2012, 22–25; see also Richard G. Scott, “Removing Barriers to Happiness,” *Ensign*, May 1998, 85–87.
36. Raica na Mosese 7:18.

Mai vei Elder Ronald A. Rasband
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Vakaturi Vua na Turaga

Tekivuna oqo na iwalewale mo yaco mo “vakaturi vua na Turaga” o na vakasinaiti kina ena Yalona.

Ni yadra vinaka kemuni na taciqu kei na ganequ. Me vaka niu dua na tisaipeli ni noda iVakabula, ko Jisu Karisito, au sa vakanamata tiko ki na veivakasokumuni mai na tutui vuravu-ra taucoko ki na koniferedi oqo.

Sa dua vei ira na yabaki matalia duadua na yabaki oqo. Vei au a tekivu ena dua na ilesilesi mai na Mataveiliutaki Taumada meu vakatabuya vua na Turaga e dua na valetabu e Durban, Sauca Aferika. Au na sega sara ni guilecava na lagilagi ni vale ko ya. Ia e uasivi cake mai na kena ituvaki, au na dau vakamareqeta na dokai ni nodra bula na tamata ka ra sa

vakarautaki vakavinaka me ra curuma na vale vakatabui oya. Era lako mai ka vakarau tu me ra vakaivotavota ena dua na ulumatua ni veivakalougatataki ni Veivakalesui mai, na vakatabui ni dua na vale ni Turaga. Era lako mai ni vakasinaiti tu na yalodra ena loloma ki Vua kei na Nona Veisorovaki. Era lako mai ena vakavinavinaka vei Tamada mai Lomalagi ena kena vakarautaki na veicakacaka vakalotu ka na vakavuna na bula vakacerecerei. Era lako mai ena bula kilikili.

Na valetabu, se vanua cava ga e tu kina, ena uabaleta na ivakarau vaka vuravura. Na valetabu kece ni

Sugar City, Idaho, Amerika

Yalododonu Edaidai e vuravura—e 168 taucoko—era ivakadinadina ni noda vakabauta na bula tawamudu kei na reki ni noda la’ki bula vata kina vakamatavuvale kei na Tamada Vakalomalagi. Na noda lakova na valetabu e vakalevutaka cake na noda kilai iratou na Lewe Tolu Vakalou, kei na kosipeli tawamudu, na noda yalayala me da bulataka ka vakavuvulitaka na dina, kei na noda sa tuvakarau me da muria na ivakaraitaki ni noda Turaga ka iVakabula ko Jisu Karisito.

Ena tautuba ni valetabu kece sara ena Lotu sa koto kina na malanivosa veirauti vinaka “Sa Tabu me Nona na Turaga.” Na valetabu na vale ni Turaga ka ivakaruru mai na vuravura. Ena virikovuti ira era sokalou ena loma ni kena veilalaga tabu na Yalona. E virikотора ko Koya na itagede me da curu kina me vaka ni da Nona vulagi sureti.

A vakavulica vei au e dua na lesoni cecere na tamai watiqo o Blaine Twitchell, e dua vei ira na tamata uasivi au qai bau kila. Keirau a laki sikovi koya kei Sister Rasband ni sa voleka tiko ni mai cava na nona ilakolako ni bula oqo. Ni keirau curu yani ki na nona rumu se qai biubiu sara toka ga

mai na nona bisopi. Ni keirau kidavaki bisopi, qai vaqo noqu vakanananu, “Sa dua na bisopi vinaka. E mai veiqaravi tiko vua e dua na lewe ni nona tabanalevu yalodina.”

Au qai cavuta vei Blaine, “Sega beka ni talei me mai veisiko na bisopi.”

A raici au mai o Blaine ka sauma “E levu cake sara mai kina. Au a kerea me lako mai na bisopi baleta niu vina-kata na noqu ivolatara ni valetabu. Au vinakata meu lako vua na *Turaga niu sa vakaturi yani.*” A qai cakava vakakina!

Na malanivosa oya, “vakaturi vua na Turaga,” e se tiko voli ga kei au. Sa solia e dua na ivakarau ni rai vou ena noda dau vakatarogi wasoma mai vei ira na noda iliuliu ena Lotu. Sa ka bibi sara e dua na ivolatara ni valetabu, ena Lotu taumada, me yacova mai na 1891, na ivolatara yadua ni valetabu e dau vakadonuya na Peresitedi ni Lotu.¹

Se baleti ira na itabagone se uabula, na nomu veivakatarogi ni ivolatara ni valetabu e sega ni baleta na veika me caka kei na veika me kakua. Na ivolatara e sega ni dua na ituvatuva vakaivola me vakacavari, na pasi ni curu, se dua na tikite ni idabedabe

digitaki. E cecere ka vakalou na kena inaki. Mo vakadonui ena isolisoli dokai ni ivolatara ni Valetabu, sa dodonu duavata na nomu bula kei na ivakavuvuli ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Ena nomu veivakatarogi sa donumaki iko kina na madigi mo vakasaqara e vuniyalomu me baleta na nomu vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki. Sa nomu kina na veivakalougatataki mo vakamacalataka na nomu ivakadinadina ni kosipeli vakalesui mai; na nomu sa tuvakarau mo tokoni ira e sa kacivi ira na Kalou me ra liutaka na Nona Lotu; na nomu vakabauta na ivunau ni kosipeli, na nomu qarava na itavi vakamatavuvale; kei na nomu dau dina, bula savasava, yalodina, talairawarawa, ka rokova na Vosa ni Vuku, na lawa ni ikatini, kei na savasava ni Siga ni Vakacegegu. Oqori na veivakavuvuli bibi ni bula e yalataki vei Jisu Karisito kei na Nona cakacaka.

Na nomu ivolatara ni valetabu e vakaraitaka na inaki titobu, vakayalo ni o sa segata tiko mo bulataka na lawa ni Turaga ka taleitaka na veika e dau taleitaka o Koya: na yalomalumu, na ivalavala malua, na

tudei, na loloma cecere, na yaloqaqa, yalololoma, na dauveivosoti, kei na talairawarawa. O sa yalataki iko ki na ivakatagedegede ni bula oqori ena gauna o sainitaka kina na yacamu ena tikinipepa tabu oqori.

Na nomu ivolatara ni valetabu e dolava vei iko kei ira na tani na matamata e lomalagi ena dodonu kei na cakacaka vakalotu ka tawamudu na kena bibi okati kina na papitaiso, edaumeni, vakamau, kei na veivauci.

Mo “vakaturi vua na Turaga” sai koya mo vakananumi ena veika e namaki vua e dua na Yalododonu Edaidai ni veiyalayalati. Na tamai na watiq, o Blaine, a raica ni dua na vakavakarau yaga ka bibi sara ki na siga ena la’ki tu kina ena mata ni Turaga.

Vakasamataka mada na nona kabata o Mosese na Ulunivanua ko Orepī qai rairai vua na Turaga ko Jiova ena dua na vunika kama. A kaya vua na Kalou, “Luvata tani na ivava mai na yavamu, ni sa qele tabu ko butuka tu.”²

Na noda luvata tani na ivava mai yavada ena mata ni valetabu sai koya na noda laiva na gagadre se na vakanananu vakavuravura ka dau vagolei keda tani mai na tubu vakayalo, noda vakatikikitaka na veika e rawa ni vakacacana noda bula talei oqo, lako tani mai na ivalavala ni veiqati ca, ka vaqara na gauna mo savasava kina.

Ena ituvatuva vakalou, na yagoda e ibulubuli ni Kalou, na valetabu ni yagomu, ka dodonu me dau rokovi. E dina sara na qaqa ni sere ni Lalai, “Na

yagoqu e dua na valetabu ka gadreva me dau qarauni sara vakavinaka.”³ Ni rairai na Turaga vei ira na Nifai, a vakarota ko Koya, “Mo ni vakatabui kina ena isolisoli ni Yalo Tabu mo ni duri ka sega ni tauvi duka kina e mataqu.”⁴ “A cava na ivalavala sa kilikili kei kemudou?”⁵ Sa taroga na Turaga qai sauma tale, “Mo dou vakataki au.”⁵ Me da “vakaturi vua na Turaga,” eda na segata me da vakataki Koya.

Au nanuma na noqu a rogoci Peresitedi Howard W. Hunter ena imatai ni nona vosa vaka ika 14 ni Peresitedi ni Lotu. A kaya kina o koya: “Sa gagadre bibi ni yaloqu o ya mera bula kilikili na lewenilotu yadudua me ra curuma na valetabu. Ena marautaka sara na Turaga ke mera bula kilikili kaya—ka tu vei ira na lewenilotu uabula yadua—e dua na ivolatara vakabau

ni valetabu.”⁶ Au na vakuria ni dua na ivolatara yalani ena virikotora e dua na sala matata vei ira na itabagone.

A nanuma lesu o Peresitedi Nelson na veimalanivosa nei Peresitedi Hunter, “Ena siga oya, na 6 ni June, 1994, sa yaco me dua na iyaya duatani ena noqu bausi na ivolatara ni valetabu eda kauta voli. Ni se bera oya, a dua ga na sala me rawa kina e dua na ka. A dua ga na sala me rawa kina niu curuma na nona vale vakatabui na Turaga; ia ni oti nona cavuta na vosa oya, sa yaco me dua na ka vakataki koya. Sa yaco me noqu itoka ni talairawarawa vua e dua na parofita ni Kalou.”⁷

Kevaka e se bera ni o ciqoma e dua na ivolatara se kevaka sa oti na gauna ni nomu ivolatara, lako ka laini tu ena mata ni katuba nei bisopi me vaka ga na nodra a laini tu na Yalododonu ena katuba ni Valetabu mai Nauvoo ena 1845 kei na 1846.⁸ Eratou a maliwai ira na yalodina oqori o ira na tubuqu. Era sa biuta tu na nodra koro totoka ka gole ki na ra, ia era kila tiko ni waraki ira tu mai na valetabu eso na veigauna bibi. A vola o Sarah Rich mai na sala sukuksura e Iowa, “Kevaka me a sega na vakabauta kei na kilaka a soli vei keimami ena valetabu oya . . . , ena vaka na . . . rika ena butobuto na neimami ilakolako.”⁹ Oqori na veika eda na calata tiko kevaka eda lakova duadua tiko na bula oqo ka sega na veivakauqeti kei na vakacegu e yalataki tu ena valetabu.

Tekivuna oqo na iwalewale mo yaco mo “vakaturi vua na Turaga” o na vakasinaiti kina ena Yalona kei na Nona ivakatagedegede ena kauta mai na “vakacegu ni vakasama.”¹⁰

O ira na nomu iliuliu ni itabagone, peresitedi ni kuoramu ni italatala qase, peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei, kei ira na turaga kei na marama dauveiqaravi era na vukei iko mo vakavakarau, ka na tuberi iko ena yalololoma na nomu bisopi se peresitedi ni tabana.

Eda sotava tiko e dua na gauna era sogo tu kina na valetabu se yalani tu na kena vakayagataki. Vei Peresitedi Nelson kei keimami na veiqaravi tiko e yasana, na lewa vakauqeti me sogo na valetabu e “mosimosi” ka

Provo, Utah, Amerika

“lomaleqataki vakalevu.” A vakataroga voli e lomana o Peresitedi Nelson, “Na cava beka au na kaya vua na Parofita o Josefa Simici? Na cava au na kaya vei Brigham Young, Wilford Woodruff, kei ira na peresitedi tale eso, me yacovi Peresitedi Thomas S. Monson mai?”¹¹

Oqo, eda sa tekivu dolavi ira tale mai na veivaletabu me baleta na veivauci kei na edaumeni, e vakaiyalayala toka ga.

A sega ni vakasivoi tu vakawawa na kilikili ni bula me curumi kina na valetabu. Meu vakabibitaka mada, se voleka vei iko e dua na valetabu se sega, o gadreva e dua na ivolatara vakayagataki ni valetabu mo dei kina ena salatu ni veiyalayalati.

Ena mua ni yabaki sa oti keirau tiko voli mai Niu Siladi kei Sister Rasband ena dua na ilesilesi, keirau vosa tiko kina vei ira e dua na ilawalawa itabagone qase cake. E sega ni rawarawa na nodra yacova e dua na valetabu; na kena e tiko mai Hamilton a vakavoui tiko, ka ra se waraka tiko na vakasobuduru ni valetabu mai Okaladi. Ia, au a vakauqeti meu vakayaloqataki ira me ra vakavouia se ciqoma nodra ivolatara ni valetabu.

E dina ga ni sega ni rawa ni ra la’ki vakaraitaka ena valetabu, era na vakaraitaki ira tiko vua na Turaga ni ra savasava ka tuvakarau me ra qaravi Koya. Na kilikili ni bula me da taura tu kina e dua na ivolatara vakabau ni valetabu e tiko ruarua kina, na noda taqomaki mai na ca, baleta ni o sa solia vakatabakidua vua na Turaga na nomu bula, kei na yalayala ni na tiko vata kei iko na Yalo.

Eda cakava na cakacaka ni valetabu ena noda vakasaqarai ira na tubuda ka solia yani na yacadra me baleta na cakacaka vakalotu. Ena gauna e sogo tu kina na noda veivaletabu, a rawa tikoga ni da vakadikeva na noda veimatauvuale. Ni tu e yaloda na Yalo ni Kalou, eda sa, sosomitaki ira, ka duri ena vukudra me ra “vakaturi vua na Turaga.”

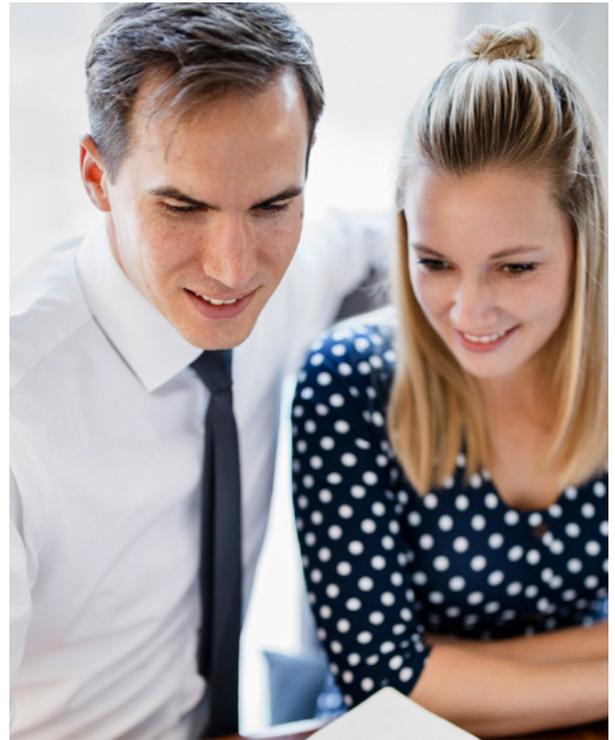
Niu veiqaravi tiko vaka-Dairekita Liu ni Tabacakacaka ni Valetabu, au dau rogoa wasoma ni dau cavuta o Peresitedi Gordon B. Hinckley na

ivolanikalou oqo a tukuna na Turaga me baleta na Valetabu mai Nauvoo: “Me vakayacori tikoga ka kakua ni mudu koso na cakacaka ni noqu valetabu, kei na cakacaka kecega au a lesia vei kemudou; ia me vakaruataki na nomudou gugumatua, na nomudou sasaga tikoga, na nomudou vosota, kei na nomudou cakacaka vakaukauwa, raica dou na sega ni calata vakaidina na kemudou isau, sa kaya na Turaga ni lewevuqa.”¹²

E semati na noda cakacaka ni valetabu ki na keda isau tawamudu. Eda a vakatovolei ena dua na gauna lekaleka wale toka ga oqo. Sa kacivi keda na Turaga me da cakacaka ena valetabu ena “gugumatua, . . . ena sasaga tikoga, kei na vosota vakadede.”¹³ Na “vakaturi vua na Turaga” e gadrevi kina na itovo ni bula oqo. Sa dodonu me da gumatua ena bulataki ni ivakaro, me da sasaga tikoga ena noda cakacakataka na noda veiyalayalati ni valetabu, ka vakavinavinaka ena vuku ni veika e vakavuvulitaka tikoga na Turaga me baleti ira, ka vosota vakadede ena noda waraka tiko me taucoko na dola ni valetabu.

Ni kacivi keda na Turaga me da “vakaruataka” na noda igu, e kerea tiko o Koya me vakalevutaki noda buladodonu. Me kena ivakaraitaki, eda na vakarabailevutaka beka na noda vulica na ivolanikalou, na noda vakadidike ena itukutuku ni noda matavuvuale, kei na noda masu ni vakabauta me da wasea na noda lomana na vale ni Turaga vei ira era vakavakarau tiko me ra ciqoma e dua na ivolatara ni valetabu, vakauasivo o ira na noda lewe ni matavuvuale.

Au yalataka vei kemuni me vaka e dua na iApositolo ni Turaga ko Jisu Karisito ni gauna eda segata kina me da vakaruataka na noda sasaga

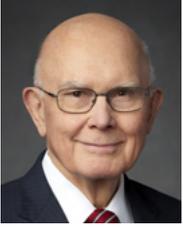

Salzburg, Austria

dodonu, ko ni na vakila na veivakavoui ena nomuni yalodina vua na Kalou na Tamada kei Jisu Karisito, ko ni na vakila na sinai ni Yalo Tabu me tuberi kemuni, ko na vakavinavinakata na nomu veiyalayalati tabu, ko na vakila na vakacegu ni ko kila ni ko sa “vakaturi vua na Turaga.” Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Ena James R. Clark, comp., *Messages of the First Presidency of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 1833–1964*, 6 na voliumu, (1965–75) 3:229.
2. Na Lako Yani 3:5.
3. “My Body Is a Temple,” *The Children’s Songbook* (1951), no. 99.
4. 3 Nifai 27:20.
5. 3 Nifai 27:27.
6. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Howard W. Hunter* (2015), 180.
7. *iVakavuvuli nei Russell M. Nelson*, (2018), 373.
8. Raica na *Yalododonu: Na iTalanoa ni Lotu i Jisu Karisito e Edaidai*, Na *iVakatagedegede ni Dina, 1815–1846* (2018), 70–71.
9. Sarah P. Rich, *Autobiography, 1885–1890*, Church History Library, Salt Lake City, 66.
10. Mosaia 4:3.
11. Sarah Jane Weaver, “President Nelson talks about the ‘painful’ decision to close temples amid COVID-19,” *Church News*, July 27, 2020.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 127:4.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 127:4.

Mai vei Peresitedi Dallin H. Oaks
iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Lomani Ira na Nomu Meca

Na noda kila ni da luvena kece na Kalou sa solia vei keda e dua na itovo ni rai baleta na kedra bibi na tani kei na kaukauwa me da uabaleta kina na lewa vakatani.

Na ivakavuvuli ni Turaga e baleta na tawamudu ka baleti ira kece sara na luvena na Kalou. Ena itukutuku oqo au na solia eso na ivakaraitaki mai Amerika, ia na ivakavuvuli era vakavuvulitaki kina ena yaga e veivanua kecega.

Eda bula donumaka na gauna ni veicudruvi kei na veicacati ena veiwekani vakapolitiki, kei na lawatu. Eda vakila ena vulaikatakata oqo ka ra uabaleta kina eso, na itovo ni vakaraitaki kudru malumu, ka ra vakaitavitaki

ira ena itovo ni veivakarusa. Eda vakila ena gauna oqo e na vunau ni vaqara digidigi ena veitutu vakamatanitu. E ka ni rarawa, ni so vei ira oqo era sa yaco me itukutuku vakapolitiki ka veidusi sega ni yalovinaka ena noda veisoqoni ni Lotu.

Ena dua na matanitu ni bula galala ena dau tu na noda duidui ena vuku ni matavakaturi kei na lawatu. Ia, ni da dau muri Karisito sa dodonu me da uabaleta na yalo cudrucudru kei na

veicati e dau veivosakitaki se vakacalai na noda digidigi vakapolitiki ena vuqa na veivanua eso.

Oqo e dua na nona ivakavuvuli na noda iVakabula, rairai kilai levu beka ia dau vakavudua na kena caka:

“Dou sa rogoa sa kainaki, mo lomana na wekamu, ka cata na nomu meca.

“Ia koi au kau sa kaya vei kemudou, Dou lomani ira na nomudou meca, vosavinaka vei ira sa rulaki kemudou, caka vinaka vei ira sa cati kemudou, ka masulaki ira sa vakaliali-ai kemudou, ka vakacacani kemudou” (Maciu 5:43–44).¹

Ena veitabatamata era sa vakavulici na Jiu me ra cati ira na nodra meca, ia ena gauna ko ya era a vakararawataki ena ruku ni nodra lewa kei na ivalavala kaukauwa na kai Roma. Ia, a vakavulici ira ko Jisu me ra “lomani ira na kedra meca ka caka vinaka vei ira era cati ira.”

Sa so na veisau levu ni ivakavuvuli me baleta na veiwekani vakatamata yadua kei na bula vakapolitiki! Ia sai koya tikoga oqori na ka e vakarota vei keda na iVakabula. Eda wilika ena iVola i Momani, “E dina, e dina au sa kaya vei kemudou, ko koya sa tiko vua na yalo ni veileti, sa sega ni noqu, ia sa nona ga na tevoru, ni sai koya na tama ni veileti, ka sa dau vakauqeta na yalodra na tamata me ra veileti ka veicudruvi” (3 Nifai 11:29).

Me da lomani ira na keda meca kei ira era dau vakavuna na ca e sega ni rawarawa. “E vuqa vei keda eda se bera ni yacova na itagade oya ni . . . loloma kei na veivosoti,” e vakadikeva o Peresitedi Hinckley, ka vakuria, “E gadrevi kina e dua na ivakarau ni bula ka voleka sara ni sivia na kena eda rawata.”² Ia e gadrevi sara, baleta ni rau tiki ni nona ivakaro cecere na iVakabula mo “lomana na Turaga na nomu Kalou” ka “lomana na wekamu me vaka na nomu lomani iko” (Maciu 22:37, 39). Ka dodonu me rawa, baleta ni sa vakavuvulitaka talega o Koya, “Dou kerekere, ka na soli vei kemudou; dou vakasaqara, ka dou na kunea” (Maciu 7:7).³

Eda na rokova tiko vakacava na ivakaro vakalou oqo ena dua na

Apia, Samoa

vuravura eda sa vauci tale tu ga kina ena lawa ni tamata? E kalougata, sa tu vei keda na nona ivakaraitaki sara ga na iVakabula ena ivakarau me da vakatautauvatataka kina na Nona lawa tawamudu kei na ivalavala ni lawa e bulia na tamata. Ni ra segata na vunica me ra vesuki Koya ena taro, se dodonu me ra saumi ivakacavacava ki Roma o ira na Jiu, a dusia o Koya na yaloyalo kei Sisa ena nodra ilavo ka kaya: “Mo dou qai solia vei Sisa na veika nei Sisa, vua talega na Kalou na veika sa nona na Kalou” (Luke 20:25).⁴

O koya, me da na muria na lawa ni tamata (solia vei Sisa) me da bula sautu kina ena lewa ni matanitu, vakakina me da muria na lawa ni Kalou me da toro yani ki na noda iyacoyaco tawamudu. Ia me da cakava vakacava oqo—vakauasivi eda na vulica vakacava me da lomani ira na vunica kei na noda meca?

Na nona ivakavuvuli na iVakabula me da kakua ni “veisaqasaqa ena cudru” sa imatai ni ikalawa vinaka. Na tevero na tama ni veiqati, ka sai koya e dau temaka na tamata me ra veiqati ena cudru. Sa dau vakavuna o koya na veimecaki kei na veicacati vei ira na tamata yadua vakakina ena loma ni veilawalawa. E vakavuvulitaka o Peresitedi Thomas S. Monson ni cudru sai koya na “iyaya ni cakacaka nei Setani,” baleta “ni o cudru sai koya mo soli iko ki na veivakauqeti nei Setani. E sega ni dua e rawa ni *cakava* meda cudru. E noda digidigi.”⁵ Na cudru sa sala ni veitawasei kei na veimecaki. Eda sasaga taka tiko meda lomana na keda isa ni veisaqasaqa ena gauna eda levea kina na cudru na yaloca vei ira e sega ni duavata noda nanuma. Ena veivuke talega kevaka eda sa tuvakarau me da vuli mai vei ira.

E oka ena veisala eso me vakatorocaketaki kina na kaukauwa me da lomani ira na tani na iwalewale rawarawa e vakamacalataki ena qaqa ni dua na sere ni gauna makawa. Ni da tovolea tiko me da kilai ira ka rawa ni da veivosaki kei ira na matatamata tale eso, sa dodonu me da tovolea me da kilai ira. Ena veituvaki sega ni wiliki rawa, na nodra sasaga vuni

Accra, Ghana

se yaloca na tamata vulagi e dau vakatara na veitokani se na loloma sara mada ga ni vakavurea na yalo ni veiciqomi kei na veidokai ena noda veitaratara yadua.⁶

E dua na veivuke cecere cake ni noda vulica me da lomani ira eda veisaqasaqa kaya, kei ira na noda meca sai koya me da vakasaqara me da kila na mana ni loloma. Oqo e tolu vei ira na vuqa na ivakavuvuli vakaparofita me baleta na ka oqo.

E vakavuvulitaka na Parofita o Josefa Simici ni “sa gauna me da vakaraitaka na loloma, ni loloma ena vuataka na loloma. Me da sovaraka na loloma—sovaraka yani na noda yalovinaka vei ira na tamata kecega.”⁷

E vakavuvulitaka o Peresitedi Howard W Hunter: “Ena yaga sara vakalevu ena vuravura eda bula tiko kina kevaka era na cakacakataka na turaga kei na marama ena veivanua kecega na loloma uasivi sara i Karisito, ka sa yalovinaka, yalomalua, ka yalomalumulumu. E sega kina na vuvu se na qaciqacia. . . . E sega ni vakasaqara e dua na ka me kena isau. . . . E sega kina ni dua na tikina ni vakilakila, veicacati, se ivalavala kaukauwa. . . . E vakayaloqaqataki ira na tamata duidui mera bula vata ena veilomani ni vakabauta Vakarisito se

cava ga na noda vakabauta vakalotu, matatamata, nomu vanua, itutu vakailavo, vuli, se itovo vakavanua.”⁸

Ka sa vakauqeti keda o Peresitedi Russell M. Nelson me da “vakarabilevutaka na noda iwirini ni loloma me kovuta na matavuvale vakatamata taucoko.”⁹

E dua na tiki yaga sara ni noda lomani ira na keda meca sai koya na noda solia vei Sisa ena noda rokova na lawa ni noda veimatanitu. E dina ni a duidui ka taucoko na ivakavuvuli nei Jisu, ia a sega ni vakavuvulitaka o Koya na veisaqasaqa se na basulawa. A vakavulica o Koya e dua na sala vinaka cake. E vakavuvuli vakakina na ivakatakila ni gauna oqo:

“Me kakua ni dua na tamata e beca na lawa ni vanua, raica ko koya sa muria tiko na ivakaro ni Kalou ena muria tale ga na lawa ni vanua.

“O koya oqo, mo da vakarorogo vei ira na turaga levu” (Vunau kei na Veiyalayalati 58:21–22).

Kei na noda yavu ni vakabauta, ka a vola na Parofita o Josefa Simici ni oti nodra vakararawataki na Yalododonu taumada ena veivakacacani ca sara mai vei ira na vakaillesilese e Misuri, e tuku-na: “Keimami vakabauta ni sa kilikili me da vakarorogo vei ira na tui, peresitedi, iliuliu, kei ira na turaganilewa, ena

noda talairawarawa, rokova, ka tokona na lawa” (Yavu ni Vakabauta 1:12).

E sega ni kena ibalebale oqo ni da duavata kei na veika kece e vakayacori ena veivakasaurarataki ni lawa. E kena ibalebale ni da talairawarawa ki na lawa sa tu ena gauna oqo ka vakayagataka na iwalewale malumu me veisau kina. E kena ibalebale talega ni da ciqoma ena sala malumu na macala ni veidigidigi. Eda na sega ni vakaitavi ena ivalavala kaukauwa era vakavuna o ira era cudruvaka na kena macala.¹⁰ Ena dua na vanua ni bula galala sa noda madigi ka noda itavi me da toso ena yalo vakacegu me yacova na veidigidigi ka tarava.

Na nona ivakavuvuli na iVakabula me da lomana na keda meca e yavutaki ena dina ni tamata bula kece eda luvena lomani na Kalou. Na ivakavuvuli tawamudu oqori kei na so na ivakavuvuli taumada ni lawa era a vakatovolei ena vakaraitaki kudru se qai oti wale toka ena vuqa na veikoro lelevu e Amerika.

Ena dua na yasana, eso sa vaka me ra guilecava ni iMatai ni Veisau ena Yavu ni Vakavulewa kei Amerika a vakadeitaki kina na “nodra dodonu na tamata me ra vakasokumuni ena sala malumu ka kerea ki na Matanitu me raici lesu tale na veika era kudru vaka.” Oqori na sala vakadonui me vakarogoi raraba kina na kudru ka me vakanamata ki na veika e tawadodonu ena lewe ni lawa se ena liutaki ni lawa. Ka sa yaco eso na veika tawadodonu. Ena veivalavala raraba kei na noda dui itovonibula yadua sa dau yaco kina na veivakaduiduitaki vakamatatamata kei na kena kudru veiwekani. Ena dua na italanoa volai veivakauqeti, sa vakananuma kina vei keda o Reverend Theresa A. Dear ena National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) ni “veivakaduiduitaki vakamatatamata e

Temecula, California, Amerika

vakabulabulataki ena veicacati, veivakalolomataki, ivadi butobuto, vakawelewele, na duidui ni vakasama kei na vakadigagalu.¹¹ Ni da lewenivanua ka da lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, sa dodonu me da vinaka cake ka cavuivuvutaki laivi na veivakaduiduitaki vakamatatamata.

Ena ikarua ni ivakaraitaki, e dua na iwase lailai era vakaitavi kei ira era veitokoni ena vakaraitaki kudru kei na veivalavala cala vakalawa era muria mai e vaka me ra guilecava ni vakaraitaki kudru e taqomaki mai na Yavu ni vakavulewa e vakayacori ena *sala mahumu*. E sega ni dua na dodonu e tu vei ira na dau vakaraitaki kudru me ra vakarusa, vakacacana, se butakoca na iyau se vakalailaitaka na kaukauwa vakalawa ni tabana ni ovisa. E sega ni tu ena yavu ni vakavulewa kei na lawa e dua na veisureti ki na veisaqasaqa se basulawa. O keda kece—ovisa, dau

vakaraitaki kudru, dauveitokoni, kei na dausarasara—e dodonu me da kila na iyalavale ni noda dodonu kei na bibi ni noda itavi me da tiko ga ena loma ni lawa sa tu. A donu o Abraham Lincoln ena nona kaya: “E sega ni dua na vakaraitaki kudru e ganita me wali ena lawa ni dauvakacaca.”¹² Na wali ni vakaraitaki kudru mai vei ira na ilawalawa dauvakacaca e cala vakalawa. Sai koya oqori na basulawa, na ituvaki ka sega na kena vakatulewataki vakavinaka ka sega na kena ovisa, e vakamalumalumutaka ka sega ni taqomaka na dodonu ni tamata yadua.

E dua na vuna sa veivakurabitaki kina vei ira e lewevuqa na vakaraitaki kudru ena dua na gauna lekaleka sa oti e Amerika sai koya ni sega ni dodonu me vakilai e Amerika na ivakarau ni yaloca kei na basulawa era vakila na veimatatamata eso ni veimatani. Na matanitu oqo e dodonu me vinaka cake ena

kena muduki laivi na veivakaduiduitaki vakamatatamata, sega walega vei ira na kai Amerika Loaloe, ka ra a laurai levu ena vakaraitaki kudru se qai oti wale toka, ia vei ira talega na kai Latino, Esia, kei na ilawalawa tale eso. Na itukutuku ni matanitu oqo me baleta na veivakaduiduitaki vakamatatamata e sega ni ka marautaki ka dodonu me da vinaka cake kina.

A tauyavutaki o Amerika vei ira mai na veimatani kei na duikaikai. Na kena inaki ni veivakaduatatataki e sega me ra tura e dua na lotu se me ra tomana tiko e dua vei ira na itovo vakavanua se yalodina vakayavusa ki na veimatani makawa. Era a segata na noda itabatamata ivuvu me ra vakaduatatataki ena dua na yavu ni vakavulewa kei na lawa vou. E sega ni tukuni kina oya ni noda itukutuku veivakaduatatataki se na veika a kilai ena gauna oya ni kedra ibalebale e vinaka sara. Na itukutuku makawa ni imatai ni rua na senijiuri kei

Amerika a vakaraitaka na kena gadrevi e levu na veivakasavasavataki, me vaka na dodonu ni digidigi vei ira na marama kei na, vakauasivi, na vakawabokotaki ni veivakabobulataki oka kina na lawa me vakadeitaki ni o ira era a vakabobulataki me na soli vei ira na ituvaki kece sara ni bula galala.

Erau a vakananuma vei keda ena dua na gauna lekaleka sa oti e rua na gasenivuli ena Univeisiti mai Yale:

“Ena kena veika malumalumumu kece, sa vakaiyaragitaki tu o Amerika me vakaduavatataka e dua na matatamata duidui ka tatawasewase. . . .

“ . . . E sega ni gadrevi me ra digitaka na lewena e dua na ivakatakilakila vakavanua kei na veitovo duidui. Era rawa ni taukena ruarua na kai Amerika. Ia na kena idola na tutaki ni kena yavu ni vakavulewa. Me da na duavata tiko ena kena Yavu ni Vakavulewa, se cava ga na duidui ni noda vakasama.”¹³

Ena vuqa na yabaki sa oti, a solia kina e dua na sekeriteri ni veika ni vanua tani mai Peritania na ivakasala cecere oqo ena dua na veivosaki ena Vale ni Boselawa e Ra: “E sega na *noda ito* tawamudu ka sega na keda *mecatudei*. Na noda *sasaga* era tawamudu ka tudei, ia na sasaga oqo sa noda itavi me da muria.”¹⁴

Oqori e dua na vuna vinaka *vakayago* me da muria kina na sasaga “tawamudu ka tudei” ena veika vakapolitiki. Me kena ikuri, e vakavulica vei keda na ivunau ni nona Lotu na Turaga e dua tale na sasaga tawamudu e dodonu me dusimaki keda: na ivakavuvuli ni noda iVakabula, o koya a vakauqeta na Yavu ni Vakavulewa kei Amerika kei na veilawa taumada ni vuqa na noda veimatanitu. Na yalodina ki na veilawa sa tauyavu tu—sega ki na “na noda ito” sai koya na sala vinaka duadua me da lomani

ira kina na keda isa ni veisaqasaqa kei ira na keda meca ni da vakasaqara na duavata ena loma ni duidui.

Na noda kila ni da luvena kece na Kalou sa solia vei keda e dua na itovo ni rai vakalou me baleta na kedra yaga na kena vo kei na noda tuvakarau kei na kaukauwa e tu vei keda me da uabaleta kina na veivakamavoataki kei na veivakaduiduitaki vakamatatamata. Niu sa bula voli ena vuqa na yabaki ena veivanua duidui ena matanitu oqo, sa vakavulica vei au na Turaga ni rawa me da talairawarawa ka segata me da vakavinakataka cake na lawa ni noda matanitu oqo ia me da lomani ira talega na keda isa ni veisaqa kei ira na keda meca. Dina ni sega ni ka rawarawa, ia e rawa ena veivuke vakadeitaki ni noda Turaga ko Jisu Karisito. A solia o Koya na ivakaro oqo me da dauloloma, ka yalataka na Nona veivuke ni da segata me da talairawarawa kina. Au vakadinadinataka ni da lomani ka da na vukei mai vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena ko Jisu Karisito. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica talega na Luke 6:27–28, 30.
2. Gordon B. Hinckley, “The Healing Power of Christ,” *Ensign*, Nove. 1988, 59; raica talega *Teachings of Gordon B. Hinckley* (1997), 230.

3. Raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 6:5.
4. Raica talega na Maciu 22:21; Marika 12:17.
5. Thomas S. Monson, “Isa Taciqu, Qarauna na Lomamu,” *Liaona*, Nove. 2009, 68.
6. Raica na Becky and Bennett Borden, “Moving Closer: Loving as the Savior Did,” *Ensign*, Septi. 2020, 24–27.
7. Josefa Simici, ena *History of the Church*, 5:517. E vakakina na nona kaya o Martin Luther King Jr. (1929–1968) : “Na saumi lesu ni ivalavala kaukauwa e vakalevutaka na ivalavala kaukauwa, vakuria na butobuto ki na bogi sa sega tu na kalokalo. Na butobuto e sega ni rawa ni vakasava tani na butobuto: na rarama ga e rawa ni vakayacora oqori. Na veicati e sega ni rawa ni vakasava tani na veicati; na loloma duadua ga e rawa ni vakayacora oqori” (*Where Do We Go from Here: Chaos or Community?* [2010], 64–65).
8. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Howard W. Hunter* (2015), 263.
9. Russell M. Nelson, “Sa Kalougata ko Ira sa Dautataro,” *Liaona*, Nove. 2002, 41; raica talega na *Teachings of Russell M. Nelson* (2018), 83.
10. Raica “A House Divided,” *Economist*, 5 Septi., 2020, 17–20.
11. Theresa A. Dear, “America’s Tipping Point: 7 Ways to Dismantle Racism,” *Deseret News*, 7 June, 2020, A1.
12. Abraham Lincoln, vosa ena Young Men’s Lyceum, Springfield, Illinois, 27 Janu., 1838; cavuti ena John Bartlett, *Bartlett’s Familiar Quotations* 18th ed. (2012), 444.
13. Amy Chua and Jed Rubenfeld, “The Threat of Tribalism,” *Atlantic*, Oct. 2018, 81, theatlantic.com.
14. Henry John Temple, Viscount Palmerston, itukutuku ena House of Commons, 1 Maji, 1848; ena Bartlett, *Bartlett’s Familiar Quotations*, 392; vakaikuritaki.

Bengaluru, India

Vakaraitaka o Peresitedi Henry B. Eyring
iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Nodra Tokoni na Vakaitutu Raraba, Vakaitutu ni Vitusagavulu ni iWasewase, kei na Vakaillesilesi Raraba

Kemuni na taciq kei na ganequ, au sa na kacivaka yani vei kemuni ena gauna oqo o ira na Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei na Mataveiliutaki ni Veimataisoqosoqo ni Lotu me baleta na nomuni laveliga ni veitokoni.

Sa vakaturi meda tokoni Russell Marion Nelson me parofita, daurairai, dauvakatakila ka Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai; Dallin Harris Oaks me iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada; kei Henry Bennion Eyring me iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada.

O ira era duavata me ra vakaraitaka.

O ira era saqata, kevaka e dua, me vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni Dallin H. Oaks me Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua kei M. Russell Ballard me Peresitedi Vakatawa ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua.

O ira era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Dua e saqata me vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni ira oqo na lewe ni Kuoramu ni iApositolo

Le Tinikarua: M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, kei Ulisses Soares.

O ira era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

E dua e saqata, me vakaraitaka vakakina.

Chiba, Japani

Sa vakaturi me da tokoni rau na daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua me ra parofita, daurairai, ka dauvakatakila.

Kemuni kece ni duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Dua e saqata, kevaka e dua, ena ivakaraitaki vata ga.

Sa vakaturi me vagalalataki o Elder L. Whitney Clayton, Enrique R. Falabella, kei Richard J. Maynes me vaka ni ra Vitusagavulu Vakaitutu Raraba ka solia vei ira na itutu vakaemeritesi.

Oi kemuni o ni duavata kei keitou ena vakaraitaki ni vakavinavinaka vei ira na Veitacini oqo kei na nodra vuvale ena nodra veiqaravi vakasakiti, yalovinaka ni vakaraitaka.

Sa mai vakaturi me sa vagalala taki o Elder L. Todd Budge mai na iVakaitutu Raraba ena Vitusagavulu

O ira era gadreva me ra vakaraitaka nodra vakavinavinaka sa kerei mo ni laveta na ligamuni.

Sa vakaturi me sa vagalalataki o Bishop Dean M. Davies kei W. Christopher Waddell na Matai kei na Karua ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakatilewa.

O kemuni o ni via vakaraitaka nomuni vakavinavinaka vei iratou na Veitacini oqo ena nodra veiqaravi yalodina, yalovinaka ni vakaraitaka vakakina.

Sa vakaturi me sa vagalalataki o ira na Vitusagavulu ni Wasewase oqo: Ruben Acosta, René R. Alba, Vladimir N. Astashov, José Batalla, Bradford C. Bowen, Sergio Luis Carboni, Armando Carreon, S. Marc Clay Jr., Z. Dominique Dekaye, Osvaldo R. Días, Michael M. Dudley, Mark P. Durham, E. Xavier Espinoza, James E. Evanson, Paschoal F. Fortunato, Sam M. Galvez, Patricio M. Giuffra, Leonard D. Greer, Daniel P. Hall, Toru Hayashi, Paul F. Hintze, Adolf J. Johansson, Wisit Khanakham, Seung Hoon Koo, Pedro X. Larreal, Johnny L. Leota, José E. Maravilla, Joel Martinez, Joaquim J. Moreira, Isaac K. Morrison, Eduardo A. Norambuena, Ferdinand P. Pangan, Jairus C. Perez,

Steven M. Petersen, Jay D. Pimentel, Edvaldo B. Pinto Jr., Alexey V. Samaykin, K. David Scott, Rulon F. Stacey, Karl M. Tilleman, William R. Titera, Carlos R. Toledo, Cesar E. Villar, David T. Warner, Gary K. Wilde, kei William B. Woahn.

Kemuni o ni gadreva mo ni dua-vata kei keimami ena vakaraitaki ni vakavinavinaka ki na nodra veiqaravi uasivi, yalovinaka ni vakaraitaka.

Me vaka ni sa vagalalataki o Elder L. Whitney Clayton ena Vakaitutu Raraba ni Vitusagavulu ka vakatokai nai tutu vakaemeritesi, sa mai vagalalataki talega ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu.

Elder Brent H. Nielson esa mai kacivi me lewena na Mataveiliutaki ni Vitusagavulu, ka vatura me tokoni ka laveliga taki.

Kemuni kece ni duavata, yalovina-ka ni vakaraitaka.

E dua e saqata, me vakaraitaka vakakina.

Sa vakaturi me da tokoni Dean M. Davies me sa Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu.

O ira era duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

E dua e saqata me vakaraitaka vaka kina.

Sa vakaturi me da tokoni W. Christopher Waddell me sa veiqaravi oqo vaka iMatai ni Daunivakasala ena Veiliutaki vaka Matabisopi kei L. Todd Budge me veiqaravi vaka iKaria ni Daunivakasala Veiliutakai vaka Matabisopi.

O ira era duavata me ra vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka vakakina.

Sa vakaturi meda tokoni ira oqo me ra Vitusagavulu ni Wasewase vou: Laurian P. Balilemwa, Jonathon W. Bunker, Andrii Didushok, kei Konstantin Tolomeev.

O ira era duavata me ra vakaraitaka.

O ira era saqata, ke dua, me vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni ira na vo ni Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei na Vakaillesi Raraba

Bengaluru, Idia

ena Lotu me vaka era sa lesi tu kina.

Kemuni kece ni tokona, yalovinaka ni vakaraitaka.

Dua e saqata, kevaka e dua, ena ivakaraitaki vata ga.

Oi kemuni o ni saqata e dua na

veivakaturi mo ni veitaratara kei nomuni peresitedi ni iteki.

Kemuni na taciq kei na ganequ, vinaka vakalevu na nomuni veivakabauti tiko ga kei na masu ena vukudra na iliuliu ni Lotu. ■

Temecula, California, Amerika

Mai vei Elder D. Todd Christofferson
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Rawati ni Bula Raraba Vakamatatamata

Kevaka eda saga o keda kei ira na tiko tikivi keda me dusimaka na noda bula na dina ni Kalou, ena vakasinaiti na ivakarau savasava e gadrevi ena noda veitikitiko raraba.

Sa dua dina na matasere totoka ka seretaka tiko na iVakabula talei.

Ena 2015, a tauyavutaka na United Nations na ka a vakatokai “Na iTuvatuva me Rawati na Veivakatorocaketaki ni 2030.” A vakamacalataki ni oqo na “kena wasei na ituvatuva tudei ni tiko vakacegu kei na bula vakaiyau ni tamata kei na vuravura oqo, nikua ki na veisiga ni mataka.” Na iTuvatuva me Rawati na Veivakatorocaketaki e oka kina e 17 na lalawa me rawati ena yabaki 2030, me vaka na: sega na

dravudravua, sega na via kana, vuli torocake, tautauvata ni tagane kei na yalewa, wai savasava kei na tiko savasava, kei na cakacaka vinaka.¹

Na vakasama ni kena rawati na veivakatorocaketaki sa ka talei sara ka bibi duadua. Ia sa gadrevi talega kina vakatotolo, o ya na kena vinakati me rawati na bula raraba vakamatatamata. Na cava beka na veika bibi e tokona na bula raraba vakamatatamata bulabula, e tokona cake na bula marau, toso ki liu, vakacegu, kei na nodra tiko vinaka?

Sa tiko oqo na itukutuku vakaivolani-kalou ni rua na matatamata qaqa. Na cava e rawa ni da vulica mai vei ira?

E liu, o Inoki na peteriaki ka parofita qaqa a vunautaka na bula dodonu ka “tara e dua na koro levu ka vakayacana me Koro Tabu; io ko Saioni.”² E tukuni ni “sa vakatokai ira na nona tamata na Turaga ko Saioni, ni ra sa yalovata ka duavata ena nodra vakasama, ka ra kitaka na ivalavala dodonu; a sa sega vei ira sa dravudravua.”³

“A sa vakalougatataka na vanua na Turaga, ka ra sa vakalougatataki ko ira ena dela ni ulunivanua, kei na veivanua cecere, ka ra sa vuavuai vinaka.”⁴

O ira na tamata era kilai me Nifaiti kei na Leimanaiti ena Ra kei Vuravura ena imatai kei na ikarua ni senitiuri era a ivakaraitaki qaqa talega ni dua na kawatamata torocake. Ni oti toka na cakacaka veiqaravi totoka ni iVakabula sa tucaketale kivei ira, “era sa muria ga na ivakaro era ciqoma mai vua na Turaga ka nodra Kalou, ka ra ia tiko na lolo kei na masumasu, era sa dausoqoni vata vakawasoma me ra masu ka rogoca na vosa ni Turaga. . . .

“A sa sega na vuvu, se na veiqati, se na tiko yavavala, se na veibutakoci, se na lasu, se na laba, se na gagano ca; sa dina sara ni sa sega beka ni dua na matatamata mamarau cake ena kedra maliwa na tamata kecega sa bulia na liga ni Kalou.”⁵

O ira na matatamata ena rua na ivakaraitaki oqo era a tokoni ena veivakalougatataki ni lomalagi e tubu mai ena nodra ivakaraitaki yalodina ki na rua na vunau cecere: “Mo lomani Jiova na nomu Kalou e na lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega,” ka “Mo lomana na kai nomu me vaka ko lomani iko.”⁶ Era a talairawarawa vua na Kalou ena nodra dui bula yadua, ka ra veikaroni vakai ira ena bula raraba vakayago ka vakayalo. Ena vosa ni Vunau kei na Veiyalayalati, oqo o ira na matatamata era sa “tamata yadua me vukea na wekana, ia me caka na ka kecega ena mata sa vakatabakidua ki na lagilagi ni Kalou.”⁷

E ka ni rarawa, me vaka sa wasea o Elder Quentine L. Cook na mataka

oqo, na kawatamata qaqa a tukuni tiko ena ka 4 ni Nifai ena iVola i Momani a sega ni gumatua sara yani ki na ikarua ni senitiuri. Na rawati vinaka ni bula ena sega ni vakadeitaki, kei na mata-tamata bula torocake e rawa ni druka ena veigauna kevaka ena biuta na itovo dodonu cecere sa dau taura cake tu na vakacegu kei na bula torocake. Ena kena vakaoqo, ni ra rawai na tamata ena veitemaki ni tevoru, era “sa tekivu tatawasewase ka wase me vaka na ivakarau ni nodra rawa ka; era sa vakaduria na nodra lotu vakai ira me ra rawa iyau kina ka tekivu me ra cakitaka na lotu dina i Karisito.”⁸

“Ka sa yaco ni qai oti e tolu na drau na yabaki, sa tautauvata ga na nodra ca vakalevu na tamata i Nifaiti kei ira na Leimanaiti.”⁹

Ni qai oti e dua tale na senitiuri, era sa mate e milioni ena veivaluvaluti ka yaco na nodra vanua bula totoka mera mataqali tamata veivaluvaluti tikoga.

Ena kena oqo kei na ivakaraitaki tale eso ni matatamata torocake oqo a qai kasura e muri, au nanuma ni donu ke tukuni ni gauna e sega ni vakarogoi koya kina na tamata vua na Kalou ka tekivu nuitaka ga na “liga ni tamata,” sa na yaco na rusa. Ni da vakararavi ki na liga ni tamata sai koya na noda lecava na lewa vakalou ka Volai kina na dodonu ni tamata kei na nodra vakamareqeti ka vakaliuca na iyau, kaukauwa, kei na veivakacaucautaki e vuravura (ka vakalialia ka vakacacani ira era muria e duatani na itagedegede ni bula). Ia, e vuqa vei ira na matatamata rawati ira era vakasaqara, me vaka a kaya o Tui Penijamini era “tubucake ena lagilagi i koya ka a buli [ira], se na kila na veika sa dina ka dodonu.”¹⁰

Na vakayavutaki ni matavuvale kei na lotu sa ka bibi sara me vakaedaume-ni na tamata yadua kei na lewenivanua raraba ena dodonu me tokona e dua na kawatamata gugumatua. Teivaki ena ivakavuvuli ni kosipeli oqo, na bula dodonu e oka kina na savasava, ilesilesi kei na lewa dodonu, yalololoma, vakamau kei na yalodina ena vakamau, dokai ira na tamata kei na iyautaukeni ni tamata, veiqaravi, kei na gadrevi na

dodonu ni cakacaka kei na so tale.

A vola na edita o Gerard Baker ena tekivu ni yabaki oqo ena *The Wall Street Journal* me vakacaucautaki tamana kina, o Frederick Baker, ni sa mai yabaki 100 tiko o tamana. A vakamacalataka o Baker na vuna a bula balavu kina o tamana ka qai kuria ena vakasama oqo:

“E dina ni da gadreva kece meda kila na veika vuni ni bula balavu, au dau nanuma kina ni vinaka cake meda vakadeuca vakalevu na veika e kauta mai na bula vinaka, se cava ga na kena balavu a soli.

Eke, au sa vakadeitaka niu sa kila na veika vuni nei tamaqu.

“A tadu mai o koya ena gauna a vakatudonutaki tu kina na bula ena ilesilesi, sega ena kena isau; ena itavi vakakawatamata, sega ena nanumi koya ga. Na yavubula taumada ni ivakavuvuli ena loma taucoko ni nona senitiuri o ya na yalo ni itavi—ki na vuvale, Kalou, kei na matanitu.

“Ena gauna a yaco vakalevu kina na levu ni matavuvale kavoro, a dinata tu ga o tamaqu na nona bula vakawati vei watina ni 46 na yabaki, a tama dauveiqaravi ki na ono na luvudrau. Sa dau vakarautaki koya cake vakalevu ka yaga sara mai na gauna rau a sotava kina na noqu itubutubu na rarawa ni a leqa e dua na gone. . . .

“Ena gauna sa yaco kina na lotu me vakatubu vakasama, a dinata ka yalodina tu ga o tamaqu ena lotu Katolika, ena vakabauta tawayavalati rawa ena yalayala i Karisito. Sa dina sara, au dau vakasamataka ni a bula balavu tiko mai baleta ni dau vakarautaki koya vakavinaka cake mai vua e dua tale me mate.

“Au a tamata kunevinaka—vakalou-gatataki ena vuli torocake, ena noqu

Pechanga Indian Reservation, California, Amerika

vuvale totoka, kei na so na rawa-ka ni bula oqo au sega ni namaka. Ia se cava sara noqu dokai au kei na vakavinavinaka, sa umanaki tu ena doka ka vakavinavinaka vua na tamata, e sega vua na dredre se lasu, sega ni namaka na idole se me vakacaucautaki, ka sa yaco tikoga—me dua na senitiuri oqo—ena itavi rawarawa, ilesilesi, kei na reki ni bulataki na bula dodonu.”¹¹

Na vakasamataki vakabibi ni lotu kei na vakabauta vakalotu sa mai luluqa ena vuqa na matanitu ena vica na yabaki oqo. Era nanuma e vuqa na tamata ni vakabauta kei na muria na Kalou e sega ni gadrevi ki na bula savasava ki na tamata yadua se mata-tamata e vuravura nikua.¹² Au nanuma ni da duavata kece ni o ira era sega ni vakabauta tiko vakalotu sa rawa, mera dau tamata vinaka, ka savasava. Eda sega ni duavata, ia, e yaco oqo ke sega kina na veivakauqeti vakalou. Au tukuna tiko oqo na Rarama i Karisito. A kaya na iVakabula: “Ka ni sai Au na rarama dina sa vakaramataka na tamata kecega sa lako mai ki vuravura.”¹³ Ke da kila tiko se

Pinhais, Paraná, Brazil

sega, na tagane, yalewa, kei na gone yadua ena vakabauta kece, vanua, kei na gauna sa vakauqeti ena Rarama i Karisito ka yaco mera taukena na yalo ni kila na dodonu kei na cala e vakatokai tu me yalo ni kila na ka.¹⁴

Ia, na gauna e vida kina na dodonu vakatamata na veika ni vuravura mai na yalo ni lewa donu vua na Kalou, sa musuki kina na kau mai na wakana. Na vakararavi tabakidua ki na vanua kei na kena itovo ena sega ni veirauti me na tokona na bula dodonu ena bula raba. Ni dua e sega ni sega ni vakabauta na kalou sa uasivi koya cake ka sega ni vakasaqara na veika vinaka mai na nona nanumi koya ga kei na digidigi, ena yaco ga mai na kena revurevu.

Na matatamata, me ivakaraitaki, sa itatarovi ga kina na lewa ni tamata yadua ena cakacaka ni veidauci sa na rusa ga. Na dauyalewa se dauta-gane, na vakaluvani ena taudaku ni vakamau,¹⁵ kei na digidigi ni vakalutu era vua gaga era tubu mai na bula tawakilikili ka yavutaki ena veidauci. Na talemuri ni revurevu e saqata tiko na kena tokoni e dua na matatamata bulabula oka kina na tubu ni gone era susugi cake ena dravudravua ka sega kina na veivakauqeti vakatama, eso na gauna e yacova na veitabatamata eso, era oga duadua kina na marama ka dodonu me a ilesilesi wasei, kei na luluqa vakasivia ni vuli e koronivuli, me vaka na isoqosoqo eso, era sa tuvai mera dolele ni yaco na druka ena itikotiko.¹⁶ Sa ikuri ki na dikevi ni kawatamata na kena yaco tikoga na kavoro ni yalo kei na veilecayaki—na

vakacacani ni vakasama kei na loma e yacovi ira na cala kei na tawacala.

A kaya o Nifai:

“Io, ena ca vei koya sa vakarorogo ki na nodra ivunau na tamata, ka cakitaka na kaukauwa ni Kalou, kei na isolisoli ni Yalo Tabu! . . .

“ . . . Ena ca vei ira kece era sa sautaninini, ka cudru ena vuku ni dina ni Kalou!”¹⁷

Ni veidutaitaki, sa noda itukutuku rekitaki vei ira na luveda kei na kawatamata kece o ya “na dina ni Kalou” sa dusia na sala sa vinaka cake, se kaya o Paula, “sa uasivi cake na kena vinaka,”¹⁸ki na marau ni tamata kei na matatamata nikua kei na vakacegu tawamudu kei na reki e tarava.

Na vosa se dina ni Kalou sa tukuna tiko na dina titobu e yavu ni Nona ituvatuva ni marau vei ira na Luvena. Na dina oqo o ya ni bula tiko na Kalou; o Koya na Tamada Vakalomalgi ni yaloda; ni ivakaraitaki ni Nona loloma, sa solia vei keda na ivakaro e mua ki na reki sa taucoko ki Vua; ni o Jisu Karisito na Luve ni Kalou ka Dauveivueti; a vakararawataki ka mate e kauveilatai me isoro ni ivalavala ca ke da veivutuni; ni a tucaketale mai na mate, me yaco mera tucaketale na tamata kecega; ni da na tucake kece e matana meda lewai, o ya, me lewai donu kina noda bula.¹⁹

Ena loma ni ciwa na yabaki a vakatokai me “nodra veiliutaki na turaganilewa,” ena iVola i Momani, a vakasuka na parofita o Alama na itutu ni turaga ni lewa me laki veiliutaki vakatabakidua ena Lotu. Sa nona inaki me walia

laivi na dokadoka, veivakacacani, kei na kocokoco sa tubu tiko ena kedra maliwa na tamata vakabibi vei ira na lewe ni Lotu.²⁰ A kaya kina o Elder Stephen D. Nadauld, “Na lewa vakalou nei [Alama] me kakua ni vakayagataki gauna vakasivia me bulia ka vakaukauwataka na lawa me vakadonutaki kina na nodra itovo na tamata, ia me vosa ga vei ira ena vosa ni Kalou, me vakavulica na vunau ka yaco nodra kila vinaka na ituvatuva ni veivakabulai me liutaki ira mera veisautaka na nodra itovo.”²¹

E levu na ka meda cakava vakaveiwekani ka vakalewenivanua meda cau ki na tokoni ka rawa-ka na matatamata eda bula tiko kina, ka dina sara ni noda veiqaravi bibi gugumatua o ya na vakavulici ka bulataki na dina e tiko ena ituvatuva cecere veivakabulai ni Kalou. Me vaka e tukuni ena qaqani serenilotu:

Na vakabauta lomani [nei tamada e taleitaki]

Me kauta mai na bula vou [vei itokani kei meca]

Ena loloma vakalou, [sa kila ga me loloma],

Me da na bula sautu [ena vosa kei na dodonu].²²

Kevaka eda saga o keda kei ira na tiko tikivi keda me dusimaka na noda bula na dina ni Kalou, ena vakasinaiti na ivakarau savasava e gadrevi ena noda veitikotiko raraba.

Ena Nona loloma, a solia na Luvena sa Duabau Ga, o Jisu Karisito, me rawa ni da bula tawamudu kina.²³

“Sa sega ni kitaka ko [Jisu Karisito] e dua na ka, vakavo ga me vina-ka kina ko vuravura; ni sa lomani vuravura, sa solia kina na nona bula me kauti ira kina na tamata kecega ki vua. Ia, sa sega ni vakarota e dua me kakua ni vakaiivotavota ena nona veivakabulai.

“Raica, sa tagi li vua e dua ka kaya: Mo lako tani vei au? Raica, au sa kaya vei kemudou, E segai; ia sa kaya ga: Dou lako mai vei au koi kemudou kecega mai na iyalayala kei vuravura, dou mai volia na sucu kei na oni, ka segai ena ilavo se na isau.”²⁴

Eda sa kaya kina “ena yalo e dina, ena yalomalua,”²⁵ena yaca i Jisu Karisito, emeni ■

IDUSIDUSI

1. Raica na “The 17 Goals,” United Nations Department of Economic and Social Affairs website, sdgs.un.org/goals.
2. Mosese 7:19.
3. Mosese 7:18.
4. Mosese 7:17.
5. 4 Nifai 1:12, 16.
6. Maciu 22:37, 39
7. Vunau kei na Veiyalayalati 82:19
8. 4 Nifai 1:26.
9. 4 Nifai 1:45.
10. Mosaia 4:12.
11. Gerard Baker, “A Man for All Seasons at 100,” *Wall Street Journal*, Feb. 21, 2020, [wsj.com](https://www.wsj.com).
12. Raica na Ronald F. Inglehart, “Giving Up on God: The Global Decline of Religion,” *Foreign Affairs*, Sept./Oct. 2020, [foreignaffairs.com](https://www.foreignaffairs.com); see also Christine Tamir, Aidan Connaughton, and Ariana Monique Salazar, “The Global God Divide,” Pew Research Center, July 20, 2020, especially infographic “Majorities in Emerging Economies Connect Belief in God and Morality,” [pewresearch.org](https://www.pewresearch.org).
13. Vunau kei na Veiyalayalati 93:2; raica talega na Moronai 7:16, 19.
14. Raica na Boyd K. Packer, “Na Rarama i Karisito,” *Liaona*, Epe. 2005, 10; raica talega na D. Todd Christofferson, “Truth Endures,” *Religious Educator*, vol. 19, no. 3 (2018), 6.
15. Ni soli tu na ivakaraitaki oqo, au tukuna tiko na kena rawa ni yaco me laurai na nodra vakasucumi na gone me “vua gaga” ka sega ni vakatokai vei ira na gone. Na gone yadua e vakamareqeti vua na Kalou, kei na bula kece e uasivi sara na kedra yaga se ma ni vakacava sara na ituvaki ni nodra sucu mai.
16. Raica, kena ivakaraitaki. Pew Research Center, “The Changing Profile of Unmarried Parents,” Apr. 25, 2018, [pewsocialtrends.org](https://www.pewsocialtrends.org); Mindy E. Scott and others, “5 Ways Fathers Matter,” June 15, 2016, [childtrends.org](https://www.childtrends.org); and Robert Crosnoe and Elizabeth Wildsmith, “Nonmarital Fertility, Family Structure, and the Early School Achievement of Young Children from Different Race/Ethnic and Immigration Groups,” *Applied Developmental Science*, vol. 15, no. 3 (July–Sept. 2011), 156–70.
17. 2 Nifai 28:26, 28
18. 1 Korinica 12:31
19. Raica na Alama 33:22
20. Raica na Alama 4:6–15
21. Stephen D. Nadauld, *Principles of Priesthood Leadership* (1999), 13; raica talega na Alama 31:5
22. “Na Vakabauta Bula Tu,” *Sere ni Lotu*, naba 41.
23. Raica na Joni 3:16.
24. 2 Nifai 26:24–25; raica talega na 2 Nifai 26:33
25. Vunau kei na Veiyalayalati 100:7

Mai vei Steven J. Lund
Peresitedi Raraba ni Cauravou

Kunea na Reki vei Karisito

Na sala vakadeitaki me kunea na reki mai vei Karisito ena bula oqo o ya meda duavata kei Koya mera vukei na tamata.

Na Turaga e sega ni kerei ira noda itabagone ni Matabete i Eroni mera cakava na ka kecega, ia na ka e kerea e veivakurabuitaki.

Ena vica na yabaki sa oti, a lako curuma na noqu vuvale na veika era a sotava e vuqa na vuvale ena vuravura malumalumu oqo. Na neirau cauravou goneduadua, o Tanner Christian Lund, a tauvi koya na kenisa. A dua na gone yalovinaka, me vakataki ira ga na gone yabaki ciwa. E dau vakadrecike toka ka vakavudredre, ena gauna vata oqo, e qaqarauni sara ena veika vaka-yalo. vosalevu, ia e agilosi, vadrecike ia e gone vinaka. Ni se gonelailai e dau vakurabuitaki keitou e veisiga ena nona maqusa kei na vakadrecike, ka keitou vakabauta ni na tubu cake me na laki parofita se dua na daubutako baqe. Se cava ga, e vaka me sa na biuta toka mai e dua na maka e vuravura.

Vakasauri ga, sa tauvimate bibi sara. Ena tolu na yabaki a tarava, a cokovata na wainimate vou kei na sasaga qaqa, oka kina e rua na sele ni lewe ni sui, ka a tauvi niu monia kina, a gadrevi kina me cegu tu ena misini me 10 na macawa sega tu ni vakilai koya. E veivakurabuitaki, ni sa bula mai vakalailai ga, ka lesu tale mai na nona kenisa.

Ni vo vakalailai me takali yani, na mate nei Tanner sa curuma na nona

sui, dina ga ni qaravi ena wainimate kaukauwa, se mosi ga o koya. Sa dredre sara me siro mai na loga. Ena dua na mataka ni Sigatabu, o tinana, o Kalleen, a gole yani ki na nona rumu me la’ki raici koya ni bera ni gole na vuvale ki lotu. A kurabui ni raica ni sa vakaisulutaki koya oti tu ka sa dabe toka ena yasa ni nona loga, ka saga mosimosi toka me bulukautaka na nona sote. A dabe tikivi koya o Kalleen. “Tanner,” a kaya o koya, “o

Taboão de Serra, São Paulo, Brazil

Apia, Samoa

sa bula vinaka beka mo gole rawa ki lotu? Mo sa na tiko ga e vale nikua mo cegu.”

A rai sobu ena fuloa. E a dikoni o koya. E tiko na nona kuoramu. E dua talega na nona ilesilesi.

“E dodonu me’u na la’ki pasi sakaramede nikua.”

“Au vakabauta ni dua ena cakava ena vukumu.”

“Io,” a kaya, “ia . . . au raica na nodra dau raici au na tamata niu pasi sakaramede. Au vakabauta ni vukei ira.”

Sa qai vukei koya o Kalleen me bulukautaka na nona sote ka bukia na nona neketai, ka vodo yani ki lotu. E matata, ni dua na ka bibi sa yaco tiko.

Au a gole ki lotu ni oti mai e dua na bose ka kurabui niu raici Tanner ni dabe toka ena iyatu ni dikoni. A kaya malua vei au o Kalleen na vuna a mai tiko kina kei na ka a kaya: “E vukei ira na tamata.”

Au sa qai raici ira na dikoni ni ra tu yani ki na teveli ni sakaramede. A ravi malua vua e dua tale na dikoni ni ratou sa solia mai na bete na terea ni madrai vei iratou. A toso yani o Tanner ki na nona itutu ka qumia na tutu ni idabedabe me tudonutaki koya ni solia yani na sakaramede.

E vaka me mata kece e valenilotu era raici koya, ka ra uqeti ena nona saga me vakayacora na nona itavi

lailai. Ia a vakaraitaka o Tanner e dua na vunau malua ka toso vakavinaka, vakatatao mai na iyatu yadua—ka bunu na uluna tasi—e matataka na iVakabula ena nodra ivakarau na dikoni. Na dikoni qaqa ena dua na gauna oqo sa mai mavoa toka, ramusu, ka kadresu, sa bolea na rarawa me qaravi ira ena nona kauta yani na ivakatakarakara ni Veisorovaki ni iVakabula ki na noda bula.

Ni raici na sala sa mai vakasamataka o koya me dua na dikoni e mai vakavurea me veisau talega na vakasama—me baleta na sakaramede, baleta na iVakabula, ka baleti ira na dikoni, na ivakavuvuli, kei na bete.

Au vakasamataka na cakamana tawakilai a uqeti koya me rogoca ena qaqa na kaci malua, vei qaravi lailai, kei na kaukauwa kei na igu ni noda itabagone vou mera sasagataki ira ena nodra vakadonuya na kaci ni parofita mera curu ki na mataivalu ni Kalou ka sema ki na cakacaka ni veivakabulai kei na bula vakacecerei.

Na gauna yadua e taura kina e dua na dikoni na terea ni sakaramede, eda nanuma na italanoa tabu ni iOtioti ni Kana Vata, Kecisemani, Kalivari, kei na qaravatu ena were. Ena nona kaya na iVakabula vei iratou na Nona iApositolo, “Dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina,”¹ Sa vosa talega ki na veitabayabaki kivei keda yadua.

Sa vosa tiko o Koya baleta na cakamana ena vakarautaka o Koya vei ira na dikoni, ivakavuvuli, kei na bete ni ra na solia na Nona ivakatakarakara ka sureti ira na Luvena mera ciqoma na Nona isolisoli ni veisorovaki.

Na ivakatakarakara taucoko vakasakaramede sa dusimaki keda ki na isolisoli oya. Eda vakananuma na madrai a dovia o Koya—kei na madrai e matadra na bete, era sa mai dovia tiko oqo. Eda vakasamataka na ibalebale ni wai vakatabui, e liu kei na gauna oqo, ni tau malua na vosa ni sakaramede mai na gusudra na bete gone ki na lomada vakakina ki lomalagi, ka vakavoui na veiyalayalati sa semati keda ki na kaukauwa ni veivakabulai i Karisito. Eda na nanuma beka na kena ibalebale ni kauta mai o dikoni na ivakatakarakara tabu kivei keda, tucake tu ena vanua vataga ena tu kina o Jisu ke tu e kea o Koya, me colata na noda icolacola bibi kei na mosi.

E ka marautaki, o ira na cauravou kei na goneyalewa e sega ni gadrevi mera tauvimate mera raica kina na reki kei na inaki ni ra qarava na iVakabula.

A vakavulica o Elder David A. Bednar ni gadrevi meda tubu ka vaka na daukaulotu *sara*, meda cakava na ka era *cakava*, na daukaulotu ka qai, “vosa ena vosa ka vunau ena vunau, . . . [eda] na rawa meda daukaulotu . . . sa namaka tiko na iVakabula.”²

Sa vakakina, kevaka eda sa gadreva “me da vakataki Jisu,”³ meda cakava vakataki Jisu, ena dua ga na yatuvosa cecere, a kaya na Turaga na veika e cakava o Koya: A kaya, “Ia raica, oqo na noqu cakacaka kei na lagilagi—meu vakavuna na tawa mate rawa kei na bula tawamudu ni tamata.”⁴

Na ilesilesi ni iVakabula me qarava e veigauna ka tawamudu na Tamana ena Nona vakabulai ira na Luvena.

Na sala vakadeitaki me kunea na reki ena vuravura oqo o ya meda dua-vata kei Karisito mera vukei eso.

Oqo na dina rawarawa a uqeti kina na parokaramu ni Gonelalai kei na iTabagone.

Na itavi qaravi kei na ivakavuvuli

kece ni Gonelalai kei na iTabagone sa baleta nodra vukei na itabagone mera vakataki Jisu cake ni ra vakaitavi vata kei Koya ena Nona cakacaka ni veivakabulai kei na bula cecere.

Na Gonelalai kei na iTabagone sa iyaya me vukea na gone yadua ena Lalai kei na iTabagone mera tubu vakatisaipeli ka rawata na raivotu sinai ena vakabauta nai rairai ni marau. Sa rawa mera na nanamaki ka gadreva na kedra vanua kei na ivakatakilakila ena salatu ni veiyalayalati, me kauti ira mera na papitaiso ka vakadeitaki ena isolisoli ni Yalo Tabu ka ra na taukeni ena kuoramu kei na kalasi ni Goneyalewa, era na vakila kina na reki ni vukei ira eso ena rawati ni bula veiqaravi sa Vakarisito. Era na tuva na lalawa, ka levu ka lailai, ena vakarautaka na tudonu ki na nodra bula ka yaco mera vakataka cake na iVakabula. Ena koniferedi kei na mekasini ni Me iSakisaki ni iTabagone, na *iTokani*, kei na app ni Bula Vakosipeli ena vukei ira dina mera kunea na reki mai vei Karisito. Era na namaka na veivakalougatataki mera taura na ivolatara vakaiyalayala ka vakila na yaloi Ilaija ena veivakauqeti ni Yalo Tabu ni ra vakasaqara na veivakalougatataki

ni valetabu kei na tuva kawa. Era na dusimaki ena veivakalougatataki vakapeteriaki. Ena qai yaco, mera rai-ca ni ra sa gole ki valetabu me sobuti ira ena kaukauwa, mera kune reki; ka semati tawamudu, se cava ga e yaco, kei na nodra vuvale.

Mani cava na cagi kaukauwa ni mate raraba, na taucoko ni yalayala ni parokaramu vou ni Gonelalai kei na iTabagone se tomani tikoga na kena toso—ia me vakusakusataki. O ira na nodra itabagone era sa sega ni waraka na vuravura me vakadodonutaki koya mera qai kila kina na iVakabula. Eso era sa mai digidigi cala ena gauna oqo baleta ni ra sega nikila na dina me baleti ira—kei Koya.

Koya gona, na kaci bibi ni mataivalu ni Kalou ena revurevu o ya me “vakarau na tamata kece!”

Kemuni na tama kei na tina, era gadreva na luvemuni tagane mo tokoni ira nikua ena yalololoma me vaka e liu ni ra a se oka tiko ena veika lalai eso me vaka na beji kei na pini. Kemuni na tama kei na tina, iliuliu ni matabete kei na Goneyalewa, kevaka era sasaga bula tiko na nomuni itabagone, na Gonelalai kei na iTabagone ena vukei ira mera gole

vua na iVakabula, ka na vakaceguy ira na iVakabula.⁵

Kemuni na mataveiliutaki ni kuoramu kei na kalasi, ni tu mai ka taura na nomuni itutu dina ena cakacaka ni Turaga.

Bisopi, ni semata na nomuni idola vei ira na peresitedi ni kuoramu, kei na nomu kuoramu—ena yaco na nomu tabanalevu—me veisau vakadua.

Oi kemuni na itabatamata tubu tiko mai, au sa vakadinadinataka, niu sa kila, o ni *sa* luvena tagane kei na yalewa lomani na Kalou ka sa tiko Vua na nomuni cakacaka.

Ni ko tu yani ki na nomu lagilagi ni veikacivi, ena yalomu taucoko, kaukauwa, vakasama, kei na igu, o na yaco mo lomana na Kalou ka maro-roya na nomu veiyalayalati ka nuitaka na Nona matabete ni ko cakacaka mo vakalougatataki ira na tani, tekivu ena nomu itikotiko.

Sa noqu masu ni ko na sasaga, ena igu vakalevutaki, kilikili ena gauna oqo, me veiqaravi, cakacaka ena vakabauta; veivutuni, ka torocake e veisiga, mo rawata na kalougata ni valetabu kei na reki gugumatua e yaco ga mai ena kosipeli i Jisu Karisito. Sa noqu masu ni ko na vakavakarau mo na daukaulotu qaqa, tamata vakawati yalodina, tama se tina dauloloma, sa yalataki tu mo na yaco mo dua na tisaipeli dina i Jisu Karisito.

Mo na veivuke ena vakarautaki ni vuravura me baleta na nona lesu mai na iVakabula ena veisureti vei ira kece na tamata me lako mai vei Karisito ka ciqoma na veivakalougatataki ni Nona Veisorovaki. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Luke 22:19.
2. David A. Bednar, “Yaco Mo Dua na Daukaulotu,” *Liaona*, Nove. 2005, 46.
3. “Meu na muri Jisu tu; Vakamuri sala tu. Meu na muria na nona ivakarau kece sara” (“Meu Na Muri Jisu Tu,” *Nodra iVolanisere na Lalai*, 78–79).
4. Mosese 1:39.
5. Au gadreva meu vakavinavinakataki ira na itubutubu kei na veiliutaki raraba ena veigauna sa sivi ka solia nodra gauna me vukei ira na itabagone me ra lako curuma na draki bula ka vuli kina vakalevu. Au dokai ira na Gone vou kei ira na iTabagone nodra sasaga ena itaqaravi ka rawati kina na parokaramu me vaka oqo.

Salzburg, Austria

Mai vei Elder Gerrit W. Gong
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Na Veimatanitu Veimataqali, kei na Duivosavosa.

E rawa ni da na yaco, ena noda sala ga vakataki keda, meda tiki ni kena vakavotukanataki na parofisai kei na yalayala ni Turaga—e tiki ni veivakalougataki ni kosipeli e vuravura.

Kemuni na taciqa kei na ganeqa, Au a vakatulewa ena dua na veivauci ena valetabu, ni vakamuri na idusidusi ni COVID-19. Rau na veiwatinivou, erau dau kaulotu yalodina ena nodrau gauna ni veiqaravi, ka tomani rau na nodrau itubutubu kei ira na tacidrau. E sega ni rawarawa na ka oqo. E ikaciwa ni gone o yalewamai na tini na gone. E ratou a dabe veiyawaki na veitacini mai vei koya qase ki vei koya e gone.

E ratou dau sasagataka vakavuvale me ratou itokani vinaka ena veivanua eratou tu kina. Ia, e dua na itikotiko e a sega so ni veiciqomi sara—baleta, a kaya o tinai yalewa, ni ratou lewena Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Eratou a cakava na matavuvale na veika kece me ratou itokani vinaka e koronivuli, vakaitavi ka me ciqomi, ia a mani sega ni rawa. Ratou a masu vakavuvale ka masulaka me ra vakayalomalumutaki na yalo eso.

Dua na bogi,eratou vakila na matavuvale ni sa saumi na nodratou masu,

ena sala ratou sega ni namaka. E a kama yavu na nodratou vale. Ia a qai yaco edua tale na ka. Na kama oya a vakamalalumutaka na yalodra o ira na tiko wavoliti ratou.

Era a vakumuna na lewenivanua kei ira mai na koronivuli na isulu, ivava, na veika yaga eso e gadreva na matavuvale ka sa sega vei ratou. Na lomavinaka a dolava na veikauwaitaki. E ratou a sega ni nuitaka se namaka na matavuvale mena saumi na nodratou masu ena sala oya. Ia e ratou vakavina-vinakataka na veika eratou vulica ena veika eratou sotava kei na nodratou sega ni namaka na isau ni nodratou masu.

E dina, vei ira era yalo vakabauta ka rai na matadra, na loloma ni Turaga

ena vakaraitaki mai ena maliwa ni dredre ni bula. Na dredre e sotavi ena vakabauta kei na solibula e dau kauta mai na veivakalougatataki vakalomalagi. Ena bula vakayago oqo, eda na vakayalia se waraka vakalailai eso na ka, ia e muri eda na kunea na ka e bibi duadua.¹ Oya na Nona yalayala.²

Na noda ivakaro ni yabaki-ruandrau ni 2020 e vakadeitaki kina na iyalayala ni “Iomani ira na Luvena e veiyasai vuravura na Kalou.”³ Vei keda yadua ena veimatanitu,veimataqali, duivosavosa, kei na tamata,⁴ Sa yalataka, veiyalayalati ka sureti keda na Kalou meda vakaivotavota ena Nona reki kei na vinaka.

E vakadeitaki tu na loloma ni Kalou vei ira na tamata kecega ena ivolanikalou.⁵ Na loloma oya e kovuta na veiyalayalati vaka-Eparaama, nodra vasokumuni na Luvena veiseyaki,⁶ kei na Nona ituvatava ni bula marau ena noda bula.

Ena vuvale ni vakabauta sa sega ni dua e vulagi, se kaitani,⁷ vutuniyau se dravudravua,⁸ se “duatani.” Ni da sa “koro vataga kei ira era sa lotu,”⁹ eda sa sureti meda veisautaka na vuravura me vinaka cake, mai loma ki tuba, dua na tamata, dua na matavuvale, dua na yasa ni koro ena dua na gauna.

Ena yaco oqo ni da bulataka ka wasea na kosipeli. Ena itekivu ni itabagauna oqo, a ciqoma na Parofita o Josefa na ivakatakila ni gadreva na Tamada Vakalomalagi na tamata kece mera vakasaqara na loloma ni Kalou ka kunea na Nona kaukauwa mera tubu ka veisau.

Na parofisai oya a ciqomi eke, ena nodratou vale kau na Simici e Palamara, Niu Ioka.¹⁰

Ni vakacavari ena 1998, nodratou itikotiko na Smith sa tara tiko ena kena yavu taumada. Na ikarua ni tabavale e 18 x 30 x 10 na fute (5.5 x 9 x 3m) tautauvata ga kei na rumu e rairai mai kina o Moronai na italai ni Kalou vua na cauravou lailai o Josefa enai ka 21 ni Sepiteba, 1823.¹¹

Se o nanuma tiko beka na veika e tukuna na Parofita o Josefa:

“[O Moronai] a kaya . . . ni sa digitaki au na Kalou me’u qarava e dua na cakacaka; a kaya ni na rogo na yacaqu vei ira na veimatanitu, veimataqali, kei na duivosavosa. . . .

“E kaya [o Moronai] ni sa maroroi tu e dua na ivola, . . . ni sa tu ena ivola o ya na taucoko ni Kosipeli tawamudu.”¹²

Keirau mai cegu tu eke. Eda qarava na Kalou na Tamada Tawamudu kei na Luvena, o Jisu Karisito, sega ni Parofita o Josefa se e dua ga na tagane se yalewa vakayago.

Ia me da vakasamataka mada na sala e dau vakayacori kina na Parofisai ni Kalou vei ira na Nona dauveiqaravi.¹³ Eso e yaco vakatotolo, eso e bera, ia ena yaco kece ga.¹⁴ Ni da vakarogorogo ki na yalo ni parofisai ni Turaga, ena rawa ni yaco meda tiki ni kena vakavotukanataki na Nona parofisai kei na yalayala—me tiki ni veivakalougatataki ni kosipeli e vuravura.

Ena yabaki 1823, e cauravou yabaki 17, o Josefa ka sega ni kilai levu ena nodratou itikotiko ena dua na matanitu vou tu-vakataki-koya. Kevaka e dina, ocei e rawa ni kila ni na yaco me nona liga ni cakacaka na Kalou ka vakadewataka ena kaukauwa kei na isolisoli ni Kalou na ivolanikalou ka kilai e vei vanua kece.

Ia baleta ni dina, o iko kei au daru sa ivakadinadina ni kena yaco na parofisai me daru veivuke ena kena vakavotukanataki.

Kemuni na taciq kei na ganequ, e vuravura raraba, o keda yadua eda vakaitavi ena koniferedi raraba oqo ni Okotova 2020 eda sa maliwai ira na veimatanitu, veimataqali, duivosavosa ka a tukuni tu.

Provo, Utah, Amerika

Nikua, ira na lewena Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai era vakaitikotiko ena 196 na veimatanitu kei na veivanua, ka 3,446 na iteki ni Lotu ena 90 vei ira oqori.¹⁵ E da matataka ruarua na raba ni vanua kei kaukauwa iloma.

Ena 1823, o cei e nauma ni ena 2020 ena tolu na matanitu ena yacova e sivia na milioni na iwiliwili ni lewe ni Lotu—e Amerika, Mexico, kei Brazil?

Se ena 23 na matanitu, e sivia e 100,000 na lewe ni Lotu—tolu ena Vualiku kei Amerika, tinikava ena Wasewase e Loma kei na Ceva kei Amerika, dua e Iurope, va e Esia, ka dua e Aferika?¹⁶

E vakatoka o Peresitedi Russell M. Nelson na iVola i Momani me “dua na cakamana mana.”¹⁷ E ra vakatakila na kena ivakadinadina, “Mo ni kila na veimatanitu, veimataqali, duivosavosa, kei na tamata kecega.”¹⁸ Nikua, na koniferedi raraba e vakarautaki ena 100 na mataqali vosa. O Peresitedi Nelson e vakadinadinataki Jisu Karisito kei na Nona kosipeli vakalesuimai ena 133 na matanitu kei na iwiliwili.

Tekivutaki ena 5,000 na ilavelave tabaki ena 1830 ni iVola i Momoni, e rauta ni 192 na milioni na ilavelave vakataucoko se vakatikina ni iVola i Momoni e sa tabaki oti ena 112 na mataqali vosa. Na iVola i Momoni ka vakadewataki e tu ena vica vata na tavata ena biaulivaliva. Na ivakadewa in iVola i Momoni e oka kina na 23

na vosa e vuravura ka vosataka e 50 milioni tamata se sivia, ka rauta ni 4.1 na bilioni na tamata ena nodra vosanivanua.¹⁹

Mai na veika lalai ka rawarawa—eda sa sureti yadua me da vakaitavi kina—e dau rawa kina na veika cecere.

Me ivakaraitaki, ena dua na koniferedi ni iteki e Monroe, Utah, ka 2,200 na lewena, au a taroga se lewe vica era sa kaulotu oti. E voleka ni ra lave liga kece. Ena veiyabaki qai oti ga, mai na iteki oya, e 564 na daukaulotu era sa veiqaravi oti ena 50 na matanitu vaka-yasana e Amerika kei na 53 na vanua—ena veimataninitu-lelevu kece ka vakavo ga na Antarctica.

Ni’u tukuni Antarctica tiko, e Ushuaia ena ucui Argentina ki na ceva, au a raica ni yaco na parofisai ena nodra wasea na noda daukaulotu na kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito ena dua na vanua a vakatokai “na iyalayala kei vuravura.”²⁰

Na droini ena waqa ni 4 na volimu ni Yalododonu²¹ e vakaraitaka na vua ni nodra bulataka na kosipeli ena vakabauta na Yalododonu e veivanua kecega. Na noda itukutuku makawa ni Lotu e iyaqa ni nodra bulataka na vaikadinadina ni kosipeli na lewenilotu, oka kina o Meri Witima, na mara yalodina ka a vakaraitaka vua o Moronai na peleti ni iVola i Momoni.²²

Ena Janueri 2021, e tolu na mekesini vou ni Lotu e vuravura raraba—na

Nairobi, Kenya

iTokani, Me iSakisaki ni iTabagone, kei na Liaona—sureti keda me da okati keda ka wasea ena noda itikotiko ni vakabauta e vuravura raraba.²³

Kemuni na taciq kei na ganequ, ni tubu noda vakabauta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, bulataka na dina ni kosipeli vakalesui mai ka ciqoma na veiyalayalati tabu ka vulica, tugana ka wasea na tomani ni Vakalesui mai eda sa vakaitavi ena kena vakayacori na parofisai.

Eda sa veisautaki keda tiko kei na vuravura ena dua na iwalewale va-kosipeli e vakalougatataka na bula e veivanua kecega.

E kaya e dua na marama mai Aferika, “Na nona qarava na itavi ni matabete na watiq e vukei koya me yalomalua ka yalovinaka cake. Ka’u sa yaco tiko meu dua na radinivale kei na tina vinaka.”

E kaya edua na daunivakasala ni bisinisi kilai levu ena wasewase iLoma kei Amerika, a dau bula galili voli e gaunisala ni bera nona kunea na kosipeli vakalesuimai ni Kalou. Ia oqo eratou sa kunea vakavuvale na nodratou ivakatakilakila, inaki, kei na kaukauwa.

E dua na gonetagan lailai ena Ceva kei Amerika e dau susu toa ka volitaka

na kena yaloka me veivuke ena kena voli na katubaleka ni nodratou vale ka ratou tara tiko. E dau sauma taumada na nona ikatini. Ena raica vakaidina o koya na dolavi ni katuba kei lomalagi.

Mai na tutu vava kei vuravura, ena ceva-i-ra kei Amerika e ratou teivaka e dua na vuvale kai Amerika Makawa edua na loga ni rosi totoka ena vanua dravuisiga, e ivakatakilakila ni vakabauta vakakosipeli kei na bula rawati koya.

E dua na tacida mai na Ceva i cake kei Eisia ka bula mai na dua na ivalu katakata, sa sega ni vakaibalebale vua na bula. A kunea na inuinui ni tadrai nona itokani vakavuli ni tara tu na tere ni sakaramede ka vakadinadinataka na cakacakatabu ni veivakabulai kei na Veisorovaki i Jisu Karisito.

E sureti keda na Tamada Vakalomalagi me da vakila na Nona loloma, ka vulica meda tubu ena vuli, cakacaka vinaka, bula rawati keda kei na ivakarau ni bula vinaka kei na marau eda kunea ena Nona Lotu vakalesui mai.

Ni da vakanuinui vua na Kalou, so na gauna eda na curuma eso na butobuto, galili, veilecayaki, eda vulica ni oKoya e kilai keda vinaka ka lomani keda vakalevu cake mai na noda kilai se lomani keda.

Oqo na vuna eda gadreva kina na veivuke ni Kalou me da bulia na lewa dodonu, na duavata, bula vakatautavata, kei na vakacegu ena noda vuvale kei na itikotiko. Na noda itukutuku dina, titobu, e taucoko, noda vanua, kei na noda okati e dau yaco mai ni da vakila na loloma veivueti ni Kalou, ni da vakasaqara na loloma soliwale kei na cakamana ena Veisorovaki ni Luvena ka tauyavutaka na veiwekani e tudei ena veiyalayalati tabu.

Navinaka ena lotu kei na vuku e gadrevi ena vuravura yakusurasura, kosakosa, ka duka. E rawa vakacava meda vakabulabulataka, vakauqeta, ka laveta na yalo ni tamata?²⁴

Na teivaki kau e Haiti e sa dua walega ena maliwa ni drau na ivakaraitaki ni tamata era lako vata mai mera caka vinaka. Na itikotiko vakaitaukei ekea, oka kina e 1,800 na lewe ni noda Lotu, ka a solia na itei, a soqoni vata me tea e volekata ni 25,000 na vunika.²⁵ Na cakacaka ni teikau vakayabaki-veitaravi oqo a tei rawa kina e sivia ni 121,000 na vunika. E namaki me teivaki e tini vakaudolu tale.

Na sasaga duavata oqo e vakarugurugutaka na vanua, maroroya na qele, vakalailaitaka na ualuvu. E

vakarairavinakataka na veiyasa ni koro, taracake na itikotiko, solia na ikanakana ni kakana, ka vakania na yalo. Ia kevaka mo na tarogi ira na kai Haiti se o cei me na tamusuka na vuata mai na veikau oqo, era na kaya, “Ocei ga e via kana.”

E 80 na pasede ni wiliwili ni kai vuravura e lewena e dua na matalotu.²⁶ E ra tu vakarau o ira na itikotiko vakalotu eso me ra vukei ira era gadreva totolo na veivuke ni leqa tubukoso, gagadre ni kakana, vale, vuli, kei na vuli wili ivola kei na vola-vola kei na vuli tara. E vuravura raraba, o ira na lewenilotu, itokani, kei na Lotu era vukea na veisoqosoqo nodra tokoni na vakaleqai vakarautaka ni wai, iyaya ni tiko bulabula, na loki-loki, qaravi ni mata—dua na tamata, dua na koro, dua na vunika ena dua na gauna.²⁷ E veivanua kecega, eda segata me da itubutubu vinaka ka lewenivanua vinaka, me da cau ki na noda veikorokoro kei na itikotiko eso, oka kina na Latter-day Saint Charities.²⁸

E solia vei keda na Kalou na lewa dodonu —kei meda dau dina. E vakarota na Turaga, “Koi Au na Turaga na Kalou au sa vagalalataki kemudou, o koya dou sa galala vakaidina kina.”²⁹ Ni vunataka tiko na “veisereki vei ira na vesuki,”³⁰ sa yalataka na Turaga ni Nona Veisorovaki kei na salatu va-kosipeli e rawa ni tagutuva na ivau vakayago ka vakayalo.³¹ Ena yalololoma, na galala veivueti oqo e tete yani vei ira era sa lako sivita na bula vakayago.

Ena vica na yabaki sa oti, a tukuna vei au e dua na bete ena Wasewase-loma kei Amerika ni a vulica tiko o koya na ivakavuvuli vaka-Yalododonu Edaidai ni “papitaiso me baleti ira na mate.” “E rairai dodonu dina,” a kaya na bete o ya, “ni Kalou ena solia na madigi ki na tamata kece me ciqoma na papitaiso, veitalia na gauna se vanua era bula kina, vakavo o ira na gonelalai, era bula vei Karisito.”³² O Paula na iApositolo,” a raica rawa na bete o ya “e tukuni ira na mate era waraka tiko na papitaiso kei na tucaketale.”³³ Na cakacaka vakalotu ni valetabu e yalataka na veimatanitu,

veimataqali, kei na duivosavosa ni sega ni dua e gadrevi me bobola ni mate, eli kei na bulabula.mate.³⁴—

Ni da kunea na Kalou, na isau ni noda masu eda sega ni namaka ena so na gauna ena kauti keda tani mai na batinisala, ki na noda itikotiko, vakaseva na butobuto mai na yaloda, ka dusimaki keda ki na bula vakacegu kei na bula okati ena vinaka ni Nona veiyalayalati kei na loloma tudei.

Na veika lelevu e dau tekivu ena veika lalai, ia na cakamana ni Kalou e dau vakatakilai mai e veisiga. Eda sa vakavinavinakataka na isolisoli cecere ni Yalo Tabu, na Veisorovaki i Jisu Karisito, kei na ivakavuvuli, cakacakatabu kei na veiyalayalati vakatakilai mai e kunei ena Nona Lotu e vakatokai ena Yacana.

Me da taura ena marau na veisureti ni Kalou me da ciqoma ka vukea na kena vakayacori na Nona veivakalougatataki sa yalataka tu vei ira na veimatanitu, veimataqali, kei na duivosavosa, sa noqu masu, ena yaca tabu sa vakatabui i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Na veika kece o vakayalia ena saumi lesu vei iko ena tucaketale, vakavo kevaka mo talairawarawa tikoga” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 51).
2. Raica na Mosaia 2:41.
3. “Na Vakalesui Mai ni Taucoko ni Kosipeli i Jisu Karisito: A iVakaro ni Yabaki Ruanadrau ki Vuravura,” *ChurchofJesusChrist.org*; raica talega, me ivakaraitaki, Alama 26:37.
4. Raica na Ai Vakatakila 14:6; 1 Nifai 19:17; 22:28; 2 Nifai 30:8; Mosaia 3:20; 15:28; Alama 37:4–6; 3 Nifai 28:29; Vunau kei na Veiyalayalati 42:58; 133:37.
5. Raica na Joni 3:16–17; 15:12; Roma 8:35, 38–39.
6. Raica na 1 Nifai 22:3, 9; Vunau kei na Veiyalayalati 45:24–25, 69, 71; 64:42.
7. Raica na Efeso 2:19.
8. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 104:14–17.
9. Efeso 2:19.
10. E vica ga na drau na iyate mai na katuba e muri ni nodratou itikotiko na Simici e tiko kina e dua na tolu ni veikau, ka a yaco me noda Veikau Tabu “ena mataka ni dua na siga totoka, ka makare, ena itekivu ni vulaitubutubu ni tinikawalu ruasagavulu” (*Josefa Simici—Ai Tukutuku* 1:14).
11. Na noda mai tu vakatabakidua, ena vanua sara ga a yaco kina e dua na ka vaka itukutuku makawa kilai e rawa ni semata vakaukauwa sara na gauna kei na vanua. Ia, na noda ivakadinadina ni veika tabu a

yaco me baleta na rairai mai nei Moronai ki vua na Parofita gone o Josefa e sa ka vakayalo.

12. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:33–34.
13. Raica na Emosi 3:7; Vunau kei na Veiyalayalati 1:38.
14. Raica na Alama 37:6; Vunau kei na Veiyalayalati 64:33.
15. Ena itukutuku vakafika ni Lotu enai ka 3 ni Sepiteba, 2020; na “veimatanitu kei na vanua” e oka kina na veivanua tudei me vakataki Guam, Puerto Rico, kei Samoa vaka-Amerika.
16. Na 23 na matanitu e oka kina ko Amerika, Mexico, Brazil, Philippines, Peru, Chile, Argentina, Guatemala, Ecuador, Bolivia, Colombia, Kenada, Peritania, Honduras, Nigeria, Venezuela, Ositerelia, Dominican Republic, Japani, El Salvador, Niu Siladi, Uruguay, Nicaragua. O Ositerelia kei Niu Siladi e okati ena va na matanitu e Esia ka sivia na 100,000 na kena lewenilotu. E Paraguay e sivia e 96,000 era lewena na Lotu ka na rairai tarava yani me okati ki na iwasevasevase ni 100,000 na lewenilotu.
17. Russell M. Nelson, “The Book of Mormon: A Miraculous Miracle,” (itavivosa ka a soli ena semina ni peresitedi vou ni kaulotu, Jiune 23, 2016).
18. “Na iVakadinadina ni Lewe Tolu” kei na “Na iVakadinadina ni Lewe Walu,” iVola i Momani.
19. Na ikuri ni veivosava vakadewataki era tomana tikoga na yalayala ni o ira na tagane kei na yalewa kecega “era na rogoca kina na taucoko ni kosipeli . . . ena nodra vosa, kei na nodra ivosavosa” (Vunau kei na Veiyalayalati 90:11).
20. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 122:1.
21. Na ulutaga ni va na volimu ni *Yalododonu* e lako mai na ivakadinadina vakauqeti vaka-ivakaro ni Parofita o Josefa ena ivola na Wentworth letter—*Na iVakatedegede ni Dina*; Sega na Liga me Tawa-Vakatabui; *Vaka-Doudou, Vaka-Turaga, ka Vakaikoya*; kei na *Rogoci ena Daliga Kecega*.

Chiba, Japani

22. Raica na *Yalododonu: Na iTalanoa ni Lotu i Jisu Karisito e Eadai*, vol. 1, *Na iVakatagededege ni Dina, 1815–1846* (2018), 70–71.
23. Raica na *iVola ni Mataveiliutaki Taumada*, ka 14 ni Okos., 2020.
24. Raica na Gerrit W. Gong, “Seven Ways Religious Inputs and Values Contribute to Practical, Principle-Based Policy Approaches” (itavivosa a soli ena G20 Interfaith Forum, ka 8 ni Jiune, 2019), newsroom.ChurchofJesusChrist.org.
25. Raica na Jason Swensen, “LDS Church Celebrates 30 years in Haiti by Planting Thousands of Trees,” *Deseret News*, nai ka 1 ni Me, 2013, deseretnews.com.
26. Raica na Pew Research Center, “The Global Religious Landscape,” ka 18 ni Tise., 2012, pewforum.org. Na “vulici rabailevu vaka-iwiliwili-ni-lewenivanua ni sivia e 230 na matanitu kei na vanua . . . e okata na kena levu ni ra le 5.8 na bilioni na qase kei na gone era lewena e dua na matalotu e vuravura taucoko, ka matataka tiko e 84% mai na 6.9 na bilioni na iwiliwili ni lewenivanua e vuravura ni 2010” oqo.
27. Na bula dodonu kei na kena yaga vakalotu eso e vakataudeitaka ka vakabulabulataka na lewenivanua; vakauqeta na itikotiko, na veivakaogai vakaitikotiko, na veivolekati vakaveimaliwai, veiqaravi, kei na volodia; ka susuga cake na lewa dodonu, na veivakameautaki, kei na veivosoti, oka kina na kena vukei keda me da kila na gauna kei na sala me da kukube matua ka sorova kina, me da kila na gauna kei na cava me da nanuma ka guilecava kina.
28. Me ikuri ni nodra cau ki na Latter-day Saint Charities (raica na latterdaysaintcharities.org), o koya e veiqaravi vaka liga ni veivuke vakatamata raraba ni Lotu, o ira era lewena Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Eadai era duavata kei ira na wekadra kei na itikotiko eso ena soli ni gauna kei na rawaka ki na veiqaravi ena cakacaka ni JustServe se Helping Hands (raica na justserve.org kei na ChurchofJesusChrist.org/topics/humanitarian-service/helping-hands kei na nodra cau ki na isolisoli ni lolo (raica na “Fasting and Fast Offerings,” Gospel Topics, topics.ChurchofJesusChrist.org). Na sasaga yadua eso oqo e dau taura na lomasoli matalia mai vei ira era lewena na Lotu kei ira na itokani me vakalougatataka na udolu vakaudolu e vuravura raraba.
29. Vunau kei na Veiyalayalati 98:8.
30. Aisea 61:1; raica talega na Joni 8:36; Kalatia 5:1; Vunau kei na Veiyalayalati 88:86.
31. Na inuinui ni tu lalaga oqo e okati ira era vakasaqara tiko me uabaleta na itovo se veivakatogani veivakamalumulumutaki, ivakarau veivakacacani vakai-koya, yaloluvuci vakaitabatamata, se dua ga na vutugu.
32. Moronai 8:12; raica talega Vunau kei na Veiyalayalati 137:10.
33. Raica na 1 Korinica 15:29.
34. “Tou Mai Vota Na Madrai Oqo,” *Sere ni Lotu*, naba 99, ka 3 ni qaana.

Mai vei Bisopi W. Christopher Waddell
iMatai ni Daunivakasala ena Matabisopi Veiliutaki

Sa Tiko na Kakana

Ena noda sasaga tiko meda rawa ni vakarautaki vakayago, eda sa rawa kina ni sotava na dredre ni bula ena yalodei vakalevutaki.

Ni se bera na vakatatabu ni veilakoyaki ka vu mai na matedewa, au a lesu tiko ki vale mai na dua na ilesilesi ki vanuatani ka, me baleta na leqa ni itu-vatuvu, ea vuna na tao ni dua na Sigatabu. E tu na gauna meu tiko ena dua na soqoni ni sakaramede vakayacori vaka voleka, kau rawa kina ni wasea e dua na itukutuku lekaleka. Ni oti na soqoni, ea torovi au mai e dua na dikoni mamakutu ka taroga keu kilai Peresitedi Nelson ka ke a bau tu vei au e dua na madigi me keirau lululu Au a sauma niu kilai koya, kau sa lululu oti vua ka, me vaka niu dua na lewe ni

Matabisopi Taumada e tu kina vei au na madigi meu dau sota vakavica ena dua na macawa kei Peresitedi Nelson kei rau na nona daunivakasala.

E dabe sobu na dikoni ena dua na idabedabe, laveta cake na ligana ki macawa, ka kailavaka, “Oqo na siga cecere duadua ena noqu bula!” Kemu ni na taciqu kei na ganequ, au na sega beka ni laveta na ligaqu ki macawa ka kaila, ia e tawamudu na noqu vakavinavina baleta e dua na parofita bula kei na veidusimaki eda ciqoma mai vei ira na parofita, daurairai kei na dauvatakila, vakabibi ena veigauna dredre.

Provo, Utah, Amerika

Mai na itekivu ni gauna, ea sa solia tu mai na Turaga na veidusimaki vei ira na Nona tamata me vukei ira mera vakavakarau vakayalo ka vakayago, me sotava na leqabibi kei na veivakatofolei ka kila o Koya ena lako mai me tiki ni kasotavi vakayago eke. Na vei leqabibi oqo e rawa ni o ira yadudua se raraba, ia na veituberi ni Turaga ena vakarautaka na taqomaki kei na tokoni ka yaco mai ni da sa tugana, ka cakava, na Nona ivakasala. E dua na ivakaraitaki talei e soli ena dua na itukutuku mai na ivola na iVakatekivu, ka da vulica kina baleti Josefa mai Ijipita kei na ivakadewa veivauqeti ni tadra nei Fero.

“A sa kaya vei Fero ko Josefa, . . . sa tukuna vei Fero na Kalou na ka sa voleka ni cakava ko koya. . . .

“Raica, ena lako mai e vitu na yabaki vakalewe sara ena vanua taucoko ko Ijipita:

“Ia ena qai yaco emuri e vitu na yabaki ni dausiga, ia na sautu kece ena guileca ena vanua ko Ijipita.”¹

Ea vakarorogo vei Josefa ko Fero ka, a yavala ki na ka sa vakaraitaka vua na Kalou ena tadra ka tu totolo me vakavakarau ki na ka e sa na yaco tiko mai. E volai tu ena ivolanikalou:

“Ia ena yabaki vakalewe e vitu sa vua vinaka ka vakalevu sara na vanua.

“E a kumuna vata na kakana kecega ena yabaki e vitu. . . .

“A sa binia na sila ko Josefa me vaka na nuku mai matasawa, . . . ka qai sega ni wilika tiko; ni sa sega ni wili rawa.”²

Ni sa sivi yani na vitu na yabaki ni sautu, e sa tukuni vei keda ni “sa teki-vu na vei yabaki dausiga, me vaka ka kaya ko Josefa: a sa kania na veivanua kecega na dausiga; ia sa tiko na kakana ena vanua taucoko ko Ijipita.”³

Edaidai, eda sa kalougata ni da liutaki mai vei ira na parofita ka ra kilamatata na gagadre me vakavakarau ki na veikararawa “ena yaco”⁴ e ruarua vakayago ka vakayalo, ka kila talega na yalani se na vakatatabu ka da na sotava ni da segata meda muria na nodra ivakasala.

E sa makare tu na kilamatata ni revurevu ni COVID-19, vakakina na veivakarusai ena leqa mai na kabula,

Santo Domingo, Dominican Republic

e sega ni vakaduiduitaka na tamata, e takosova na iyalayala vaka kawatamata, veimaliwai, kei na lotu ena umavanua yadudua. E vakayali na cakacaka ka muduki na rawailavo ni sa tarai na madigi ni cakacaka mai na vakasukai kei na rawati ni cakacaka ka coqa kei na bolebole ni bula kei na lawa.

Vei kemuni kece ka tarai, keimami vakaraitaka na veiciqomi kei na kauwai ena nomuni ituvaki, ka vakakina na kilaka dei ni veisiga vinaka ena muri mai. O ni sa vakalougatataki mai vei ira na bisopi kei na peresitedi ni tabana ka ra vakasaqara ka vukei ira na lewe ni nodra ivavakoso ena gagadre vakayago ka tu talega vei ira na iyaragi kei na ivurevure ka rawa ni vukei kemuni mo ni taracake vou tale na nomuni bula ka biuti kemuni ena salatu ni bularawati koya ni o ni bula-taka na ivakavuvuli ni tuvakarau.

Ena buturanibula nikua, ni sa ravuta na matedewa na rawailavo raraba kei na bula yadudua, ena sega ni na vaka e dua na iVakabula dauloloma me vakawalena na ituvakidina ni levu era kunedredre tiko, ka kerei ira mera tekivu tara e dua na lololo ni kakana kei na ilavo ni veisigaemuri. Ia, oya e sega ni kena ibalebale meda vakawalena vakadua na ivakavuvuli ni vakavakarau—me bulataki ga na veivakavuvuli oqo me “vakayacori vakayalomatua ena kena ivakarau dodonu,”⁵ ka meda rawa ni kaya ena

veisigaemuri, me vakai Josefa mai Ijipita, “Sa tiko na kakana.”⁶

Na Turaga e sega ni namaki keda meda kitaka e sivia mai na ka eda rawata, ia e namaki keda oKoya meda kitaka na ka eda rawata, ena gauna eda rawata kina. Ea vakananumi keda o Peresitedi Nelson ena koniferedi raraba sa oti, “Na Turaga e taleitaka na noda sasaga.”⁷

Era sa dau veivakayaloqataki wasoma na iliuliu ni Lotu vei ira na Yalododonu Edaidai “mera vakavakarau ki na veigauna dredre ni bula oqo o ya me dau tiko na kakana kei na wai ka maroroi na ilavo.”⁸ Ena gauna vata ga, eda sa vakayaloqataki “meda yalomatua” ka “kua ni taura vakasivia”⁹ ena noda sasaga meda cokonaka e dua na lololo ni ivakavakarau e vale kei na dua na ilavo maroroi. E dua na ivurevure ka vakatokai na *Veika Vakailavo Yadua ni Bula Rawati Koya*, ka tabaki ena 2017 ka tiko oqo ena mataveilawa ni Lotu ena 36 na vosa, ka tekivu ena dua na itukutuku mai na Mataveiliutaki Taumada, ka tukuna:

Sa vakarota na Turaga, ‘Ka sa noqu inaki meu vakarautaka me yaga vei ira na noqu yalododonu’ [Vunau kei na Veiyalayalati 104 :15]. Na ivakatakila oqo sa yalayala ni na vakarautaka na Turaga na veivakalougatataki vakayago ka na dolava na katuba ni bula rawati koya. . . .

Apia, Samoa

“. . . Na kena ciqomi ka bulataki na ivakavuvuli oqo ena vukei iko sara vakalevu mo na ciqoma na veivakalougatataki vakayago sa yalataka tu na Turaga.

“Keimami sureti kemuni mo ni vulica vagumatua ka bulataka na veivakavuvuli oqo ka vakavulica vei ira na lewe ni nomu matavuvale. Ni ko ni sa kitaka, ena vakalougatataki na nomuni bula [baleta] ni ko ni luvena na Tamada mai Lomalagi. E lomani iko o Koya ka na sega vakadua ni biuti iko. O Koya e kilai iko ka sa vakarau tu me solia mai vei iko na veivakalougatataki vakayalo ka vakayago ni bula rawati koya.”¹⁰

Na ivurevure oqo e oka kina na wasei ka lewena na taracake kei na bula e loma ni ilavotuvai, na taqomaki ni matavuvale mai na gaunadrede, wali ni dredre vakailavo, kei na vakatubuilavo baleta na veisigaemuri, ka taurirawa vei kedayadua ena mataveilawa ni Lotu se mai vei ira na iliuliu voleka.

Ni da vakananuma tiko na ivakavuvuli ni tuvakarau, sa rawa ni da rai lesu vei Josefa mai Ijipita me veivauqeti. Na nodra kila na ka ena yaco mai ena sega ni veirauti me kauti ira ena loma ni veiyabaki “suivotu” ka sega kina e dua na tiki ni solibula ena veiyabaki ni sautu. Me kua ga ni ra vakayagataka taucoko na ka era rawata na tamata i Fero, ea tauyavutaki na yalayalani, ka vakamuri, vakarautaka na gagadre veirauti lekaleka, kei na veisigaemuri. Ea sega ni rauta ga me ra kila ni na yaco mai na gauna ni bula dredre. E dodonu

mera yavala, ia mai na nodra sasaga e, “sa tiko na kakana.”¹¹

Oqo e veimuataki ki na dua na taro bibi: “Iaoqo, na cava?” E dua na vanua vinaka me tekivu kina oya me kilai-matata ni ka kecega e ka vakayalo vua na Turaga, “sa sega mada” ni solia vei keda oKoya “e dua na lawa vakayago.”¹² A ka kecega, sa qai, dusi vei Jisu Karisito, ni sa yavu meda taracake kina, e dina ga na noda tuvakarau vakayago.

Na vakavakarau vakayago kei na bula rawatikedra e kena ibalebale na “vakabauta ni mai na loloma veivueti, se kaukauwa vakayacoka, i Jisu Karisito kei na noda sasaga, eda na rawa ni rawata kina na veika gadrevi vakayalo ka vakayago ni bula eda gadreva vei keda kei na noda matavuvale”¹³

Na ikuri ni mata eso ni dua na yavu vakayalo baleta na tuvakarau vakayago e oka kina na cakacaka “vakayalomatua ena kena ivakarau dodonu,”¹⁴ ka dusia tiko na taracake malua ni lololo ni kakana kei na ilavo e veigau-na, ka ikarua e taura “na veika lalai ka rawarawa” me rawa kina,¹⁵ ka sa dua na ivakaraitaki ni vakabauta ni Turaga ena vakalevutaka na noda sasaga lalai yacowasoma.

Ni sa noda e dua na yavu vakayalo, sa na qai rawa meda bulataka vagumatua e rua na tiki bibi ni tuvakarau vakayago, na lewa vakailavo kei na lololo evale.

Na ivakavuvuli bibi eso ni lewai vakamatau na ilavo e oka kina na saumi ni ikatini kei na isolisoli; na vakalailaitaki kei na levei ni dinau ki na kena levu e rawati; vakarautaki ka bula e loma ni ituvatuva vakailavo; ka mamaroroi me baleta na veisiga e muri.

Na ivakavuvuli bibi eso ni lololo evale e oka kina na maroroi ni kakana; na maroroi ni wai ke rawa, vakakina na veika gadrevi tale eso e laurai mai na gagadre yadua kei na matavuvale, e baleta taucoko ni “na lololo vinaka duadua”¹⁶ sa ikoya mai vale, ka yaco me “imamaroroi turawarawa duadua ena gauna ni leqa.”¹⁷

Ena gauna eda tauravaka na ivakavuvuli vakayalo ka vakasaqara na veivakauqeti mai vua na Turaga, eda

Chiba, Japan

na dusimaki meda kila na nona lewa na Turaga vei keda, vakayadudua ka vakavuvale, kei na sala vinaka duadua mo bulataka kina na ivakavuvuli bibi ni vakavakarau vakayago. Na ikalawa bibi duadua oya meda tekivu.

E vakavulica na ivakavuvuli oqo o Elder Bednar ena nona a kaya: “Na nomu kitaka e cakacaka ni vakabauta.” Na vakabauta dina sai koya na raica matua tikoga ni Turaga o Jisu Karisito ka na dau veimuataki ga kina cakacaka.”¹⁸

Kemuni na taciq kei na ganequ, ena vuravura veiveisau sa dodonu meda vakavakarau ki na veikatawadei. Ni sa tu mada e matada na veisiga vinaka, eda kila ni veidelana kei na veibuca ni bulavakayago ena tomani tiko. Ni da vaqara tiko meda rawa ni vakarautaki vakayago, eda sa rawa kina ni sotava na dredre ni bula ena yalodei vakalevutaki, na vakacegu ni lomada. ka, me vakataki Josefa mai Ijipita, eda na rawa ni kaya, “Sa tiko na kakana.”¹⁹ Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDISI

1. Raica na iVakatekivu 41:25–30.
2. Raica naiVakatekivu 41:47–49.
3. iVakatekivu 41:54.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 1:17.
5. Mosaia 4:27.
6. iVakatekivu 41:54.
7. Cavuta o Sister Joy D. Jones, na vosa nei Russell M. Nelson ena, “E Dua na Veikacivi Lagilagi,” *Liaona Me* 2020, 16.
8. *All Is Safely Gathered In: Family Home Storage (Sa Taqomaki Taucoko Vakavinaka: iLololo ni Matavuvale e Vale)* (ivolalobi lalai, 2007), 1.
9. *Sa Taqomaki Taucoko Vakavinaka*; 1.
10. “iTukutuku mai na Mataveiliutaki Taumada,” *Veika Vakailavo Yadua ni Bula Rawati Koya* (2017), e loma ni waqanivola e liu.
11. iVakatekivu 41:54.
12. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 29:34–35.
13. *Veika Vakailavo Yadua ni Bula Rawati Koya* 4.
14. Mosaia 4:27.
15. Alama 37:6.
16. Gordon B. Hinckley, “If Ye Are Prepared Ye Shall Not Fear,” *Liahona*, Nove. 2005, 62.
17. “Emergency Preparedness,” Gospel Topics, topics.ChurchofJesusChrist.org.
18. David A. Bednar, “Exercise Faith in Christ” (video), ChurchofJesusChrist.org/media.
19. Nai Vakatekivu 41:54.

Maivei Elder Matthew S. Holland
Ena Vitusagavulu

Na iSolisoli Totoka Cecere ni Luvena

Eda sa rawa ni drotaka na veirarawa levu, ena vuku i Jisu Karisito, ka ganita na noda malumalumu ena bula oqo, ka uabaleta na rarawa sega ni veiganiti kei na noda kalouca vakayago.

Niu a wilika tiko na iVola i Momani ena vuku ni dua na lesoni ni *Lako Mai, Mo Muri Au* ena vulaikatakata sa oti, a lauti au na itukutuku nei Alama ni gau-na sa kila kece kina na nona ivalavala ca, ni “sa sega na ka me vakatauvatani vata rawa na kena *ca* kei na kena *bibi* na [nona] momosi.”¹ Au vakatusa, ni vosa o ya na kena ca e toboka na noqu vakanananu baleta talega niu a valuta

tiko ena macawa o ya e dua na vatu ni ivi ka vitu na milimita na kena levu. Se bera vakadua me dua a sotava na “veika lelevu” ena gauna ni veika “lalai ka rawarawa” ni na “dau rawa.”²

A lauti au talega na vosa nei Alama baleta na vosa na *totoka*, ena vakadewa vaka-Vavalagi ni iVola i Momani e sa dau vakayagataki ga me vakama-calataka kina na totoka cecere se ka

Temecula, California, Amerika

Bengaluru, Idia

talei sega ni vakatauvatani rawa. Me ivakaraitaki, nona nanuma lesu o Josefa Simici na agilosu o Moronai e daramaka tu na icurucuru balavu e “vakasakiti sara na kena vulavula,” “na kena vulavula sa uasivita na veika vulavula kecega [o koya] sa raica oti e vuravura.”³ Ia na *vakasakiti* e rawa ni vakayagataki talega me vakaraitaka e dua na ka e vakaitamera na kena vakasisila. Koya gona, o Alama kei na ivolavosa cecere era semata na *mosi vakasakiti* me “vakararawataki,” “kuretaki,” ka “cukiraki” ki na “rarawa cecere duadua.”⁴

Na ivakatakilakila nei Alama e vakaraitaka na dina matata ni so na gauna na taucoko ni yalo luvuci mosimosi ni ivalavala ca yadua eda cakava ena vakilai. E gadreva na lewa dodonu, na Kalou Vakaikoya ena sega ni veisautaka.⁵ Ni gauna sa vakana-*numa* “kece” kina na nona ivalavala ca—vakabibi vei ira kece sa vakarusai nodra vakabauta—na nona mosi e sega ni vosota rawa, kei na vakasama ni na duri e mata ni Kalou ka vakasinaiti e na “rere sega ni vakamacalataki rawa.” A vinakata o koya me “yali yani vakadua na yaloqu kei na yagoqu.”⁶

Ia, na veika kece sa tekivu me veisau vei Alama ena gauna saraga, a kaya kina, ni sa “nanuma rawa na ka oqo” na parofisai ni na “lako mai e dua ka yacana ko Jisu Karisito . . . me mai sorovaka na ivalavala ca ni vuravura,” ka sa “tagi e [yalona]: Oi kemuni Jisu,

na Luve ni Kalou, ni yalololoma vei au.” Ena dua na vakasama kei na vakamamasu o ya, a vakasinaiti o Alama ena “kena totoka” ni marau me sivia sara na [nona] momosi.”⁷

E dodonu meda kua ni guilecava ni na inaki dina ni veivutuni me da taura na vei rarawa eso ka veisautaka ki na reki dina. Eda vakavinavinakataka na “taudonu ni nona vinaka,”⁸ na *gauna ga* eda lako ki vei Karisito—vakaraitaka na noda vakabauti Koya kei na veisau dina ni yaloda—na icolacola bibi ni noda ivalavala ca ena tekivu me toso mai na dakuda ki Vua. Oqo e rawa baleta ni o Koya e sega nona ivalavala ca e vakararawataki na “rarawa tawayalani ka tawa vakamacalataki rawa” ni vei ivalavala ca yadua ni vurevure taucoko ka bulia o Koya, vei ira kece na Nona veibuli—a dua na veivakararawataki levu, ni tuturu na dra mai na vei qara ni lalai ni yagona.⁹ Mai na veika a vakaroti keda kina na iVakabula, kei na ka e sotava, ena noda ivolanikalou, ni da sega ni kila na “kena ca” ni noda “vakararawataki” kevaka eda sega ni veivutuni. Ia ena lomasoli sega ni vakasamataki rawa e vakamatatataka o Koya “Koi, Au na Kalou, au sa vakararawataki oti ena veika oqo ena vukudra kece, me ra kakua kina ni sotava na rarawa kevaka era sa veivutuni”¹⁰—na veivutuni ka vakatarai keda meda “tovolea” na “marau cecekie” a tovolea o Alama.¹¹ Ena vunau walega oqo na,

au sa qoroya na “Loloma i Jisu.”¹² Ia, e veivakurabuitaki, ni o Karisito e se solia tikoga vakalevu.

Eso na gauna na rarawa uasivi e sega ni vakavuna na ivalavala ca ia e yavutaki mai na caka cala, nodra valavala eso, se eso tale na ka o sega ni tarova rawa. Ena gauna vakaoqo, eda rawa ni tagi me vakataka na Daunisame ivalavala dodonu:

“Sa rarawa vakalevu na yaloqu e lomaqu: ka sa kani au na rerevaka na mate.

“ . . . Ka sa luvuci au na domobula.

“ . . . Meu vakatabana mada me vaka na ruve! niu na qai vuka yani, ka tiko vakacegu.”¹³

Na vuku vakavuniwai, na ivakasala vuku, se iwali vakalawa e rawa ni vukea na vakamamadataki ni noda rarawa. Ia raica, na isolisoli vinaka kece—oka kina oqo—e lako mai vua na iVakabula.¹⁴ Se cava ga na vu ni noda mosi ca duadua kei na kavoro ni yalo, na ivurevure levu duadua ni vakacegu e duadua tiko ga: o Jisu Karisito. O Koya duadua ga e tiko vua na kaukauwa kece kei na ilmu ni veivakabulai me rawa ni vakadonutaka na cakacala yadua, vakadonutaka na cala yadua, moicadonu na malumalumu yadua, vauca na mavoa, ka solia na kalougata sa maroro tu. Me vakataki ira na ivakadinadina makawa, au sa vakadinadinataka ni “sa sega ni noda bete levu ko koya sa sega ni lomani keda rawa ni da sa malumalumu,”¹⁵ ia sa Dauveivueti dauloloma sa lako sobu mai na Nona itikotiko vakatui mai lagi ka lako yani me “vakila na mosi kei na veivakararawataki kei na veivakatovolei kecega; . . . me rawa kina ni vakila . . . me vukei ira kina na nona tamata.”¹⁶

Vei koya yadua nikua sa tiko vua na mosi e kaukauwa se duatani ka o vakila ni sega ni dua e kila vakavinaka sara, e rawa ni tiko e dua na nomu poidi. Ena sega beka e dua na lewe ni vuvale, itokani, se iliului ni matabete—se cava ga nodra kauwai se lomavinaka—e kila deivaki na ka o sotava tiko se tu vua na vosa me vukea nomu vakabulai. Ia mo kila oqo: e tiko e dua e kila vinaka tu na veika

o sotava tiko, sa “kaukauwa cake ko koya vei ira na kai vuravura kecega,”¹⁷ o koya sa “rawata me cakava na ka sa uasivi cake vakalevu sara ena ka kecega [ko] sa kerea se vakasama kina.”¹⁸ Na ivakarau oqo ena vakaraitaki ena Nona sala kei na Nona ituvatuva, ia o Karisito sa tu vakarau ena *veigauna kecega* me vakabula na vei tiki kei na ituvaki ni nomu rarawa.

Ni ko sa vakatara Vua me cakava, o na raica ni sa sega ni ka wale na nomu rarawa. Ni da tukuni ira e vuqa na tamata qaqa cecere ena iVola Tabu kei na nodra rarawa, a kaya o Paula na iApositolo ni “Kalou . . . sa vakarautaka na veika vinaka cake baleti ira ena nodra rarawa, ni sega na rarawa era sa sega ni rawa mera uasivi sara.”¹⁹ Eda raica, na lewa dina ni Kalou ka inaki ni noda bula e vuravura o ya meda bula marau,²⁰ ia sa sega ni rawa meda tamata uasivi sara ena reki vakalou ke sega na veika me vakatovolei keda, eso na gauna ki na keda usutu. Me vaka sa tukuna o Paula, na iVakabula Vakai Koya a yaco me tawamudu na nona “vakarautaki [se vakataucokotaki] ena dauvosota.”²¹ Mo taqomaki iko mai na vosavuni nei Setani ni kevaka o sa tamata vinaka cake, ena sega ni gadrevi mo vakatovolei.

Mo sa valuta talega na lasu veiwekani ni nomu rarawa e vakatura ni ko sa tu e tautuba ni wirini ni tamata digitaki ni Kalou, era sa vaka mera mua mai na dua na ituvaki ni veivakalougatataki ki na dua tale. Ia, mo raici iko me vakataki Joni na Daunivakatakila a raici iko vakaidina ena nona ivakatakila cecere ni iotioti ni gauna oqo. Ni a raica o Joni e “dua na isoqosoqo levu, e sega e dua na tamata e wilika rawa, mai na veivanua kece, kei na veimataqali, kei na veimatanitu, kei na duivosavosa, era sa tu ena mata ni tikotiko vakaturaga, kei na mata ni Lami, era vakaisulu ena isulu vulavula, . . . [sa] kaci ena domo levu, ka kaya, a Vu ni noda bula na Kalou.”²²

Ni sa tarogi, “O cei beka ko ira oqo sa vakaisulu ena isulu vulavula? ka ra sa lako beka mai vei?” A ciqoma o Joni na kena isau, “O ira oqo era sa lako mai na *veivakararawataki levu*,

ia era sa sava nodra isulu ka vakavulavulataka ena dra ni Lami.”²³

Kemuni na taciqu kei na ganequ, ni nanuma tiko, na rarawa ena ivalavala dodonu ena vukea mo rawata na veika, ka sega ni kauti iko tani mai na, nona tamata digitaki na Kalou. Ka sa yaco nodra yalayala me nomu yalayala. A kaya kina o Joni “era na sega tale ni viakana, se viagunu tale; ena sega ni kati [iko] na siga, se duatani na katakata. Ni na vakani [iko] na Lami sa tiko ena loma ni itikotiko-vakaturaga, ka na tuberi [iko] ki nai vurevure ni waibula: ia ena tavoya kecega na Kalou na wai ni mata mai na mata[mu].”²⁴

“Ia ena sega tale na ciba, se na rarawa, se na tagi, ka na sega tale na vutugu.”²⁵

Au sa vakadinadinataka vei kemuni ena vinaka cecere i Jisu Karisito kei na nona Veisorovaki tawayalani, sa rawa vei keda meda drotaka na vei rarawa levu ka ganita na noda malumalumu ni bula ka uabaleta na rarawa sega ni veiganiti kei na noda kalouca vakayago. Ena ruku ni Nona veidusimaki, na nomu icavacava vakalou sa totoka ka tawavakatauvatani kei na reki sega ni vakamacalataki rawa—na reki sa kaukauwa ka talei vei iko, ni nomu “dravusa” e na vaka na rairai totoka “sa uasivia na veika kecega au sa raica oti e vuravura.”²⁶ Mo rawa ni tovolea na marau oqo nikua ka vakasinaiti kina me tawamudu, kau sa sureti kemuni mo cakava na ka a cakava o

Alama: me tikora na nomu vakasama ki na isolisoli *totoka* ni Luve ni Kalou sa vakatakilai mai na Nona kosipeli na ka oqo, na Nona Lotu dina ka bula tiko. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Alama 36:21; vakamatatataki.
2. Alama 37:6
3. Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:31.
4. Me vakataka, mo vakatauvatana na matata vinaka ni vosa vata ga nei Alama 36:11–17 ena veika sa vakacurumi ena *totoka* ena *Oxford American Writer's Thesaurus*—dua vei ira na ivola e rawa ni vakavodoki ena wase ni Dikisenari ni ituvaki raraba ena gacagaca eso ka ra sa semati me rawarawa nodra vakayagataki ena Gospel Library app. Sa vakavinavinaka vei Rachel Sanford ena vuku ni veivakananumi oqo.
5. Raica na Alama 42:13.
6. Raica na Alama 36:13–15.
7. Raica na Alama 36:17–21.
8. Mosaia 25:10.
9. Raica na Orson F. Whitney, *Baptism, the Birth of Water and of the Spirit* (1927), 5.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 19:15–16.
11. Raica na Alama 36:24–26.
12. “Loloma i Jisu,” *Serenilotu*, naba 110.
13. Same 55:4–6.
14. Raica na Moronai 7:24.
15. Iperiu 4:15.
16. Alama 7:11–12.
17. 1 Nifai 4:1.
18. Efeso 3:20.
19. iVakadewa i Josefa Simici, Iperiu 11:40 (ena Iperiu 11:40, ivakamacala e botona a).
20. Raica na 2 Nifai 2:25; Alama 41:11.
21. Iperiu 2:10; raica talega na Iperiu 5:8; Russell M. Nelson, “Perfection Pending,” *Ensign*, Nov. 1995, 86–88.
22. iVakatakila 7:9–10.
23. iVakatakila 7:13–14; vakamatatataki.
24. iVakatakila 7:16–17.
25. iVakatakila 21:4.
26. Raica na Aisea 61:3; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:31

Santo Domingo, Dominican Republic

Elder William K. Jackson
Ena Vitusagavulu

Na iTovo Vaka-Karisito

E rawa, vei keda meda vakamareqeta na veika vinaka mai na noda itovo vakavanua yadua ka dau vakaitavi vakataucoko ena itovo tawamudu ka gole mai na kosipeli i Jisu Karisito.

Sa dua na vuravura totoka vakaoti eda bula tiko kina ka veiwasei talega kina, na itikotiko ki na vei mataqali tamata, dui vosavosa, itovo, kei na itukutuku makawa—tete yani ena sivia e drau na veimatanitu kei na udolu na iwasewase, era vutuniyau vakayadua ena itovo vakavanua. Oqo e dua na ka me da cibitaka ka marautaka na kawatamata. Ia e dina ni itovo vulici—na veika eda vakaraica ena itovo vakavanua eda susugi mai kina—e rawa ni

dau vakaukauwataki keda ena noda bula, e rawa talega, ena so na gauna, me itatao levu.

E vaka me sa teivaki titobu tu na itovo vakavanua ki na noda vakasama kei na noda ivakarau sa mai dredre kina na veisau. Sa ikoya, ni sa oti kece, ni vuqa na veika eda vakila e vakaibalebale vei keda ka da vakila e dua na veivakataukenitaki. E rawa ni dua na veivakayararataki kaukauwa kevaka eda sega ni raica na malumalumu

vakatamata se na malewa ni noda itovo kei na ivakarau, ka vakavuna na lomalomarua meda biuta vakatikitiki kina eso na nodra itovo na noda qase. Ni vakatabakidua vakasivia e dua na tamata ki na itovo vakavanua ena rawa ni muataki ki na kena beci na veika yaga—e vakalou—na vakasama tale eso, ivakarau ni bula, kei na itovo.

Ena vica na yabaki sa oti, keirau vei kilai vinaka kei na dua na turaga, a vukea vakavinaka na kena vakamacalataki na ivakavuvuli rabailevu oqo ni qiqa na rai ni itovo vakavanua. Au sotavi koya ena imatai ni gauna mai Singapore ni'u lesi me'u dauniveituberi vakavuvale ki na nona matavuvale. E dua na parofesa dokai ni Sanskrit kei na Tamil, a lako mai na ceva kei Idia. Eratou lewe ni Lotu na watina kei na rua na luvana tagane, ia o koya e sega ni lewena na Lotu se vakarorogo vakalevu ki na ivakavuvuli ni kosipeli. E marautaka na nodratou tuberi na watina kei na luvana ka tokoni iratou ena nodratou itavi kei na ilesilesi ena Lotu.

Na gauna au kerea me'u vakavulica vua na ivakavuvuli ni kosipeli ka wasea vua na neitou vakabauta, a vakadaroya taumada o koya. E taura e dua na gauna me'u qai kila na vuna: ea nanuma ni nona vakayacora na ka oya e sa vaka e sega ni dina ki na nona bula e liu, nona tamata, kei na nona itukutuku makawa! E na nona vakanananu, o koya ena cakitaka na veika kece baleti koya, na veika kece sa vakavulici koya kina na nona matavuvale, na nona iyau i Idia. Ena loma ni vica na vula e tarava, keirau sa qai rawa ni veitalanoataka me baleta na veika oqo. Au qoroqoro (ia sega ni kidacala) ni kena dolava na matana na kosipeli i Jisu Karisito ki na dua na rai duidui.

Ena itovo vakavanua buli vakatamata e dau kune kina na veika vinaka e tara cake vaka talega kina na veikaca e vakarusa.

E levu na leqa ena noda vuravura e yaco baleta na veisaqasaqa ni nodra dui vakasama kei na ivakarau e vu mai na nodra dui itovo vakavanua. Ia na veisaqasaqa kei na yakusurasura *kece* ena seyavu yani kevaka na

Nairobi, Kenya

vuravura e ciqoma na iTovo Taumada, okoya eda taukena kece e sega soti sara ni dede. Na itovo oqo e lesu tale ki na noda bula taumada. Sa nona itovo o Atama kei Inoke. E yavutaki na itovo oqo ena Nona ivakavuvuli na iVakabula ena gauna cecere, ka sa vakarautaki tu vei keda kece na marama kei na turaga ena gauna oqo. E sa duatani sara. E itovo cecere mai vei ira kece ka yavutaki mai na ituvatuva cecere ni marau, e tekivuna na Kalou ka totaka o Karisito. E veivakaduavataki ka sega ni veitawasei. E veivakabulai ka sega ni veivakacacani.

Na kosipeli i Jisu Karisito e vakavulici keda ni tiko na inaki ni bula. Na noda tiko eke e sega walega ni ka vakacalaka se tawadodonu! Eda mai tiko eke me baleta e dua na inaki.

Na itovo oqo e yavutaki ena ivakadinadina ni bula tiko na Tamada Vakalomalagi, ni tiko dina o Koya ka lomani keda kece, sara vaka yadudua. O keda na Nona “cakacaka kei na [Nona] lagilagi.”¹ E kovuta kece na vakasama ni tautauvata kece na keda yaga. E sega na laurai na iwasesewase vakatamata se kalasi. Eda, sa umani vata kece, eda veitacini ka veiganeni kece, ka luvena vakayalo dina—na noda iTubutubu Vakalomalagi. E sega na veivakaduiduitaki se na vakasama ni “o keda kei ira” ena itovo vakavavua cecere duadua. O keda kece sa o “keda”. O keda kece sa o “ira”. Eda

Osaka, Japani

vakabauta ni da vakaitavitaki ka na saumi taro baleti keda, vakataki keda, na Lotu, kei na noda vuravura. Na noda itavi kei na vei tarogi sa veika bibi ki na noda tubu.

Na loloma cecere, veikauwaitaki dina vaka-Karisito, e yavu ni itovo oqo. Eda vakila na kauwai dina ni nodra gagadre na noda itokani, vakayago ka vakayalo, ka cakacaka ena veika eda vakila. E kauta laivi na veivakaduiduitaki kei na veicati.

Eda marautaka e dua na itovo ni ivakatakila, yavutaki ena vosa ni Kalou ka ciqoma na vei parofita (ka vakadeitaki vei keda yadua na Yalo Tabu). Na kawatamata kece e rawa ni kila na lewa kei na vakasama ni Kalou.

Na itovo oqo e totaka na ivakavuvuli ni bula galala. E ka bibi na noda galala ni digidigi ena noda tuberi cake kei na noda marau. Na digidigi vaka vuku e sa rui bibi.

E dua na itovo ni vuli kei na vuli-ka. Eda vakasaqara na kilaka kei na vuku kei na veika vinaka ena ka kece ga.

Sa dua na itovo ni vakabauta kei na talairawarawa. Na vakabauti Jisu Karisito e imatai ni ivakavuvuli ni noda itovo kei na talairawarawa ki na Nona vakavuvuli kei na ivakaro e vuana.

Oqo e vakatubura na noda vakavina-kataka na veika kece baleti keda.

E dua na itovo ni masu. Eda vakabauta ni sega ga ni rogoci keda na Kalou, ia ena vukei keda talega.

E itovo ni veiyalayalati kei na cakacaka vakalotu, vakaitagedegede i cake ni bula savasava, solibula, veivosoti kei na veivutuni, ka maroroya na vale-tabu ni yagoda. Na veika kece oqori e vakadinadinataka na noda yalayala vua na Kalou.

E itovo e lewai mai na matabete, na dodonu me cakacaka ena yacana na Kalou, na kaukauwa ni Kalou me vakalougatataki ira na Luvena. E vakavukuya ka vukea na tamata mera vinaka cake, ira na iliuliu, tina, tama, kei ira na itokani—ka vakatabuya na vuvale.

Na caka mana dina e vakalevutaki ena ka oqo, na itovo makawa mai vei ira kece, e rawa ena vakabauti Jisu Karisito, na kaukauwa ni matabete, masu, vakavinakataki vakai keda, saumaki dina, kei na veivosoti.

E itovo ni cakacaka vakakaulotu. Sa ka talei na yalo ni tamata kecega.

Ena itovo va-Karisito, o ira na marama sa laveti cake ki na nodra itutu dina ka tawamudu. Era sega ni ivakarawa ni ka vei ira na tagane, me vaka sa levu tu ena itovo ni vuravura

Villa Alemana, Greater Valparaíso, Chile

Peñablanca, Valparaíso, Chile

nikua, ia ka itokani taucoko ka tautauvata eke kei na vuravura sa bera mai.

Na itovo oqo e vakadonuya na vakalou ni matavuvale. Na matavuvale sa i soqosoqo taumada ni tawamudu. Na uasivi ni matavuvale e yaga kina na solibula baleta, me vaka sa vakavulici, “e sega ni duatale na qaqa e rawa ni sosomitaka na leqa ni vuvale.”² Na vuvale e vanua e qaravi kina na noda cakacaka vinaka duadua ka e vanua eda kunea kina na marau cecere.

Ena itovo vaka-Karisito e tiko kina na ituvatuva matau—ka vakanamata kei na idusidusi tawamudu. Na itovo oqo e vakabibitaka na veika e tawamudu na kena yaga! E lako mai na kosipeli i Jisu Karisito, e vakamatalataka na tawamudu, ni “inaki,” “na cava eda cakava tiko,” kei na “vanua eda lako mai kina ka na cava kina” na noda bula. (E veikovuti, sega ni veiwasei.) Baleta na itovo oqo e yaco mai ni vakayagataki na ivakavuvuli ni iVakabula ka vukea na kena vakarautaki e dua na ilmu ni veivakabulai ka gadreva tu na noda vuravura.

Sa dua na veivakalougatataki me da tiki ni bula dokai ka cecere oqo! Me da tiki ni veika oqo, na iTovo Cecere sara, e gadreva na veisau. Era sa vakatavulica na parofita ni gadrevi meda biuta tani na veika ena noda itovo makawa ka sega ni tautauvata kei na iTovo vaka-Karisito. Ia e sega ni kena ibalebale meda biuta tani na *veika kece*. Era sa vakarota talega na parofita ni da sa sureti kece, keda kece, meda kauta mai na noda vakabauta kei na taledi kei na kilaka—na veika kece e vinaka ena noda bula kei na noda dui itovo—*vata* kei keda, ka qai laiva na Lotu me “vakuria” ena itukutuku ni kosipeli.³

Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e sega saraga ni dua na isoqosoqo “vakavavalagi” se dua na itovo veivakakurabuitaki vaka-Amerika. E Lotu ni veivanua kece, me vaka na kena inaki. Me kena ikuri, e veivakalougatataki vakalou. O ira na lewe ni lotu vou mai na vei yasa i vuravura era kauta mai na sautu, duidui, kei na bulabula ki na noda

matavuvale e tubu tikoga. O ira na Yalododonu Edaidai e veivanua kece era dui marautaka ka vakalagilagia na nodra dui iyau kei na tamata dokai, ia oqo era sa tiki talega ni dua na ka e cecere sara. Na itovo va-Karisito e vukei keda meda raici keda vakavinaka, ni da sa raici keda ena daurairai vakatawamudu, vakaukauwataki ena bula dodonu, e vukea meda tosoya cake na noda rawa ka ni vakayacora na yavu cecere ni marau.

Na cava beka qai yaco ki vei noqu itokani? Sa qai vakavulici o koya na vei lesoni ka lewena na Lotu. Na nona matavuvale sa mai vauci vata ena gauna oqo ka tawamudu ena Valetabu e Sydney Australia. Esa biuta laivi sara vakalailai—ka mai taukena na veika kece. Sa mai kunea ni rawa ni rekitaka tiko ga na kena itukutuku makawa, se rawa ga ni marautaki ira na tubuna, nona ivakatagi, kei na danisi kei na ivolatalei, nona kakana, nona vanua, kei na tamata. E sa mai raica o koya ni sega ni leqa ni veisotaritaka vata na veika vinaka mai na nona itovo vakavanua ki na itovo cecere sara. Sa mai kunea o koya ni kau mai na veika e duavata kei na dina kei na bula savasava mai na nona bula makawa ki na nona bula vou e vukea ga me vakavinakataka na nona veitokoni kei ira na Yalododonu ka veivuke me vakaduavatataki kece ena soqosoqo i lomalagi.

E rawa, dina, vei keda kece meda vakamareqeta na veika vinaka mai na noda itovo vakavanua yadua ka dauveivakaitavitaki taucoko ena itovo makawa mai vei ira kece—na ivakatekivu, cecere, na itovo tawamudu ka gole mai na kosipeli i Jisu Karisito. Sa dua na iyau uasivi eda mai veiwase vata kece kina. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Mosese 1:39.
2. J. E. McCulloch, ena *Teachings of Presidents of the Church: David O. McKay* (2011), 154.
3. Raica na *Teachings of Presidents of the Church: George Albert Smith* (2001), xxviii; Gordon B. Hinckley, “The Marvelous Foundation of Our Faith,” *Liaona*, Nove. 2002, 78–81.

Mai vei Elder Dieter F. Uchtdorf
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Ena Cakava na Kalou e Dua na Ka e Segaga ni Vakasamataki Rawa

Sa Vakautaki ira na Luvena kei na Nona Lotu na Kalou me baleta na veigauna oqo.

Sega ni dede ena nodra yaco mai ki na Bucabuca ni Salt Lake, sa tekivu me ra tara na Yalododonu Edaidai e dua na valetabu. Era nanuma ni ra sa qai raica e dua na vanua me ra qarava kina na Kalou ena sautu ka galala mai na veivakacacani.

Ia, ni voleka sara toka ga ni oti na yavu ni valetabu, a basika yani e dua na mataivalu ni Amerika me ra vakadabera vakasaurara e dua na kovana.

Ni ra sega ni kila na iliuliu ni Lotu se na vakaivei na kaukauwa ni nodra veisaqasaqa na mataivalu, a vakarota o Brigham Young me ra vagalala na Yalododonu ka buluta na yavu ni valetabu.

Au kila ni so na lewe ni Lotu era a vakataroga se cava beka na vuna e mai vakasevai tiko kina vakawasoma na nodra sasaga me ra tara na matani-tu ni Kalou.

Sa qai yaco, ni sa siviti ira na gauna rerevaki oya, sa keli na yavu ni valetabu ka vakadikevi. Ena gauna oya era qai kila kina na ivuvu dautara vale ni vuqa sara na vatu taumada era sa kaca, sa sega kina ni ganita me ra yavu.

Sa donu sara, ni mai vinakata o Brigham me ra vakavinakataka na yavu ni vale me rawa ni taurivaka na lalaga¹ granite ni Valetabu vakaitamera e Salt Lake.² Sa qai mai rawa ni ra lagata na Yalododonu “Na Yavu Tudei”³ka ra kila ni nodra valetabu sa tara cake ena dua na yavu ena tudei tu ena veitabatamata muri mai.

Na italanoa oqo e rawa ni vakavulica vei keda na nona dau vakayagataka na Kalou na veika dredre me vakayacori kina na Nona inaki.

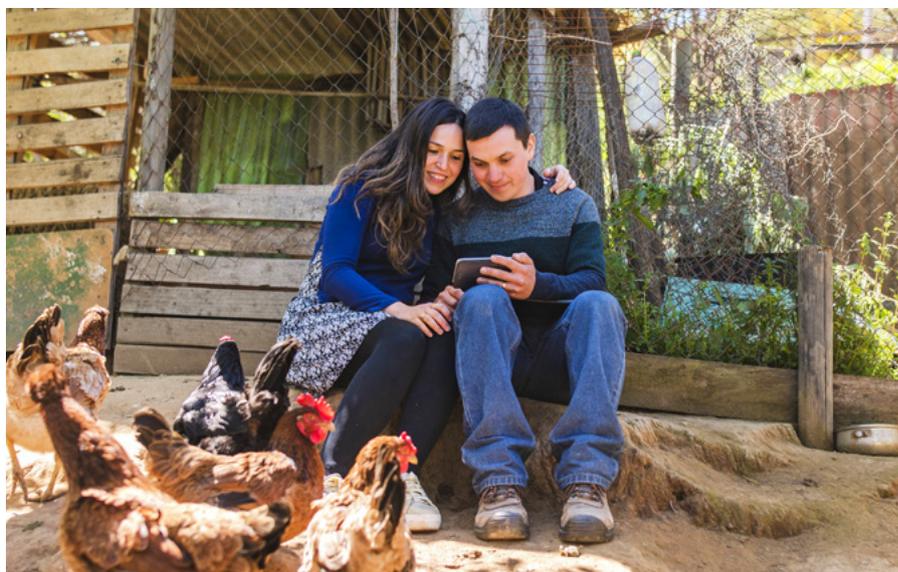
E Dua na Mate Veitauvi e Vuravura Raraba

Kevaka e rogorogo matalia oqo, ni da raica na ituvaki eda tu kina nikua, e baleta ni vakina.

Au sega ni vakabauta ni tiko e dua na tamata e rogoca na domoqu se wilika na noqu vosa e sega ni kurei koya na mate veitauvi e vuravura raraba oqo.

Vei kemuni o ni lolositaki ira na lewe ni matavuvale kei na itokani, keimami lolosi vata kei kemuni. Keimami vakatakekere vua na Tamada Vakalomalagi me solia na vakacegu ka vakarurugi kemuni.

Na revurevu ni gauna balavu ni mate oqo e ulabaleta na bula vakayago. E vuqa na veimatavuvale sa kautani na ivurevure ni nodra ilavo ka sa volekati ira mai na waloloi, veilecayaki, kei na lomaleqa. Eda qoroya na sasaga sega ni nanumi koya ni lewevuqa me ra tarova na dewa ni mate oqo. E vakamalumulumutaki na yaloda ena nodra solibula sega ni laurai kei na sasaga vakaturaga o ira era sega ni rerevaka na mate me ra veivuke, veivakabulai, ka tokoni ira na tamata era vakaleqai tu. Sa vakasinaiti

Lo Narváez, Valparaíso, Chile

na yalo keimami ena nomuni yalovina kei na yalololoma.

Keimami sa masu vagumatua me na dolava na Kalou na katuba ni lomalagi ka vakasinaita na nomuni bula ena veivakalougatataki tawamu-
du ni Kalou.

O Keda na Sorenitei

E se levu tu na veika tawakilai ni mate veitauvi oqo. Ia kevaka e dua na ka au kila, e sega ni kidacalataka na Tamada Vakalomalagi na matetaka oqo. A sega ni kaciva vata na ikuri ni mataivalu agilosu, se na mataveivosaki ni leqa tubukoso, se vagolesa na ivurevure eso mai na tabana ni buli vuravura me ra qarava e dua na leqa sega ni namaki.

Na noqu itukutuku nikua sai koya ni dina ga ni sega ni da a namaka se vinakata na matetaka oqo, na Kalou sa vakarautaki ira na Luvana kei na Nona Lotu me baleta na gauna oqo.

Eda na lako sivita, io. Ia ena levu cake na ka me da cakava mai na noda kati bati, tautauri matua, ka waraka me lesu tale na veika ki na kena itutu makawa. Eda na toso ki liu, ka vinaka cake.

Ena dua na sala, o keda na sorenitei. Me rawata na sorenitei na kena inaki e dodonu me bulu me rawa ni qai kadre. Sa noqu ivakadinadina ni dina ga ena so na gauna eda vakila ni

vaka, me da sa buluti tu ena veivakatovolei ni bula se vakavolivoliti ena butobuto ni lomada, na loloma ni Kalou kei na veivakalougatataki ni kosipeli vakalesui mai nei Jisu Karisito ena vakavuna me kadre mai e dua na ka sega ni vakasamataki rawa.

Na Veivakalougatataki e Vua mai na Dredre

Na veitabagauna yadua sa sotava na kena veivakatovolei kei na dredre.

Era a bula ko Inoke kei na nona tamata ena gauna ni caka ca, veivaluvaluti, kei na vakadave dra. “Ia a lako mai na Turaga ka mai tiko kei ira na nona tamata.” A vakasamataki tiko e dua na ka sega ni vakasamataki rawa ena vukudra. A vukei ira me tauyavu ko Saioni—e dua na matatamata “yalovata ka duavata ena nodra vakasama” era sa dau “kitaka na ivalavala dodonu.”⁴

Na cauravou ko Josefa na luvei Jekope, a viritaki ki na loma ni dua na qara, volitaki yani vakabobula, cakitaki, ka biliraki.⁵ A rairai nanuma beka o Josefa ni sa guilecavi koya na Kalou. A vakasamataki tiko na Kalou e dua na ka sega ni vakasamataki rawa ena vukui Josefa. A vakayagataka o Koya na gauna ni vakatovolei oqo me vaqacacotaka kina na itovonibula nei Josefa ka biuti koya ena dua na itutu me na vakabula na nona matavuvale.⁶

Vakasamataki Josefa Simici na Parofita ni tiko vakavesu voli ena Valeniveivesu e Liberty, na nona kerea tiko na vakacegu ena vukudra na Yalododonu era kune rarawa tu. A vakataroga voli beka se na tauyavu rawa vakacava ko Saioni ena ituvaki eso oya. Ia a cavuta vua na Turaga na vosa ni vakacegu, ka kauta mai na vakacegu vei ira na Yalododonu na ivakatakila lagilagi ka tarava mai—ka sa kauta tikoga mai na vakacegu vei iko kei au.⁷

Sa vakavica beka ena veiyabaki taumada ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai era a kune yaluma kina na Yalododonu ka vakataroga de sa guilecavi ira beka na Kalou? Ia ena loma ni veivakacacani, na bula leqaleqa, kei na veivakarerei ni veivakamatei, e dua tale na ka a tiko ena nona vakasama na Turaga na nodra Kalou na Isireli me baleta na Nona qelenisipi lalai. E dua na ka sega ni vakasamataki rawa.

Na cava eda vulica mai na veivakaitaki oqo—kei na drau vakadrau tale era tu ena ivolanikalou?

Taumada: e sega ni soli vei ira na yalododonu na galala me ra levea kina na buca ni yaloyalo ni mate. Me da na lakova kece na veigauna dredre, baleta ena veigauna dredre vakaoqo eda vulica kina na ivakavuvuli ena vaqacacotaka na noda itovo ni bula ka vakavuna me da toro voleka vua na Kalou.

Montegrotto Terme, Padua, Itali

iKarua: e kila tu na Tamada Vakalomalagi ni da kune rarawa tu, ia baleta ni da Luvena, ena sega ni laivi keda tu.⁸

Vakasamataki koya na dau yaloloma, na iVakabula, ka dua na iwase levu ni Nona bula a vakayagataki ena veiqaravi vei ira na tauvimate, na gali-li, o ira na vakatitiqa kei na yaluma.⁹ O nanuma beka ni sega ni kauwaitaki iko o Koya?

Kemuni noqu itokani lomani, kemuni na taciqu kei na ganequ, ena yadravi kemuni tiko na Kalou ka vakatawai kemuni ena gauna ni veilecayaki kei na rere oqo. E kilai iko o Koya. Ena dau rogoca na nomuni vakatakekere. E yalodina ka nuitaki o Koya. Ena vakayacora na Nona yalayala.

E vakassamataki tiko na Kalou e dua na ka sega ni vakasamataki rawa me baleti kemuni yadudua kei na Lotu taucoko—e dua na cakacaka vakasakiti ka veivakurabuitaki.

Turaga Keitou Vuabale

Na noda veisiga vinaka e tu e matada, sega ni tu mai dakuda. Oqo na vuna e solia mai kina vei keda na Kalou *na ivakatakila* ni gauna oqo! Kevaka e sega, na bula ena vaka ni da veivukayaki vakawawa tu ka waraka me talave na kabu me rawa ni da ro mai vakavinaka. Na nona inaki na Turaga vei keda e cecere cake mai kina. Baleta ni nona na Karisito bula na Lotu oqo, ka dusimaki ira tiko na Nona parofita o Koya, eda sa toso tiko ki liu ka lako cake, kei na veivanua eda se bera ni lesu mai kina, ki na vanua cecere eda sega ni rawa ni raitayalotaloka!

E sega ni kena ibalebale oqo ni da na sega ni vakila na cagi vakacevaruru ena noda vukaca na bula oqo. E sega ni kena ibalebale ni na sega ni ca na iyaya, leqa ni misini, se veibolei ni draki kaukauwa sega ni namaki. Na ka dina, ni na ca vakalevu cake na veika ni se bera ni qai vinaka cake.

Niu a dua na pailate ni vala ka kavetani ni waqavuka usa pasidia na ivakarau ni noqu vakavakarau kei na noqu sotava. Na ka e gadrevi ena gauna ni leqa lelevu na veivakabauti malua kei na makare ni vakasama.

Meda cakava vakacava?

Eda sotava na dina ka lesu ki na veika bibi, na ivakavuvuli taumada ni kosipeli, ki na veika e bibi ccake. Vaqacotaka na nomu itovo yadudua vakalotu—me vaka na masu kei na vuli ivolanika—lou ka rokova na ivakaro ni Kalou. Mo vakatauca na lewa e vakayavutaki ena veiwalewale sa vakaddinadinataki ni vinaka duadua.

Vakanamata ena veika o rawa ni cakava, sega ena veika o sega ni rawa ni cakava.

Vakasokumuna na nomu vakabauta. Ka vakarogoca na malanivo-sa veidusimaki ni Turaga kei ira na Nona parofita me tuberi iko yani ki na veitaqomaki.

Nanuma tiko, oqo na Lotu i Jisu Karisito—e liutaka tiko o Koya.

Vakasamataki mada na veivakatorocaketaki e yaco ena yabakitini sa oti. Meu cavuta mada ga e vica:

- A vakabibitaki tale na sakaramede me ulu ni noda sokalou ena Siga ni Vakacegegu.
- *NaLako Mai, Mo Muri Au* a vakarautaki me iyaya ni cakacaka yavutaki e vale ka tokoni mai na Lotu me vaqacotaka na tamata yadua kei na matavuvale.
- Eda sa tekivuna e dua na sala cece-re ka vakalou cake ni veiqaravi vei ira kecega na tamata.
- E tete ka roboti na Lotu na vakayagataki ni tekenolaji ena wasei ni kosipeli kei na kena caka na cakacaka ni Turaga.

Na veisoqoni sara mada ga ni konifredi raraba ena sega ni yaco rawa ke sega na veiyaya ni cakacaka vakasakiti ni tekinolaji.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, ni sa liutaka tiko na Karisito, ena sega walega ni donu na ka kecega; era na sega ni vakasamataki rawa.

Temecula, California, Amerika

Sa Toso Tiko ki Liu na Cakacaka ni Vakasokumuni Isireli

Taumada a vaka na kena irairai ni na dua na matetaka i vuravura raraba ka na itatao ni nona cakacaka na Turaga. Kena ivakaraitaki, na ivakarau tudei ni kena wasei na kosipeli sa vaka me sega ni rawa. Ia, sa vakatakila tiko mai na matetaka eso na sala vovou ka uasivi cake ni nodra yacovi yani na yalo dina. Sa toso cake tikoga na mana kei na igu ni cakacaka ni vakasoqoni vata kei Isireli. E drau ka udolu na italanoa era vakadinadinataka na ka oqo.

E dua na itokani vinaka ka vakaitikotiko mai na vanua totoka o Norway a vola mai vei Harriet na tubu ni iwiliwili ni papitaiso ena dua na gauna lekaleka oqo. “Ena veivanua se lailai kina na Lotu,” a vola o koya, “na tubucoke ena yaco me tabana, ka yaco na tabana me tabanalevu!”

Mai Latvia, e dua na marama a qai raica na Lotu ena nona kilikitaka e dua na itukutuku ni veivoli ena initaneti ka marau ena nona vulica na kosipeli i Jisu Karisito, a yaco mai kina ki na nona iloku ni se vo e dua na auwa, ia ni se bera ni oti na imatai ni lesoni sa kerea e dua na tikinisiga me papitaiso.

Ena Tokalau kei Iurope, e dua na marama a ciqoma e dua na qiri mai vei rau na daukaulotu a kailavaka, “Kemudrau na goneyalewa, na cava drau se sega ni qiri totolo mai kina? Au sa wawa tu!”

E levu na noda daukaulotu era sa osooso vakalevu cake sara. E levu era sa vakavulica tiko e levu cake sara na tamata. Sa levu cake na veitara-tara vei ira na lewenilotu kei ira na daukaulotu.

Ena veigauna e liu, eda a vesuki vakalevu ena veiwalewale tudei ka taura me qai dolava na matada e dua na mate veitauvi. De lakolako eda se taravale tiko ena vatunuku ni sa tu oti na vatu duiroka kaukauwa. Me vaka na gagadre, eda sa vulica tiko ena gauna oqo na ivakarau me da vakayagataka kina na iwalewale duidui, oka kina na tekenolaji, me da sureti ira na tamata—ena kena ivakarau sa matau tu—me ra lako mai ka raica, lako mai ka veivuke, ka lako mai ka tiko dei.

Nona Cakacaka, Nona iVakarau

Oqo na cakacaka ni Turaga. E sureti keda me da kunea na ivakarau e dau cakava kina o Koya, ka ra na duatani beka mai na veika eda sa sotava oti.

A yaco oqo vei Saimoni Pita kei ira eso tale na tisaipeli era a laki qoli ena Wasawasa o Taiperia.

“A sa sega ni rawa e dua ena bogi koya.

“Ia ni sa qai mataka mai, sa tu mai matasawa ko Jisu. . . .

“A sa kaya vei ira ko koya, Dou viritaka na lawa ki nai [*yasa kadua*]ni waqa, ka dou na kunea kina.

Eratou sa qai virtaka na lawa ki na yasa kadua ka “era sa sega ni yavia rawa ni sa ka levu sara na ika.”¹⁰

Sa vakatakila mai ka na vakatakila tikoga na Kalou God has revealed and will continue to reveal His almighty hand. Ena yaco mai na siga eda na railesu kina ka kila ni ena gauna oqo ni veika dredre, a vukei keda tiko na Kalou me da kunea na veisala vinaka cake—Nona sala—me da tara na Nona matanitu ena dua na yavu tudei.

Au wasea na noqu ivakadinadina ni oqo na cakacaka ni Kalou ka na cakava tikoga o Koya e vuqa na ka e sega ni vakasamataki rawa ena kedra maliwa na Luvena, na Nona tamata. E tauri keda tu na Kalou ena qete-qete ni Ligana dauveikauwaitaki ka yalololoma.

Au vakadinadinataka ni o Peresite-di Russell M. Nelson e parofita Kalou ni noda gauna oqo.

Niu dua na iApositolo ni Turaga, au sureti kemuni ka vakalougatataki kemuni mo ni “kitaka na veika kecega eda rawata ena yalo mamarau; io me da tudei sara ka nuitaka tu ni da na raica na veivakabulai ni Kalou, io me da raica na ligana ni sa vakaraitaka mai.”¹¹ Kau yalataka ni na vakavuna na Turaga me yaco mai na veika e sega ni vakasamataki rawa me na yaco mai na nomuni cakacaka dodonu. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Na quartz monzonite ka vaka na irairai ni vatu duiroka ka a kau mai na dua na iqaqi ni vatu ena gusu ni Veilunivanua e Little Cottonwood, 20 na maile (32 km) ena cevaicake ni korolevu.
2. Me da raica vakatitobu na gauna oqo ena itukutuku makawa, raica na *Saints: The Story of the Church of Jesus Christ in the Latter Days*, vol. 2, *No Unhallowed Hand, 1846–1893* (2020), wase 17, 19, kei na 21.
3. Raica na “Na Yavu Tudei,” *Sere ni Lotu*, naba 43.
Na qaqa ni sere cecere oqo e rawa ni iulutaga ni noda gauna kei na, ni da vakarorogo ki na kena ivakatagi ena

daliga vou, ena solia na vakasama ena veibolebole eda sotava:

*Ke tou tauvi mate se tou bula ga,
Tou draudravua se tutuniyau.*

Ena veivanua ni bula eso—

*Ena rauti iko, ena rauti iko, na rauti iko
loloma ni Kalou.*

*Dou kua ni rere, se dou taqaya,
Sa na vukei keda na noda Kalou.*

Tou sa na tuberi ka tokoni tu,

*E ligai matau, e ligai matau, ni noda
Kalou.*

Kosova na wai niu talai iko tu

Ko sega ni luvu e veiuwai

Au na tauri iko mo bula tu ga,

*Me vakatabui, me vakatabui, me vaka
tabui na nomu bikai.*

Ni waqa na sala ko muria tu

Na noqu loloma muri kemuni

Ko sega ni kama niu sa na lewa

*Na duka e yali, na duka e yali, na duka e
yali, na koula savai.*

O koya e dau ravi tu vei Jisu

Au na dau totaka ka maroroya tu;

Ke saga ko eli me rawai koya ga,

Au sega ka sega niu biuti koya tu!

4. Raica na Mosese 7:13–18

5. Rairai se qai yabaki 17 beka o Josefa ena gauna eratou cakitaki koya kina na tuakana ka volitaki koya vakabobula (raica na Ai Vakatekivu 37:2). A yabaki 30 ena gauna e tekivvu veiqaravi kina vei Fero (raica Ai Vakatekivu 41:46). E rawa beka ni o raitayaloyalotaka na kena dredre vua e dua na cauravou tudonu nona bula me cakitaki, volitaki vakabobula, beitaki vakailasu, ka qai bala ki valeniveivesu? O Josefa e dua na ivakaraitaki sega walega vei ira na itabagone ena Lotu ia vei ira yadudua na tagane kei na yalewa, kei na gone e gadreva me colata na kauveilatani ka muria na iVakabulaor.

6. Raica Nai Vakatekivu 45:4–11; 50:20–21. Ena Same 105:17–18, eda wilika kina, “Sa tala e dua na tamata ko koya me liutaki ira, io ko Josefa, o koya sa volitaki me bobula: era sa vakararawataka na yavana ena ivesu, sa vau ko koya ena sinucodo aironi.” Ena dua tale na ivakadewa, tikina e 18, “Era sa vakararawataka na yavana ena ivesu, sa curu ki yalona na kaukamea” (Ivakadewa Vakadodonu nei Young). Oqo e vakatura ni dredre e sotava o Josefa a solia vua na yalo kaukauwa ka warumisa me vaka na kaukamea—e dua na ivakarau ni bula ena gadreva ko koya me baleta na veisiga ni mataka cecere ka sega ni vakasamataki rawa sa vakarautaka tu vua na Turaga.

7. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121–23

8. Kevaca e vakaroti ira na Luvena na Kalou-me ra dau kauwai ka lomani ira era viakana, na vakaleqai, na luvaiwale, tauvimate, kei na vakararawataki, sega ni rawa ni cala ni na kauwaitaki keda ka yalololoma vei keda. Na Luvena (raica na Momani 8:39).

9. Raica na Luke 7:11–17

10. Raica na Joni 19:1–38.

11. Vunau kei na Veiyalayalati 123:17

Mai vei Sharon Eubank

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

Ni Duavata na Yalo Eda Rawata na Kaukauwa kei na Kalou

Ni da vakasaqara na yalo ni duavata, eda na kaciva sobu mai na kaukauwa ni Kalou me vakaqacotaka na noda sasaga.

Na tinai Gordon e a tukuna vua keva-ka ena vakaotia na nona cakacaka, ena bulia e dua na kena pie. E kena mataqali e dau taleitaka vakalevu o koya. Me kena ga o koya. Sa kusa sara o Gordon me vakacavara na nona cakacaka, ka sa tekivu me vavi pie sara o tinana. A curu mai e loma ni vale o Kathy na ganena, kei na dua na nona itokani. A raica na pie ka taroga sara ke rawa ni rau yadua na tikini pie kei na nona itokani.

“Sega,” a tukuna o Gordon, “e kequ na pie. A bulia o Na me kequ, ka’u a cakacaka taka.”

A cudruvi ganena o Kathy. E nanumi koya ga vakataki koya ka sega ni via wasea. Me na kania kece tu vakacava vakataki koya?

Oti yani e vica na auwa a dolava o Kathy na katuba ni motoka me kauti nona itokani i vale, sa dabe toka ena nona idabedabe e rua na iqusi pepa lobi vinaka toka, e rua na icula toka e delana, kei na rua na tiki ni pie lelevu ena veleti. A wasea o Kathy na italanoa oqo ena nona veibulu o Gordon

me vakaraitaka vinakata o koya me veisau ka vakaraitaka ni kauwaitaki ira era sega ni cakacakataka.

Ena 1842, era a cakacaka vakaukauwa na Yalododonu me tara na valetabu e Nauvoo. Ni oti na tauyavu ni Soqosoqo ni Veivukei ena vula o Maji, e a dau lako yani vakawaso-ma na Parofita o Josefa Simici ena

nodra soqoni me vakarautaki ira ena veiyalayalati tabu, veisemati me ra na vakarau vakayacora ena valetabu.

Ena ika 9 ni June, a tukuna na Parofita “ni na vunautaka na loloma cecere[.] Tukuna mada kevaka me na vakaraitaka o Jisu Karisito kei [na] nona agilosu eso na veika lalai, sega ni bibi eda dau vakayacora, na cava ena yaco vei keda? E dodonu meda vakaraitaka na loloma cecere ka raisivita na veika lalai.” A tomana o Peresitedi Simici, “E rarawa na lomaqu ni sega ni taucoko na veivakaitokanitaki—ke dua na lewenilotu e rarawa, meda vakila kece—ni duavata na yalo eda rawata na kaukauwa vata kei na Kalou.”¹

E ravuti yau me vaka na tibi ni livaliva na yatu vosa lekaleka oya. *Ni duavata na yalo eda rawata na kaukauwa vata kei na Kalou.* Na vuravura oqo e sega ni o koya au vinakata. E vuqa na ka au via veivakayarayarataki kina ka vakavinakataka. E dina, e dau levu na veisaqasaqa ni veika au nuitaka tiko, qai so na gauna e dau vakamalumulutaki au. Wale tiko ga oqo, au tarogi au tiko ena so na taro ni vakasaqara: E rawa vakacava meu kilai ira vakavinaka na tamata ka ra tu wavoliti au tu? Meu na taracake vakacava na “duavata ni yalo” ni da duidui kece tu? Na kaukauwa cava mai vua na Kalou e rawa meu na taura kevaka e levu cake na noqu duavata kei ira na tani? Mai na noqu vakasaqara vakatitobu, e tolu na

Santo Domingo, Dominican Republic

noqu vakatutu. De na rawa beka ni na vukei iko talega.

Me Tiko na Loloma Cecere

Jekope 2:17 “Dou nanumi ira na wekamudou me vaka dou sa nanumi kemudou, ka mo dou veimaliwai vinaka kei ira na tamata kecega ka wasea na nomudou iyau, me ra na vutuniyau talega me vakataki kemudou.” Meda sosomitaka na vosa *iyau* me *loloma cecere*—wasea na nomudou *loloma cecere* me ra na vutuniyau talega vakataki kemudou.

Eda dau nanuma vakawasoma ni iyau sa ikoya na kakana se na ilavo, vaka vei yau na ka eda gadreva vakalevu cake sa ikoya na noda veiqaravi ena loloma cecere.

Na noqu Peresitidi ni Soqosoqo ni Veivukei e a tukuna: Na noqu. . . iyalalya. . .vei iko oya na noqu na maroroya na yacamu. . . Au na dau raici iko me o iko e dau vakayacora ena nomu iqu taucoko na veika vinaka. . . Au na sega ni cavuta e dua na ka baleti iko e sega ni vinaka, ka na sega ni vakauqeti iko. Au kerea mo vakayacora na veika vata oqo vei yau, baleta niu rerevaka niu na qai lasutaki iko.”

A tukuna o Josefa Simici vei ira na Marama ena siga ni June oya ena yabaki 1842:

“Ni ra dau vakaraitaka na tamata na nodra dau cati yau, Oilei sa dua

na ka na kena ravuravu ki na noqu vakasama. . . .

“. . . Na voleka ni noda toro yani vua na Tamada, na levu ni noda gadreva meda raici ira ena mataloloma o ira ka sa rusa tiko; eda na vina-kata saraga meda colati ira ki tabada, ka biuta ki dakuda na nodra ivalavala ca. . . . [Na noqu vosa e vakatabakidua vei] ira na iSoqosoqo taucoko oqo – kevaka me solia vei iko na Kalou na loloma cecere, sa dodonu mo solia na loloma cecere vua e dua tale.”²

Oqo na ivakasala vakatabakidua vei ira na Soqosoqo ni Veivukei. Me da kakua ni vakalewa se me veikati na noda vosa. Me da dau veimaroroi yaca ka cauraka na loloma cecere.³

Cakava na nomu Waqa me Vuki iMua

Ena yabaki 1936, a dua na timi ni voce sega tu ni kilai mai na Univesiti e Wasigitoni a lai vakaitavi e Jamani ena sotasota ni qito ni vuravura na Qito ni Olympic. Sa ikoya na gauna ni Leqa Levu Vakailavo. Na cauravou oqo e ra gole mai e so na koro lailai ni kelikeli kei na ta kau ka cau kina na dui koro me rawa ni ratou gole kina ki Berlin. Na veitiki ni veisivisi kece e sega ni vukei ratou ia a qai dua na ka e yaco ena gauna ni veitau. Ena vuravura ni voce era vakatokai me “vuki imua” Rogoca na ivakamacala oqo ena ivola *The Boys in the Boat*:

E dau yaco edua na ka e dau dredre me rawati ka dredre talega me vakamacalataki. Na yacana oqo na “vuki imua.” E dau yaco ga ni vakasakiti na duavata ni toso ni ivoce, e sega ni dua e laurai me veicalati na nona ivoce mai vei iratou na kena vo.

O ira na dauvoce mera bolea na qaqa vakataki ira ka dinata tiko na veika era rawata yadudua. E sega ni na winitaki na veisivisi kevaka e tautauvata ena veikakece na tamata. Na timi vinaka sa ikoya e tiko kina na veimataqali – e dua me veiliutaki, e dua me mamaroroi, e dua me valuta na ivalu, e dua me na dau veivakamaravutaki. E sega ni dua na dauvoce e vinaka cake mai vua e dua tale, era yaga kece ena waqa, ia kevaka me ratou cakacaka vata vakavinaka, e gadrevi me ra moici

ira me veiganiti kei na gagadre kei na rawaka yadua e tiko. Koya e lekaleka na ligana me dulaka toka yani vakabalavu, koya e balavu na ligana ena vakalekara toka vakalailai.

Na vei duidui e tiko e rawa ni vukici me veivuke vakalevu ena timi. Okoya oqo ena vakilai kina ni toso tikoga vakataki koya na waqa. Oqo na gauna e vuki kina na mosi me marau. Na “vuki imua” vinaka e vakataka na serekali.⁴

Mani cava sara na dredre eratou a sotava, ea kunea na timi oqo e dua na ‘vuki imua’ vakasakiti ka qai mani wini. E a kani reki na metali koula ena qito ni Vuravura, io na yalovata eratou a vakaraitaka na dauvoce ena siga oya sa dua na gauna vakatabui ena nodratou bula yadudua.

Vakagalalataka Tani na Ca ena Kena Gauna Totolo Vata Ga e Tubu Kina na Vinaka

Na vakasakiti ni vosavakatautauvata ena Jekope 5, a tea na vunika vinaka ena qele vinaka na Turaga ni were ni vaini, ia ni qai oti e dua na gauna balavu a qai vuataka mai na ivua ni veikau. Sa kaya na tamata vua na Turaga ni were ni vaini: “Raica me dede tale mada [na vunika] vakalailai.”

Ia, raica, sa kaya na tamata vua na Turaga ni were ni vaini: “Mo ni laiva [na vunika] me dede tale mada vakalailai. Ka sa kaya na Turaga: Io au na laiva me dede tale mada vakalailai.”⁵

Sa qai tiko na ivakaro eda rawa kece ni da bulataka ni da sasaga tiko me da kelikeli ka vakasaqara na vuana vinaka ena noda were ni vaini: “Okoya mo dou qai samaka laivi na ca me vaka sa tubu cake na vinaka.”⁶

Na duavata e sega ni dau yaco ga vakasauri; e cakacakataki. E dau rairai ca, ena so na gauna e lomaloma ca, qai dau yaco vakamalua ena gauna saraga e vakagalalataka kina vakatotolo na ca me totolo kina na tubu ni vinaka.

Eda sega ni tu duadua ena noda sasagataka na duavata. Tomana na Jekope 5, “Sa lako na tamata dauveiqaravi ka cakacaka ena nodra igu; ka sa cakacaka vata talega kei ira na Turaga ni were ni vaini.”⁷

Rexburg, Idaho, Amerika

Eda na lako curuma yadudua, eso na vei mavoava mosimosi e sega ni dodonu me yaco. E na so na gauna, o keda vakataki keda, eda na vakatara na dokadoka kei na domodomoqa me vakacacana na vuanikau eda taukena. Ia o Jisu Karisito sa noda iVakabula ni veika kecega. Na Nona kaukauwa e dodo sara yani ena vei botona ka tu vakawawa me inuinui ena gauna eda kaci yani kina Vua. Eda vakamasuta taucoko na loloma cecere me baleta na noda ivalavalaca kei na bula druka. E solia tu vakayauyau o Koya. Ka kerei keda o Koya ke da rawa ni solia na loloma cecere vakaoqo kei na veikilaitaki vakataki keda.

A tukuna vakamatata ko Jisu: “Mo dou duavata sara; ia kevaka dou sa sega ni duavata, dou sa sega ni noqu.”⁸ Ia kevaka eda duavata – kevaka eda rawa ni wasea e dua na tiki ni pie se cokatavata na vei taledi e tu me rawa ni mua vata vakavinaka na waqa – eda sa Nona. Ena qai vukei keda o Koya me vakagalataka vakatotolo na ca ena gauna vata e tubu kina na vinaka.

Na Yalayala Vakaparofita

Eda sa bera beka ni yacova na vanua eda via yacova, ka da sega ni tiko ena gauna oqo ena vanua eda via yaco kina. Au vakabauta ni veisau eda vakasaqara e lomada ka vaka kina ena ilawalawa eda lewena ena yaco me lailai sobu ena veisau e tutaka na ilawalawa ka vakalevu ena noda sasaga me da veikilai madaga vakavinaka. Cava na vuna? Baleta ni da tarai Saioni cake tiko – na mataqali tamata “yalovata ka duavata ena nodra vakasama.”⁹

Ni da marama ni veiyalayalati, e rabailevu na noda kaukauwa. Na kaukauwa oya e bulataki ena veigauna ni da vuli vata tiko kei noda itokani, vakamoceri ira na gone, veitalanoa kei koya eda dabe vata tiko e loma ni basi, vakavakarau tiko kei na dua na icaba ena dua na ivakatutu. E tiko vei keda na kaukauwa me da kauta laivi na veivaduiduitaki ka taracake na duavata.

Na Soqosoqo ni Veivukei kei na Gone Yalewa e sega ni mai kalasi walega. Era rawa talega ni gauna sega ni na guilecavi rawa ni veimata

Provo, Utah, Amerika

marama era soqoni vata mai ena dua na waqa ka voce vata me yacova sara ni ra sa *vuki imua*. Au sureti keda vata: mo sema ki na dua na kaukauwa me vakilai kina na vinaka e vuravura. Na noda itavi ni veiyalayalati oya na veiqaravi, ka tubera cake na liga ka sa lutu sobu, colati ira ka ra sasaga tiko ena dakuda se na tabada. E sega ni dredre me da kila na cava meda cakava, ia e veibasai kei na noda dau nanumi keda ga vakataki keda, e dodonu kina me da sasagataka. Na marama ena Lotu e sega ni vakaiyalayala rawa na veisau e rawa ni o ni vakayacora ena nomuni vanua ni itikotiko se na veitokani. Au kiladeivaki vakayalo, ni da vakasaqara na yalo ni duavata, eda na kaciva sobu mai na kaukauwa ni Kalou me vakaqacacotaka na noda sasaga.

Ena gauna e vakananuma kina na Lotu na ivakatakila me baleta na Matabete ena yabaki 1978, ea dulaka e dua na iyalayala vakaparofita o Peresitedi Nelson ka tukuna, “Sa noqu masu *kei na veivakalougatataki* vei kemuni kece ni vakarorogo tiko mai meda tagutuvu na ivesu ni veivakaduiduitaki ka lako vakadodonu kei na Kalou

– vata kei na tamata – ena vakacegu kei na veisaututaki.”¹⁰

Me da tautauri matua ena veivakalougatataki ni parofita oqo ka me da saga vaka cokovata na duavata e vuravura. Au wasea na noqu ivakadinadina ena nona masu yalomalumu na Turaga o Jisu Karisito: “Me ra duabau kecega, me vaka daru sa duabau Tamaqu, me ra duabau kei kedaru.”¹¹ Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Minutes and Discourse, 9 June 1842,” p. 61, Joseph Smith Papers, [josephsmithpapers.org/paper-summary/minutes-and-discourse-9-june-1842/1](https://www.josephsmithpapers.org/paper-summary/minutes-and-discourse-9-june-1842/1).
2. “Minutes and Discourse, 9 June 1842,” p. [62], Joseph Smith Papers, [josephsmithpapers.org/paper-summary/minutes-and-discourse-9-june-1842/2](https://www.josephsmithpapers.org/paper-summary/minutes-and-discourse-9-june-1842/2).
3. Raica na Cree-L Kofford, “Your Name is Safe in Our Home,” *Liahona*, July 1999, 96–98.
4. Raica na Daniel James Brown, *The Boys in the Boat: Nine Americans and Their Epic Quest for Gold at the 1936 Berlin Olympics* (2013), 161, 179.
5. Jekope 5:50–51.
6. Jekope 5:66.
7. Jekope 5:72.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 38:27.
9. Mosese 7:18.
10. Russell M. Nelson, “Building Bridges,” *Liahona*, Tise. 2018, 51; vakaikuritaki.
11. Joni 17:21.

Mai vei Becky Craven
iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Goneyalewa

Maroroya na Veisau

Ena vukui Jisu Karisito, sa soli vei keda na kaukauwa me tudei na veisau eda vakayacora. Ni da gole yani Vua ena yalomalumalumu, ena vakalevutaka o Koya na noda rawa ni veisau.

E marautaki dina na tiko kei kemuni.

Raitayaloyalotaka mada e dua e gole ki na makete mo volia e dua na iyaya. Kevaka sa sauma vei dauveivoli na isau e levu cake mai na isau ni yaya, ena solia vei koya na veisau o dauveivoli.

Vakavulica na Tui o Benijamini vei ira na nona tamata e America makawa na levu ni veivakalougatataki eda ciqoma mai vua na iVakabula, o Jisu Karisito. E bulia o Koya na lomalagi, na vuravura kei na veika totoka kece eda dau marautaka.¹ Ena Nona Veisorovaki lomani, sa vakarautaka o Koya na sala meda vueti mai na ivalavala ka kei na mate.² Ni da vakaraitaka Vua na noda vakavinakavinaka ena noda cakacakataka ka bulataka na nona iVakaro, ena vakalougatataki keda ena kena gauna totolo, ka vakavuna me da na dau dinau tu ga vua.

E solia vakaiyauyau vei keda, ka sivia sara mai na veika eda rawa ni solia lesu Vua. Ia, na cava beka me da solia Vua, o Koya a sauma na isau tawa wiliki rawa ni noda ivalavala ca? Eda rawa ni solia Vua na *veisau*. Eda rawa in solia Vua na *nodaveisau*. Ena rawa beka me veisau na vakasama, na veisau ni ivakarau, se veisau ena sala eda mua kina. Me isau ni Nona sausaumi

uasivi me baleti keda, sa kerea na Turaga me veisau na yaloda. Na veisau e vinakata o Koya vei keda e sega ni baleti Koya, ia e baleti keda ga. Segga ni vaka na veivoli ena makete ka na taura tale na veisau eda solia yani, na noda iVakabula dau loloma e kacivi keda tu meda *maroroya na veisau*.

Ena kena rogoci oti na vosa nei Tui Penijamini, era tagi cake mai na nona tamata ka kaya ni sa veisau na yalodra, “Sa vakayacora na yalo ni Turaga Kaukauwa e dua na veisau levu vei

keimami, . . . sega tale ni tiko e dua na gagadre me kitaka na ka ca, ia me keimami kitaka tikoga na veika vinaka.”³ E sega ni tukuna na ivolanikalou ni ra sa vinaka sara ena gauna ko ya; ia, na nodra gagadre me ra veisautaka e vakasaurarataki ira me ra cakacakataka. Na nodra veisau ni yalo e kena ibalebale me ra biuta tani na itovo vakayago ka segata me ra yaco me ra vakataki Jisu Karisito vakalevu cake.

E vakavulica o Peresitedi Henry B. Eyring: “Na saumaki dina ena vakatau ena vakasaqarai ni yalo galala ena vakabauta, ena sasaga levu kei na mosi. Sa ikoya ga na Turaga me na solia. . . na cakamana ni veivakasavasavataki kei na veisau.”⁴ Cokoti vata na noda sasaga kei na veisau ena cakava na iVakabula vei keda, meda tamata vou.

Niu se gone, au a raitayaloyalotaka noqu taubale voli ena dua na sala e cake, ka vakadodonu ki cake ki na noqu lalawa ni bula tawamudu. Ena veigauna kece au dau cakava se tuku na kina e dua na ka cala, au vakila niu sisi sobu tiko na sala, meu na tekivu vou tale na noqu ilakolako. E vaka nida ro ena dua na lomanibai ena kena vakataucokotaki ni nodra qito ni gone na Chutes kei na Ladders mo tu mai cake qai sisi sobu mai na mai na ulu ni papanivolavola ki na ivakatekivu ni qito! E veivakayalolailaitaki! Ia ena gauna au sa tekivu kila kina na ka e vakatoka o Nifai me ivunau

Guatemala City, Guatemala

Murrieta, California, Amerika

i Karisito⁵ kei na sala meu bulataka rawa kina ena noqu bula, au sa kunea na inuinui.

Sa solia vei keda o Jisu Karisito e dua na ivakarau ni veisau me tomani tikoga. E sureti keda me da vakabauti Koya, ka vakauqeti keda meda veivutuni – “ia na vakabauta kei na veivutuni e kauta mai na veisau ni yalo.”⁶ Ni da veisau ka vakanamata na yaloda ki Vua, eda rawata na gagadre levu cake meda vakayacora ka bulataka na noda veiyalayalati tabu. Eda vosota me yacova na ivakataotioti ena noda bulataka tiko na ivakavuvuli kece oqo ena noda bula ka sureta na Turaga me veisautaki keda. Vosota ki na ivakataotioti e kena ibalebale *veisau tiko* me yacova na ivakataotioti. Au sa qai kila oqo niu sega niu tekivu tale mai na itekitekivu niu dau cala, ia ena tomani tiko ga na vakarau ni veisau.

E dua tiko na malanivosa vakauqeti ena ^{itoko ni Goneyalewa} ka tukuna tiko, “Au vakamareqeta na isolisoli ni veivutuni

ka vakasaqara me vakatorocaketaki e veisiga.”⁷ Sa noqu masu ni da na vakamareqeta na isolisoli totoka oqo ka sa nakiti meda vakasaqara na veisau. E so na gauna na veisau eda gadreva ena waki vata kei na ivalavala ca bibi. Ia e vaka wasoma ni da dau sasagataga me dua vata na noda ivakarau kei na vakarau nei Jisu Karisito. Noda digidigi ena veisiga, ena rawa ni vukei keda se ivakatatao ni noda tubu. Na veisau lalai, ia e tudei, ena vukei keda me da vakatorocaketaki. Kakua ni yalo lailai. Na veisau e dua na iwalewale ni noda bula taucoko. Au vakavinavinakataka ni dau kune na veisau ena veika dredre eda sotava, ka waraki keda tu na Turaga.

Ena vukui Jisu Karisito, sa soli vei keda na kaukauwa me tudei na veisau eda vakayacora. Ni da gole yani Vua ena yalomalumalumu, ena vakalevutaka o Koya na noda rawa ni veisau.

Me ikuri ni kaukauwa ni veisau e vakatara na Veisorovaki ni iVakabula,

na Yalo Tabu ena vukei keda talega ena noda sasaga. Ena vukea sara talega na veisau e gadrevi me da cakava. E rawa talega me da kune veivuke kei na veivakayaloqatataki mai na veimasulaki ni matabete, lolo, masumasu, kei na vakaitavi ena valetabu.

Vakakina, na noda lewe ni matavuvuale nuitaki, na iliuli, kei na noda itokani era rawa ni veivuke ena sasagataki ni veisau. Niu se qai yabaki walu, keirau dau qito kei Lee, na tuaqau, vata kei iratou na neitou itokani ena dua na vunika ena itikitiko raraba. Keimami dau taleitaka na qito vata ena ruku ni vunika oya. Dua na siga, eqai lutu o Lee mai na vunika, mani kamusu na ligana. Na ramusu ni ligana e vakadredretaka na nona kabata vakataki koya na vunika. Na bula ni kaba ena vunika e sega ni vaka ga me tiko o koya. Keitou sa qai saga me kaba cake o koya, eso e saga me dreti koya cake ena ligana vinaka, ka sega ni bera sa tu tale o Lee ena vunika. Se ramusu tikoga na ligana, ia sa marautaka na nona rawa ni tiko vata kei keitou ni waraki tiko me mavo na ligana.

Au dau vakasamataka vakalevu na ka au sotava na gauna ni noqu qito tu ena vunika me vaka e dua na mataqali itaviqaravi ena kosipeli i Jisu Karisito. Ena rurugu ni veitabana vakosipeli, eda marautaka kina e vuqa na veivakalougatataki e sema ki na noda veiyalayalati. Eso ena lutu tani mai na tataqomaki ni nodra veiyalayalati ka gadreva me ra kabata cake tale na tabana veitaqomaki ni kosipeli. E rawa ni dredre vei ira me ra lesu mai vakataki ira. E rawa li meda veivuke vakamalua ka dreti ira cake me vukea me mavo ka rekitaka noda veitokani?

Kevaka o sotakaya tiko e dua na mavoa mai na lutu, kerekere vakatara eso me ra vukea na nomu lesu tale ki na nomu veiyalayalati kei na veivakalougatataki e vakarautaki. E rawa ni vakabulai iko ka veisautaki iko na iVakabula, ni ko vakavolivoliti tu, vei ira era lomani iko.

Vakawasoma noqu dau raici ira noqu itokani sa vakayabaki tu na neimami sega ni sota. Eso na gauna

era dau kaya, “o sega ni veisau vaka-dua!” Veigauna kece au rogoca kina na vosa oya, au dau ririko baleta au vakabauta *niu sa veisau* ena veiyabaki sa sivi yani. Au niutaka niu sa veisau mai na noa! Au nuitaka niu na dau yalololoma, ka lailai noqu vakalelewa, ka loloma vakalevu cake. Au niutaka me dau totolo noqu sauma na veivuke vei ira na tani, ka rawa niu dau vosota vakadede.

Au taleitaka na kabata na veidelana volekata noqu vale. E vakavuqa, da curuma tiko na noqu ivava e dua na vatu lailai niu taubale voli. Kena itinitini, au sa tu vakadua ka kuretaka na noqu ivava. Ia au dau kurabui ena dede ni noqu dau vakatara meu mosi tu ni bera niu kuretaka laivi na vatu lailai.

Ni da lakova tiko na sala ni veiyalayalati eda dau tomika ena loma ni noda vava na vatu e vakatautauvata-taki me itovo ca, kei na ivalavala ca. Na totolo ni kena kuretaki tani mai na noda bula, na kalevu ni noda na marautaka na noda ilakolako ena bula oqo.

Na dei tiko ni veisau e taura na sasaga. Au na sega ni rawa ni raitayaloyalotaka meu cegu ena ilakolako oqo meu biuta tale ena loma ni noqu vava e dua na vatu mosimosi vaka koya au au se qai vagalalataki au ga. Au na sega ni via cakava tale oya, me vaka ga e dua na bebe me digitaka me lesu tale ki na nona vale.

Au vakadinadinataka baleti Jisu Karisito, eda *rawa* ni veisau. E rawa ni da vakamoica na ivakarau ni bula e matau vei keda, veisautaka na noda vakasama, ka vakavinakataka cake sara na noda ivakarau tudei meda vakataki Koya vakalevu cake. Ena Nona veivuke, e rawa ni da *maroroya na veisau*. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Mosaia 4:9.
2. Raica na Mosaia 3:5–12.
3. Mosaia 5:2.
4. Henry B. Eyring, “We Must Raise Our Sights” *Ensign* Sept. 2004.
5. Raica na 2 Nifai 31:213 Nifai 27:13–21
6. Ilamani 15:7.
7. Young Women theme, Church of Jesus Christ.org.

Mai vei Cristina B. Franco

iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Lalai

Na Kaukauwa ni Veivakabulai ni Veisorovaki

Ni da lako mai vei Jisu Karisito ena noda vakaraitaka ni da vakabauti Koya, veivutuni, ka vakayacora ka maroroya na veiyalayalati, na veika e vakacacani—se cava ga e vakavuna—ena rawa ni vakavinakataka.

Mai na tekivu ni yabaki qo, eda sa sotava e vuqa na veika sega ni nama-ki. Na yali ni bula kei na ivurevure ni lavo ena vuku ni mate dewa ka sa tara vakabibi na itikotiko raraba kei na matanitu.

Na uneune, kama, kei na waluvu ena veiyasai vuravura, ka vakakina na veileqa tale eso ni draki, ka sa

vakavuna mera yalolailai na tamata, yaluma, ka yalo raramusu, ka vakana-uma tiko kevaka na tautauvata tale na nodra bula.

Me’u tukuna mada e dua na italanoa baleta na raramusu.

Ni ratou se lalai na neirau gone, eratou lewa ni ratou vinakata me ratou tauri lesoni ni piano. Na watiq, o Rudy, kei au a vinakata me keirau vakarautaka vei iratou na luvei keirau na madigi qo, ia a sega na neitou piano. Keitou sega ni rawa ni volia e dua na piano vou, sa mani tekevu vaqara o Rudy e dua sa vakayagataki oti.

Na Siganisucu ni yabaki oya, a vakidacalataki keitou o koya ena dua na piano, ena veiyabaki ka tarava, eratou vulica na luvei keirau me ra vakatagitaka.

Ni sa tubu cake na luvei keirau tagane ka biuta na vale, na piano makawa oya sa sokomuni duka ka keirau mani volitaka. Sa sivi e vica na yabaki, ka keirau sa maroroya eso na ilavo. Dua na siga sa kaya o Rudy, “Au nanuma sa kena gauna me kau mai e dua na piano vou.”

Belfast, Vualiku kei Ailadi

Au taroga, “Na cava o via kauta mai kina e dua na piano vou, ni sega ni dua vei kedaru e rawa ni vakatagitaka?”

Qai kaya o koya, “Isa, ia e rawa ni dua na nodaru piano ka vakatagitaki i koya vakai koya! Ni ko vakayagataka e dua na iPad, sa na rawa ni parokaramutaki na piano me vakatagitaka sivia ni 4,000 na sere, oka kina na serenilotu, na matasere ni Tabernacle, kei na sere taucoko ni Lalai, kei na vuqa tale eso.”

O Rudy e dua na dauvolivolitaki.

Keirau mani volia e dua na piano vou ka totoka, vica na siga tarava, e rua na tamata lelevu, kaukauwa a kauta yani ki vale.

Au vakaraitaka sara vei rau na vanua me biu kina kau vagalala sara mai.

Sa bau dua dina na baby grand bibi, ka dodonu me curuma yani na katuba, rau a luvata tani na yavana ka vakababataka na piano ena dela ni qiqi ka rau a kauta voli mai.

E dabe toka na neitou vale ena dua na baba lailai, ka ni rarawa ena siga o ya e tau na uca cevata, e vakavuna me suasua ka soso. Sa rawa beka ni da raica na vanua sa mua tiko kina na ka oqo?

Ena nodrau tosoya cake yani na turaga na piano ena baba lailai, e sisi yani, ka’u rogoca sara na vadugu levu. A lutu tani mai na qiqi na piano ka tau sara vakaukauwa ena qele ka sa biuta tu e dua na maka levu ena neitou lomanibai.

Au kaya, “Oilei, noqu itoko. E sega ni dua na ka e leqa vei kemudrau?”

E vinaka sara ni sega ni dua vei rau e mavoia.

Sa widri na matadrau ni rau sa veiraici, ka qai raici au ka kaya, “Ni vosoti keirau sara. Keirau na kauta lesu tale ki na sitoa ka na qai qiriti iko mai o neitou manidia.”

Gauna lekaleka ga sa veitalanoa sara o Rudy kei na manidia me vakarautaki tale e dua na piano vou. E dau yalovinaka o Rudy ka veivosoti talega, ka tukuna vua na manidia ni sa donu kevaka me ratou vakavinakataki ga na vanua e ca ka kauta lesu mai na piano vata ga oya, ia na manidia e vinakata me kau mai e dua na ka vou.

Provo, Utah, Amerika

A sauma lesu yani o Rudy, ka kaya, “E sega soti sara ni vakaleqai vakalevu. Vakavinakataka ka kauta mai ike.”

A kaya na manidia, “Sa kamusu na kau, ni sa kamusu na kau, ena sega ni tautauvata tale na kena rorogo. Ena dua na nomu piano vou.”

Kemuni na taciqū kei na ganequ, eda sega beka ni vaka na piano oqo, kamusu vakalailai, kaca, ka vakacacani, eda vakila ni da na sega ni tautauvata tale? Ia, ni da lako mai vei Jisu Karisito ena noda vakaraitaka ni da vakabauti Koya, veivutuni, ka vakayacora ka maroroya na veiyalayalati, na veika e vakacacani—se cava ga e vakavuna—ena rawa ni vakavinakataki. Ni da lako mai vei Jisu Karisito ena noda vakaraitaka ni da vakabauti Koya, veivutuni, ka vakayacora ka maroroya na veiyalayalati, na veika e vakacacani—se cava ga e vakavuna—ena rawa ni vakavinakataki. Na iwalewale oqo, e sureta na kaukauwa ni veivakabulai ni noda iVakabula ki na noda bula, e sega walega ni vakalesuya vei keda na ituvaki ni bula eda tu kina e liu, ia e vakavinakataki keda vakalevu cake. Au kila ena vuku ni noda iVakabula, o Jisu Karisito, eda rawa kece ni vakavinakataki, vakataucokotaki, ka rawata na noda inaki, me vaka e dua na piano vou.

A vakavulica o Peresitedi Russell M. Nelson: “Ni sa lako mai vei keda na veivakatovolei ca sara, sa kena gauna

meda vakatitibu noda vakabauta na Kalou, cakacaka vakaukauwa, ka qaravi ira na tani. Ena qai vakabula o Koya na yaloda sa raramusumusu. Ena vakatikora o Koya vei keda yadua na sautu kei na tiko vakacegu. Na isolisoli cecere oqori ena sega ni vakacacani, sega sara mada ga ena mate.”¹

E kaya o Jisu:

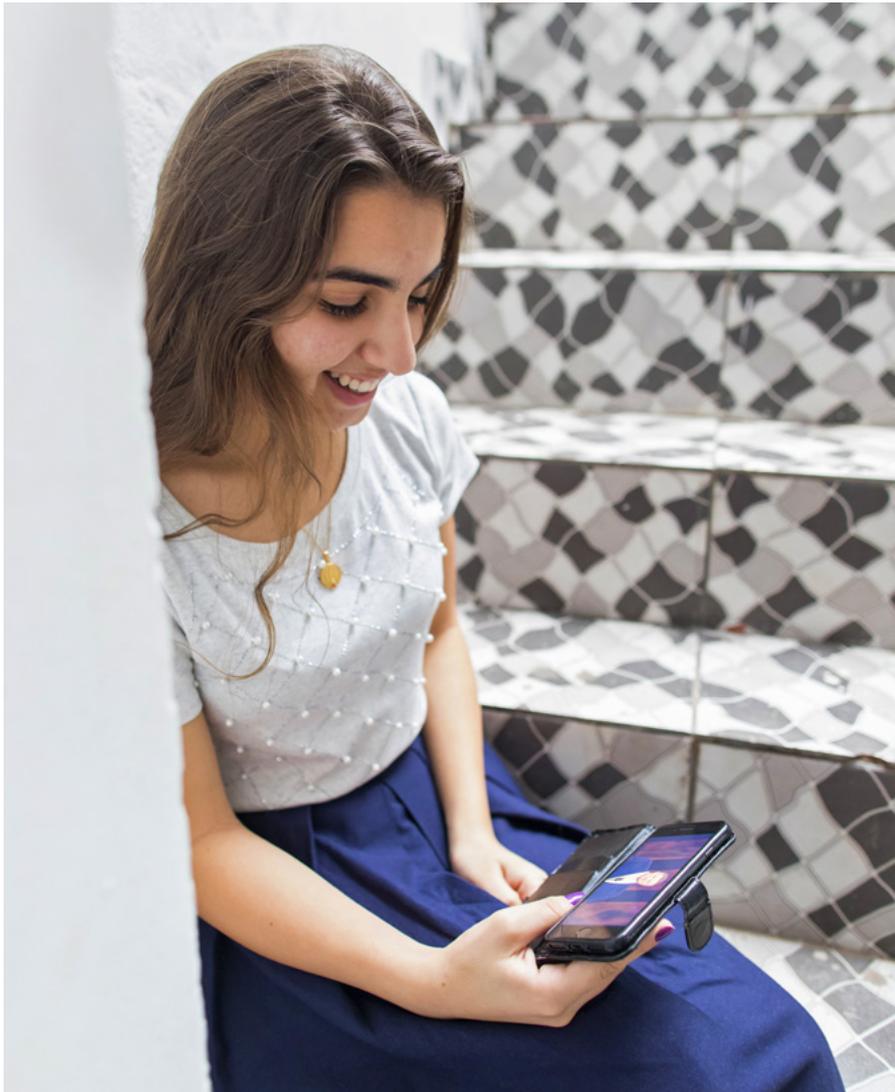
“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakayadua sa oca, ka colata na icolacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqu ivua, ka vuli vei au; ni’u sa yalomalua ka yalomalumulumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.

“Ni sa rawarawa na noqu ivua, ka mamada na noqu icolacola” (Maciu 11:28–30).

Noda lako Vua me vakabula na raramusu, e gadrevi meda vakabauti Jisu Karisito. “Na vakabauti Jisu Karisito e kena ibalebale mo vakararavi vakatabakidua Vua—vakanuinui ki na Nona kaukauwa cecere . . . kei na loloma. E okati kina mo vakabauta na Nona ivakavuvuli. E kena ibalebale ni dina ga e da sega sara ni kila na veika kece, o Koya e kila kece. Me vaka ni sa mai sotava oti o Koya na noda mosi, veivakararawataki, kei na malumalumu, sa kila tu ko Koya na sala me vukei keda kina me da lako sivita na noda dredre ni veisiga.”²

Ni da lako mai Vua, “e rawa ni

São Paulo, Brazil

da vakasinaiti ena reki, sautu, kei na vakacegu. “Na ka kece sara e [dre-dre ka veibolei] ena bula sa rawa me vakadodonutaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito.”³ A vakasalataki keda meda, “Drau vakararavi tiko mai vei au ena vakasama kece; kakua ni vakatitiqa, ka kakua ni rere” (Vunau kei na Veiyalayalati 6:36).

Ena iVola i Momani ena gauna o Alama kei na nona tamata era sa voleka kina ni vakaleqai ena icolacola era vakacolati kina, era vakamamasu na tamata mera vukei. E sega ni kauta laivi na Kalou na nodra icolacola; ia e yalataka vei ira o Koya:

“Ia au na vakamamadataka na icolacola dou sa vakacolati kina, mo dou kakua ni vakila e dakumudou,

ena nomudou tiko vakabobula; ia au na kitaka oqo mo dou kena ivakadinadina ka lako yani mo dou kila, ni ko Au na Turaga na Kalou, au sa dau sikovi ira na noqu tamata ena nodra vakararawataki.

“Ia sa yaco me vakamamadataka na icolacola kece sa vakataqari vei Alama kei ira na wekana; io, a sa vakaukawataki ira na Turaga me rawarawa vei ira na nodra icolacola ka ra soli ira ena yalomarau kei na yalovosota ki na nona lewa na Turaga” (Mosaia 24:14–15).

Na nona rawata na iVakabula me vakabulai keda ka vakamamadataka na icolacola, a vakavulica o Elder Tad R. Callister:

E dua na veivakalougatataki ni Veisorovaki ni rawa ni da ciqoma na

kaukauwa ni veivukei ni iVakabula. E vosa vakawasoma o Aisea me baleta na veivakayararataki malumu, veivakabulai ni Turaga. Vakadinadinataka o koya na iVakabula e ‘na bai vei ira na dravudravua ni ra sa rarawa, nai vakaruru mai na cava, nai vakaruru mai na katakata’ (Aisea 25:4). Vei ira era vutugu, vakarota o Aisea ni tu vua na kaukauwa na iVakabula me ‘vakacegui ira kecega era sa tagi’ (Aisea 61:2), ka ‘tavoya na wai ni mata mai na matadra na tamata kecega’ (Aisea 25:8; raica talega na Nai iVakatakila 7:17); ‘me vakabula na yalo i koya sa yalomalumalumu’ (Aisea 57:15); ka ‘vakabulai ira sa ramusu na yalodra’ (Aisea 61:1; raica talega na Luke 4:18; Same 147:3). Sa rui rabailevu na kaukauwa ni nona veivukei ni rawa ni veisautaka na, ‘isala vakaiukuuku mei sosomi ni dravusa, kei na waiwai ni reki mei sosomi ni tagi, kei na isulu ni vakavinavinaka mei sosomi ni lomabibi’ (Aisea 61:3).

“Isa, na inuinui e tubu ena vei iyalayala oqori! . . . Na Yalona e veivakabulai; e veivakasavasavataki; e veivakacegui; e solia na bula vou ki na yaluma ni yaloda. E tiko kina na kaukauwa me veisautaka na veika kece e rairai sabalia ka voravora ka sega na yaga ena bula ki na dua na ka e totoka ka lagilagi. E tiko Vua na kaukauwa me veisautaka na dravusa ni bula vakayago ki na totoka ni bula tawamudu.”⁴

Au vakadinadinataka ni o Jisu Karisito na noda iVakabula dauloloma, noda Dauveivueti, na Dauniveivakabulai, ka itokani yalodina. Kevaka eda vuki Vua, ena vakabulai keda ka vakataucokotaki keda talega. Au vakadinadinataka ni oqo na Nona Lotu ka sa vakavakarau tiko o Koya me lesu tale mai ki na vuravura oqo me mai veiliutaki ena kaukauwa kei na lagilagi. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Russell M. Nelson, “Jisu Karisito—na Dauveivakabulai,” *Liaona*, Nove. 2005.
2. “Faith in Jesus Christ,” Gospel Topics, topics.ChurchofJesusChrist.org
3. *Vunaitaka Noqu Kosipeli: E Dua na iDusidusi ki na Veiqaravi Vakaulotu* rev. ed.(2018), 52, ChurchofJesusChrist.org.
4. Tad R. Callister, *The Infinite Atonement* (2000), 206–7.

NA MATAVEILIUTAKI TAUMADA

Dallin H. Oaks
iMatai ni Daunivakasala

Russell M. Nelson
Peresitedi

Henry B. Eyring
iKarua ni Daunivakasala

NA KUORAMU NI IAPOSITOLO LE TINIKARUA

M. Russell Ballard

Jeffrey R. Holland

Dieter F. Uchtdorf

David A. Bednar

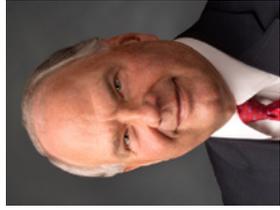
Quentin L. Cook

D. Todd Christofferson

Neil L. Andersen

Ronald A. Rasband

Gary E. Stevenson

Dale G. Renlund

Gerrit W. Gong

Ulisses Soares

NA MATAVEILIUTAKI NI VITUSAGAVULU

Patrick Kearon

Carl B. Cook

Robert C. Gay

Terence M. Vinson

José A. Teixeira

Carlos A. Godoy

Brent H. Nielson

VAKAITUTU RARABA ENA VITUSAGAVULU

(ena ituvatuva vakamatanivola)

NA MATABISOPI VAKATULEWA

Daunivakasala	Vakatulewa	Daunivakasala

VAKAILESELESII RARABA

iMatani ni Daunivakasala	Peresitidi	iKarua ni Daunivakasala

GONEYALEWA

iMatani ni Daunivakasala	Peresitidi	iKarua ni Daunivakasala

MATAWILIVOLA NI SIGATABU

iMatani ni Daunivakasala	Peresitidi	iKarua ni Daunivakasala

LALAI

iMatani ni Daunivakasala	Peresitidi	iKarua ni Daunivakasala

CAURAVOU

iMatani ni Daunivakasala	Peresitidi	iKarua ni Daunivakasala

Mai vei Peresited Henry B. Eyring
Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Marama e Saioni

O kemuni e dua na kaukauwa yaga sara ena vakasoqoni kei Isireli kei na buli ni dua na matatamata vaka-Saioni.

Kemuni na ganequ lomani, au kalougata niu mai vosa ena gauna vakasakiti oqo ni itukutuku kei vuravura. Ena veisiga yadua, eda sa toro volekata tiko yani na gauna lagilagi oya ena lako tale mai kina ki vuravura na iVakabula ko Jisu Karisito. Eda kila e dua na ka ena veika rerevaki ena ikau ni Nona lako mai, ia e reki na yaloda ka dei ni da sa kila talega na veiyalalya lagilagi ena vakataucokotaki ni se bera ni lesu mai o Koya.

Ni da luvena yalewa daulomani na Tamada Vakalomalagi, vakakina ni da luvena yalewa na Turaga ko Jisu Karisito ena Nona matanitu,¹ ena nomu e dua na itavi bibi ena veisiga cecere sa tu mai liu. Eda kila ni na lako mai na iVakabula vei ira e dua na matatamata era sa sokumuni ka vakarautaki me ra bula me vakataki ira na tamata ena koro levu ko Inoke. Era a duavata ena vakabauti Jisu Karisito na tamata e kea ka ra sa yaco me ra tamata savasava ka ra sa kau cake kina ki lomalagi.

Oqo na nona ivakamacala vakatakilai mai na Turaga ena veika ena yaco vei ira na tamata nei Inoke kei na veika ena yaco ena iotioti ni itabagauna oqo ni iotioti ni gauna:

Ia ena yaco na siga me na qai vakacegu kina ko vuravura, ia ni bera na siga ko ya ena vakabutototaki mada

ko lomalagi, ka ubi vuravura tale ga e dua na ilati butobuto; ia ena sakure na lomalagi, ka vakakina na vuravura; ka na yaco ena kedra maliwa na luve ni tamata na veivakararawataki levu, *ia au na taqomaki ira ga era sa noqu;*

“Kau na tala sobu mai lomalagi na ka dodonu; ka tala yani *mai vuravura* na dina, me vakadinadinataki koya na noqu Le Duabau ga; na nona tucake tale mai na mate; io, ka vakakina na nodra tucake tale na tamata kecega; io au na cakava me lako siviti“ vuravura

na cakacaka dodonu kei na dina me vaka sa lako siviti vuravura na waluvu, me ra vakasoqoni mai kina na noqu digitaki mai na yasai vuravura e va, ki na Koro Tabu ka’u sa vakarautaka, me ra vakadreta na ivau ni tolodra ko ira na noqu tamata, ka waraka na *noqu lako mai* ni na *tu kina* na noqu valecavu, ka na vakatokai ko Saioni, e dua na Jerusalemi Vou.

“A sa kaya vei Inoki na Turaga: Ia ko ni na sota mai kea kei ira na lewe ni nomuni koro, io eda na kidavaki ira ki loma sereda, era na raici keda; ka da na mokoti ira, ka ra mokoti keda, eda na regu;

“Ia ena *tiko kina* na noqu itikotiko, io na Saioni, ka’u sa qisia mai na veika kecega ka’u a bulia; ia ena kune vakacegu ko vuravura me dua na udolu na yabaki.”²

Oi kemunu na marama, o ira na luvemuni yalewa, o ira na makubumuni yalewa, kei ira na marama ko ni a susuga era na uto ni kena buli na isoqosoqo tamata oqori ka ra na duavata ena veivakaduavatataki lagilagi ko ya kei na iVakabula. O kemuni e dua na kaukauwa yaga sara ena vakasoqoni kei Isireli kei na buli ni dua na matatamata vaka-Saioni ka ra na tiko sautu e Jerusalemi Vou.

Sa vakayacora vei kemuni na Turaga e dua na yalayala, mai vei ira na Nona parofita. E muri, a qai kaya o Parofita

Temecula, California, Amerika

Josefa Simici vei ira na marama, “Kevaka ko na rawata rawa tiko mo caka dodonu, era na sega ni tarovi rawa na agilosu me ra mai nomu *itokani*.”³

Na isausau vakasakiti oya e davotu e lomamuni, ko ni sa vakarautaki tu kina.

E kaya vakaoqo o Peresitedi Gordon B. Hinckley:

“O kemuuni na marama . . . e sega ni nomuni e dua na ikarua ni itutu ena nona ituvatuva na Tamada me baleta na nodra marau tawamudu na Luvena. Ko ni sa tiki bibi vakaidina ni ituvatuva o ya.

“Ni sega oi kemuni ena sega ni cakacaka rawa na ituvatuva. “Ni sega oi kemuni ena takiveiyaga na parokaramu taucoko. . . .

“Oi kemuni yadua na luvena yalewa na Kalou, ka edaumenitaki tu ena itutu vakalou.”⁴

Na noda parofita nikua, o Peresitedi Russell M. Nelson, sa solia na ivakamacala oqo me baleta na nomuni itavi ena vakavakarau ni nona lako mai na iVakabula:

Ena ka dredre toka na sasagataka me kilai na veivakayararataki e tiko vei ira na marama, sega walega ena matavuvuale, ia sa vaka talega ena Lotu ni Turaga, ena itutu vaka radini vale, vaka tina, vaka buinigone, ganena, kei na nei, vaka qasenivuli kei na iliuliu ka vakauasivi ena ivakaraitaki ka tutaka na vakabauta.

“A dina oqo ena veitabagauna kece sara vakosipeli me tekivu mai na gauna i Atama kei Ivi. Ia o ira na marama ena itabagauna *oqo* era duatani sara mai vei ira na marama ena veitabagauna *kece tale* baleta na itabagauna oqo e duatani mai vei ira tale e so. Na duidui oqo e kauta mai na gauna vinaka kei na itavi.”⁵

E duatani na itabagauna oqo baleta na Turaga ena liutaki keda me da yaco me vakarau me da vaka na koro ko Inoke. Sa vakamacalataka oti o koya mai vei ira na Nona iapositolo kei ira na parofita na cava soti ena gadrevi ena veisau oqo ki na tamata vaka-Saioni.

E vakavuvulitaka o Elder Bruce R. McConkie:

“Na gauna nei Inoke a gauna ni caka ca kei na ca, na gauna ni butobuto kei na veisaqasaqa, a gauna ni veivaluvaluti kei na veivakarusa, na siga sa voleka mai kina me vakasavasavataki na vuravura ena wai.

“Ia, a yalodina tikoga o Inoke. A ‘raica na Turaga,’ ko koya, ka veitalanoa vata kaya e ‘matana votu’ me vaka ga e rau veivosaki tiko e le rua na tamata. (Mosese 7:4.) A talai koya na Turaga me vunautaka na veivutuni ki vuravura, ka lesi koya me ‘veipapitaisotaki ena yaca ni Tamada kei na Luvena, o koya sa sinai ena loloma soli wale kei na dina, kei koya tale ga na Yalo Tabu, o koya sa tukuni Tamada kei na Luvena.’ (Mosese 7:11.) A veiyalayalati ko Inoke ka soqona vata e dua na ivavakoso ni tamata vakabauta dina, sa *yaco* o ira kece me ra yalodina sara ‘sa lako mai kina na Turaga me mai tiko vata kei ira na nona tamata, ka ra sa tiko kina ena buladodonu,’ ka ra vakalougatataki mai lagi. A sa vakatokai ira na nona tamata na Turaga ko Saioni, ni ra sa yalovata ka duavata ena nodra vakasama, ka ra kitaka na ivalavala dodonu; a sa sega vei ira sa dravudravua.’ (Mosese 7:18.)

“Ni sa oti na nona vakatokai ira na nona tamata ko Saioni, e kaya na ivolanikalou ni qai ‘tara e dua na koro ka

vakatokai na Koro Tabu, io ko Saioni;’ ko Inoke, ko Saioni oqori sa kau cake ki lomalagi ‘ni sa tokia na Kalou ki na nona iserau, ko ya sa tukuni kina vaoqo, sa kau tani ko Saioni.’ (Mosese 7:19, 21, 69.)

“Na Saioni vata ga oqo a kau ki lomalagi ena lesu tale mai . . . ni sa kauti Saioni tale mai na Turaga, ka ra mai duavata kei na Jerusalemi vou ena qai tauyavu na lewena.”⁶

Kevaka e ivakamacala taumada na itukutuku makawa, ena gauna ena lako mai kina na iVakabula, o ira na yalewa era sa dromuci ira tu vakatitobu ki na nodra veiyalayalati kei na Kalou era na sivia na kedra veimama o ira era sa vakarau tu me ra kidavaki Koya ena gauna ena lako mai kina. Ia se cava ga na iwiliwili, na nomuni cau ena nomuni vakavuna na duavata vei ira na tamata era vakavakarau tiko ki na Saioni oya ena sivia sara vakalevu na veimama.

Au na tukuna vei kemuni na vuna au nanuma kina ni na vakakina. Na iVola i Momani e tukuna e dua na itukutuku baleta e dua na matatamata ni Saioni. O ni na nanuma ni sa oti na nodra vakavulici, lomani, ka vakalougatataki mai vua na iVakabula sa vakaturi cake mai na mate “sa sega na veileti ena vanua, ni sa tiko e lomadra na tamata na loloma ni Kalou.”⁷

Sa vakavulica vei au na veika au sotava ni tu vei kemuni na luvena yalewa na Tamada Vakalomalagi e dua na isolisoli mo ni vakalailaitaka na veiqati ka vakalevulevuya na buladodonu ena nomuni lomana na Kalou kei na lomana na Kalou o ni vakaitovotaki ira kina o ni qarava.

Au a raica ena noqu gauna ni itabagone ni keimami dau soqoni na neitou tabana lailai ena neitou itikotiko ena noqu gauna ni gone. Keirau ga kei taciq e na Matabete i Eroni, o tamaqu ga na Matabete i Melikise-teki. Na peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei e dua a saumaki mai ka dau sega ni marautaka na turaga watina na nona veiqaravi ena Lotu. O ira na lewena era sa kena marama taucoko ka sega na matabete ena nodra vale. Au sarava na tinaqu kei ira na marama oya ena nodra loloma, veilaveti, ka

Chiba, Japani

veikauwaitaki sega ni guce vakataki ira. Au sa qai raica rawa oqo ni a sa vakaraitaki taumada vei au ko Saioni.

Na noqu vakavulici me baleta na nodra dau veivakayararataki na marama yalodina a laki tomani ena dua na tabana lailai ni Lotu mai Albuquerque e New Mexico. Au sarava na nodratou mea na yalodra o ira kece era lako vou yani kei ira na saumaki mai, na watina na peresitedi ni tabana, na watina na peresitedi ni tikina, kei na peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei. Ena Sigatabu au biuti Albuquerque kina, ni oti e rua na yabaki noqu dikeva voli na nodra veivakayararataki na marama mai kea, sa tauyavu na imatai ni iteki. Ena gauna oqo na Turaga sa biuta e dua na valetabu mai kea.

Au a toso tarava ki Boston, kau veiqaravi kina ena mataveiliutaki ni tikina ka veiliutaki vei ira na veitabana lalai era tu ena rua na yasana. Era yaco vakavica na duidui era qai walia na marama dauloloma ka dauveivosoti era a veivuke me ra vakamalumutaka na yalo. Ena Sigatabu au biuti Boston kina, a tauyavutaka na imatai ni iteki mai Massachusetts e dua ena Maataveiliutaki Taumada. Sa tu ekea e dua na valetabu ena gauna oqo, voleka ki na vanua a dau vakaitikotiko kina na peresitedi ni tikina. A qai vakabulabulataki mai ki na Lotu ka qai kacivi e muri me peresitedi ni iteki oti qai peresitedi ni tabana ni kaulotu, ena veivakayararataki ni dua na marama vakawati yalodina ka dauloloma.

Kemuni na ganequ, a soli vei kemuni na veivakalougatataki mo ni luvena yalewa na Kalou ka tu vei kemuni na isolisoli digitaki. O ni kauta mai vata kei kemuni ki na bula oqo e dua na kaukauwa vakayalo mo ni susugi ira eso tale ka laveti ira vakalevu cake ki na loloma kei na savasava ena rawa kina vei ira me ra laki bula vata ena dua na itikitiko vaka-Saioni. E sega kina ni vakacalaka ni mai ibole tu ni iSoqosoqo ni Veivukei, na imatai ni isoqosoqo ena Lotu ka baleti ira vakatabakidua na luvena yalewa na Tamada Vakalomalagi "Sa Sega ni Mudu na Loloma."

"Na loloma uasivi sa ikoya na loloma taucoko i Karisito." Ia sai koya na

San Lucas Sacatepéquez, Guatemala

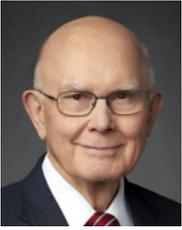
vakabauti Koya kei na mana taucoko ni Nona iSoro ni Veivakaduavatataki o na vakadonui kina, vakakina o ira o lomana ka qarava, me baleta na isolisoli vakalou mo laki bula ena veimaliwai ni Saioni sa yalataki tu ka sa vaqarai tu vakabalavu. E kea o ni na veitacini kina e Saioni, ka na lomani kemuni sara ga kei ira o ni sa vakalougatataka na Turaga.

Au vakadinadinataka ni ko ni lewenivanua ena matanitu ni Turaga e vuravura. Ko ni luvena yalewa e dua na Tamada Vakalomalagi dau loloma, o koya a talai kemuni mai ki vuravura kei na veisolisoli duidui o ni sa yalataka mo ni vakayagataka mo ni vakalougatataki ira kina eso tale. Au yalataka

vei kemuni ni na tubera na ligamuni na Turaga, mai vua na Yalo Tabu. Ena liu e matamuni ko Koya ena nomuni vukei Koya me ra vakarautaki na Nona tamata me ra yaco me Nona Saioni yalataki. Au sa vakadinadinataka ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 25:1.
2. Mosese 7:61–64; vakamatatataki.
3. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 454; vakaikuritaki.
4. Gordon B. Hinckley, "Women of the Church," *Ensign*, Nove. 1996, 67.
5. Russell M. Nelson, "Dua na Kerekere vei Ira na Ganequ Yalewa," *Liaona*, Nove. 2015, 95-96; vakamatatataki.
6. Bruce R. McConkie, "Building Zion," *Tambuli*, Sepi. 1977, 13; vakaikuritaki.
7. 4 Nifai 1:15.

Mai vei Peresitedi Dallin H. Oaks
iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Mo Dou Vakacegu

Na noda vakabauta tawayavalati rawa ena ivakavuvuli vakalesui mai i Jisu Karisito e dusimaka na noda vei kalawa ka solia vei keda na reki.

Ena iotioti ni Nona veisiga ni bula vakayago, o Jisu Karisito a tukuna vei iratou na Nona iApositolo na veivakacacani kei na veika dredre eratou na sotava.¹ A tinia o Koya ena veivakadeitaki oqo “Dou na kunea e vuravura na rarawa: ia mo dou vakacegu; au sa vakamalumalumutaki vuravura” (Joni

16:33). Oqori na itukutuku ni iVakabula ki vei ira kece sara na luvena na Tamada Vakalomalagi. Oqori na itinitini ni itukutuku vinaka me baleti keda yadua ena noda bula vakayago.

“Mo dou vakacegu” e dua talega na veivakadeitaki e gadrevi ena vuravura ka talai iratou kina na Nona iApositolo na Karisito vakaturicaketale. A kaya emuri na iApositolo o Paula vei ira na kai Korinica, “Sa buku na druadrua, ia keitou sa sega ni drigiti; keitou sa lomaocaoca ga, ia keitou sa sega ni yalolailai; keitou sa vakacacani, ia keitou sa sega ni biu laivi; keitou sa vakabalei sobu, ia keitou sa sega ni vakarusai” (2 Korinica 4:8–9).

Rua na udolu na yabaki emuri eda “sa buku . . . druadrua [taki] talega,” ka da sa gadreva talega na itukutuku vata ga me da sa sega ni yalolailai ia me da vakacegu ga. Sa tu vua na Turaga na loloma uasivi kei na kauwai me baleti ira na Luvena yalewa talei. E kila o Koya na veika o vinakata, nomu gagadre, kei na nomu lomaleqa eso. Sa kaukauwa dua-dua ga na Turaga. Nuitaki Koya.

A vakatavulici na Parofita o Josefa Simici ni “na cakacaka, kei na ituvatuva, kei na inaki

ni Kalou ena sega ni rawa ni dua e tarova, ena sega talega ni ra mai tini botoilevu tu” (Vunau kei na Veiyalayalati 3:1). Na Turaga a solia vei ira na Luvena era sasaga dredre tiko, na veivakadeitaki cecere eso oqo:

“Raica, oqo na nona yalayala na Turaga vei kemudou, Oi kemudou na noqu tamata.

“O koya mo dou marau kina, ka kakua ni rere, ni’u sa tiko vata kei kemudou koi Au na Turaga, kau na tu e yasamudou; ka mo dou na tukuni au yani, io ko Jisu Karisito, ni sai Au na Luve ni Kalou bula” (Vunau kei na Veiyalayalati 68:5–6).

Sa tu volekati keda na Turaga, ka sa kaya o Koya:

“Na ka au sa vakarota vua e dua au sa vakarota vei kemudou kece, dou reki ka marau na gonelalai; niu sa tiko ena kemudou maliwa, kau sa sega ni biuti kemudou” (Vunau kei na Veiyalayalati 61:36).

“Ni sa oti na veika rarawa, ena yaco na veivakalougataki” (Vunau kei na Veiyalayalati 58:4).

Kemuni na taciq, au vakadinadinata ni iyalayala eso oqo, ka a soli ena maliwa ni veivakacacani kei na leqa ni tamata yadua, e kovuti kemuni yadua ena nomuni vei ituvaki dredre eso edaidai. Era sa ka talei me vakananumi keda yadua me da reki ka marau ena taucoko ni kosipeli ni da toso ki liu ena vei bolebole eso ni bula vakayago.

Na veivakatovolei kei na veibolebole eso sa veika sotavi matau ni bula vakayago. Na veisaqasaqa e sa dua na tiki bibi ni ituvatuva vakalou me vukei keda me da tubu,² ka ena kena maliwa oqori, e sa noda na veivakadeitaki ni Kalou ni na rai vakabalavu ni veigauna tawamudu ena sega ni vakatarai me uabaleti keda na veisaqasaqa. Ena Nona veivuke kei na noda yalodina kei na vosota vakadede, eda na qaqa kina. Me vaka ni ra sa tiki ni bula vakayago, na veivakararawataki kece era sa vakaiyalayala ga. Ena veivakaduiduile ka a liutaka mai e dua na ivalu veivakacacani, a veivakananumi kina vakayalomatua na peresitedi kei Amerika o Abraham Lincoln vei ira era vakarorogo vua

Kuala Lumpur, Malesia

me baleta na vuku makawa ni “oqo talega, ena takali yani.”³

Me vaka o ni kila, na veivakararawataki vakayago au tukuna tiko—ka dau vakadredretaka me da yalo vakacegu—ena so na gauna dau yaco mai vei keda ni sala vata kei na vuqa tale, me vakai ira na milioni era sasaga dredre ni ra lako curuma tiko eso na revurevu veivakarusai ni matedewa totolo na COVID-19. Vakatautauvata-taki, e Amerika e milioni vaka milioni era vosota dredre tiko ena loma ni dua na gauna ni veicati kei na veileti ka vaka me dau veitomani kaya na veidigidigi vaka peresitedi, ia ena gauna oqo esa qai kena e kaukauwa duadua e rawa ni ra nanuma rawa na gase duadua vei keimami.

Eda sasaga vakai keda, ena vuqa na gauna ena veidredre ni bula vakayago, me vaka na dravudravua, veivakaduiduitaki vakatamata, tauvimate, vakacegui ena cakacaka se kena inuinui matewale, ira na gone lakosese, kavoro ni vakawati se sega na vakawati, kei na revurevu ni ivalavala ca—na noda ga se nodra na tani.

Ia, ena maliwa ni veika kece oqo, esa noda na ivakasala vakalomalagi oya me da yalo vakacegu ka kune marau kina ena ivakavuvuli kei na yalayala eso ni kosipeli kei na vua ni noda cakacaka.⁴ Na ivakasala oqori a sa dau tu ga mai liu, me baleti ira na parofita kei keda kece sara. Eda kila oqo mai na veika era a sotava o ira era liu vei keda kei na ka a tukuna na Turaga vei ira.

Nanuma na vei ituvaki eso ni Parofita o Josefa Simici. Ni raici ena matailoilo ni veivakatovolei, e a nona e dua na bula ni dravudravua, vakacacani, vakasevai, rarawa ni matavuvuale, kei na itinitini ni nona a vakamatei. Ni vakararawataki o koya e valeni-veivesu, na watina kei na luvena kei ira na Yalododonu tale eso a vosota na veikadredre tawakilai rawa ni ra a vakasavitani mai Misuri.

Ni vakamasuta na veivakacegui o Josefa, a qai sauma mai na Turaga:

“Ia na luvequ, me vakacegu na yalomu; raica sa lekaleka walega na gauna ni nomu rarawa kei na vutugu; “Ia, kevaka ko sa vosota rawa, ena

Provo, Utah, Amerika

vakacerecerei iko cake na Kalou; raica ko na vakamalumalumutaki ira kecega na nomu meca” (Vunau kei na Veiyalayalati 121:7–8).

Oqori na ivakasala tawamudu me baleti koya ga, ka vukea na Parofita o Josefa me taura dei tiko na nona lewa maqosa mamarau vakaitaukei kei na loloma kei na yalodina ni nona tamata. Na vei itovo vata oqori a vaqaqacotaki ira na iliuliu kei na lewenilotu taumada ka ra a muri koya ka na rawa ni vaqaqacotaki iko talega.

Vakasamataki ira mada na lewenilotu taumada oya! Era a vakasavitani mai na dua na vanua ki na dua tale, e veigauna kei na veigauna. Emuri era a qai sotava na bolebole eso ni kena tauyavutaki vou nodra itikotiko kei na Lotu ena dua na lekutu.⁵ Ni oti e rua na yabaki ni nodra yaco yani na imatai ni ilawalawa lewenilotu taumada ena bucabuca ena Great Salt Lake, na nodra tautauri matua ki na nodra sasaga bula ena vanua dredre oya a se malumalumu sara. E vuqa na lewenilotu era a se sala takoso tiko mai ena veibuca se sasaga tiko mera vakarautaki ira me vakayacora vakakina. Ia o ira na iliuliu kei na lewenilotu era a se dei tu ga ena inuinui kei na yalo vakacegu.

E dina ga ni ra se bera ni tauyavu vinaka na Yalododonu ena nodra itikotiko vou, ena koniferedi raraba

ni Okotova 1849 e dua na ilokolako vou ni daukaulotu era a talai yani ki Scandinavia, Varanise, Jamani, Itali, kei na Ceva ni Pasifika.⁶ Mai na ituvaki e rawa ni a nanumi me nodra itagede lolovira duadua, era a lamata cake na lewenilotu taumada ki na kena e cece-re vou. Ka ni oti ga e tolu na yabaki, e dua tale na le 98 era a kacivi talega me ra tekivu me vakasoqoni Isireli sa veiseyaki tu. E dua na iliuliu ni Lotu a vakamacalataka ena gauna oya ni o ira na cakacaka ni kaulotu oqo “me vakararaba, e sega ni dede sara; e rauta beka ga me 3 ki na 7 na yabaki na kena dede me yali kina e dua na tagane mai na nona matavuvuale.”⁷

Kemuni na ganequ, na Mataveiliutaki Taumada e kauwaitaka na vei bolebole o ni sotava tiko. Keitou lomani kemuni ka dau masulaki kemuni. Ena gauna vata oqori, keitou dau vakavinavinakataka vakawasoma ni noda bolebole eso vakayago—ka duatani mai na uneune, kama, ualuvu, kei na cagilaba—e dau vakavuqa e lailai mai na kena era a sotava na noda lewenilotu taumada.

Ena maliwa ni veika dredre, na veivakadeitaki vakalou e sa dau “dou marau ga, niu na liutaki kemudou tiko. Sa nomudou na matanitu kei na veivakalougatataki sa koto kina, ka sa nomudou na iyau ni gauna

São Paulo, Brazil

tawamudu” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 78:18). E dau yaco vakacava oqo? A yaco vakacava vei ira na lewenilotu taumada? Ena yaco vakacava ki vei ira na marama ni Kalou edaidai? Ni da vakamuri na veidusimaki vaka-paro-fita, “ena sega kina ni rawai [keda] na matamata mai eli,” a kaya na Turaga ena ivakatakila ena Epereli 1830. “Ia,” a kaya o Koya, “. . . na Turaga na Kalou ena vakatalabusesetaka na kaukauwa ni butobuto e matamudou, ka na vakavuna me yavavala ko lomalagi ena vukumudou, me vakalagilagi kina na yacana” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 21:6). “Ni kakua ni rere, na qele ni sipi lalai; caka vinaka; laivi vuravura kei eli me rau cokovata ka saqati iko, ni kevaka ko sa tarai cake ena noqu ulu-vatu, ena sega sara ni rawa ni ra qaqa” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 6:34).

Ena yalayala eso ni Turaga, eda “reki kina ka marau” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 25:13), ka “ena yaloreki ga kei na mata mamarau” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 59:15), eda toso kina ki liu ena salatu ni veiyalaya-lati. E vuqa vei keda eda sega ni sotava na vakatulewa vakaitamera, me vaka noda biuta noda veivale me da laki lewenilotu taumada ena dua na vanua tawakilai. Na noda

vakatulewa e dau vakavuqa ga ena itavi ni veisiga ni bula, ia me vaka sa tukuna vei keda na Turaga, “O koya mo dou kakua kina ni oca ena cakaca-ka vinaka, ni dou sa tura tiko na yavu ni dua na cakacaka cecere. Ia ena tubu mai ena veika lalai na veika cecere” (Vunau kei na Veiyalaya-lati 64:33).

E sa tu na kaukauwa tawavakai-yalayala ena ivakavuvuli ni kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito. Na noda

Provo, Utah, Amerika

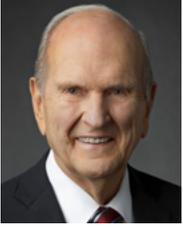
vakabauta tawayavalati rawa ena ivakavuvuli oya e dusimaka na noda vei ikalawa ka solia vei keda na reki. E vakararamataka na noda vakasama ka solia na kaukauwa kei na yalodei ki na noda ivalavala. Na veidusimaki kei na veivakararamataki kei na kaukauwa oqo era sa isolisoli yalataki eda sa ciqoma mai vei Tamada Vakalomalagi. Ena kilai kei na vakatauvatani ni noda bula ki na ivakavuvuli oya, oka kina na isolisoli vakalou ni veivutuni, eda rawa ni yalo vakacegu ni da maroroi keda ena salatu ki na noda icavacava tawamudu—na duavata tale kei na bula vakacerecerei kei rau na noda itubutubu vakalomalagi lomani.

A vakatavulica o Elder Richard G. Scott, “O na rairai sotava tiko na bolebole veivakadrukai eso” “Ena so na gauna era sa rui cokotivata, sega ni cegu, ka o rairai vakila ni ra sa lako sivita na nomu rawa ni vakatulewataka. Kakua ni sotava duadua na vuravura. “Mo vakararavi vei Jiova ena vu ni yalomu; ka mo kakua ni vakararavi ki na nomu yalomatua’ [Na Vosa Vakai-balebale 3:5]. . . . E gadrevi kina me veibolei tiko na bula, e sega ni baleta mo vakadrukai kina, ia mo rawa ni qaqa ena nomu sa lako curuma.”⁸

E sa tiki kece sara ni ituvatuva ni Kalou na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito, o Koya au vakadinadinataka, ka’u masuta ni da na sasaga vagumatua kece ki na noda icavacava vakalomalagi, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Joni 13–16.
2. Raica na 2 Nifai 2:11.
3. Abraham Lincoln, itavivosa ki na Wisconsin State Agricultural Society, Milwaukee, Sepi. 30, 1859; ena John Bartlett, *Bartlett’s Familiar Quotations* 18th ed. (2012), 444.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalaya-lati 6:31.
5. Raica na Lawrence E. Corbridge, “Surviving and Thriving like the Pioneers,” *Ensign*, Jiuilai 2020, 23–24.
6. Raica na “Minutes of the General Conference of 6 October 1849,” General Church Minutes Collection, Church History Library, Salt Lake City.
7. George A. Smith, in *Journal History of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*, Aug. 28, 1852, 1, Church History Library, Salt Lake City.
8. Richard G. Scott, *Finding Peace, Happiness, and Joy* (2007), 248–49.

Mai vei Peresitedi Russell M. Nelson
Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Karona na Veisiga ni Mataka ena Vakabauta

Ena lagilagi na veisiga ni mataka vei ira era sa vakavakarau tu ka tomana tiko na vakavakarau me ra iyaragi ni cakacaka e na liga ni Turaga.

Sa dua dina na yakavi guigui leca-vi dredre oqo. Kemuni na ganequ lomani, au doka na tiko kei kemuni nikua. Au sa dau nanumi kemuni e veigauna ena veivula sa oti yani oqo. Ko ni sa uasivi cake mai na walu na milioni qaqa. E sega walega ni ko ni *lewelevu* ia ko *ni kaukauwa vakayalo* mo ni veisautaki vuravura. Au sa raica nomuni cakava tiko o ya ena gauna ni matedewa totolo oqo.

Eso vei kemuni e kurabui ni ko ni sa vakasaqara voli na veika ni bula se dua na cakacaka vou. E vuqa era sa vakavulici ira na gone ka raici ira na tiko voleka. Eso era sa ciqomi ira totolo na daukaulotu i nodra vale e sega ni namaki, ka so sa vukica na nodra itikotiko me koronivuli ni vuli kaulotu. Ko ni sa vakayagataka na tekinolaji me sema ki na vuvale kei na itokani, qaravi ira era tiko duadua, ka vulica na *Lako Mai, Mo Muri Au* kei ira eso. Ko ni sa kunea na sala vou me rekitaki na Siga ni Vakacecegu. Ka ko ni sa cakava na matavulo e veitaqomaki—ka yaco na milioni na kedra liwiliwili!

Ena yalololoma, e lako na yaloqu ki na vuqa na marama e vuravura

sa mai takali na nodra daulomani. Keimami lolosi vata kei kemuni. Ka masulaki kemuni. Keimami sa vakacautaki ka masulaki ira kece era cakacaka vagumatua me taqomaki nodra bula na tani.

Oi kemuni talega na goneyalewa ko ni sa rui totoka. Dina ga ni itukutuku raraba sa luvuci tu ena veiduidui eso, e vuqa vei kemuni sa kunea na sala mera vakayaloqataki eso ka wasea na rarama ni iVakabula.

Kemuni ganequ, ko ni sa yaloqaqa dina kece sara! Au qoroya na nomuni kaukauwa kei na vakabauta. Ko ni sa vakaraitaka ni ena gauna dredre, ko ni yaloqaqa tikoga ena toso ki liu. Au lomani kemuni, kau sa vakadeitaka ni Turaga sa lomani kemuni ka sa raica na cakacaka cecere ko ni cakava tiko. Vinaka vakalevu! Vakadua tale, ko ni sa vakadinadinataka ni ko ni sa inuinui dina kei Isireli!

Ko ni sa taukena na inuinui a kaya o Peresitedi Gordon B. Hinckley ena gauna a vakatakila kina “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba” ena 25 na yabaki sa oti ena soqoni raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei ena Sepiteba 1995.¹ Sa ka bibi sara ni a digitaka me vakatakila na ivakaro raraba oqo kivei ira na marama ena Lotu. Ni cakava o ya, sa vauca kina o Peresitedi Hinckley e dua na veivakuqeti tawasosomitaki rawa ni marama ena ituvatuva ni Turaga.

Au taleitaka, ena gauna oqo meu kila na veika ko ni sa vulica ena yabaki oqo. Ko ni sa voleka beka yani vua na Turaga, se o vakila ni ko sa yawa mai Vua? Na cava sa cakava na veigauna nikua mo nanuma kina na veisiga ni mataka?

E ka dina, sa tukuna na Turaga na noda siga oqo ena vosa matata. A vakaroti keda ni noda siga oqo “ena kani yatedra na tamata [ena] rere”² ia ke rawa ke ra na vakacalai talega na digitaki.³ A kaya vua na Parofita

Sugar City, Idaho, Amerika

o Josefa Simici ni “na kau tani [mai kina] na vakacegu e vuravura”⁴ kei na veika rarawa ena yaco vei ira na kai vuravura.⁵

Ia na Turaga sa vakarautaka talega e dua na raivotu baleta na totoka ni itabagauna oqo. A vakauqeta na Parofita o Josefa Simici me vakaraitaka ni “cakacaka ni . . . iotioti ni siga oqo, sa dua e vakaitamera sara. . . . Na kena lagilagi e sega ni tukuni rawa, kei na kena totoka e sega ni uasiviti rawa.”⁶

Ia oqo, na *totoka* e rairai sega ni vosa o na digitaka beka mo vakama-calataka kina na vica na vula sa oti oqo! Meda *sa* qai cakava vakacava na veiparofisai dina kei na ivakaro lagilagi me baleta na noda gauna nikua? Na Turaga sa tukuna vei keda na kena rawarawa, ia e kaukauwa,

ni veivakadeitaki: “Kevaka dou sa vakarau vakavinaka tu, dou na sega sara ni rere.”⁷

Cecere na yalayala oqo! Oqo na kena ena veisautaka dina na noda raica na noda veimataka. Au a rogoca walega oqo e dua na marama e titobu nona ivakadinadina e kaya ni mate dewa raraba, vata kei na uneune mai na bucabuca e Salt Lake, a vukea me kila ni a sega ni vakavakarau me vaka a nanuma o koya. Niu a taroga ke tukuna tiko o koya na nona maroroi kakana *se* nona ivakadinadina, a dre-dre ga ka kaya, “Io!”

Kevaka sa idola ni noda karona na itabagauna oqo kei na noda veimataka ena vakabauta na vakavakarau, eda na vakavakarau vinaka cake vakacava?

Ena veitabayabaki, era sa

vakauqeti keda na parofita ni Turaga meda maroroi kakana, wai, kei na ilavo me baleta na gauna ni leqa. Na mate dewa raraba sa yaco tiko sa vaqacacotaka na vuku ni ivakasala o ya. Au sa sureti kemuni mo ni tu yani ka vakavakarau vakayago. Ia au kauwai vakalevu cake baleta na nomuni vakavakarau vakayalo kei na vakasama.

Ena kena oqo, eda sa rawa ni vuli vakalevu mai vei Kavetani Moronai. Ni iliulu tiko ni mataivalu ni Nifaiti, sa sotava tiko na kaukauwa veisaqasaqa sa kaukauwa cake, lewelevu, ka ca sara. Ia, sa qai vakarautaki ira na nona tamata o Moronai ena tolu na sala bibi.

iMatai, a vukei ira mera tauyavutaka na veivanua mera na taqomaki kina—na “bai ni nodra koro” a vakatoka vakaoya.⁸ **iKarua**, a vakarautaka “na nodra vakasama na nona tamata mera yalodina tiko ga vua na Turaga.”⁹ Kei na **ikatolu**, a sega ni muduka na nona vakarautaki ira na nona tamata—vakayago se vakayalo.¹⁰ Meda raica mada na tolu na ivakavuvuli oqo.

iVakavuvuli Naba Dua: Vakarautaki na Bai ni Koro.

A viribaita o Moronai na koro kecega vaka Nifaiti ena bai vatu, itikotiko ni valu, kei na lalaga.¹¹ Ni ra sa valuti ira mai na Leimanaiti, era “kurabui dina sara vakalevu, ena nodra sa rui yalomatua na Nifaiti ena nodra viria vaqaseqase na *bai ni nodra koro*.”¹²

Sa vakakina, ni wapoliti *keda*, na veika ca, sa gadrevi *meda* viria na bai ni nodra koro, vakayago ka vakayalo. Ni yaco na nomu itikotiko me nomu vanua taqomaki ni vakabauta—e dau tiko kina na Yalo—sa yaco na nomu itikotiko me imatai ni isasabai.

Sa vakakina, na veiiteki kei Saioni era sa “ivakaruru mai na cava”¹³ baleta ni ra sa liutaki maivei ira sa taura tu na idola ni matabete era cakacaka ena lewa ni matabete. Ni ko tomana tiko mo muria na nodra ivakasala sa lewa na Turaga mera dusimaki iko, o na vakila na veitaqomaki cecere.

Na valetabu—na vale ni Turaga—sa vanua ni veitaqomaki ka sega tale

Bengaluru, India

e dua. E kea, kemuni na marama ko ni sa vakaedamuni ena kaukauwa ni matabete mai na veiyalayalati tabu ni matabete o sa cakava.¹⁴ E kea, na nomuni vuvale sa vauci ki na tawamudu. Ena yabaki mada ga oqo, ni a mai yalani vakabibi na curu ki na noda valetabu, na nomuni edaumeni sa vakatara tikoga mo ni taura na kaukauwa ni Kalou ni ko doka tiko na nomu veiyalayalati kei Koya.

Sa rawa ni tukuni, na vanua ni veitaqomaki sa *veivamua* o na vakila kina na kaukauwa ni Yalo Tabu ka dusimaki mai Vua.¹⁵ Ni sa tiko vata kei iko na Yalo Tabu, sa rawa mo vakavulica na dina, ena gauna mada ga ni saqati ena vakasama eso. Ka sa rawa mo vakasamataka vakatitobu na taro titobu baleta na kosipeli ena ituvaki ni ivakatakila.

Au sa sureti kemuni, na ganequ lomani, mo ni tara e dua na itikotiko sa vanua ni veitaqomaki. Kau sa vakavouia na noqu sureti kemuni mo ni toroya cake na nomuni kila na kaukauwa ni matabete kei na veiyalayalati kei na kalougata ni valetabu. Ni tiko na vanua veitaqomaki mo na laki dro kina ena vukei iko mo karona na veimataka ena vakabauta.

iVakavuvuli Naba Nua: Vakarautaka na Nomu Vakasama mo Yalodina vua na Kalou.

Sa mai vakayacori oqo e dua na cakacaka levu me balavu cake na bula kei na loma ni Valetabu e Salt Lake.

Eso era vakataroga na inaki ni kena caka na cakacaka vakaitamera vakaqo. Ia, ena gauna a sotava kina na bucabuca e Salt Lake Valley e dua na uneune e 5.7 na kena kaukauwa ena itekivu ni yabaki oqo, na valetabu vakairogorogo oqo a sakure sara ka lutu e ra na biukila ena ivakatarakara ni agilosi o Moronai!¹⁶

Me vaka ga na yavu vakayago ni Valetabu e dodonu me tu kaukauwa sara me vorata rawa na tavuki ni dra-ki, na noda yavu *vakayalo* e dododnu me kaukauwa vinaka. Ena gauna ni uneune vakaibalebale sa kureta kina na noda bula, sa rawa meda “tudei sara ka kakua ni yavalati rawa” baleta ni da sa vakabauta.¹⁷

São Paulo, Brazil

Sa vakavulica vei keda na Turaga na sala meda vakatubura kina na noda vakabauta ni da vakasaqara na “*kila ka*, io ena vuli kei na vakabauta.”¹⁸ Eda sa vaqacotaka na noda vakabauti Jisu Karisito ni da saga meda maroroya na Nona ivakaro ka “dau nanumi koya.”¹⁹ Me ikuri, na noda vakabauta ena tubucake ena veigauna eda *cakacakataka* kina na noda vakabauti Koya. Oqori na ibalebale ni vuli ena vakabauta.

Me vakataka, na gauna yadua eda vakabauta kina meda talairawarawa ki na lawa ni Kalou—ni ra beci keda mada ga na veinanuma kilai levu—se gauna yadua eda vorata kina na marau se vakasama e marautaka na voroki ni veiyalayalati, eda sa *cakacakataka tiko* na noda vakabauta, ka yaco oqo me *vakatubura* noda vakabauta.

Me ikuri, e vica na ka e tara cake na vakabauta mai na noda dau dromuci keda ena iVola i Momani. E sega na ivola e vakadinadintaki Jisu Karisito ena kaukauwa kei na dodonu me vakaqo. Sai ira na parofita, ni ra uqeti mai vua na Turaga, era a raica mai na noda siga oqo ka digitaka na vunau kei na dina ena vukei *keda* vakalevu. Na iVola i Momani *sa* noda *idusidusi* veivakabulai ena siga oqo.

E dina, na noda taqomaki cecere e yaco mai ni da vakaivuataki keda vua

na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Na bula *ke sega* na Kalou sa bula sa sinai ena rere. Na bula *vata* kei na Kalou sa bula sa sinai ena vakacegu. Oqo sa baleta ni kalougata vakayalo sa yaco vei ira na yalodina. Na ciqomi ni ivakatakila ki na tamata yadua sa dua vei ira na kalougata cecere oqori.

Sa yalataka na Turaga ni kevaka meda kerea, sa rawa meda na ciqoma “na ivakatakila ena ivakatakila.”²⁰ Au yalataka ni ko toroya cake na nomu igu mo ciqoma na ivakatakila, na Turaga ena vakalougatataki iko ena veidusimaki torocake ni nomu bula kei na isolisoli tawayalani ni Yalo.

iVakavuvuli Naba Tolu: Kakua ni Muduka Nomu Vakavakarau

Ena gauna mada ga ni yaco na veika *vinaka*, a tomana tikoga na o Kavetani Moronai nodra vakarautaki na nona tamata. E sega ni muduka o koya. A *sega* ni tiko marau voli.

O vunimeca e sega ni muduka na nona ravuravu. Meda sa qai *kakua* ni muduka na vakavakarau! Na levu ga ni noda bula rawati keda—vakayago, vakasama, kei na yaloda—na levu ni noda vakavakarau meda tarova na ravuravu tikoga nei Setani.

Kemuni na marama, ko ni sa kenadau ni tauyavutaki ni vanua ni veitaqomaki baleti kemuni kei ira ko ni lomana. Me ikuri, ko ni sa

Guatemala City, Guatemala

vakaedaumeni vakalou mo ni rawa ni vakavure vakabauta vei ira eso ena sala veiuqeti eso.²¹ Ka *ko ni* sa sega ni muduka. Ko ni sa vakaraitaka tale oqori ena yabaki oqo.

Yalovinaka, ni toso tikoga! Na nomuni qaqa ena veitaqomaki ena nomuni itikotiko ka vakatiko vakabauta e lomadra nomuni daulomani era na kunevinaka kina na itabatamata e tarava.

Kemuni na ganequ lomani, sa tiko *e levu sara* na veika meda kakavaka yani! Na Turaga sa mai vakatikori kemuni eke baleta ni kila na nomuni gugumatua mo ni tudonutaka na veimedreyaki ni mua ni iotioti ni gauna oqo. E kila o Koya ko ni na umanaka na totoka ni Nona cakacaka ka guta mo ni vukea mera na yaco.

Au sega ni kaya ni veimataka era na rawarawa, ia au yalataka vei kemuni ni veimataka era na lagilagi vei ira sa tu vakarau kei ira era tomana tiko

mera vakarau iyaya ni cakacaka ena liga ni Turaga.

Kemuni na ganequ lomani, meda sa kakua walega ni *gugumatua* ena gauna oqo. Meda sa qai *karona na veimataka ena vakabauta!* Na veigauna dredre sa madigi tiko meda tubu vakayalo. Era sa gauna ni noda veiuqeti mera na titobu cake sara mai na veigauna malumu.

Au sa yalataka ni da tauyavutaka na vanua ni veitaqomaki, vakarautaka noda vakasama meda yalodina vua na Kalou, ka sega ni mudu na vakarau, na Kalou ena vakalougatataki keda. Ena “vakabulai [keda] vakaidina; io, [ena] vosa ni veivakacegui ena [yaloda], ka [na] vakaukauwataka na [noda] vakabauta, sa . . . vakavuna me [da rawa] ni vakanuinui ki na veivuke mai vei koya.”²²

Ni ko vakavakarau mo karona na veimataka ena vakabauta, na veiyalayala oqo *ena* nomuni! Sa noqu

ivakadinadina oqo, vata kei na noqu loloma *veikemuni*, kau sa nuitaki *kemuni* tiko, ena yaca tabu i Jisu Kari-sito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” ChurchofJesusChrist.org. Ena vosa a salavata kei na ivakaro raraba oqo, a kaya o Peresitedi Gordon B. Hinckley vei ira na marama: “Au sa vakavinavinaka ki na nomuni sa qaqaqo tiko kei na nomuni dina tiko, vakabauta, kei na nomuni loloma. Au vakavinavinaka ena vuku ni yalovinaka sa tu e lomamuni mo ni lako ena vakabauta, maroroya na ivakaro, mo ni cakava na ka dodonu e veigauna kei na veituvaki kece sara” (“Stand Strong against the Wiles of the World,” *Ensign*, Nov. 1995, 98–99).
2. Luke 21:26; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 45:26.
3. Raica na Maciu 24:24; Josefa Simici—Maciu 1:22.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 1:35.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 1:17. A parofisaitaka ka vakarota o Paula na iApositolo ni “[na] yaco ena so na gauna ni veivakararawataki e na veisiga mai muri.” Ena yaco sara na noda veisiga me ka rerevaki vakayalo. (Raica na 2 Timoci 3:1–5.)
6. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 512.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 38:30.
8. Raica na Alama 49:5; 50:4.
9. Alama 48:7.
10. Raica na Alama 49-50.
11. Raica na Alama 48:8.
12. Alama 49:5; vakamatatataki.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 115:6.
14. Raica na Russell M. Nelson, “iYau Talei Vakayalo,” *Liaona*, Nove. 2019, 76–79.
15. E vakavulica o Eliza R. Snow ni Yalo Tabu “sa vakaceguya ka vakasinaita na yalo ni tamata ena veika e gadreva tu. Niu sa vakasinaiti ena Yalo, sa vakacegu na lomaqu, kau sa rawa ni kaya vakaidina, ni veika tawayaga ni veisiga e sega ni vaka me vakatatao ena noqu ilakolako. E sega beka ni noda madigi meda mai bula voli ka rawa ni taladrodro tiko na ka oqo ki na lomada?” (ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSogosoqo ni Veivukei* [2011], 46.)
16. Raica na Daniel Burke, “Utah Earthquake Damages Mormon Temple and Knocks Trumpet from Iconic Angel Statue,” Mar. 18, 2020, cnn.com.
17. Mosaia 5:15.
18. Vunau kei na Veiyalayalati 88:118; vakaikuritaki.
19. Moronai 4:3.
20. Vunau kei na Veiyalayalati 42:61.
21. A vakatakila o Paula na iApositolo na dina oqo ni a tukuna na vakabauta qaqa nei Timoci vei tinana o (Unaisi) kei buna o (Loi) (raica na 2 Timoci 1:5).
22. Alama 58:11.

Mai vei Peresitedi M. Russell Ballard
Peresitedi Vakatawa ni Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua

Mo Dou Vakatawa, ka Dau Masu Tikoga

Edaidai, au vakatetea na noqu veisureti ni masu ki na tamata kecega mai na veivanua kece e veiyasa i vuravura.

Kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, ena iotioti ni macawa ni Nona veiqaravi ena bula vakayago ko Jisu, a vakavulici iratou na Nona tisaipeli me “*dou qai vakatawa, ka daumasu tikoga*, mo dou vakabau kina mo dou yaga me bula mai na ka kecega oqo ena yaco mai, ka tu ena mata ni Luve ni tamata.”¹

Na “veika eso ena yaco” ni bera na Nona Lesu Vakaruā Mai e oka kina na “ivalu kei na irogorogo ni valu[,] . . . na dausiga kei na mate ca kei na tavuki ni vanua ena yasana e vuqa.”²

E na Vunau kei na Veiyalayalati, e tukuna kina na iVakabula, “*Ena yavalavala na ka kecega; . . . ka rere na tamata kecega.*”³

Sa dina sara, eda bula donuya e dua na gauna sa yavalavala kina na ka kecega. E vuqa na tamata era taqayataka na veisiga ni mataka, ka levu na tamata era sa vuki tani mai

na nodra vakabauta na Kalou kei na luvena ko Jisu Karisito.

Na itukutuku kaburaki sa sinai ena itukutuku ni i tovo voravora. Na veika

tawa savasava ka vakasisila e sa vakaraitaki tu ena initaneti. Era vakacacani na ibulubulu, valenilotu, vanua ni sokalou nodra na musulimi kei na jiu, kei na veivanua ni masu eso.

E dua na mate dewa levu e sa tara na veiyasa i vuravura kece sara: ka milioni vaka caca na tamata sa tauvi ira; ka sivia e milioni era sa mate kina. Na veisoqo ni tuvaitutu, veisoqoni ni lotu, na vakamau, veiqaravi ena kaulotu, kei na vuqa tale na veika yaco ni bula bibi sa mai vakadaroi. Me kena ikuri e sega ni wiliki rawa na tamata era sa mai biu duadua ka tawasei tani tu.

Na veilecayaki ni bula vakailavo e vakatubura na bolebole vei ira e vuqa sara, vakabibi vei ira na luvena na Tamada Vakalomalagi ka ra sega ni taqomaki ira rawa.

Eda raici ira na tamata nira vakayagataka ena sala malumu na nodra dodonu ni vakaraitaki kudru, kei ira era vakaraitaka ena itovo kaukauwa.

Ena gauna vata oqori, e tomani tiko na noda raica na tiko yavavala ena veiyasai vuravura.

Au dau vakasamataki kemuni wasoma ka sotava tiko na rarawa, nuiqawaqawa, taqaya se galili voli. Au vakadeitaka vei kemuni yadua sara ni Turaga e kilai iko, ka kila na nomu kauwai kei na nuiqawaqawa ka lomani iko—vakataucoko ka vakayadua, vaka titobu ka tawamudu.

Ena veibogi niu dau masu, au dau kerea vua na Turaga me vakalougatataki ira era bikai ena lolosi, mosi, galili, kei na rarawa. Au kila ni o ira talega na iliuliu ni Lotu eso e vaka talega kina na nodra qaqa-ni masu. Na loma i keitou, vakayadudua ka vakailawalawa, sa dau nanumi kemuni, ka cavuti kemuni ena neitou masu vua na Kalou.

Au a vakayagataka e vica na siga ena yabaki sa oti ena tokalauvualiku kei Amerika, ena noqu sikova

Nairobi, Kenya

Salzburg, Austria

tiko eso na vanua ni itukutuku makawa ni Lotu kei na vanua o Amerika, tiko talega ena veisoqoni kei ira noda daukaulotu kei na lewenilotu, ka siko-vi ira talega na iliuliu vaka matanitu kei na bisinisi.

Ena Siga tabu, nai ka 20 ni Okotova au a vosa vei ira e dua na ilawalawa levu volekati Boston, Massachusetts. Niu vosa tiko, au a vakauqeti meu tukuna, “Au vakamasuti kemuni . . . mo ni masulaka na vanua oqo, o ira na noda iliuliu, ira na kena tamata, kei na veivuvale ka vakaitikotiko ena matanitu levu oqo ka tauyavutaka na Kalou.”⁴

Au a cavuta talega ni o Amerika kei na vuqa na matanitu e vuravura, me vaka ena veigauna sa oti, sa yacova tale mai e dua na gauna bibi ni vakatulewa, ka gadrevi kina na noda masu.⁵

Na noqu vakamamasu e a sega ni volai tiko ena noqu vosa vakarautaki. Na veivosa o ya a soli vei au niu vakila na Yalo ni uqeti au meu sureti ira na vakarorogo mera masulaka na nodra vanua kei ira nodra iliuliu.

Edaidai, au vakatetea na noqu veisureti ni masu ki na tamata kecega mai na veivanua kece e veiyasa i vuravura. Se vakaivei nai valavala ni nomu masu se o cei ko masuta, yalovinaka vakayagataka na nomu vakabauta—se lotu cava o tiko kina—ka masulaka na nomu vanua kei ira na nomu iliuliu ni matanitu. Me vaka au a cavuta ena Okotova sa oti mai Massachusetts, eda yacova tu nikua e dua na gauna ni vakatulewa bibi ena itukutuku ni

veigauna, ka ra gadreva na veimatani-tu e vuravura na veivakayararataki kei na veidusimaki vakalou. Oqo e sega ni baleta na politiki se lawatu. Oqo sa baleta na vakacegu kei na veivakabulai ka na rawa ni lako mai ki na vei yalo yadua kei na bula ni veimatani-tu—na nodra tauni lelevu, tauni, kei na veikoro—mai vua na Tui ni Sautu ka ivurevure ni veivakabulai kecega, na Turaga ko Jisu Karisito.

Ena loma ni vica na vula sa oti e a lako mai vei au na veivauqeti ni sala vinaka duadua me vukei kina na ituvaki ni vuravura nikua sai koya me vakararavi vakataucoko na tamata kecega ka vagolea na lomadra vua na Kalou ena masu ena yalodina. Na noda vakamalumatutaki keda ka qara na veivakayararataki mai lomalagi meda vosota ka rawa kina na ka e tu e matada, e sala dei ka vinaka duadua meda toso ki liu ena nuidei ena veigauna dredre oqo.

Na ivolanikalou e dusi keda ki na masu ka cavuta ko Jisu ka vakakina na nona ivakavuvuli me baleta na masu ena gauna a veiqaravi voli kina vakayago. O na nanuma na Masu ni Turaga:

“Tamai keimami mai lomalagi, me vakarokorokotaki na yacamuni.

“Me yaco na nomuni lewa. Me caka na lomamuni e vuravura, me vaka sa caka mai lomalagi.

Solia mai vei keimami ena siga oqo na kakana e yaga vei keimami.

“Ia kakua ni cudruvi keimami ena vuku ni neimami ivalavala ca, me vaka keimami sa sega ni cudruvi ira era sa ivalavala ca vei keimami.

“Ia, kakua ni kauti keimami kina vere, ka mo ni vakabulai keimami mai na ca: Ni sa nomuni na lewa, kei na kaukauwa, kei na vakarokoroko, ka sega ni mudu. Emeni.”⁶

Na masu momona, ka totoka oqo, ka cavuti vakawasoma ena lotu Vakarisito, e vakamatatataka ni kilikili meda kerekere vakadodonu vua na “Tamai keimami mai lomalagi” ena i sau ni taro ki na veika e vaka lomaleqataki keda. O koya gona, meda masuta na veidusimaki vakalou.

Au sureti iko mo daumasu tiko-ga.⁷ Masulaka na nomu matavuvale.

Masulaki ira na iliuliu ni veimatani-tu. Masulaki ira na tamata yaloqaqa ka ra liutaka tiko ena gauna oqo na ivalu ka saqati kina na mate-ca ka curuma na veimaliwai, itikotiko, polotiki, kei na bula vakayago ka dewava na tamata kece e vuravura: na vutuniyau kei na dravudravua, na gone kei na qase.

E vakavulici keda na iVakabula me da kakua ni wasea o cei meda masulaka. E kaya vaqo, “Lomani ira na nomudou meca, dou vosavinakataki ira sa rukaki kemudou, dou cakavina-ka vei ira sa cati kemudou, ka masulaki ira sa vakacacani kemudou, ka vakararawataki kemudou.”⁸

Ena kauveilatai mai Kalivari, na vanua ka mate kina ko Jisu ena vuku ni noda ivalavala ca, a matanataka na ka a vakavulica, ena Nona masu ka kaya, “I Tamaqu, kakua ni cudruvi ira; ni ra sa sega ni kila na ka era sa kitaka.”⁹

Na masu ena yalodina ena vukudra ka da okata mera keda meca, e vakaraitaka na noda vakabauta ni Kalou e rawa ni veisautaka na lomada kei na lomadra na tani. Na masu vaka o ya e dodonu me vakaukauwataka na noda yalayala meda vakayacora na veisau sara ga e gadrevi ena noda bula, matavuvale kei na itikotiko.

Se vanua cava o vakaitikotiko kina, na mataqali vosa o vosataka, se na veibolebole o sotava, na Kalou e rogoci iko ka na saumi iko ena Nona sala kei na Nona gauna ga vakaikoya. E baleta nida sa Luvena, eda rawa ni torovi Koya me kerea na veivuke, veivakacegui kei na vakavoutaki ni noda gagadre me vaka yaco-ka vinaka ena vuravura.

Na masulaki ni lewadodonu, na vakacegu, ira na dravudravua kei ira na tauvimate e dau vakavuqa me takiveiyaga. Ni oti noda *tekiduru* ena masu, ena gadrevi meda duri cake ka cakava na ka eda rawa ni veivuke kina—me vukei keda vakaikeda kei ira na tani.¹⁰

Na ivolanikalou e vutucoqa ena ivakaraitaki ni tamata era sinai ena vakabauta, ka ra umana vata na masu kei na cakacaka me vaka yaco-ka ena nodra bula kei na nodra bula na tani. Me kena ivakaraitaki, ena iVola i Momani eda wilika me baleti Inosi. E kunei ni “voleka ni rua nai katolu ni

nona ivola lekaleka e vakamacalataka na masu se ituvatuva ni masu, kei na kena vo e tukuna na ka a cakava me baleta na isau ni masu ka ciqoma.”¹¹

E tiko ena noda itukutuku makawa ni Lotu e vuqa na ivakaraitaki ni sala e vaka yaco-ka kina na masu, tekivu mai na imatai ni masu nei Josefa Simici ena dua na ruku ni veikau volekata na nodrau i tikitiko na nona itubutubu ena vula itubutubu ni 1820. Na masu nei Josefa ena nona vakasaqara na veivosoti kei na veidusimaki vakayalo, e a tadola kina ko lomalagi. Edaidai eda sa tauca na vua ni masu nei Josefa na Parofita kei ira eso tale na turaga kei na marama yalodina ni Yalo Dodonu Edaidai ka ra a masu ka cakacaka me vukea na tauyavutaki ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalo Dodonu Edaidai.

Au dau vakasamataka vakawasoma na nodra masu na marama yalodina me vakataki Mary Fielding Smith, o koya ena veivuke ni Kalou, a tubera ena yaloqaqa na nona vuvale mai na veivakararawataki ka sa tubu cake tikoga mai Illinois ki na veitaqomaki ena buca oqo, na vanua ka mai vuavuai kina vakayalo ka vakayago na nona matavuvale. Ni oti na nona tekiduru ka masu vagumatua, a qai cakacaka vakaukauwa me rawa na veibolebole eso me vakalougatataka kina nona matavuvale.

Na masu ena laveti keda ka kauti keda vata vaka tamata yadudua, vaka vuvale, vaka Lotu, se vaka vanua. Na masu ena vakayararataki ira na vuku ka vukei ira me kunea na itatarovi kei na wainimate ka na vakaotiva na mate dewa. Na masu ena vakacegui ira era vakayalia e dua na nodra daulomani. Ena dusimaki keda meda kila na ka meda cakava ena noda taqomaki vakayadudua.

Taciq kei na ganequ, au uqeti kemuni mo ni vakalevutaka na nomuni soli kemuni ki na masu. Au uqeti kemuni mo masu ena nomu loqi, nomu bula ni veisiga, nomu itikitiko, nomu tabanalevu, kei na veigauna kecega ena lomamu.¹²

Ena vukudra na iliuliu ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalo Dodonu Edaidai, au vakavinavakataki kemuni ena

nomuni dau masulaki keitou. Au uqeti kemuni moni tomana tikoga na masu me rawa ni keitou ciqoma na veivakarararataki kei na ivakata-kila me tubera na Lotu ena veigauna dredre oqo.

Na masu e rawa ni veisautaka na noda bula vaka i keda. Nida vakauqeti mai na masu ena yalodina, eda na rawa ni vakavinakataki ka vukei ira na tani me vakayacora vakakina.

Au kila na kaukauwa ni masu mai na veika au sa sotava oti vaka i au. Au a tiko taudua tiko e noqu valenivolavola ena dua na gauna wale tikoga oqo. Au a se qai lako curuma oti ga e dua na veisele vakavuniwai ena ligaqu. A mavoa sara vaka ca, vuvuce, ka qai mosi. Niu dabe tiko ena noqu teveli, sa sega ni rawa niu vakanamata ki na veika bibi au qarava tiko baleta niu a kauwaitaka tiko na mosi.

Au a tekiduru ena masu ka kerea na Turaga me vukei au me vakadeitaka na noqu vakasama me rawa niu vakaotiva na noqu itavi. Au a duri ka lesu tale ki na i binibini pepa ena dela ni noqu teveli. Vakasauri sara, sa makare mai na noqu rai kei na vakasama, ka rawa meu vakaotiva na veika bibi ka gadrevi totolo ka koto e mataqu.

Nai tuvaki veilecayaki kei vuravura ena gauna oqo e rawa ni veivakayalolailaitaki nida vakasamataka na levu ni leqa kei na bolebole. Ia au vakadinadinataka mai vuni yaloqu, ni kevaka eda masu ka kerea vua na Tamada Vakalomalagi na veivakalougatataki kei na veituberi e gadrevi, eda

Temecula, California, Amerika

na yaco me kila na sala eda rawa ni vakalougatataka kina na noda vuvale, ira na tiko volekati keda, itikitiko kei na veivanua eda dui tiko kina.

Na iVakabula a masu ka oti e a “lako voli ka daucaka vinaka”¹³ ena nona vakani ira na dravudravua, solia na veivakayaloqaqataki kei na veitokoni kivei ira era gadreva, ka dodoliga yani ena loloma, veivosoti, veivakacegui kei na vakacegu kivei ira kece era lako Vua. E tomana tiko na nona dodoliga kivei keda.

Au sureti kemuni kece na lewe ni Lotu, vakakina o ira na tiko volekati keda kei na itokani mai na veimatalotu eso e vuravura raraba, me vakayacora na nona ivakasala na iVakabula vei iratou nona tisaipeli: “*O koya mo dou qai vakatawa, ka daumasu tiko-ga*”¹⁴ me yaco na vakacegu, veivakacegui, veitaqomaki, kei na madigi eso ni veiqaravi vei ira na tani.

Sa ka levu vakaidina na kaukauwa ni masu, ka sa ka levu na gadrevi ni noda masu ena vakabauta na Kalou kei na Luvena Lomani ena vuravura nikua! Meda vakananuma ka vakavinavakataki na kaukauwa ni masu. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Luke 21:36; vakamatatataki.
2. Maciu 24:6, 7.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 88:91; vakamatatataki.
4. M. Russell Ballard, ena Sarah Jane Weaver, “President Ballard Pleads with Latter-day Saints to ‘Pray for This Country’ as United States Is at ‘Another Crossroad,’” *Church News*, Oct. 21, 2019, the churchnews.com.
5. Raica na Weaver, “President Ballard Pleads with Latter-day Saints.”
6. Maciu 6:9–13. Na iVakadewa nei Josefa Simici e vakamatatataki na tikina e 13: “Ka moni *kakua* ni [laiva] me keimami *kau yani* ki na veitemaki, ia ni sereki keimami mai na ca” (Joseph Smith Translation, Matthew 6:14 [ena Matthew 6:13, idusi e botona a]).
7. Raica na Luke 18:1–8; 21:36; Efeso 6:18; 2 Nifai 32:9; 3 Nifai 18:15, 18–21; Vunau kei na Veiyalayalati 10:5; 19:38; 33:17; 61:39; 88:126; 90:24.
8. Maciu 5:44.
9. Luke 23:34.
10. Raica na Alama 34:27–29.
11. Sharon J. Harris, *Enos, Jarom, Omni: A Brief Theological Introduction* (2020), 18.
12. Raica na Alama 33:3–11; 34:17–27.
13. Cakacaka 10:38.
14. Luke 21:36, vakamatatataki; raica talega na 3 Nifai 18:15.

Mai vei Lisa L. Harkness
iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Lalai

Mo Cegu, Mo Maravu Mai

E vakavulici keda na iVakabula na sala me da vakila kina na vakacegu, se mani vakacava sara na liwa kaukauwa ni cagi, kei na biau lelevu e dau lako mai me vakadromuca na noda inuinui.

Ni ratou se lalai na luvei keirau, keitou a tiko vakamatavuvale ena vica na siga ena dua na tobu totoka. Dua na yakavi, eso vei ratou na gone a daramaka nodratou kote ni ciri ka lade sara yani ena loma ni wai. Na luvei keirau yalewa gone duadua a saravi ratou vakavinaka toka yani na tuakana, ena vakatitiqa. Ena nona yaloqaqa taucoko, e a boboka na ucuna ena dua na ligana qai lade. Vakasauri nona lako cake mai e dela ni wai ka kaila ena rere, “Vukei au! “Ni vukei au!

E sega ni dua na leqa e yaco vua ni dara vinaka tu na nona kote ni ciri, ka ciri vinaka tu o koya. E rawarawa saraga me keitou dreti koya cake mai ena wavu. Ia, namai nona rai, e gadreva okoya na veivuke. Baleta beka na batabata ni wai se na ka vou ni veika e sotava. Sa mani kaba cake mai ena wavu, keirau vakaisulutaki koya ena tawelu mamaca, ka vakacaucautaka na nona qaqa.

Kevaka eda qase se gona gone, e levu vei keda dau lako curuma na gauna dredre, ka dau tukuna lo ena yalo ni taqaya na vosa oqo “Vukei au!” “Vakabulai au” se “Kerekere, sauma noqu masu!”

Na veika vata oqo a yaco vei ratou

na tisaipeli Ii Jisu ena Nona vei qaravi e vuravura. Ena ivola o Marika eda wilika ni o Jisu “sa ia tale ko Koya me vakatavuvuli e matasawa: a sa lewe vuqa sara era sa soqoni vata vua.”¹ Era sa sinai mai na lewe vuqa, sa “vodoka kina na waqa” o Jisu² ka vosa mai ena dela ni waqa. Na siga taucoko oya era dabe ena matasawa ka vakatavuvuli taka o Koya na vosa vakatautavata.

Ia ena siga koya, “tukuna o Koya vei ira nona tisaipeli, “Me da lako yani

ki tai kadua. Ia ni ra sa laivi ira mada na lewe vuqa,”³ era biuta mai na mata-sawa ka gole sara kina baravi o Kalili. Kunea o Koya e dua na vanua ena waqa e rawa ni vakacegu kina, davo ko Jisu ka totolo sara na lutu ni nona moce. Sega ni bera “a sa tubu e dua na cagi levu sara, a sa seva na waqa na biau, a sa qai [voleka] ni sinai” kina⁴ na wai.

E vuqa vei ira na tisaipeli i Jisu era kena dau ni siwa ka kila vinaka tu na iwalewale ni waqa ena gauna ni cava. Era sa nuitaki – vakaidina, ira na Nona itisaipeli lomani. Era biuta tu mai na nodra cakacaka, na nodra gagadre ni bula, kei na nodra dui matavuvale ka muri Jisu. E vakilai na nodra vakaba-uti Koya ena nodra tiko ena loma ni waqa. Ia oqo sa vakaleqai tu na waqa ena lomadonu ni cava, ka sa tekivu me dromu.

Eda sega ni kila se vakacava na balavu ni kena sagai tiko me kakua ni dromu na waqa, ia era vakayadrati Jisu ena loma leqa ni domodratou ka kaya: “Vakavuvuli, ko sa wele beka ga ni da mate?”

“Vakavuvuli, ko sa wele beka ga ni da sa mate?”⁵

“Kemuni na Turaga, vakabulai keda: eda sa mate”⁶

Era kacivi koya “Vakavuvuli,” sa o Koya dina oqori. Sai Koya “ko Jisu Karisito, na Luve ni Kalou, na Tama ni lomalagi kei na vuravura, na

Santo Domingo, Dominican Republic

Dauniveibuli ni veika kecega mai na ivakatekivu.”⁷

Mai na Nona nona itutu ena waqa, tucake o Jisu ka vunauca na cagi ka kaya ena wasawasa, “Mo cegu, mo maravu mai. A sa ruru na cagi, a sa maravu levu mai.”⁸ O Jisu na dau ni Vakavuvuli, e vakatavulici ira Nona tisaipeli e rua na taro rawarawa ka sinai ena loloma. A taroga o Koya:

“Dou sa rere ena vuku ni cava?”⁹

Sa evei na nomu vakabauta?”¹⁰

E dau matau vei keda na tamata, kevaka madaga me veitemaki, ni da dau lako curuma na veivakatovolei, dredre, se veika rarawa eda dau tagicaka yani, “Vakavuvuli, ko sa wele beka ga ni da mate? Vakabulai au.” Vakamamasu talega o Josefa Simici mai na vale ni veivesu, “Oi Kemuni na Kalou, o Ni ko ni sa tiko evei e vei? Evei na vale ni vakaruru sa ubia na nomuni ivunivuni?”¹¹

Sa dina, na iVakabula ni vuravura e kila vakavinaka na veika e yalani keda tu, ka vakavulica o Koya na sala me da vakila kina na vakacegu, se mani vakacava sara na liwa kaukauwa ni cagi, kei na biau lelevu e dau lako mai me vakadromuca na noda inuinui.

Vei ira sa bulataka na vakabauta, na vakabauta vaka na gonelailai, se na vakabauta lailai duadua sara,¹² Veisureti ko Jisu ka kaya, “Lako mai vei au.”¹³ “O ira na vakabauta na yacaqu.”¹⁴ “Mo vuli vei au, ka muria na noqu vosa.”¹⁵ E vakarota o Koya, “Veivutuni ka [dou] papitaisotaki ena yacaqu”,¹⁶ “mo dou veilomani; me vaka, ka’u au sa lomani kemudou,”¹⁷ ka “dou dau nanumi au tikoga.”¹⁸ A vakamacalataka o Koya: “A veika oqo kau sa tukuna vei kemudou, mo dou rawata na vakacegu ena vukuqu. Dou na kunea e vuravura na rarawa: ia mo dou vakacegu; au sa vakamalumu mutaki vuravura.”¹⁹

Au raitayaloyalotaki ratou na tisaipeli I Jisu ena loma ni waqa ena gauna ni cava, nodratou sarava toka yani na levu ni biau e tavutu tiko mai ena dela ni waqa, kei na kena nimati na wai. Au rawa ni raici ratou ni ra dodoka na laca ni waqa ka saga me tudei na waqa mai na veika eratou

sa kila tiko. E vakatabakidua tiko na nodratou vakanamata ena gauna o ya, ka sa ka dina sara na nodratou kere veivuke.

E levu vei keda e vaka saraga oya ena gauna oqo. Na veika e yaco tiko ena gauna oqo ena vei yasai vuravura, ena noda vanua, noda itikotiko, kei na matavuvale e vakayavalati keda ena veivakatovolei sega ni namaki. Ena gauna dragita vaka oqo na noda vakabauta ena tadre me yacova na iyalayala ni vosota vakadede kei na kila vakavinaka. Na biau ni rere e rawa ni da lomaleqa kina, e rawa meda guilecava kina na vinaka ni Kalou, ka vakalekalekataka na noda rai. Ia ena ilakolako voravora oqo ka na dodo tu kina na noda vakabauta ni rawa ruarua me tovolei ka vakadeitaki.

Se mani cava na noda ituvaki, e rawa ni da nakinakitaka na noda sasaga me tarai cake ka vakalevutaki noda vakabauti Jisu Karisito. E da dau vakaqacotaki ni da nanuma tiko ni da luve ni Kalou ka lomani keda ko Koya. Ena tubu na noda vakabauta ni da vakatovototaka na vosa ni Kalou ena inuinui, cakacaka, sasaga ena noda igu me da muria na vakavuvuli nei Karisito. Ena vakalevutaki na noda vakabauta ni da digitaka me da vakabauta, mai na vakatitiqa, veivosoti ka sega ni vakalelevu, veivutuni ka sega ni talaidredre. Ena vakamatatataki na noda vakabauta ni da vakararavi ena nona cakacaka vakadodonu, kei na loloma cecere, kei na nona loloma soli wale na Mesaia Tabu.²⁰

“Na vakabauta e sega ni noda kila taucoko vakavinaka na ka,” Tukuna o Elder Neal A. Maxwell, “ia e kauta mai e dua na inuinui titobu vua na Kalou, o Koya ka taucoko vinaka na nona kila.”²¹ Ena gauna sara madaga ni yavavala, na vakabauta na Turaga o Jisu Karisito ena vakaukawataki iko ka vukeya na nomu kukube matua. Ena vukeya na kena biu tani e so na lomaleqa e tu e sega ni bibi. E vakauqeti keda me da mua tiko ena sala ni veiyalayalati. Na vakabauta e na tososi keda ena maliwa ni veivakayalolailaitaki ka vakatarai keda me da sotava na veisiga mai muri ena yalodei. Ena

vakavuna me da kere veivuke, kei na kune vakacegu ni da masu vua na Tamada ena yaca ni Luvena. Ia ni da dau nanuma ni sega ni saumi na noda masumasu, na noda cakacakataka tiko na vakabauta i Jisu Karisito ena vakavurea mai na vosota, yalo malumumu, kei na igu me da cavuta ena vakarokoroko, “Me yaco na nomuni lewa.”²²

E vakatavulica o Peresitedi Russell M. Nelson:

Ia da kua ni laiva me vakaisosomitaki na noda vakabauta ena rere. E rawa ni da valuta na rere ena noda vaqacotaka na noda vakabauta.

Tekivu vei ira na luvemuni. Laiva me ra vakila na nomuni vakabauta, kevaka sara mada ga o ni sotava tiko na veivakatovolei mosimosi. Me vakanamata tiko na nomu vakabauta vua na Tamada Vakalomalagi dau loloma kei na Luvena Daulomani o Jisu Karisito. Vakavulica vei ira yadua na gonetaganke kei na goneyalewa talei ni o koya na luvena na Kalou, e buli ena Kena ivatuka, ena dua na inaki kei na icavacava tabu. Era dui sucu mai kei na bolebole me vakamalumu mutaki kei na vakabauta me tarai cake.”²³

Wale tiko ga oqo, au rogoa e rua na gone yabaki va ni rau wasea na nodrau vakabauti Jisu Karisito ena nodrau sauma na taro “E vukeyi iko vakacava o Jisu Karisito?” Na imatai ni gone a tukuna, “Au kila ni lomani yau au o Jisu baleta e a mate ena vukuqu. E lomani ira talega na uabula.” Na ikarua ni gone e tukuna, “E dau vukeyi au o Koya niu dau rarawa se meu cudrucudru. E vukeyi au talega o Koya niu dromu.”

“Ia, ko koya yadua sa veivutuni ka lako mai vei au me vaka e dua na gone lailai, au na vakabulai koya ni sa vakaoqo ko ira na lewe ni matanitu ni Kalou.”²⁴

“Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaoqo na Kalou, me solia kina na Luvena e duabau ga sa vakatubura, me kakua ni rusa ko ira yadua era sa vakabauti koya, me ra rawata ga na bula tawamudu.”²⁵

Ena dua na gauna lekaleka sa oti, a Yyalataka o Peresitedi Nelson “na

vakalailaitaki ni rere kei na vakalevutaki ni vakabauta ena muri mai” ni da “tekivu yani oqo me da vakarogoci koya *vakaidina* ka muria na vosa ni Vakabula.”²⁶

Kemuni na taciqo kei na ganequ, na veivakatovolei eda lako curuma tiko oqo e sega ni mai cavacava ni vanua tawamudu. Ni da lewena Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, eda sa yalataka ni da sa taura na yaca i Jisu Karisito. Eda vakabauta na kaukauwa ni Nona veivueti, kei na inuinui ni Nona iyalayala talei. E dodonu me da marautaka ni noda Turaga na iVakabula e kila taucoko tu na noda leqa, na rarawa, kei na veika eda gadreva. Vaka ga Nona tiko voli o Jisu kei ira nona itisaipeli ena gauna makawa, sa tiko talega o Koya ena noda loma ni waqa! Au vakdinadinataka e sa solia na Nona bula, me rawa kina vei iko kei au me daru kua ni rusa Me da vakabauti koya, muria nona ivakaro, ka rogoci Koya ena vakabauta ni kaya, “Mo Cegu, Mmo Mmaravu Mmai.”²⁷ Ena yaca tabu savasava i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Marika 4:1.
2. Marika 4:1.
3. Marika 4:35–36.
4. Marika 4:37.
5. Marika 4:38.
6. Maciu 18:25.
7. Mosaia 3:8.
8. Marika 4:39.
9. Marika 4:40.
10. Luke 8:25.
11. Yunau kei na Veiyalayalati 121:1.
12. Raica na Alama 32:27.
13. Maciu 11:28.
14. Ica 3:14.
15. Yunau kei na Veiyalayalati 19:23.
16. 3 Nifai 18:11.
17. Joni 13:34.
18. 3 Nifai 18:7.
19. Joni 16:33.
20. Raica na 2 Nifai 2:8.
21. Neal A. Maxwell, “Lest Ye Be Wearied and Faint in Your Minds,” *Ensign*, Me 1991, 89.
22. Luke 11:2.
23. Russell M. Nelson, “Qarava na Veisiga ni Mataka ena Vakabauta,” *Liaona*, Me 2011, 34.
24. 3 Nifai 9:22.
25. Joni 3:16.
26. Russell M. Nelson, “Lako Ki Liu ena Vakabauta,” *Liaona*, Me 2020, 114.
27. Marika 4:39.

Mai vei Elder Ulisses Soares
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Vakasaqarai Karisito ena Vakasama Taucoko

Na valuti ni veitemaki e taura na gauna ni bula taucoko ni gugumatua kei na yalodina. Ia yalovinaka mo kila ni Turaga e tu vakarau me vukei iko.

Ena nona serenilotu serekali ni vakacaucau, a kaya o Daunisame:

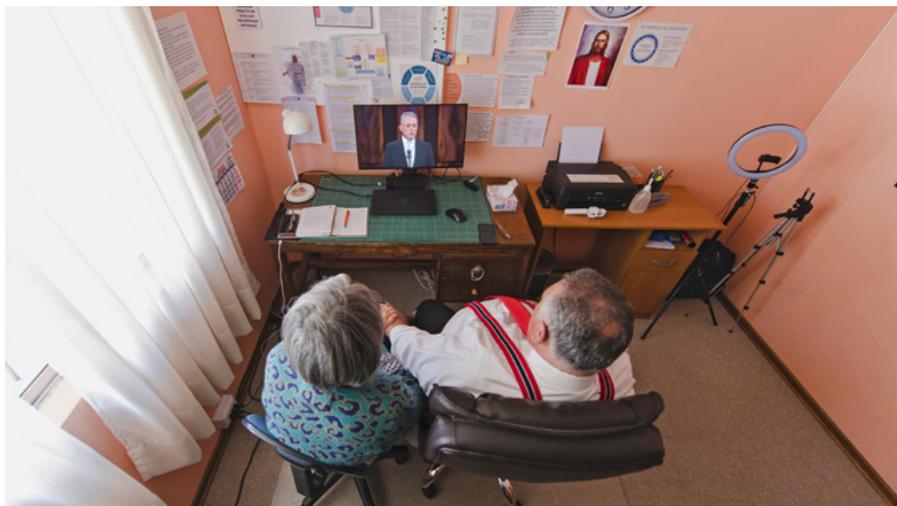
“I Jiova, ko ni sa dikevi au, ka kilai au.

“O ni sa kila na noqu tiko sobu kei na noqu tu cake, o ni sa kila na nanumu ni lomaqu ni sa yawa tiko.

“O ni sa vakatovolea na noqui ilakolako kei na noqui ikotokoto, a sa kila deivaka na noqui valavala kecega.”¹

Ena serekali veidonui vakatauvata oqo, a vakacaucautaka o Daunisame

na ivakarau vakalou i Jisu Karisito ni sa kila na ka kecega baleta ni kila vakaidina na ituvaki ni yaloda yadua.² Ni sa kila na veika kece e ganiti keda ena bula oqo, sa sureti keda na iVakabula meda vakasaqarai Koya ena noda vakasama kecega ka muri Koya ena yaloda taucoko.³ Sa solia oqo vei keda ni da rawa ni lako ena Nona rarama ka yaco na Nona veidusimaki me tarova na veiuqeti ni butobuto ena noda bula.⁴

Villa Alemana, Greater Valparaíso, Chile

Na Vakasaqarai Karisito ena vakasama kecega ka muri Koya ena yaloda taucoko e gadrevi kina meda sa vakanananu ka gagadre vata kei Koya.⁵ Na ivolanikalou e vakatoka na lomavata oqo me “tudei[tiko] vua na Turaga.”⁶ Na cakacaka oqo sa tukuna tiko meda sa vakaivalavala tikoga ena duabau tiko ena kosipeli i Karisito ka raimatua tiko e veisiga ena veika vina-ka kecega.⁷ Sa qai rawa kina meda rawata “na vakacegu ni Kalou, sa uasivia na ka kecega e kilai rawa” ka na “vakataudeitaka na [yaloda] kei na [lomada] ena vuku i Karisito Jisu.”⁸ Na iVakabula Vakaikoya a vakasalataki ira na qase ni Lotu ena Feperueri 1831: “Mo dou tugana sara ki lomamudou na veika oqo, ia mo dou nanuma tiko ga e lomamudou na veika lagilagi ni gauna tawamudu.”⁹

Dina ga ni da saga tikoga meda vakasaqara na Turaga, na vakasama ca e rawa ga ni curuma na noda vakasama. Ni vakatarai na vakasama vakaoqori ka sureti me tiko, sa rawa mera moica na gagadre ni lomada ka muataki keda ki na ituvaki eda na vakataka ena bula oqo ka yaco sara ki na ka eda na laki taukena ena veigaua tawamudu.¹⁰ A vakamacalataka o Elder Neal A. Maxwell na ivakavuvuli oqo ena nona kaya, “Na gagadre . . . sa vakadeitaka talega na kena macala, oka kina na vuna ‘sa lewe vuqa era sa kacivi, ka lewe lailai era sa digitaki.’”¹¹

Era sa dau tukuna tikoga vei keda o ira na parofita mai liu kei na gauna nikua meda vorata na veitemaki me rawa me kua ni yali na noda qaqaço vakayalo ka veilecayaki, tu vakatani, ka lawakitaki ena bula oqo.

Vakaibalebale, ni da sorovi keda ki na veitemaki sa vaka ni torovi na meqeneti vua na iyaya kaukamea. Na kaukauwa vuni ni meqeneti e temaka na tiki ni kaukamea ka drete matua tu. Ena yali na kaukauwa ni meqeneti o ya ke na vakayawa mai vua na tiki ni kaukamea o ya. O koya gona, ni sega ni rawa vua na meqeneti me yacova yani na kaukauwa vua na tiki ni kaukamea tu vakayawa, ni da vorata na veitemaki, ena takali yani ka sega na nodra kaukauwa ena noda vakasama

São Paulo, Brazil

kei na yaloda, ka vakakina, ena noda itovo.

Ena vakatautauvata oqo e vakavotuya kina e dua na ka a wasea vei au e dua na lewenilotu yalodina ena Lotu ena dua na gauna sa oti. Na lewenilotu oqo a kaya vei au ni gauna a yadra mai kina ena dua na mataka, mani curu mai e dua na vakasama vakasisila se bera vakadua ni bau vakasamataka ki lomana. E dina ga ni kidava mai vakasauri, a valuta lesu ena sekodi o ya, ka kaya lo e lomana kei na vakasama o ya, “Sega!” ka sosomitaka ena ka vinaka me vagolea laivi mai lomana na vakasama vakatani o ya. A kaya vei au ni nona lewa matua na nona galala ni digidigi, na vakasama druka vakatani o ya a yali yani vakasauri.

Ena gauna sa kaci kina o Moronai vei ira era sega ni vakabauti Karisito mera veivutuni, a kerei ira mera lako vua na iVakabula ena yalodra taucoko, ka biuta laivi na veika tawasavasava taucoko. Vakalevu cake, a vakasalataki ira o Moronai mera kerea vua na Kalou, vakagumatua tawavoroki rawa, mera na kakua ni lutu ki na veitemaki.¹² Ni bulataki na ivakavuvuli oqo ena noda bula ena gadrevi vakalevu cake mai na noda kilai ira wale tu ga ia meda veisautaka na noda vakasama kei na yaloda ki na

ivakavuvuli vakalou oqo. Na veisau vakaoqo e gadarevi kina meda sasaga tikoga vakai keda yadua, me ikuri ni vakararavi vua na iVakabula, baleta na noda luluqa vakatani ena sega ni yali ga vakai ira. Na valuti ni veitemaki e taura na gauna ni bula taucoko ni gugumatua kei na yalodina. Ia yalovinaka mo kila tiko ni Turaga sa tu vakarau me vukei keda ena noda sasaga yadudua ka yalataka na veikalougatataki totoka ke da vosota ki na ivakataotioti.

Ena dua na gauna ni dredre ni tiko vakavesu o Josefa Simici kei na nona ilawalawa ena Valeniveivesu e Liberty a sega na galala vakavo ga ena nodratou vakasama, ka veivuke na Turaga ena vakarautaki ni ivakasala kei na yalayala vei iratou me sa noda talega nikua.

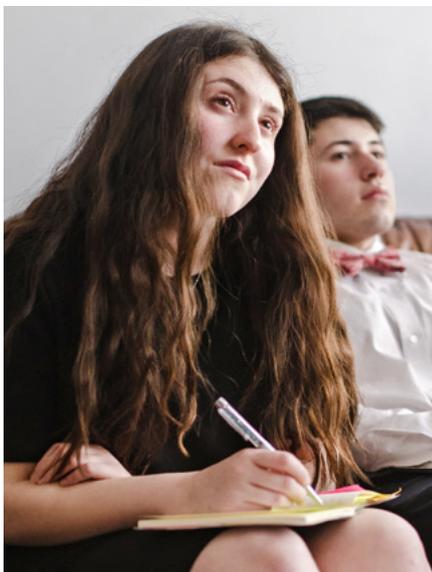
“Ia me vakasinaiti na lomamuni ena loloma uasivi vei ira na tamata kecega, kei ira era sa veitokani ena vakabauta, me vakaiukuukutaki tiko ga na nomudou vakanananu ena ivavalavala savasava; ia ena vakaukauwataki kina na nomu vakabauta ena mata ni Kalou; . . .

“Ena sala vata voli ga kei iko na Yalo Tabu, ia na nomu ititoko sa ititoko ni yalododonu kei na dina sa tudei sara.”¹³

Ni caka oqo, na vakasama vakalou ena tiko tudei ga ena noda vakasama kei na gagadre savasava ena liutaki keda ki na ivalavala dodonu.

Sa vakavotuya talega o Moronai vei ira na nona tamata mera kakua ni dromuci ena nodra gagano vakatani.¹⁴ Na vosa *gagano vakatani* e tukuna tiko na domona kaukauwa ka gadreva tawakilikii e dua na ka.¹⁵ E ovici tu kina na vakasama butobuto se gagadre tawakilikili e vakavuna vua e dua me raica ga na itovo kocokoco se iyau vakavuravura ka sega ni caka vinaka, yalololoma, muria na ivakaro ni Kalou, kei na veika tale eso. Sa dau vatakilai ga ena yalo sa dau vakavuravura. A vakatakila o Paula na iApositolo eso na yalo vakaoqo me vaka na “tawasavasava, daugarogaro, . . . dauveicati, . . . daucudrucudru, dauveiba, . . . dauvuvu, . . . kei na so tale.”¹⁶ Mai na ituvaki vakatani kece ni gagano butobuto, meda kakua ni guilecava ni o meca e vakayagataka oqo me nona yaragi vuni me valuti keda me temaki keda meda caka cala kina.

Kemuni na taciqa kei na ganequ lomani, au vakadinadinataka ni gauna eda vakararavi kina ena vatu ni veivakabulai, na iVakabula ni yaloda, ka muria na ivakasala nei Moronai, ena torocake na noda rawa ni lewa

Peñablanca, Valparaíso, Chile

vinaka na noda vakasama. Au sa vakadeitaka vei kemuni na noda ka vakayalo ena tubu vakatotolo sara, veisautaka na lomada, ka yaco meda vakataki Jisu Karisito cake. Me ikuri, na veiuqeti ni Yalo Tabu ena kaukauwa sara ka tomani tikoga ena noda bula. Sa yaco kina na veitemaki nei vunimeca, vakalalai tikoga, ena yali nodra kaukauwa mai vei keda, ka yaco na bula me marautaki ka savasava ka vakatabui sara.

Kivei ira era, ena vuna cava ga, lutu ki na veitemaki ka ra sa bulataki tiko na cakacaka butobuto, au vakadeitaka vei kemuni ni tiko e dua na ilesulesu, ni tiko na inuinui vei Karisito. Ena vica na yabaki sa oti, au a sikova e dua na yalodina ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai a curuma tiko e dua na gauna dredre ena nona bula ni cakava oti e dua na cala bibi. Na imatai ni gauna au raici koya kina, au raica na rarawa ena yaloka ni matana, kei na dua na rarama ni inuinui ena kena irairai. Na kena irairai mada ga e tukuna tiko e dua na yalomalua kei na yalo e sa veisau. E a dua a bulataka dina na bula Vakarisito ka a vakalougatataki vakalevu mai vua na Turaga. Ia, a vakatara e dua na vakasama vakatani lailai sara me curuma ena nona vakasama, ka mua oqo ki na kena tale eso. Ena levu ga ni nona sorovi koya ki na veivakasama oqo, a totolo sara na kena sa titobu ena nona vakasama ka tekivu me tubu sara e lomana. A yaco sara me sa cakava na gagadre tawakilikili oqo, ka muataki koya sara me saqata na veika kece a vakamareqeti ena nona bula. A kaya vei au ke a sega ni soli koya ki na vakasama lialia taumada o ya, a sega ni mai vakalolomataki sara vakaoqo ka rawai ena veitemaki nei vunimeca—na veitemaki a kauta mai e vuqa na rarawa ki na nona bula, ena dua na gauna.

A kalougata, me vakataka na gone cidroi ena italanoa vakaibalebale kilai levu ena kosipeli nei Luke, “a qai kilai yalona” ka yadra mai na moce ca o ya.¹⁷ A vakavouya na nona vakararavi vua na Turaga ka vakila na qaqaco

dina ka sa gadreva sara me lesu ki na lotu ni Turaga. Ena siga o ya keirau a vakila ruarua vei keirau na loloma veivuetai ni iVakabula. Ni oti na neirau veisikovi lekaleka, keirau a luluvu sara, ka yacova mai nikua, au se nanuma tikoga na totoka ni reki ni kena irairai ni sa biuta yani na noqu valenivolavola.

Kemuni noqu itokani lomani, ni da vorata na veitemaki lalai, e dau yaco mai vakasauri ki na noda bula, eda na taqomaki vinaka cake ena kena tarovi na cala bibi sara. A kaya kina o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E sega ni vakavuqa me dua e curuma na cala bibi vakavo ga ke a soli koya e liu ki na cala lalai, ni a dolavi na katuba ki na ka levu. . . . ‘Na were savasava [e sega] ni vakasauri ga [me sa] tubua.’”¹⁸

Ni vakarau tiko me vakayacora na Nona ilesilesi vakalou e vuravura, a vakamatatataka na iVakabula o Jisu Karisito na bibi ni tudei tiko ena vorati na ka kecega e rawa ni uqeta laivi na yaloda mai na inaki tawamudu. Ni oti e vica na ravuravu druka nei vunimeca, ena nona saga me vagolei Koya tani mai na Nona ilesilesi, a vakaroti koya vakadodonu na iVakabula ena nona kaya: “Mo lako tani, Setani. . . . Sa qai biuti koya na tevoru, ka raica, sa lako mai eso na agilosi ka qaravi koya”¹⁹

Kemuni na taciqa kei na ganequ, rawa beka ni ko vakasamataka na ka ena yaco kevaka meda na kaukauwa ka yaloqaqa mai vua na iVakabula ka kaya “Sega” ka “Mo lako tani” ki na imatai ni vakasama tawakilikili era yaco mai ki na noda vakasama? Na cava beka ena revurevu ni gagadre ni lomada? Ena yaco vakacava na revurevu ni noda itovo me da voleka tikoga kina vua na iVakabula ka vakatara na veivakuqeti ni Yalo Tabu ena noda bula? Au kila ni da cakava oqo, nona vakaraitaki lo Jisu eda na tarova kina e vuqa na leqa kei na itovo butobuto e rawa ni vakavuna na leqa ni vuvala kei na duidui, yalo luluqa kei na druka, lewa cala kei na veivakacacani, vakabobulataki ena vakatotogani

lomani sa yalayala sa solia mai na iVakabula Vakaikoya. Au sa sureti keda kece meda “rogoci Koya” ena vaka-sama yadua ka muri Koya ena yaloda taucoko meda taura kina na kaukauwa kei na yaloqaqa meda kaya “Sega” ka “Mo lako tani” ki na veika kecega e rawa ni kauta mai na yalorarawa ki na noda bula. Ke da cakava oqo, au yalataka ni Turaga ena tala mai na Nona Yalo Tabu me vaqacotaka ka vakacegui keda ka yaco meda tamata sa muria na yalo ni Turaga.²¹

Au vakadinadinataka ni bula tiko o Jisu Karisito baleti Koya, eda na vakadruka na veivakauqeti butobuto nei vunimeca ka rawa meda bula tawamudu vata kei na Turaga ena itikotiko nei Tamada Vakalomalagi lomani. Au sa vakadinadinataka na dina oqo ena noqu loloma taucoko vei kemuni kei na noda iVakabula totoka, na yacana au sa vakalagilagia, doka, ka vakacautaka vakalevu. Au sa cavuta na veika oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI ESO

1. Same 139:1–3.
2. Raica na iDusidusi ki na iVolanikalou, “Omniscient,” scriptures. ChurchofJesusChrist.org; raica talega na Maciu 6:8; 2 Nifai 2:24; 3 Nifai 28:6; Vunau kei na Veiyalayalati 6:16.
3. Raica na Same 119:2; Aisea 45:22; Mosaia 7:33; Vunau kei na Veiyalayalati 6:33.
4. Raica na Joni 8:12.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 68:4.
6. Filipai 4:1.
7. Raica na Filipai 4:8.
8. Filipai 4:7.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 43:34.
10. Raica na Vakaibalebale 23:7; 2 Nifai 9:39; Mosaia 4:30; Alama 12:14; Vunau kei na Veiyalayalati 137:9; Jeremaia 17:10.
11. Neal A. Maxwell, “According to the Desire of [Our] Hearts,” *Ensign*, Nove. 1996, 22; raica talega na Maciu 22:14; Vunau kei na Veiyalayalati 95:5.
12. Raica na Momani 9:27–29; raica talega na Mosaia 2:41.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 121:45–46.
14. Raica na Momani 9:28.
15. Raica na Guide to the Scriptures, “Lust,” scriptures.ChurchofJesusChrist.org.
16. Kalatia 5:19–21.
17. Luke 15:17.
18. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Spencer W. Kimball* (2006), 106; raica talega na 2 Samuela 11.
19. Maciu 4:10–11.
20. Russell M. Nelson, “Rogoci Koya,” *Liaona*, Me 2020, 90.
21. Raica na 1 Samuela 13:14.

tu ena cala, kei na veika tale eso e saqata na ivakaro ni Turaga.

Ena nona itukutuku vakairogorogo ka veiuqeti ena Epereli ni yabaki oqo, na noda parofita lomani, o Peresitedi Russell M. Nelson, a yalataka ni o ira kece era sa lomadra mera “rogoci Koya” ka muria na Nona ivakaro “era

na kune kalougata ena kaukauwa sa vakuri mera valuta na veitemaki, dre-dre, kei na malumalumu.” ka gumatua rawa meda vakila na reki ena tubu cake, ena gauna mada ga ni veika dre-dre sa tubu cake tiko ga.²⁰

Au vakadinadinataka vei kemuni ni yalayala a solia mai na noda parofita

Mai vei Elder Carlos A. Godoy
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Au Vakabauti Ira na Agilosu

Na Turaga e kila vakavinaka tu na ibolebole eso o sotava. E kilai iko o Koya, e lomani iko, kau yalataka, ena tala mai na agilosu eso o Koya me vukei iko.

Kemuni na taciqū kei na ganequ, au vakabauta ira na agilosu, kau vinakata meu wasea vei kemuni na veika au sotava vata kei ira. Niu vakayacora vakakina, au nuitaka ka masulaka nida na kila na kedra bibi na agilosu ki na noda bula.

Oqo na nona vosa o Elder Jeffrey R. Holland mai na dua na koniferedi sa oti: “Ia ni da tukuni ira era sa iyaya ni cakacaka ena liga ni Kalou, meda nanuma tiko ni o ira kece na agilosu era sega ni tadu mai na tai kadua ni ilati. Eso vei ira eda veivosaki ka lako vata tiko—eke, ena gauna oqo kei na veisiga. Eso vei ira eda vakaitikotiko veivolekati. . . . Sa dina sara ni lomalagi sa voleka tu ga ni da raica na loloma ni Kalou e matanataki mai na nodra loloma kei na yalodina na tamata era caka dodonu ka bula savasava tu ni ra sa *vaka-agilosu* sai koya ga na vosa au rawa ni nanuma rawa.” (“Nodra Veiqaravi na Agilosu,” *Liaona*, Nove. 2008, 30).

Au via vosa baleti ira na agilosu ena yasa ni ilati oqo. Na agilosu ka ra bula maliwai keda ena noda bula ni veisiga, era i vakananumi kaukauwa ni loloma ni Kalou vei keda.

Na imatai ni agilosu kau na via tukuna o ya e rua na ganequ daukau-lotu, o Sister Vilma Molina kei Sister

Ivonete Rivittiki rau a vavulica vei au na kosipeli niu a se cauravou gone. Keirau a sureti kei ganequ gone ki na dua na itavi qaravi ni Lotu, na vanua keirau sotavi rau kina na agilosu oqo. Au a sega vakadua ni nanuma ni dua na itavi qaravi rawarawa vakaoqo ena veisautaka na noqu bula.

Ko irau na noqu itubutubu kei iratou na taciqū eratou a sega ni malele me vulica e vuqa na ka me baleta na lotu ena gauna o ya. Eratou a sega madaga ni lomasoli merau tiko na daukaulotu e vale, kau mani tauri lesoni kina ena dua na vale ni Lotu. Na rumu lailai o ya e vale ni Lotu a yaco me noqu “veikau tabu.”

Au a papitaiso ni oti e dua na vula mai na gauna erau a vakavulica kina vei au na kosipeli ko irau na agilosu oqo. Au a yabaki 16 tiko kina. E ka ni rarawa, ni sega ni tiko vei au e dua na itaba ni veika a yaco oya, ia e tiko e dua na keirau itaba kei ganequ ena neirau a vakaitavi ena itaviqaravi. Ena gadrevi meu vakamatatataka se ko cei e tiko ena itaba oqo. O au ka balavu tiko e yasana imatau.

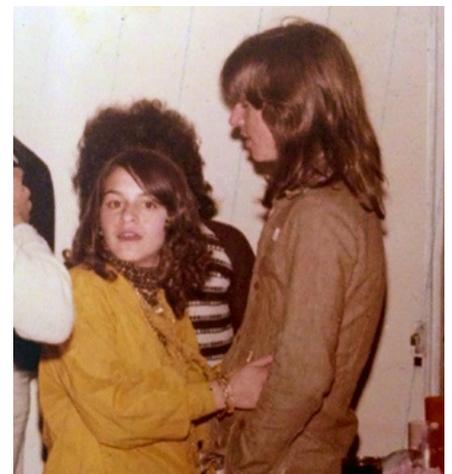
Me vaka o rawa ni vakasamataka, e a veibolei sara vua e dua na itabagone ka se qai veisau walega na nona ivakarau ni bula, ka sega ni duavata tiko na nona matavuvale

ena sala vata oya, me tovolea me bulabula tiko ena Lotu.

Niu a tovolea tiko meu vakamatautaki au ki na noqu bula vou, dua na itovo vou, kei na itokani vou, au a vakila niu sega ni logaloga vinaka. Au vakila na galili kei na yalolailai ena vuqa na gauna. Au a kila ni Lotu e dina, ia sa dua na ka dredre meu vakila niu sa lewena. Ena dela ni logaloga ca kei na lomalomaru niu tovolea meu vakamatautaki au ki na noqu lotu vou, au a kunea na veivakayaloqataki meu vakaitavi ena dua na koniferedi ni itabagone siga tolu, ena vakanananu ni na vukei au meu kunea eso noqu itokani vou. Oqo na gauna au a sotava kina e dua tale na agilosu veivakabulai ka yacana o Mônica Brandão.

E se qai toki vou yani ki na vanua ko ya, ka toki mai na dua na tiki i Brazil. A totolo sara na nona drete na noqu vakasama, a ka kalougata vei au, ni a ciqomi au meu dua nona itokani. Au nanuma ni a kauwaitaka vakalevu cake o koya noqu i vakarau, mai na kequ irairai.

Baleta ni keirau sa veitokani, au a vakaveikilaitaki vei ira nona itokani, ka ra yaco mera noqu itokani, ka keimami marautaka vata e vica na itaviqaravi ni itabagone kau a vakaitavi kina e muri. Na vei itaviqaravi oya era a tiki bibi sara ni noqu vakacurumi ki na itovo ni bula vou oqo.

Au vakavinavinaka vei ira na agilosu au a sotava ena noqu veiyabaki taumada ena Lotu, au a ciqoma kina na kaukauwa meu tiko ga ena salatu ni veiyalayalati.

Santo Domingo, Dominican Republic

O ira na itokani vinaka oqo era a vaka yaco-ka vakalevu, ia na kena sega ni rawa ni vakavulici e vale na kosipeli ni a sega ni veitokoni noqu matavuvale, e a biuta kina na noqu ivakarau ni saumaki ena dua na itutu sega ni dei. Na noqu vakaogai au ena kosipeli ena Lotu a yaco me tiki bibi ki na tubu ni noqu saumaki. E rau a qai talai tale mai e rua na agilosi mai vua na Turaga me veivuke.

E dua vei rau o Leda Vettori, na noqu qasenivuli ni semineri ka dau vakayacori ena mataka caca. Ena nona loloma veivakauqeti kei na kala-si veivakayararataki, e a vakani au e veisiga ena “vosa vinaka ni Kalou” (Moronai 6:4), kau a dau gadreva vakalevu e veisiga. Oqo a vukei au meu rawata na igu vakayalo meu toso tikoga kina ki liu.

E dua tale na agilosi ka talai mai me mai vukei au o Marco Antônio Fusco, na peresitedi ni Cauravou. E a lesi talega o koya me noqu itokani qase ni dauveituberi e vale. A lesi au meu veivakavulici ena neimami soqoni ni kuoramu ni bete kei na veisiko ni dauveituberi e vale, dina ni a lailai vei au na kila ka duatani tu na kequ irairai. A solia vei au na madigi meu cakacaka ka vuli ka sega ni sarasara wale tikoga ena kosipeli. A nuitaki au vakalevu cake o koya, mai na noqu nuitaki au vaka i au.

Au vakavinavinaka vakalevu vei ira na vei agilosi oqo, kei na vuqa tale au sotavi ira ena veigauna bibi mai liu,

kau a ciqoma kina na igu e veirauti meu tikoga kina ena salatu ni veiyalalati, kau rawata e dua na ivakadinadina vakayalo ni dina.

O ni se nanuma tiko, na agilosi goneyalewa o Mônica? Ni oti na nei-rau veiqaravi vaka daukaulotu, a qai yaco me watiq.

Au sega ni nanuma ni vakacalaka mera tiki ni ituvatuva oya o ira na itokani vinaka, na vakaitavitaki ena Lotu, ka vakani ena vosa vinaka ni Kalou. E vakatavulica o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “E sega ni ka rawarawa na kena vakayacori na veisau ena kena mai leweni na Lotu oqo. E kena ibalebale na kena tamusuki eso na isema makawa. E kena ibalebale ni ra biu tani eso na itokani. E rawa ni kena ibalebale na biu vakatikitiki ni so na vakabauta eda dau vakamareqeta. Ena gadrevi beka kina na veisau ni itovo ka vakuwai na veika eda dau taleitaka na kania. Ena vuqa na gauna e kena ibalebale na galili kei na rerevaki ni veika tawakilai. Sa dodonu me susugi ka vaqacacotaki o koya e saumaki mai ena gauna dredre oqo ni nona bula” (“There Must Be Messengers,” *Ensign*, Oct. 1987, 5).

A qai vakuria e muri, “O ira vakayadua era gadreva e tolu na ka: dua na itokani, me vakaitavitaki, ka vakani ena ‘vosa vinaka ni Kalou’” (“Converts and Young Men,” *Ensign*, May 1997, 47).

Na cava na vuna au wasea vata tiko kina kei kemuni na veika oqo? iMatai, me vakadewataka e dua na

i tukutuku vei ira era lako curuma tiko na veika vata oqo ena gauna oqo. E rairai beka o iko e dua na saumaki vou, se luluqa tu ena lotu ena dua na gauna, se o dua ka sasaga tiko mo curu mai. Yalovinaka, yalovinaka, kakua ni guce ena nomu sasaga mo mai tiki ni vuvale levu oqo. Sai koya na Lotu dina i Jisu Karisito!

Ena vuku ni nomu marau kei na vakabulai, sa na dau yaga tu ga na igu mo sasaga tikoga. Ena yaga na igu o vakayagataka, mo veimoica kina na nomu ivakarau ni bula kei na itovo vakavanua. Na Turaga e kila vakavinaka tu na ibolebole eso o sotava. E kilai iko o Koya, e lomani iko, kau yalataka, ena tala mai na agilosi eso o Koya me vukei iko.

E cavuta vaka i Koya na iVakabula: “Niu na liu e matamudou. Au na tiko e yasamudou imatai ka tiko talega e yasamudou imawi, . . . ia na Yaloqu ena tiko e [lomamudou]; era na vakavolivoliti kemudou na noqu agilosi me ra laveti kemudou cake” (Vunau kei na Veiyalalati 84:88).

Na ikarua ni inaki ni noqu wasea na veika sotavi oqo, o ya me vakadewataki e dua na i tukutuku ki veira kece na lewenilotu—kivei keda kece sara. E dodonu meda nanuma ni sega ni rawarawa vei ira na saumaki vou, itokani lesu mai, kei ira ka duatani na ivakarau ni nodra bula mera sema mai vakavinaka vakatotolo. Na Turaga e kila vakavinaka na veibolei era sotava, ka vakasaqara tiko o Koya na agilosi eso era lomasoli me veivuke. Na Turaga sa dau vakasaqarai ira era lomasoli yalorawarawa, mera agilosi kina nodra bula eso.

Taciqu kei na ganequ, o na yalorawarawa beka mo iyaya ni cakacaka ena liga ni Turaga? O na yalorawarawa beka mo dua vei ira na agilosi oqo? Mo dua na mata, talai mai vua na Kalou, ena yasa ni ilati oqo, vua e dua ka lomaleqataka o koya? O Koya e gadrevi iko. Era gadrevi iko.

Io, keitou nuitaki ira na noda daukaulotu. Era sa dau tu vakarau tu, mera imatai mera soli ira yani ki na cakacaka vaka-agilosi oqo. Ia era se lewe lalai ga.

Kevaka o veiraiyaki, o na kunea e vuqa sara era gadreva na nona veivuke e dua na agilosu. O ira na tamata oqo era na rairai sega beka ni daramaka tiko na sote vulavula, ivinivo, se isulu ka dau daramaki ga ena Sigatabu. Era na rawa ni dabe taudua tiko mai muri, e loma ni valenilotu se rumu ni vuli, ka so na gauna era vakasamataka ni ra sega tu ni laurai. Ena duatani tu beka na nodra ikotikoti se na nodra i vosa-vosa, ia era sa tiko rawa, ka ra sa sasaga tiko.

Eso ena taroga beka e lomadra: “O au beka e dodonu meu lako tiko-ga mai? E dodonu beka meu tovolea tikoga?” Eso tale ena taroga beka e lomadra se era na yaco me ciqomi ka lomani ena dua na siga. Era gadrevi na agilosu, ena gauna saraga oqo; o ira era sa lomasoli me ra biuita mai na logaloga vinaka me ra mai duavata kei ira; “[o ira na tamata era] sa vinaka sara ka savasava ka *vaka-agilosu* saraga na vosa e lako mai na noqu vakasama meu [vakamacalataki ira kina]” (Jeffrey R. Holland, “The Ministry of Angels,” 30).

Kemuni na taciqa kei na ganequ lomani, au vakabauti ira na agilosu! Eda tiko kece eke ni kua, e dua na iwiliwili agilosu levu ka vakatikori ena vakataotioti ni veisiga vakaoqo, me veiqaravi vaka isema ni ligana na Dauniveibuli dauloloma vei ira na tani. Au yalataka ni kevaka eda yalovinaka meda veiqaravi, na Turaga ena solia vei keda na madigi eso meda agilosu dauveiqaravi. E kilai ira na gadreva na veivuke ni agilosu, ka na biuti ira o Koya ena noda sala. Na Turaga e biuti ira era gadreva na veivuke ni agilosu ena noda sala e veisiga.

Au vakavinavinakataka na levu ni agilosu ka biuta na Turaga ena sala ni noqu bula. Era a gadrevi. Au vakavinavinakataka talega na Nona kosipeli e vukei keda meda veisau ka solia vei keda na madigi meda vinaka cake.

Oqo e dua na kosipeli ni loloma, e dua na kosipeli ni veiqaravi. Au vakadinadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Neil L. Andersen
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Eda Tukuni Karisito

Ni sa lailai na nona tukuni Jisu Karisito ko vuravura, me da tukuni Koya vakalevu cake o keda.

Au cavuta na noqu iloloma vei kemuni, na neimami itokani lomani kei na itokani vakabauta vata. Au qoroya tiko na nomuni vakabauta kei na yaloqaqa ena vica na vula sa oti, ni sa mai yavalata noda bula ka kauti ira na noda lewe ni matavuvale vakamareqeti kei ira na itokani lomani na mate taka e vuravura raraba oqo.

Ena gauna oqo ni veilecayaki, au vakila e dua na vakavinavinaka matalia ena noqu kila deivaki ni o Jisu na Karisito. Ko sa bau vakila beka e dua na ka vakaoya? Era tu na veika dredre ka dau bikai keda yadua, ia dau tu ga e matada o Koya a tukuna ena yalomalumalumu, “Koi au na sala kei na vu ni dina, kei na vu ni bula.”¹ Eda a vakayawaki keda voli vakayago mai vei ira tale eso me dua na gauna, ia me da na kakua sara ni vakayawaki keda vakayalo mai vei Koya sa kaci tu ena loloma vei keda, “Lako mai vei au.”²

Me vaka e dua na kalokalo dau veidusimaki ena lomalagi makare ka butobuto, sa dau vakararamataka ko Jisu Karisito na noda sala. A lako mai ki vuravura ko Koya ena dua na valenimanumanu lolovira. A bulataka e dua na bula taucoko ko koya. A bulataka e dua na bula e uasivi sara. A vakabulai ira na tauvimate ka vakaturi ira cake na mate. A vakavulici keda o Koya me da dau caka vinaka, me

da talairawarawa, ka veilomani. A mate ena kauveilatai, ka tucake tale vakaturaga ni oti e tolu na siga, sa rawa kina vei keda kei ira eda lomana me da bula sivita na ibulubulu. Ena Nona loloma uasivi sega ni vakatauvatani rawa, A taura Vua na noda ivalavala ca kei na noda vakararawataki, ka kauta mai na veivosoti ni da sa veivutuni kei na vakacegu ena cava ni bula oqo. Eda lomani koya. Eda qaravi Koya. Eda muri Koya. O Koya na ikelekele ni yaloda.

E taleitaki kina, ni tubu cake tiko e lomada na noda yalodina vakayalo, era tu e vuqa e vuravura se lailai sara na veika era kila me baleti Jisu Karisito, ia ena so na vanua e vuravura sa vunautaki tiko kina na Yacana me vica vata na senijiuri, sa seyavu tiko yani na vakabauti Jisu Karisito. O ira na Yalododonu bulabula mai Iurope era sa raica na kena nulu sobu na vakabauta ena nodra vanua ena loma ni veiyabaki.³ E ka ni rarawa, eke e Amerika sa malumalumu sobu tale tikoga na vakabauta. Ena dua na vakadidike e vakavotui kina, ena loma ni 10 na yabaki sa oti e 30 na milioni na tamata e Amerika era sa lako tani mai na vakabauta na na itutu vakalou ko Jisu Karisito.⁴ Ni da rai ki vuravura taucoko, sa tukuni ena dua tale na vakadidike ena veiyabaki sa tu mai liu ena sivia ni

vakaruataki era na biuta na vakabauta Vakarisito mai vei ira era na karonā.⁵

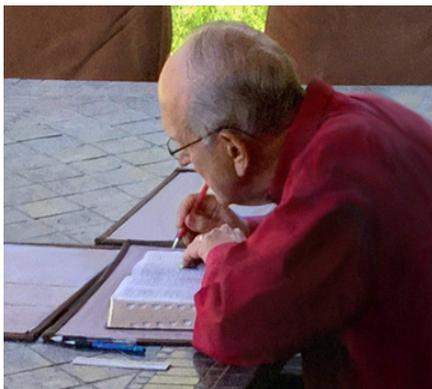
Sa dina sara, eda rokova na dodonu ni tamata yadua me digidigi, ia a kaya vakaidina na Tamada Vakalomalagi, “Oqo na noqu Gone ni Toko: rogoci koya.”⁶ Au vakadinadinataka ni na yaco mai na siga ena tekiduru na duru vakayadua ka vakatusa na yame kecega ni sa Karisito ko Jisu.⁷

Na cava eda na cakava ena veiveisau eda sotava e noda vuravura? Ni so era vakawalena tiko na nodra vakabauta, eso tale era vakasaqara tiko na dina. Eda sa taura vei keda na yacana na iVakabula. Na cava tale e rawa ni da cakava?

Na Vakarautaki nei Peresitedi Russell M. Nelson

E rawa ni yaco mai e dua na tiki ni noda isaunitaro ni da nanuma mai na iwalewale a vakavulici Peresitedi Russell M. Nelson kina na Turaga ena veivula ni se bera na nona veikacivi vaka-Peresitedi ni Lotu. Ni vosa tiko ni vo e dua na yabaki me qai kacivi, a sureti keda o Peresitedi Nelson me da vulica vakatitobu na kena dusi vaka 2,200 na yaca *Jisu Karisito* ena iDusidusi Vakaiulutaga.⁸

Ena tolu na vula i muri, ena koniferedi raraba ni Epereli, a vosa kina me baleta, ena veiyabaki sara mada ga ni nona bula yalodina vakatisaipeli, na vulici vakatitobu kei Jisu Karisito a tarai koya sara vakalevu. A tarogi koya o Sisita Wendy Nelson, me baleta na

Kevaka a veivuke na kena vulici vakavou ni iVakabula ena nona vakarautaki o Peresitedi Nelson, ena sega beka ni rawa ni vukei keda talega?

kena revurevu vua. A sauma o koya ka vaka, “Au sa veisau!” A tamata duatani o koya? Ni o sa yabaki 92, o sa duatani na tamata? A vakamacalataka o Peresitedi Nelson:

“Ni da sa solia na gauna me da vulica me baleta na iVakabula kei na Nona isoro ni veivakaduavatataki, eda sa vagolei [Vua]. . . .

“ . . . Sa [yaco] me vakoti tu na noda rai vua na iVakabula kei na Nona kosipeli.”⁹

E kaya ko Jisu, “Ia mo drau vakaliuci au ena nomudrau nanuma kecega.”¹⁰

Ena dua na vuravura ni cakacaka, lomaleqa, kei na veisasaga kilikili, eda na vakacobara tiko na yaloda, noda vakasama, kei na noda vakanananu vei Koya na noda inuinui ka noda dauveivakabulai.

Kevaka a vukea na nona vakarautaki o Peresitedi Nelson na vakavou ni nona vulica na iVakabula, ena sega beka ni vukei keda talega?

Ena nona vakabibitaka na yaca ni Lotu, a vakavuvulitaka o Peresitedi Nelson, Kevaka me da na rawata na mana ni Veisorovaki i Jisu Karisito—me savai keda ka vakabulai keda, me vaqacacotaki keda ka vakalevulevu keda, ka qai vakacerereci keda—sa dodonu me matata noda vakadinadinataka ni o Koya na ivurevure ni kaukauwa oqo.”¹¹ E vakavulica vei keda o koya ni kena vakayagataki vaka-dodonu e veigauna na yaca dodonu ni Lotu, ena vaka me dua na ka lailai walega, e sega saraga ni ka lailai, ia ena bulia cake na veisiga ni mataka kei vuravura.

Na Yalayala me baleta na Nomu Vakavakarau

Au yalataka vei kemuni ena noda vakavakarau, me vaka a vakayacora o Peresitedi Nelson, eda na duatani talega, eda na vakananuma vakalevu cake na iVakabula, tukuni Koya vakalevu cake, ena lailai na lomalomarua. Ni sa yaco me da kilai Koya ka lomani Koya vakatitobu cake, ena taladrodro vakavinaka cake na noda vosa, me vaka era dau vakayacora ni da tukuna me baleta e dua na luveda se dua na

itokani lomani. O ira na vakarorogo vei iko ena lailai na nodra via veiba se biuti iko vakatikitiki ka vinakata me ra vuli mai vei iko.

O iko kei au eda sa tukuni Jisu Karisito, ia eda rawa ni vinaka cake vakalailai. Kevaka ena tukuni Koya vakalailai ko vuravura, o cei ena tukuni Koya vakalevu cake? O keda! Vata kei ira na vakabauta Vakarisito yalodina tale eso!

Tukuni Karisito ena Noda Vuvale

Sa tu beka na iyaloalo ni iVakabula ena noda veivale? Eda dau tukuna beka vakawasoma vei ira na luveda me baleta na italanoa vakaibalebale kei Jisu Karisito? “Sa rawa me vaka na cagi cevaruru na italanoa kei Jisu ki yalodra na luveda.”¹² Ni ra tarogi iko na luvemu, vakasamataka vakavinaka mo vakavulica na veika e vakavuvulitaka na iVakabula. Taura mada, kevaka e taroga na luvemu, “Tata, na cava na vuna me da masu kina?” O na sauma beka vaqo, “Oqori e dua na taro vinaka. O nanuma beka na nona a masu o Jisu? Me da veitalanoataka mada na vuna a masu kina kei na iwalewale ni Nona masu.”

“Eda sa veivosakitaki Karisito, eda reki ena vukui Karisito, eda vunautaki Karisito . . . me rawa ni ra kila kina na noda kawa na ivurevure me ra rai kina me bokoci kina na nodra ivalavala ca.”¹³

Tukuni Karisito ena Lotu

Na ivolanikalou vata oqo e vakuria ni da “vunautaki Karisito.”¹⁴ Ena noda sokalou, me da dau vakanamata tikoga vua na iVakabula ko Jisu Karisito kei na isolisoli ni Nona isoro ni veivakaduavatataki. E sega ni kena ibalebale ni sega ni rawa ni da tukuna e dua na ka e yaco ena noda bula se wasea na vakasama mai vei ira tale eso. Na noda ulutaga ena baleta beka na matavuvale se veiqaravi se valetabu se dua na kaulotu se qai oti wale toka, na veika kece ena noda sokalou e dodonu me dusia na Turaga o Jisu Karisito.

Ena tolusagavulu na yabaki sa oti, a tukuna o Peresitedi Dallin H. Oaks

me baleta e dua na ivola a ciqoma “mai vua e dua na tamata a kaya ni a tiko ena dua na [soqoni ni sakarame-de] ka vakarorogo ki na tinikavitu na ivakadinadina a sega ni bau rogoca me cavuti kina na iVakabula.”¹⁵ Qai kaya kina o Peresitedi Oaks, “De rairai a vakalevulevui beka na ivakamacala oya [ia] au cavuta eke baleta ni dua na ivakananumi matata vei keda kece.”¹⁶ Oti a qai sureti keda me da tukuni Jisu Karisito vakalevu cake ena noda vosa kei na veitalanoa ena kalasi. Au sa dikeva tiko ni da sa vakanamata vakalevu cake tikoga vei Karisito ena noda veisoqoni ni Lotu. Me da tomana ena qaqarauni na sasaga vinaka oqo.

Tukuni Karisito vei ira na Tani

Vei ira era tu wavoliti keda, me da dolavi keda yani vakalevu cake, me da tuvakarau me da tukuni Karisito. E kaya o Peresitedi Nelson, “O ira na tisaipeli dina i Jisu Karisito era sa tuvakarau me ra kilai tani, tukuna na lomadra, ka duatani mai vei ira na tamata e vuravura.”¹⁷

Ena so na gauna eda dau nanuma, na noda veitalanoa kei na dua na tamata e dodonu me kena icavacava

me ra lako mai lotu se me ra sota vata kei ira na daukaulotu Laiva na Turaga me dusimaki ira ni ra sa tuvakarau, ni da vakasamataka vakalevu cake na noda itavi me da vakavoqataka na Domona, me da dau nanuma ka tukuna yani na noda vakabauta. E vakavuvulitaka o Elder Dieter F. Uchtdorf ni dua e tarogi keda me baleta na noda muanimacawa, e dodonu me da tuvakarau me da sau- ma ena yalomarau ni da a taleitaka na noda rogoca na nodra lagata na gone ena Lalai, “I’m trying to be like Jesus.”¹⁸ Me da vakadinadinataka ena yalovinaka na noda vakabauti Karisito. Kevaka e dua e wasea na leqa e tiko ena nona bula, eda na kaya beka, “Jone, Mere, o kila tiko niu vakabauti Jisu Karisito. Au vakasamataka tiko e dua na ka a kaya o Koya ena rawa ni vukei iko.”

Tukuna vakalevu cake ena tabana vakaitukutuku ni veimaliwai raba me baleta na nomu vakararavi vei Karisito. E levu ena rokova na nomu vakabauta, ia kevaka e dua e tuvakasuka ni o tukuna na iVakabula, me vakayaloqaqataki iko na Nona yalayala: “Dou sa kalougata, ni dou sa vakasewasewani . . . ena vukuqu.

. . . Ni sa levu na kena isau vei kemudou mai lomalagi.”¹⁹ Eda kauwaitaka vakalevu cake na noda dau muri Koya mai na noda “taleitaki” mai vei ira era dau muri keda. E veivakasalataki o Pita: “Mo dou vakarau tiko mo dou tukuna vua na tamata yadua sa tarogi kemudou, na vu ni inuinui sa tu e lomamudou.”²⁰ Me da tukuni Karisito.

Na iVola i Momani sa dua na ivakadinadina mana kei Jisu Karisito. Na veitabana yadua e vakadinadinataka na iVakabula kei na Nona ile-silesi vakalou.²¹ E vakasinaiti tu ena veitabana na kilaka baleta na Nona Veisorovaki kei na loloma soliwale. Ni itokani ki na Veiyalayalati Vou, e vukei keda na iVola i Momani me da kila vakavinaka cake na vuna e lako mai kina na iVakabula me mai vueti keda kei na ivakarau eda na lako mai kina ki Vua.

Eso na noda itokani vakabauta Vakarisito, ena so na gauna, e sega ni ra vakadeitaka na noda vakabauta kei na noda inaki. Me da reki vakaidina vata kei ira ena noda vakabauti Jisu Karisito vata kei na iivolonikalou ni Veiyalayalati Vou eda dau taleitaka kece. Ena veisiga sa tu e matada, era na gadreva o ira era vakabauti Jisu Karisito na veitokani kei na veitokoni vakataki ira.²²

Ni sa lailai na nona tukuni Jisu Karisito ko vuravura, me da tukuni Koya vakalevu cake o keda. Ni sa vakatakilai na rokada dina vaka Nona tisaipeli, e levu era wavoliti keda tu era na vakarau me ra vakarorogo. Ni da wasea na rarama eda sa ciqoma mai Vua, ena cilavi ira era sa tuvakarau me ra dolava na yalodra na Nona rarama, kei na Nona kaukauwa cecere ni veivakabulai. E kaya ko Jisu, “Au . . . sa lako mai ki vuravura meu kena rarama.”²³

Laveti Cake na Noda Gagadre meda Tukuni Karisito

E sega ni dua na ka e dau uqeta vakalevu cake na noqu gagadre meu tukuni Karisito mai na noqu raitayaloyalotaka na Nona lesu mai. Ni da sega ni kila na gauna ena lako

Me vaka ni sa vakatakilai na keda roka dina vaka-tisaipeli ni iVakabula, e levu era tiko voliti keda era na tu vakarau me ra vakarorogo.

mai kina, ena vakariseyate na veika ena yaco ena Nona lesu mai! Ena lako mai o Koya ena veio ni lomalagi ena vakaturaga kei na lagilagi kei ira kece na Nona agilosu savasava. E sega ni vica walega, ia o *ira kece* na Nona agilosu tabu. Oqo e sega ni o ira na jerupimi balu bota ka a droinitaka o Raphael, ka toka ena kadi ni Valentine. Sai ira oqo na agilosu ni vei yabaki sa sivi yani, na agilosu era a talai mai me ra sogota na gusudra na laione,²⁴ me ra dolava na katuba ni valeniveivesu,²⁵ me ra mai kacivaka na Nona sucu ka sa waraki tu mai vakabalavu,²⁶ me vakacegui kina ko Koya e Kecisemani,²⁷ me vakadeitaki kina vei ira na tisaipeli na Nona Cabe cake,²⁸ ka me dolava na kena Vakalesui mai ena lagilagi na kosipeli.²⁹

E rawa beka ni o raitayaloyalotaka mo lako ka veitata vata Kaya, ena yasa ni ilati oqo se ena yasana kadua.³⁰ Oqori na nona yalayala vei ira na buladodonu. Na veika totoka oqori ena vakaimawe tu me tawamudu e yaloda.

Sa dua na ka na levu ni noda vakavinavinakata na noda parofita lomani, o Peresitedi Russell M. Nelson, o koya sa laveta cake na noda gagadre me da lomana na iVakabula ka vunautaka na Nona vakalou. O au e dua na ivakadinadina bula ni liga ni Turaga ki vua kei na isolisoli ni ivakatakila ka tuberi koya voli. I Peresitedi Nelson, keimami sa waraka ka namaka na nomuni ivakasala.

Kemuni na noqu itokani lomani e vuravura taucoko, me da tukuni Karisito, ka namaka tiko na Nona yalayala lagilagi: “O koya yadua ena tukuni au ena matadra na tamata, au na tukuni koya talega ena matai Tamaqu.”³¹ Au vakadinadinataka ni o Koya na Luve ni Kalou. Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 14:6.
2. Maciu 11:28.
3. Raica Niztan Peri-Rotem, “Religion and Fertility in Western Europe: Trends across Cohorts in Britain, France and the Netherlands,” *European Journal of Population*, May 2016, 231–65; ncbi.nlm.

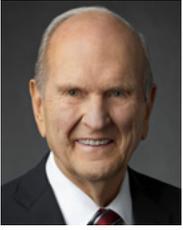
E sega ni dua na ka e dau vakalevu taka cake na noqu gagadre meu tukuni Karisito mai na noqu raitayaloyalotaka na Nona lesu mai.

nih.gov/pmc/articles/PMC4875064.

4. “[E onosagavulu kalima na pasede] ni kai Amerika uabula era vakamacalataki ira ni ra Vakabauta Vakarisito ni ra tarogi me baleta na nodra bula, sa lutu ena 12 na pasede ena yabaki tini sa oti. Ia, na iwase ni lewenivanua era sega ni wiliki ira ki na dua na matalotu, okati kina o ira era tukuna na kedra ivakatakilakila vakalotu ni ra sega ni vakabauta na Kalou, o ira era waraka me dua na ivakadinadina se ‘sega ni dua na vanua era tu kina,’ sa toka ena 26%, tubucake mai na 17% ena 2009” (Pew Research Center, “E Amerika, Na Lutu ni iWiliwili ni Vakabauta Vakarisito sa Toso Totolo Sara,” 17 ni Okoto. 17, 2019, pewforum.org).
5. Raica na Pew Research Center, “The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010–2050,” 2 ni Epe. 2, 2015, pewforum.org.
6. Marika 9:7; Luke 9:35; raica talega Maciu 3:17; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:17.
7. Raica na Filipai 2:9–11.
8. Russell M. Nelson, “Prophets, Leadership, and Divine Law” lotu e vuravura raraba ni itabagone qase cake, 8 ni Janu., 2017, broadcasts.ChurchofJesusChrist.org.
9. Russell M. Nelson, “Vagoleya Mai na Mana

nei Jisu Karisito ki na Noda Bula,” *Liaona*, Me 2017, 40–41.

10. Vunau kei na Veiyalayalati 6:36.
11. Raica na Russell M. Nelson, “Na Yaca Donu ni Lotu,” *Liaona*, Nove. 2018, 88.
12. Neil L. Andersen, “Tell Me the Stories of Jesus,” *Liaona*, Me 2010, 108.
13. 2 Nifai 25:26.
14. 2 Nifai 25:26.
15. Dallin H. Oaks, “Another Testament of Jesus Christ” (Brigham Young University fireside, June 6, 1993), 7, speeches.byu.edu.
16. Dallin H. Oaks, “Witnesses of Christ,” *Ensign* Nove. 1990, 30.
17. Russell M. Nelson, “Vagoleya Mai na Mana nei Jisu Karisito ki na Noda Bula,” 40.
18. Raica Dieter F. Uchtdorf, “Cakacaka ni Kaulotu: Wasea na Veika e Tu e Yalomu,” *Liaona*, Me 2019, 17; “I’m Trying to Be like Jesus,” *Children’s Songbook*, 78.
19. Maciu 5:11–12.
20. 1 Pita 3:15.
21. “Ni ra vola na [liganivola vakaparofita ni iVola i Momani] na nodra ivakadinadina me baleta na [Luvena Lomani na Kalou], era na cavuta e dua na iwalewale ni yaca e dau kacivi kina ena veiya 1.7 na tikina. [Era] kacivi Jisu Karisito ena, 101 na yaca duidui. . . . Ena gauna eda kila kina ni dau dua ga na yatu vosa ena dua na tikina, eda raica kina ni sega ni rawa, meda wilika e rua na yatu vosa ena iVola i Momani meda sega ni raica kina na yaca i Karisito se tokai tiko kina o Koya” (Susan Easton Black, *Finding Christ through the Book of Mormon* [1987], 5, 15).
- “Na vosa isoro se veisorovaki, ena dua ga na kena iwalewale, e basika walega vakadua ena ivakadewa nei King James ni Veiyalayalati Vou, e basika vaka 35 ena iVola i Momani. Me vaka ni dua tale na ivakadinadina kei Jisu Karisito, sa vakacilava na rrarama ena Nona Veisorovaki” (Russell M. Nelson, “The Atonement,” *Ensign*, Nove. 1996, 35.)
22. O ira era sa biuta tiko na Vakabauta Vakarisito e Amerika era se itabagone. “E siviva na walu ena veiyatini na lewe ni iTabatamata Galugalu (o ira era sucu ena maliwa ni 1928 kei na 1945) era vakatokai ira ni ra Vakabauta Vakarisito (84%), vakakina e tolu na ikava ni Baby Boomers (76%). Na kena veibasai vakadodonu, e veimama ga ni Milenieli (49%) era cavuti ira ni ra Vakabauta Vakarisito; va mai na veiya tini era ‘sega ni lotu,’ ka dua ena veiya tini na Milenieli era oka vata kei na sega ni Vakabauta Vakarisito” (“In U.S., Decline of Christianity Continues,” pewforum.org).
23. Joni 12:46.
24. Raica na Taniela 6:22.
25. Raica na Cakacaka 5:19.
26. Raica Luke 2:2–14.
27. Raica Luke 22:42–43.
28. Raica na Cakacaka 1:9–11.
29. (Raica na Vunau kei na Veiyalayalati:13; 27: 12–13; 110: 11–16; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:27–54.
30. Raica na 1 Cesalonaika 4:16–17; Vunau kei na Veiyalayalati 88:96–98.
31. Maciu 10:32.

Mai vei Peresitedi Russell M. Nelson
Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Me Qaqa Duadua ga na Kalou

O sa tuvakarau beka mo laiva me qaqa tikoga na Kalou ena nomu bula? O sa tuvakarau beka mo laiva na Kalou me dau veivakayararataki bibi duadua ena nomu bula?

Kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, au vakavinavinakataka na itukutuku vakasakiti ni koniferedi oqo kei na noqu itavi dokai meu vosa vei kemuni oqo.

E sa sivia e 36 na yabaki au sa iApositolo voli mai kina, sa dau malele vakalevu tiko noqu vakasama ena ivunau ni kena vakasokumuni ko Isireli.¹ Na veika kece e baleta sa dau vakavuna na lomatarotaro, oka kina na veiqaravi kei na vei yaca² i Eparaama, Aisake, kei Jekope; na nodra bula kei na dui watidra, na veiyalayalati a vakayacora na Kalou vata kei ira ka qai drodrovi ira yani na nodra kawa;³ na nodra veiseyaki na yavusa e tinikarua; kei na vicavata na parofisai me baleta na vakasokumuni ena noda gauna.

Au sa vulica na vakasokumuni, masulaka, kanamagiti mai na kena veitikina ni ivolanikalou veiwekani kece sara, ka kerea na Turaga me vakarabailevutaka na noqu kilaka.

Mo ni raitayaloyalotaka mada kina na noqu marau ena noqu tuberi ena dua na gauna walega qo ki na dua na

rai vou. Ena nodrau veivuke e rua na kenadau ni Iperiu, au vulica kina ni dua na ibalebale vaka-Iperiu ni vosa Isireli sai koya “me qaqa duadua ga na Kalou.”⁴ O koya oqo, e cavuti kina na yaca Isireli vua e dua sa *tuvakarau* me laiva me qaqa tikoga na Kalou ena noda bula. Na vakasama oqori e yavalata na yaloqu!

Curitiba, Parana, Brazil

Na vosa *tuvakarau* e bibi sara ena ivakavakadewa oqo ni Isireli.⁵ E dui tu kece noda galala ni digidigi. E rawa ni da digitaka me da Isireli, se kua. E rawa ni da laiva na Kalou me qaqa tikoga ena noda bula, se kua. E rawa ni da digitaka me da laiva na Kalou me dau veivakayararataki kaukauwa duadua ena noda bula, se sega.

Me vakalailai ga, me da nanuma lesu mada e dua na veisau ni sala bibi ena bula nei Jekope, na makubui Eparaama. Ena vanua a vakatoka o Jekope ko *Penieli* (na kena ibalebale “na matana na Kalou”),⁶ a veimulomulo kina ko Jekope kei na dua na bolebole dredre. A vakatovolei na nona galala ni digidigi. Ena veimulomulo oqori, a vakadinadinataka kina o Jekope na cava e bibi duadua vua. A vakaraitaka ni sa tu vakarau me laiva na Kalou me qaqa tikoga ena noda bula. Me kena isau, a veisautaka na Kalou na yaca i Jekope me *Isireli*,⁷ kena ibalebale “me qaqa duadua ga na Kalou.” A qai yalataka vei Isireli na Kalou ni veivakalou-gatataki *kece* sara a cavuti e buradelai Eparaama ena noda talega.⁸

Ka ni rarawa, ni ra a voroka na kawa i Isireli na nodra veiyalayalati kei na Kalou. Era a vakaviriki ira na parofita ena vatu ka *sega* ni tuvakarau me ra laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nodra bula. A mani veiseyakitaki ira kina na Kalou ki na iyalayala vava kei vuravura.⁹ Ena loloma cecere, a qai yalataka e muri o Koya me vakasokumuni ira, me vaka e tukuna o Aisea: “Ia sa vakalekaleka wale na noqu biuti iko [Isireli]; ia ena loloma levu kau na vakasoqoni iko.”¹⁰

Ni tiko ena noda vakasama na ivakamacala vaka-Iperiu ni Isireli, eda raica kina ni sa vakaikuritaki kina na ibalebale ni vakasokumuni kei Isireli. Na Turaga sa vakasokumuni ira era sa tuvakarau me ra laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nodra bula. Na Turaga sa vakasokumuni ira era na digitaka me ra laiva na Kalou me dau veivakayararataki bibi duadua ena nodra bula.

Ena veisenijiuri, era sa tukuna rawa tu mai na parofita na veivakasokumuni oqo,¹¹ ka sa yaco sara tikoga ena gauna oqo! Me vaka ni itekevu yaga

sara ki na iKarua ni Nona Lako Mai na Turaga, sai koya na cakacaka bibi *duadua* e vuravura!

Na veivakasokumuni oqo ni bera na ikarua ni lako mai sa italanoa yadua ni vakabauta rabailevu kei na yaloqaqa vakayalo vei ira e milioni vakamilioni na tamata. Ia me vaka ni da lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, se “Isireli ni veiyalayalati ni gauna oqo,”¹² eda sa vakaitavitaki me da vukeya na Turaga ena cakacaka bibi oqo.¹³

Ni da tukuna tiko na vakasokumuni kei Isireli ena yasa ruarua ni ilati, eda sa tukuna vakaidina tiko na cakacaka ni kaulotu, valetabu, kei na tuvakawa. Eda sa tukuna tale tikoga na tarai cake ni vakabauta kei na ivakadinadina e yalodra o ira eda bula, cakacaka, ka veiqaravi vata. Na gauna keda cakava kina e dua na ka me vukeya e dua—ena yasa cava ga ni ilati—me cakava ka maroroya na nona veiyalayalati kei na Kalou, keda sa veivuke tiko meda sokumuni Isireli.

Ena dua na gauna sa oti, a sotava tiko na dredre ni bula vakayalo na watina e dua na makubui keirau tagane. Au na vakatokai koya o “Jill.” E dina ni sa vakayacori na lolo, masumasu, kei na veivakalougatataki ni matabete sa lutusobu tikoga na bula nei tamai Jill. A rere de na vakayali rau ruarua na tamana kei na nona ivakadinadina.

Ena dua na yakavibogi, a tukuna vei au na watiqo o Sisita Wendy Nelson, na veika e sotava tiko o Jill. Ena mataka ka tarava a vakauqeti o Wendy me wasea vei Jill na noqu iwali ni nona dredre vakayalo e dua ga na vosa! Na vosa oya na *raileka*.

A qai tusanaka imuri vei Wendy o Jill ni taumada a veivakaleqai na noqu iwali. E kaya o koya, “Au a vakanuini tiko ni na yalataka vei au o Tutu e dua na cakacaka mana me baleti tamaqu. Au a vakasamataka tikoga se cava na vuna a vakauqeti kina me tukuna na vosa *raileka*.”

Ni sa takali yani o tamai Jill, se voqa tikoga ena nona vakasama na vosa *raileka*. A dolava na yalona me kila vakatitobu cake ni kena ibalebale na *raileka* e “rawa ga ni raica na ka e

tu voleka.” Sa tekivu me vuki na nona vakasama. Qai kaya o Jill, “*Na raileka* a vakavuna meu tu vakadua, vakasama, ka vakabulai. Na vosa oqori sa vakasinaiti au ena gauna oqo ena yalovakacegu. Sa vakananuma vei au meu vakarabailevutaka na noqu rai ka vakasaqara na tawamudu. Sa vakananuma vei au ni tiko e dua na ituvatuva vakalou ka se bula tiko o tamaqu ka lomani au ka dau vakaraici au tiko. *Na Raileka* sa liutaki au vua na Kalou.”

Au sa doka dina na makubui keirau vakalawa lomani ka taleitaki. Ena gauna veimuloraki vakayalo oqo ni nona bula, sa vulica tiko o Jill lomani me tugana na loma ni Kalou ena vukui tamana, ka salavata kei na dua na ivakarau ni rai e tawamudu me baleta na nona bula. Ena nona *digita-ka* me laiva me qaqa tikoga na Kalou, sa kunea tiko kina na vakacegu.

Kevaka eda na vakatara vua, e vuqa sara na sala e rawa ni vukeya keda kina na ivakavakadewa vakaperiu oqo ni *Isireli*. Raitayaloyalotaka mada e rawa ni veisau na noda

masulaki ira na noda daukaulotu—kei na noda dui sasaga ni vakasokumuni Isireli—ni tiko ena noda vakasama na ivakarau ni rai oqo. Eda dau masuta wasoma me da tuberi o keda kei ira na daukaulotu vei ira era sa vakarau tu me ra ciqoma na dina ni kosipe-li vakalesui mai i Jisu Karisito. Au vakataroga, me da tuberi li vei cei ni da vakatakekere me da kunei ira era sa tuvakarau me ra laiva me qaqa ena nodra bula na Kalou?

Eda na tuberi beka vei ira era se bera vakadua ni bau vakabauta na Kalou se o Jisu Karisito ia era sa segata tiko ena gauna oqo me ra vulica na veika e baleti Rau kei na Nodrau iTuvatuva ni Veivakabulai. Eso beka era a “sucu ena loma ni veiyalayalati”¹⁴ ia era sa gole tani mai na salatu ni veiyalayalati. Era sa vakarau tu beka ena gauna oqo me ra veivutuni, lesu mai, ka laiva me qaqa tikoga na Kalou. E rawa ni da veivuke ena noda kidavaki ira mai ena liga kei na yalo sa tadola tu. Ia vei ira eso eda na tuberi yani kina era na dau vakila tu beka e veigauna ni dua na ka e yali

tiko ena nodra bula. O ira talega era gadreva tu na taucoko kei na reki e dau yaco mai vei ira era sa tuvakarau me ra laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nodra bula.

Na lawa ni qoli ni kosipeli me vakasokumuni Isireli ni sa veiseyaki tu e rui rabailevu. E tiko na rumu vei ira na tamata yadua era na tugana sara na kosipeli i Jisu Karisito. Era na yaco o ira yadua era saumaki mai me dua na luvena ni veiyalayalati na Kalou,¹⁵ se era sucu mai kina se ra qai mai vakubeci kina. Era sa yaco yadudua me ra vakaivotavota ena veika kece sa yalataka na Kalou vei ira na luvedra yalodina ni Isireli!¹⁶

O keda yadua e dui tu na keda inaki vakalou, baleta ni o keda yadua eda luvena na Kalou. Eda tautauvata kece e Matana. Era sa ka bibi sara na veika e rawa ni basika mai na dina eso oqo. Taciqu kei na ganequ, yalovinaka vakarogoca vinaka na ka au sa vakarau tukuna. Na Kalou e sega ni lomana vakalevu cake e dua na matatamata mai na duatale. Na nona ivunau ena vuku ni ka oqo e matata. E sureta o Koya na *tamata kecega* me lako mai ki Vua, “na tamata loaloa kei na tamata vulavula, bobula kei na galala, tagane kei na yalewa.”¹⁷

Au vakadeitaka vei iko na nomu tikina ena mata ni Kalou e sega ni

vakatau mai na roka ni yagomu. Nomu tovaki se na nomu sega ni tovaki mai vua na Kalou e vakatau ena nomu yalodina vua na Kalou kei na Nona ivakaro, ka sega ni roka ni yagomu.

E mositi au ni o ira na tacida kei na ganeda loaloa e vuravura raraba era sotava tu na mosi ni veivakaduiduitaki vakawatamata kei na veivakacacani. Nikua au kacivi kemuni kina na noda lewenilotu e veivanua taucoko mo ni liu ena nomuni biuta laivi na ivakarau ni bula kei na ivalavala ni veivakacacani. Au kerei kemuni mo ni liutaka na vakarokoroko ena vukudra na luve ni Kalou kecega.

Na taro vei keda yadua, se mata-tamata cava ga eda lewena, e tautauvata. O *sa* tuvakarau beka mo laiva me qaqa tikoga na Kalou ena nomu bula? O *sa* tuvakarau beka mo laiva na Kalou me dau veivakayararataki bibi duadua ena nomu bula? Ko na vakatara beka na Nona vosa, Nona ivakaro, kei na Nona veiyalayalati me veivakayararataki ena veika o cakava e veisiga? Ko na vakatara beka na Domona me liu duadua mai vei ira na kena vo kece? O sa *tu vakarau* beka mo laiva na veika cava ga e gadreva o Koya mo cakava, me bibi duadua vei ira na nomu veisasaga kecega? O sa *tu vakarau* beka mo

laiva me sa duavata ga na lomamu kei na Lomana?¹⁸

Vakasamataka mada ena vakalou-ugatatataki iko vakacava na mataqali tuvakarau vakaoya. Kevaka o se bera ni vakawati ka vakasaqara tiko e dua na nomu itokani tawamudu, na nomu gagadre mo “dua na Isireli” ena vukeya na nomu lewa o cei mo veigadivi kaya kei na kena iwalewale.

Kevaka o sa vakamau vua e dua na itokani ka sa voroka na nona veiyalayalati, na nomu tuvakarau mo laiva me qaqa tikoga ena nomu bula na Kalou ena rawa kina me maroroi na nomu veiyalayalati kei na Kalou. Ena vakabulai na utomu kavoro na iVakabula. Ena dolavi na lomalagi ena nomu segata mo kila na ivakarau mo toso kina ki liu. E sega ni gadrevi mo lakosese se lomatarotaro.

Kevaka e tu na nomu taro savasava me baleta na kosipeli se na Lotu, ni o digitaka me qaqa tiko na Kalou, o na liutaki mo kunea ka kila na veidina taucoko tawamudu ka na liutaka na nomu bula ka vukeya iko mo tudei ena salatu ni veiyalayalati.

Ni o sotava na veivakatovolei—kevaka sara mada ga e yaco mai na veivakatovolei ni o sa oca se galili se o sega ni ciqomi—raitayaloyalotaka na ivakarau ni yaloqaqa o na rawata ni o digitaka mo laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nomu bula vakakina ena nomu vakatakekere Vua me vakaukauwataki iko.

Ena gauna e nomu gagadre cecere duadua kina mo laiva na Kalou me qaqa tikoga, mo lewe i Isireli, sa na rawarawa cake eso na vakatulewa. E levu na veika dredre sa yaco me sega ni dredre! O kila na ivakarau vinaka duadua mo sauni iko kina. O kila na ka mo sarava ka wilika, na vanua mo vakayagataka kina na nomu gauna, kei o cei mo veitokani vata. O kila na veika o vinakata mo rawata. O kila na mataqali tamata o vinakata dina mo vaka.

Ia oqo, kemuni na taciqu kei na ganequ, e taura ruarua na vakabauta kei na yaloqaqa me rawa ni da laiva na Kalou me qaqa tikoga. E ka ni sega ni soro, cakacaka vakayalo kaukauwa

St. Petersburg, Rusia

me da veivutuni ka biuta tani na tama-ta vakavuravura ena vuku ni Veisorovaki i Jisu Karisito.¹⁹ E taura na sasaga gugumatua e veisiga me tarai cake na itovonibula vakatamata yadua me vulica na kosipeli, me vulica vakalevu na ka e baleta na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, ka me segata ka rogoca na ivakatakila yadua.

Ena veigauna dredre oqo a parofisaitaka na iApositolo o Paula,²⁰ sa sega mada ga ni *tovolea tiko* o Setani me vunitaka na nona bololaka tiko na ituvatuva ni Kalou. Sa levu mai na doudou ena caka ca. O koya gona, na sala duadua ga me da bula kina vakayalo sai koya me da lewa me da laiva na Kalou me qaqa tikoga ena noda bula, me da vulica na rogoca na Domona, ka vakayagataka na noda igu me da veivuke ena vakasokumuni o Isireli.

Ia oqo, a cava na nona *nanuma* na Turaga me baleti ira na tamata era na laiva me qaqa tikoga na Kalou? A soqona sara vakavinaka o Nifai: “[Na Turaga] e *lomani* ira era ciqomi koya me nodra Kalou. Raica e a lomani ira na noda qase, ka veiyalayalati kei ira, io, kei Eparaama, Aisake kei Jekope; ka sa nanuma na veiyalayalati e a cakava o koya.”²¹

Kei na cava sa tuvakarau kina na Turaga me *cakava* vei Isireli? Sa bolea na Turaga ni na “vala ena [noda] ivalu, na nodra ivalu na [luveda], kei na nodra na [makubuda] . . . me yacova na ikatolu kei na ikava ni itabatamata!”²²

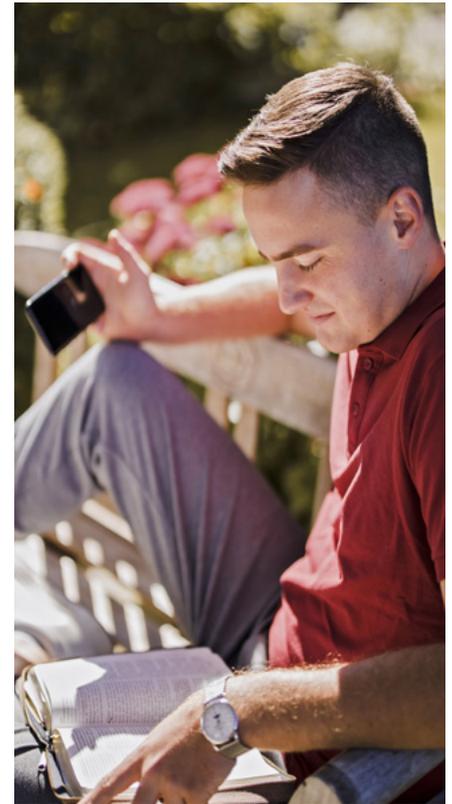
Ni o vulica na ivolanikalou ena ono na vula ka tarava, au vakayalo-qaqataki kemuni mo ni tuva na veika kece sa yalataka na Turaga ni na vakayacora vei Isireli ni veiyalayalati. Au vakabauta ni ko na kurabui! Vakana-*numa* vakatitobu na veiyalayala oqo. Veivosakitaka vata kei ira na nomu matavuvale kei na itokani. Oti qai bula ka sarava na kena vakataucokotaki na yalayala oqo ena nomu bula.

Kemuni na taciqo kei na ganequ lomani, ni o ni digitaka mo ni laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nomuni bula, ko ni na qai kila vakataki kemuni ni noda Kalou e “Kalou ni cakacaka mana.”²³ Ni da dua na matatamata,

eda sa Nona gone ni veiyalayalati, ka da na vakatokai ena Yacana. Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Au sa tukuni Isireli ke lailai vaka 378 ena sivia na 800 na itukutuku au sa wasea ena loma ni 36 na noqu yabaki vaka-iApositolo.
2. Ena vosa vaka-Iperiu, na *Eparama* e dua na yaca vakaturaga ka kena ibalebale “tama vakalou.” Ia ena gauna e veisautaka kina na Kalou na yaca oya ki na *Eparaama*, sa qai bibi vakalevu cake na kena ibalebale “tama ni lewevuqa.” E dina sara, o Eparaama ena “tamadra e vuqa na veimatanitu.” (Raica na Nai Vakatekivu 17:5; Nemaia 9:7.)
3. Na Turaga na Kalou ko Jiova a veiyalayalati vata kei Eparaama ni na sucu mai na iVakabula kei vuravura mai na kawa i Eparaama, ena tauri me ivotavota vakawa na veivanua eso, ka na vakalougatataki na veivanua kece mai na kawa i Eparaama (raica na Bible Dictionary, “Abraham, covenant of”).
4. Raica na Bible Dictionary, “Israel.”
5. Na vosa *Isireli* e basika mai ni sivia na udolu ena ivolanikalou. E rawa ni vakayagataki ena matavuvale nei Jekope (Isireli) e 12 na luvena tagane, kena ikuri na yalewa (raica na Nai Vakatekivu 35:23–26; 46:7). Nikua e rawa ni yaga me vaka ni dua na vanua e vuravura. Ia na kena ivakavakayagataki vakaivolanikalou sai ira era sa tuvakarau me ra laiva na Kalou me qaqa tikoga ena nodra bula.
6. Raica na Nai Vakatekivu 32:30; ka cavumatanivolataki me *Penuel* ena Nai Vakatekivu 32:31.
7. Raica na Nai Vakatekivu 32:28.
8. Raica na Nai Vakatekivu 35:11–12.
9. Me baleta na ikuri ni vuli, raica na iDusidusi Vakaiulutaga, “Isireli, Na veiseyaki kei.”
10. Aisea 54:7.
11. Raica na Aisea 11:11–12; 2 Nifai 21:11–12; Mosaia 15:11.
12. Raica na *Encyclopedia of Mormonism* (1992), “Covenant Israel, Latter-Day,” 1:330–31.
13. Ni da vakaitavi ena vakasokumuni kei Isireli, e vakasakiti na ivakarau e vakamacalataka kina na Turaga o ira era sa sokumuni mai. E cavuti keda vakamatatamata ni da Nona “iyau talei,” (Lako Yani 19:5; Same 135:4), ni da Nona “iyau talei” (Malakai 3:17; Vunau kei na Veiyalayalati 101:3), ka vaka e dua na “vanua tabu” (Lako Yani 19:6; raica talega na Nai Vakaruva 14:2; 26:18).
14. Na veiyalayalati sara ga a vakayacora na Kalou vei Eparaama, e kaya, “Ena vakalougatataki talega na veimatanitu kecega e vuravura ena vuku ni nomu kawa” (3 Nifai 20:27). “Sucu ena veiyalayalati” e kena ibalebale ni se bera ni sucu e dua na tamata, erau sa vauci na tinana kei na tamana ena valetabu.
15. Na yalayala vaqori a vakavulica na Kalou vei Eparaama: “Ko ira kecega sa vakabauta

Salzburg, Austria

- na kosipeli era na vakatokai ena yacamu, kara na okati me nomu kawa, era na tucake ka vakacaucautaki iko ni ko sa tamadra” (Eparaama 2:10; raica talega na Roma 8:14–17; Kalatia 3:26–29).
16. Na lewenilotu yalodina yadua e rawa ni kerea e dua na veivakalougatataki vakapeteriaki. Ena veivakauqeti ni Yalo Tabu, ena cavuta na peteriaki na kawa e vu mai kina na tamata oya ena mataqali i Isireli. Na veivosa cavuti oya e sega ni veiganiti ni itukutuku ni matatamata e lewena, nona vanua, se ituvaki ni yagona. Ia, na kawa e cavuti e vakatakilakilataka na yavusa i Isireli ena ciqoma mai kina na tamata oya na nona veivakalougatataki.
 17. 2 Nifai 26:33.
 18. Raica na Mosaia 15:7. Na kawa vaka-Isireli e sega ni baleti ira na yalo dadatuvu. Me rawati na veivakalougatataki kece sara e vakarautaka tu na Kalou ena vukudra na kawa i Eparaama, sa rawa ni da namaka yadua me soli vei keda na noda dui “vakatovolei vaka-Eparaama.” Ena vakatovolei keda na Kalou, me vaka e vakavuvulitaka na Parofita o Josefa Simici, ena nona muloca na itui ni utoda. (Raica na vakasokumuni ni veika baleti John Taylor, ena *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu* [2007], 231.)
 19. Raica na Mosaia 3:19.
 20. Raica na 2 Timoci 3:1–13.
 21. 1 Nifai 17:40; vakamatatataki.
 22. Vunau kei na Veiyalayalati 98:37; raica talega na Same 31:23; Aisea 49:25; Vunau kei na Veiyalayalati 105:14.
 23. Momani 9:11.

Mai vei Peresited Henry B. Eyring
Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Vakatovolei, Vakadinadinataki, ka Vakavinakataki

Na veivakalougatataki levu ena yaco mai sai koya na veisau ni noda itovo, ena noda vakadinadinataki keda ena noda yalodina ki na noda veiyalayalati nida vakatovolei.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, au marautaka meu vosa vei kemuni nikua. Sa noqu vakanuinui meu solia na veivakayaloqataki ena gauna e vaka me dredre ka veilecayaki kina na bula. Ki vei kemuni eso, sai koya sara ga oqo na gauna ko ya. Ke sega, na gauna vaka oya ena yaco mai.

Oya e sega ni rai me veivakayalolailaitaki. E ka dina—ia e vina-ka—baleta nai naki ni Kalou ena buli ni vuravura oqo. Nai naki o ya me a soli vei ira na Luvena na madigi mera vakadinadinataki ira nira rawa ni lomasoli me digitaka na dodonu ena gauna e dredre kina.

Ni vakayacori vakakina, ena veisau na nodra i vakarau ka na rawa mera vakataki Koya vakalevu cake. A kila o Koya ni o ya ena gadrevi kina na vakabauti Koya dei.

E vuqa na ka au kila a lako mai na noqu matavuvale. Niu a se qai yabaki walu voli, e a kerei au kei taciqu na tinaqu yalomatua me keirau cavu co ca vata kei koya ena neitou i teitei vakavuvale e daku ni vale. E a rairai rawarawa sara na itavi oya, ia o keitou vakaitikotiko e New Jersey. E dau tau kina vakawasoma na uca. Na qele e damu dregadregata. Na co ca era a tubu totolo sara mai vei ira na kakana draudrau.

Au nanuma na noqu rarawa nira kamusu e ligaqu na co ca, ka mau vinaka tu ga ena qele dregadregata na wakadra. Ko tinaqu kei taciqu erau sa yawa sara ki liu ena nodrau cavucavu. Na kaukauwa ga ni noqu sasaga, na berabera ni noqu toso ki liu.

“Na ka oqo e sa rui dredre!” Au a kailavaka yani.

A sega ni vakaraitaka o tinaqu nona kila na ka au vakila, ia a dredre ga ka kaya, “Io, Hal, sa dina sara, e dredre. E dodonu me vakakina. Na bula e vanua ni vakatovolei.”

Ena gauna o ya, au a kila kina ni nona vosa e ka dina ka na dina tikoga ena noqu veitabayabaki ki muri.

Na vu ni nona dredre ena yalo ni loloma o tinaqu a qai makare vei au ena vica vata na yabaki ki muri, ena noqu wilika na Nodrau i naki ni bulia na vuravura oqo na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Lomani, kei na soli ni madigi ni bula vakayago vei ira na luvena vakayalo:

“Io meda vakatovolei ira mada kina, meda raica se ra na muria se sega na veika kece sa vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou;

“Raica ko ira era sa maroroya na nodra itutu taumada, ena vakaikuritaki vei ira; ia ko ira sa sega ni maroroya na nodra itutu taumada, era na sega ni rawata na lagilagi ena matanitu era sa taukena ko ira era sa maroroya na nodra itutu taumada; ia ko ira sa maroroya na nodra ikarua ni itutu, era na rawata na lagilagi e vakaikuritaki

Villa Alemana, Greater Valparaíso, Chile

e uludra me sega ni mudu ka sega ni mudu.”¹

O iko kei au edaru a ciqoma na veisureti o ya me vakatovolei ka vakadinadinataka ni daru na digitaka me cakava na vei ivakaro ni Kalou ena gauna edaru sa na biubiu kina mai nai serau i Tamada Vakalomalagi.

E dina ni a tiko na veisureti loloma vaka o ya maivua na Tamada Vakalomalagi, o Lusefa e a vakayararataka e dua nai katolu ni luvena vakayalo me muri koya ka biliga nai tuvatuva nei Tamada me baleta na noda tubu kei na marau tawamudu. Ena vuku ni vukitani nei Setani, e a vakasavi tani kei ira na muri koya. Nikua e tovolea tiko me vakavuna mera vukitani e vuqa maivua na Kalou ena bula vakayago.

Vei keda ka ciqoma na ituvatuva, eda a vakayacora ena vuku ni noda vakabauti Jisu Karisito ni a lomasoli me mai noda iVakabula ka Dauveivueti. Eda a vakabauta beka ena gauna o ya se malumalumu vakayago cava ga ena yaco vei keda, se cava ga na kaukauwa ni meca ena valuti keda, na kaukauwa ni veika vinaka ena ulabaleti ira kece sara.

Na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e rau kilai iko ka lomani iko. Erau vinakati iko mo lesu tale yani vei Rau ka yaco me vakataki Rau. Na nomu qaqa e Nodrau talega. O a vakila na loloma o ya ni vakadeitaka vei iko na YaloTabu ni o wilika se rogoga na vei vosa oqo: “Ia raica, oqo na noqu cakacaka kei na noqu lagilagi—meu vakavuna na tawamate rawa kei na bula tawamudu ni tamata.”²

Na Kalou e tiko vua na kaukauwa me vakarawarawataka na noda sala. E a vakani ira na luve i Isireli ena mana ena nodra ilakolako ki na vanua yalataki. Na Turaga ena nona veiqravi ena bula vakayago, a vakabulai ira na tauvimate, vakaturi ira na mate, ka vakamaravutaka na waitui. Ni oti na Nona Tucake tale e a dolava “na valeniveivesu vei ira na vesuki.”³

Ia na Parofita ko Josefa Simici, e dua vei ira na Nona parofita cecere, e a vakararawataki e vale ni veivesu ka a vakavulici ena lesoni yaga ka da gadreva ena vakatovolei ni noda

Salzburg, Austria

vakabauta ka dau talevi keda: “Ia kevaka ko na biu ki na qara, se ra tauri iko na daulaba, se tau vei iko na itotogi mate; kevaka ko sa biu ki na wasaliwa titobu; kevaka era sa nakita na biau lelevu me ra bikai iko; kevaka sa yaco me kemu meca na cagi kaukauwa; kevaka sa kumukumuni vata na o loaloa ni lomalagi, ka ra cokovata na vei vu ni ka me latia na nomu sala; ka me kena ilutua, kevaka ena dalaga na gusui eli me tilomi iko, mo kila tiko na luvequ, ni veika kece oqori ko na yalomatua kina, ka vinaka cake.”⁴

Ko na rairai lomatarotaro beka ena vuna e vakatara kina e dua na Kalou dauloloma ka kaukauwa, me rui dredre na veivakatovolei ni bula vakayago. E baleta ni kila o Koya ni dodonu meda tubu ena savasava kei na kaukauwa vakayalo me rawa nida bula vakavuvale e nona i serau me tawamudu. Me rawati o ya, sa solia vei keda na Tamada Vakalomalagi e dua na iVakabula kei na kaukauwa meda digitaka vakai keda ena vakabauta, meda muria na Nona ivakaro ka veivutuni ka lako mai Vua.

Na ituvatuva ni marau nei Tamada e kena i usutu bibi na noda yaco sara me vakataki na Luvena Lomani, ko Jisu Karisito. Ena veika kece sara,

e noda idusidusi vinaka duadua na ivakaraitaki ni iVakabula. E a sega ni vakuwai mai na kena gadrevi me vakadinadinataka Koya. E a vosota ena vukudra kece sara na luvena na Tamada Vakalomalagi, ka sauma na i sau ni noda i valavala ca kece. A vakila na nodra rarawa o ira kece era sa bula oti vakayago kei ira era na qai lako mai.

Ke o lomatarotarotaka na i levu ni mosi o rawa ni vosota, nanumi Koya. A colata na nomu rarawa me rawa ni kila o Koya na sala me laveti iko cake kina. Ena sega beka ni kauta tani nai colacola, ia ena solia vei iko o Koya na kaukauwa, veivakacegui, kei na inuinui. O Koya e kila na sala. O Koya sa gunuva oti na bilo wiwi. O Koya a colata na nodra rarawa na tamata kecega.

Ko susugi ka vakacegui tiko mai vua edua na iVakabula dauloloma, ka kila na sala me vukei iko kina ena veivakatovolei cava ga o sota kaya. O Alama e vakavulica:

“Ia ena lako yani ko koya, ena vakila na mosi kei na veivakararawataki kei na veivakatovolei kecega; ia sa yaco na veika oqo me vakayacori kina na vosa sa tukuni ni na colata ko Koya na nodra mosi kei na nodra tauvimate na nona tamata.

“Ia ena mate ko koya, me tasereka kina na ivau ni mate sa vauci ira tu na nona tamata; ia sa ciqoma ko koya na nodra malumalumu, me vakasinaiti na lomana ena loloma cecere, me vaka na veika vakayago, me rawa kina ni vakila me vaka na veika vakayago na sala me vukei ira kina na nona tamata me vaka na nodra veimalumalumu.”⁵

E dua na sala ena vukei iko kina ko Koya sai koya me sureti iko mo dau-nanumi Koya tikoga ka lako mai Vua. Sa vakayaloqaqataki keda o Koya:

“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakaaduaga sa oca, ka colata na icolacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqui vua, ka vuli vei au, niu sa yalomalua ka yalomalumalumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.”⁶

Na sala meda lako kina ki Vua sai koya meda kana magiti ena Nona vosa, ka cakacakataka na vakabauta

Bengaluru, India

ki na veivutuni, ka digitaka me papi-
taiso ka vadeitaki mai vei ira Nona
italai vakadonui, ka qai maroroya na
nomu veiyalayalti kei na Kalou. E
na tala mai o Koya na Yalo Tabu me
nomu itokani, dau ni veivakacegui, ka
dauniveituberi.

Ni o bula kilikili kaya na isolisoli ni
Yalo Tabu, na Turaga ena tuberi iko ki
na idrodro kevaka mada ga o sega ni
kila na ka mo cakava. Vei au, sa dau
vakavuqa me vakaraitaka vei au nai
kalawa ka tarava meu taura. Vakavudua
sa dau solia o Koya eso na kila ka bale-
ta na veika tawakilai, ia na vei kila ka
oqori e dau tuberi au ena ka meu digi-
taka meu cakava ena bula ni veisiga.

E kaya na Turaga:

“Dou na sega ni raica rawa e mata-
mudou vakayago, ena gauna oqo, na
ituvatuva ni nomudou Kalou me yaco
ena gauna mai muri, io kei na lagilagi
ena muria mai . . . e vuqa na veika
rarawa.

“Ni sa oti na veika rarawa, ena
yaco na veivakalougataki.”⁷

Na veivakalougatataki levu ena
yaco mai sai koya na veisau ni noda
itovo, ena noda vakadinadintaki
keda ena noda yalodina ki na noda
veiyalayalati nida vakatovolei. Ena
noda digitaka me maroroya na noda
veiyalayalati, ena cakacaka yaco kina
vei keda na kaukauwa i Jisu Karisito
kei na veivakalougatataki ni Nona
Veisorovaki. E rawa ni vakamaluma-
lumutaki na yaloda meda dau loloma,

veivosoti, ka dau sureti ira na tani
mera lako vua na iVakabula. Ena tubu
noda yalouidei vua na Turaga. Ena
vakalailaitaki na noda taqaya.

E dina ni yaco mai na veivakalo-
ugatataki oqori ena vuku ni veika
rarawa, ena noda yalomatua eda na
sega ni vakasaqara kina na veika
rarawa. Ena bula vakayago, ena tiko e
levu sara na madigi meda na vakadi-
nadintaki keda kina, meda rawata
ka sotava na veivakatovolei dredre ka
kaukauwa me vayagacori keda vaka-
levu cake meda vakataka na iVakabu-
la kei na Tamada Vakalomalagi.

Me kena ikuri, meda kauwaitaka
na nodra rarawa na tani ka tovolea
me veivuke. Ena via dredre toka oya
ni o keda vakai keda eda sotava tiko
na veivakatovolei dredre. Ia eda na
kunea nida colata na nodra i colacola
na tani, vakalailai mada ga, e vakau-
kauwataki na dakuda ka vakila edua
na rarama ena loma ni butobuto.

Sa noda iVakaraitaki uasivi ena
veika oqo na Turaga. Ena kauveila-
tai e Kolikoca, ni oti na nona lako
curuma na mosi levu ka dodonu me
sa mate kina ke a sega ni Luve ni
Kalou ka Vakataburi, a rai yani vei ira
na vakararawataki Koya ka kaya vei
Tamana, “Kakua ni cudruvi ira nira sa
sega ni kila na ka era sa kitaka.”⁸ Ni
colata tiko na nodra rarawa na tamata
kecega, a raici Joni mai na kauveilatai
kei Tinana lomabibi ka veiqaravi vua
ena nona rarawa:

“Ni sa qai raici rau ko Jisu, na
tinana kei na tisaipeli ka tu voleka, ko
koya sa lomana ko koya, sa kaya vei
tinana, Yalewa, raica na luvemu!

“Sa qai kaya vua na tisaipeli, Raici
tinamu! Ia mai na tiki ni siga ko ya sa
kauti koya na tisaipeli ko ya ki nona
vale.”⁹

Ena Nona ivalavala ena siga vakata-
bui oya, a solia wale na Nona bula
ena vukuda yadudua, sega walega ni
solia na veivuke ena bula oqo ia na
bula tawamudu ena gauna se bera
mai.

Au sa raici ira na tamata me ra
rawata na veika lelevu ena vuku ni
nodra vakadinadintaka na nodra
yalodina ena loma ni veika dredre.
E tiko nikua ena Lotu e vuqa sara na
ivakaraitaki. Era vakayalomalumaluta-
ki na tamata ena vuku ni veika dredre
era sotava. Ena nodra gugumatua kei
na sasaga ena yalodina, era sa yaco
me vakataka vakalevu cake na iVaka-
bula kei na Tamada Vakalomalagi.

Au a vulica e dua tale na lesoni mai
vua na tinaqu. Ena gauna a se gone-
yalewa kina, a tauvi koya na mate ni i
tagitagi ka voleka ni mate sara kina. E
muri a takavi koya na mate ni suitu kei
na nave ni yago. A mate gone o tama-
na, eratou sa qai veivuke ko tinaqu kei
ira na ganena me qaravi tinadratou.

Ena nona bula taucoko, a vaki-
la o koya na revurevu ni dredre ni

São Paulo, Brazil

tauvimate. Ena i otioti ni 10 na yabaki ni nona bula, a gadrevi me vakayacori vua e levu na veisele vakavuniwai. Ena veika kece a sotava, a vakadinadinataka na nona yalodina vua na Turaga, dina ga ni sa davo tu ga. Na itaba ga ka rube toka e lalaga ni nona rumu ni moce e kena na iVakabula. Na iotioti ni nona ka me tukuna vei au oqo: “Hal, sa vaka o batabata. Sa dodonu mo qarauni iko vinaka tiko.”

O Peresitedi Spencer W. Kimball a tauca nai otioti ni vosa ena nona veibulu. Ni oti na nona cavuta na veika eso baleta na nona vakatovolei kei na yalodina, a qai kaya vakaoqo: “Eso vei kemuni ena vakataroga se cava e sotava kina o Mildred e levu na ka dredre ena dua na gauna balavu. Au na tukuna vei kemuni na vuna. E baleta ni a vinakata na Turaga me vakavinakataki koya tale vakalailai.”

Au vakaraitaka na noqu vakavinavina vei ira na lewenilotu yalodina ni Lotu i Jisu Karisito ka ra colata na icolacola ena vakabauta dei, ka vukei ira na tani mera colata na nodra, ena nona vakasaqara na Turaga me vakavinakataki ira vakalailai tale. Au vakaraitaka talega na noqu loloma kei na qoroqoro vei ira na veiqaravi kei na iliuliu e vuravura raraba, ka ra qaravi ira na tani, dina ga nira sotava tiko kei na nodra vuvale na veivakavinakataki vaka o ya.

Au vakadinadinataka ni da luvena e dua na Tamada Vakalomalagi, e lomani keda. Au vakila na loloma nei Peresitedi Russell M. Nelson vei keda kece sara. Sai koya na parofita ni Turaga e vuravura nikua. Au vakadinadinataka oqo ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Eparama 3:25–26.
2. Mosese 1:39.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 138:42.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 122:7.
5. Alama 7:11–12.
6. Maciu 11:28–29.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 58:3–4.
8. Luke 23:34.
9. Joni 19:26–27.

Mai vei Elder Jeremy R. Jaggi
Ena Vitusagavulu

Me Tini Vinaka na Cakacaka ni Dauvosota, ka Nanuma Me Ka ni Reki Sara!

Ni da bulataka na vosota vakadede, e vakalevutaki cake na noda vakabauta. Ni tubu tiko na noda vakabauta, sa na vaka kina na noda reki.

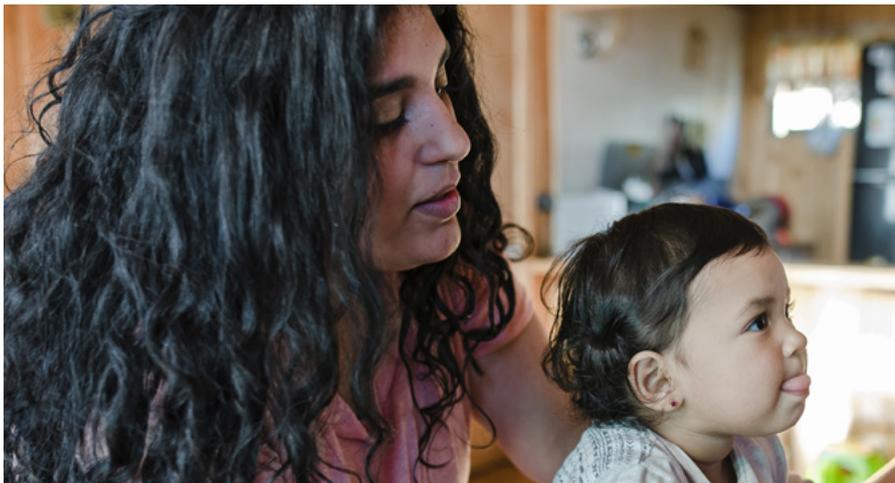
E mai takosova na ilati, o Chad, na taciqu tagane gone duadua, ena rua na yabaki sa oti, . Na nona tokitoki ki tai kadua e laiva tu e dua na mavoa e utoi noqu daku, o Stephanie, na luvedrau lalai e rua, o Brayden kei Bella; ka vakakina na vo ni matavuvale. Keitou kune vakacegu voli ena vosa nei Elder Neil L. Anderson ena koniferedi raraba ena macawa ni se bera ni leqa kina o Chad: “Ena veivakatovolei drakidrakita e vuravura, toso ki liu ena yalomalua, ka na kauta mai vei iko na veivakabulai qaqa ni iVakabula na rarama, kilaka, vakacegu, kei na inuinui.” (“Mavoa,” *Liaona*, Nove. 2018, 85).

E tu na neitou vakabauti Jisu Karisito; keitou kila ni keitou na sotavi Chad tale, ia na yali ni nona iserau vakayago e mosi! E vuqa era sa yali na nodra daulomani. E dau dredre na vosota vakadede ka waraka na gauna me da veisotari tale kina.

Na yabaki tarava nona mate, e vaka e dua na o loaloa e vakaruguti keitou tu. Keitou vakasaqara na vakacegu ena vulici ni ivolanikalou, masumasu vagumatua cake, ka taleva vakawaso-ma na valetabu. Na qaqa ni serenilotu oqo e vesuka na yaloi keitou ena gauna oya: “Kida na mataka, eda sa yadra

Taboão de Serra, São Paulo, Brazil

Villa Alemana, Greater Valparaíso, Chile

mai, butobuto ni bogi sa seavu” (“Kida Na Mataka,” *Serenilotu*, naba. 27).

E sa vakatulewa na neitou matavuvale ni 2020 me sa yabaki ni vakavou! Keitou a vulica tiko na neitou lesoni mai na Veiyalayalati Vou ena *Lako Mai, Mo Muri Au* mai na ivola i Jemesa ena mua ni Noveba 2019 ka vakatakilai mai vei keitou e dua na vakasama. Na Jemesa wase 1 tikina e 2 e tukuna, “Oi kemudou na wekaqu, dou nanuma me ka ni reki sara, ni dou sa lutu ki na ka e vuqa sa dauveivakatovolei” (iVakadewa i Josefa Simici, Jemesa 1:2 [ena Jemesa 1:2, idusi e ra a]). Ena neitou gagadre me kidavaki kina ena reki e dua na yabaki vou, na yabakitini vou, keitou sa lewa ni yabaki 2020 keitou na “nanuma me ka ni reki sara.” Keitou vakila sara vakaukauwa na ka oqo ena Kirisimasi sa oti keitou veisoli yaka na Sote ka volai ena matanivola kata, “Nanuma Me Ka Sara Ni Reki.” Na yabaki 2020 ena yabaki dina ni reki kei na mamarau.

Io, eda sa tu oqo—na 2020 e qai kauta mai na matedewa e vuravura na COVID-19, na tiko yavavala, na leqa tubukoso eso, kei na dredre vakailavo. Sa vakatara beka na Tamada Vakalomalagi na gauna meda vakararai ka navuca na noda kila matata baleta na dauvosota kei na noda vakatulewa matata meda digia na reki.

Na ivola i Jemesa e sa taura tale e dua na ibalebale vou vei keitou. Na Jemesa wase 1 tikina e 3 kei na 4 e tomana:

“Ni dou sa kila sa vakatubura na dauvosota na vakatovolei ni nomudou vakabauta.

“Ia me tini vinaka na cakacaka ni dauvosota, mo dou vinaka taucoko sara kina, me kakua na ka e yali”.

Ena noda sasaga meda kunea na marau ena maliwa ni noda vakatovolei, eda sa guilecava ni noda dauvosota e idola me laiva na vakatovolei oqori me vu ni noda vinaka.

Ea vakatavulica na Tui o Penijamini me biuta tani na itovo vakayago ka yaco “me tamata yalosasava ena vuku ni isoro i Karisito na Turaga, ia [meda vaka] na gone lailai, meda talairawarawa, yalomalua, yalomalumumu, dauvosota, dauloloma, ka talairawarawa ki na veika kece” (Mosiah 3:19).

Na wase 6 ni *Vunautaka na Noqu Kosipeli* e vakatavulica na ivakarau bibi nei Karisito ka rawa ni da vakatotomuria: “Na vosota sa i koya na noda rawata me da vosota tu na bera, na leqa, na veisaqasaqa, se veivakararawataki ka sega ni cudru, vuturi, se lomaleqa. Sa ikoya na igu me vakayacora na lewa ni Kalou ka ciqoma na Nona gauna. Ni ko sa dauvosota, ko na dei tu ena veigauna drakidrakita ka na rawa ni o sotava na veigauna vakaqori ena vakacegu kei na vakanuinui” (*Vunautaka na Noqu Kosipeli: A iDusidusi ki na Veiqaravi Vakaulotu* [2019], 126).

Na ivakaraitaki uasivi ni cakacaka ni dauvosota ena bula oqo sai koya ena bula ni dua na tisaipeli taumada na Karisito, Saimoni na kai Kenani. Ko ira

na Gumatua ea dua na ilawalawa Jiu tu taka na vanua ka ra saqata kaukauwa na lewa vaka Roma. Na itosotoso ni Gumatua (Zealot) e vunautaka na ivalavala kaukauwa vei ira na kai Roma, kei ira na veitokoni vei ira na Jiu, kei ira na Setoki ena nodra sikata na kedra vakarautaki ka segata na ivalavala tale eso me vukea nodra inaki (raica na *Encyclopedia Britannica*, Zealot,” britannica.com/topic/Zealot). (www.britannica.com/topic/Zealot). Ko Saimoni na kai Kenani ea dua vei ira na Gumatua (raica na Luke 6:15). Raitayaloyalotaki mada ni sa cikevaka tiko o Saimoni vua na iVakabula me lave iyaragi, ka liutaka tiko e dua na ilawalawa vakatubuvalu se vakatubuca e Jerusalemi. E vakatavulica o Jisu:

“Sa kalougata ko ira sa yalomalua, ni ra na taukena na vanua.

“Sa kalougata ko ira e dauloloma: ni ra na lomani.

“Sa kalougata ko ira sa dautataro: ni ra na vakatokai me luve ni Kalou” (Maciu 5:5, 7, 9).

Ea rairai karona ka vunautaka na nona ivakavuvuli ko Saimoni ena nona igu kei na doudou, ia e vakatututaka na ivolanikalou ni yaco ena idre kei na ivakaraitaki ni iVakabula, ea veisau kina na nona rai. Na nona itutu vakatisaipeli i Karisito e sa yaco me iusutu ni vakanamata ni sasaga ni nona bula.

Ni da sa cakava ka maroroya na veiyalayalati kei na Kalou, na iVakabula e sa rawa ni vukei keda meda “sucu tale; io, me ra sucu va-Kalou, ka saumaki mai na nodra ivalavala vakayago kei na nodra lutu, me ra ivalavala dodonu, ni sa sereki ira na Kalou, ka sa yaco ni ra sa luvena tagane ka luvena yalewa” (Mosaiia 27:25).

Vei ira kece na sasaga gumatua vakaisoqosoqo, vakalotu ka vakapolitiki ena noda gauna, noda sa *tisaipeli i Jisu Karisito* me isema rogo ka vakadeitaki duadua. “Ni na tiko talega na yalomudou ena yasana sa tiko kina na nomudou iyau.” (Maciu 6:21). Meda kakua ni guilecava, ni sa oti mada na nodra sa “cakava na lewa ni Kalou,” na tisaipeli yalodina, e “[se] yaga ga vei ira na vosota” (Iperiu 10:36

Me vaka ga na vakatovolei ni noda vakabauta ena cakacakataki kina na vosota e lomada, ni da bula-taka na vosota, ena vakatuburi kina na noda vakabauta. Ni tubu tiko na noda vakabauta, sa na vaka kina na noda reki.

Ena vula ko Maji se qai sivi, na ika-rua ni luvei keirau yalewa, ko Emma, ea laki vakatikikitiki vakalawa, me vaka ga e levu na daukaulotu ena lotu. E levu na daukaulotu era lesu ki nodra vanua. E levu na daukaulotu era waraka na ilesilesi vou. E levu era sega ni ciqoma na veivakalougatataki ni valetabu ni bera ni ra lako yani ki na buturara ni cakacaka. Vinaka vaka-levu, kemuni na taciqu kei na ganequ. Keimami lomani kemuni!

E rau cakacaka vakaukauwa ko Ema kei na nona itokani mai Oladi ena vica na macawa taumada—ka so na gauna e yaco na veitagicaki. Ni leailai wale na madigi ni sota vaka-tamata ka yalani na tiko e tautuba, ea tubu cake na nona vakararavi ko Ema vua na Kalou. Keitou a masu vata kaya ena initaneti ka taroga na sala cava keitou rawa ni veivuke kina. Ea kerei keitou o koya me keitou sema kei na nona itokani ka e vakavulica tiko ena initaneti!

Keitou tekivu sema vakavuvale ena initaneti, yadudua, vata kei ira na itokani nei Emma mai Oladi. Keitou sureti ira mera sema kei keitou e veimacawa, ena initaneti, vakavuvale raraba *Lako Mai, Mo Muri Au* na vuli. Ko Floor, Laura, Renske, Freek, Benjamin, Stal kei Muhammad era sa mai neitou itokani kece. Eso vei ira na neitou itokani mai Oladi era sa curu “ki na matamata ni koro qiqo” (3 Nifai 14:13). Eso tale era sa tuberi tiko ena “kena qiqo na sala, kei na kena rabailailai na matamata, mera curu kina” (2 Nifai 31:9). Era sa tacida ka ganeda vei Karisito. E veimacawa keimami sa “nanuma me ka ni reki sara” ni keimami cakacaka vata ena neimami toso ki liu ena sala ni veiyalayalati.

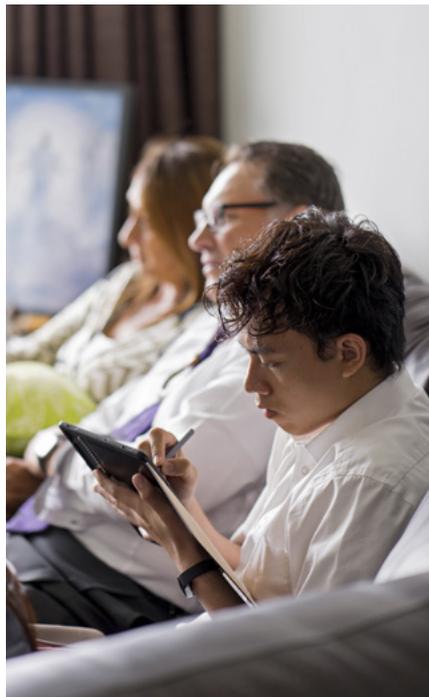
Eda “tinia vinaka na cakacaka ni dauvosota” (Jemesa 1:4) e loma ni noda sega ni rawata meda veisotari mata vaka matavuvale ena tabanalevu

ena dua na draki ni bula. Ia keitou rekitaka na tubu ni vakabauta ni noda matavuvale mai na isema vovou ni tekinoloji kei na vulici ni *Lako Mai Mo Muri Au* mai na iVola i Momani.

Sa yalataka o Peresitedi Russell M. Nelson, “Na nomuni sasaga tiko ena cakacaka oqo—ena gauna mada ga vakaoqori o a vakila beka o sega ni rawata sara e dua na ka—ena veisau-taka nomu bula, nomu vuvale, kei na vuravura” (“Toso ki Liu ena Vakabauta,” *Liaona*, Me 2020, 114).

Na vanua eda caka veiyalayalati tabu kina kei na Kalou—na valetabu—e sogo tiko vakawawa. Na vanua eda maroroya kina na veiyalayalati kei na Kalou—na vale—e dola tiko! E tu vei keda na madigi mai vale me vulica ka tugana na totoka vakasakiti ni veiyalayalati ni valetabu. Ni sega mada na curu ki na vanua tabu vaka-yago oya, “na yalo[da] . . . ena reki ni sa rawata na veivakalougatataki ka na sovaraki yani” (Vunau kei na Veiyalayalati 110:9).

E levu e sa yali nodra cakacaka; eso tale sa yali nodra madigi. Eda reki, se cava ga, vata kei Peresitedi Nelson, ka a tukuna wale toka ga: “Na isolisoli ni lolo lomagalala mai vei ira

Kuala Lumpur, Malesia

na noda lewenilotu e sa tubu ga, ka vakakina na cau lomagalala ki na tobu ni veivuke raraba. Ni da tuvata eda na ulabaleta na gauna dredre oqo. Ena vakalougatataki kemuni na Turaga ni ko ni tomana na vakalougatataki ira na tani” (Russell M. Nelson’s Facebook page, post from Aug. 16, 2020, facebook.com/russell.m.nelson).

“Dou vakacegu” sa ivakaro mai vua na Turaga, sega ni dou rere (Maciu 14:27).

Ena so na gauna eda dau vuturi ni da nanuma ni da sa “cakava donu tiko na veika kece” ia eda se sega tiko ga ni ciqoma na veivakalougatataki eda gadreva. Ko Inoke ea lako tiko kei na Kalou me 365 na yabaki ni bera ni qai kau ko koya kei ira na nona tamata. Tolu na drau ono sagavulu ka lima na yabaki ni tovolea tiko me cakava vakadodonu na ka kece, ka qai yaco! (Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 107:49.)

Na takali ni taciqu o Chad ea yaco ni oti e vica na vula mai na neirau vakacegu ena veiliutaki mai na Tabana ni Kaulotu e Utah Ogden. Ea vakurabui ni keirau a tiko mai na Ceva kei California, ka lesi mai na 417 na tabana ni kaulotu keirau a rawa ni kaulotu kina ena yabaki 2015, keirau a lesi ki na vualiku kei Utah. Na itikotiko ni kaulotu e 30 na miniti ni da draiva ki na vale nei Chad. Na cancer nei Chad ea kunei ni oti neirau ciqoma neirau ilesilesi ni kaulotu. Ena loma mada ga ni neitou veivakatovolei dredre duadua, keitou kila ni Tamada Vakalomalagi e kauwaitaki keitou ka vukei keitou tiko me keitou kunea na marau.

Au vakadinadinataka na veisereki, veivakatabui, veivakadeitaki, kei na kaukauwa rekitaki ni iVakabula ko Jisu Karisito. Au vakadinadinataka ni da masu vei Tamada Vakalomalagi ena Yaca i Jisu, ena sauma vei keda o Koya. Au vakadinadinataka ni da rogoca, ka muria na domo ni Turaga kei koya na parofita bula, o Peresitedi Russell M. Nelson, sa rawa “me tini vinaka na cakacaka ni dauvosota,” ka “nanuma me ka ni reki sara.” Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Gary E. Stevenson
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Vinakati Vakalevu Cake Mai Vua na Turaga.

*Na veigauna ni rarawa kei na druka e sega ni
veisautaka na veiwanonovi ni Turaga ni sa raici keda
ena lomavinaka, ka vakalougatataki keda.*

Dua na siga ena vuqa na yabaki sa oti, ni'u veiqaravi tu vaka daukaulotu ena dua na tabana lailai mai na yanuyanu o Amami Oshima, Japani, keirau a marau na veitokani ni keirau sa rogoca ni o Peresitedi Spencer W. Kimball sa na sikovi Esia tiko kei ira kece na lewenilotu kei na daukaulotu e Japani era sa sureti yani ki Tokyo mera laki rogoca na parofita ena dua na koniferedi ni iwasesewase. Vata kei ira na lewe ni tabana, keirau sa maqusa na veitokani ena tekivu tuvatuva yani ki na koniferedi, ni na vodoki na waqa me 12 na auwa ena East China Sea ki na vanua o Japani, tarava yani e 15 na auwa vodo sitimanivanua ki Tokyo. Ia , a ka ni rarawa, a sega ni vakakina Sa tukuna vei keirau o neimami peresitedi ni kau-lotu, ena vuku ga ni kena yawa kei na gauna, keirau na veitokani sa na sega ni tiko rawa ena koniferedi e Tokyo.

Ni ra sa biubiu yani na lewe ni tabana lailai ki Tokyo, keirau sa wawa tiko mai. Na siga a tarava a vakano-modi sara ka galili. Keirau a soqoni ni sakaramede duadua ga ena valenilotu lailai, ka ra tiko na Yalododonu Edaidai kei ira na daukaulotu e Japani ena koniferedi.

Na ituvaki ni yaloqu rarawa a tubu sara ena gauna mada ga niu rekitaka noqu rogoci ira na lewe ni tabana ni ra sa lesu mai na koniferedi ni ra mai tukuna ni sa vakaraitaka o Peresitedi Kimball ni na tara e dua na valetabu e Tokyo. Era a marau sara vakalevu ni ra wasea ni sa vakavotukana na nodra tatadra. Era a vakamacalataka, ni gauna era sa rogoca kina na kacivaki

Orem, Utah, Amerika

ni valetabu, era sa sega ni tarova rawa na lewenilotu kei na daukaulotu na nodra reki ka vakasausau vata kina.

Sa sivi yani na veiyabaki, ia au se nanuma tikoga na noqu rarawa niu a calata na soqoni vakairogorogo o ya.

Ena veivula sa oti au a vakasamataka na veika oqo niu raica kina eso era a sotava na rarawa titobu kei na lolosi—a levu ka titobu cake maivei au niu a se kaulotu cauravou kina—a kauta mai na mate raraba e vuravura na COVID-19.

Ena tekivu ni yabaki oqo, ni sa mai tetelevu na mate raraba oqo, e ratou a vakaraitaka kina na Mataveiliutaki Taumada “ni Lotu kei ira na lewena era na vakaraitaka ena yalodina na nodra na dinata meda lewenivanua vinaka ka veiwekani vinaka”¹ ka na “qaqarauni sara vakalevu.”² Koya gona, eda sa sotava oqo na kena tarovi na soqoni vaka-Lotu e vuravura raraba, na nodra vakasukai e sivia na veimama na iwiliwili ni daukaulotu ena Lotu ki na nodra vanua, kei na kena sogo tiko na valetabu kece ena Lotu taucoko. E udolu vei kemuni a vakarau tiko mo ni curuma na valetabu baleta na cakacaka vakalotu ni bula—oka kina na veivauci ni valetabu. Eso vei kemuni sa vakacavara totolo na nomuni veiqaravi vakadau-kaulotu se sa vakacegui toka vakawawa ka lesi vou tale.

Ena gauna oqo, era sa sogota na veikoronivili o ira na iliuliu ni matanitu kei na vuli—sa yaco kina me moici na tauri koroi ka vakaukauwataka na kena vakadaroi na soqo kei na itaviqaravi ni qito, veimaliwai, vanua, kei na vuli. E vuqa vei kemuni a vakarau ki na soqo eso ka sega ni tiko kina, na itavi a sega ni bau rogoci, kei na gauna ni qito a sega ni caka.

E rarawataki vakakina na vakasamataki ni vuvale a takali na nodra daulomani ena gauna vakaoqo; ka vuqa a sega mada ga ni veibulu rawa se soqoni eso era a nuitaka tu.

Me vakalekaleka, e vuqa vei kemuni sa sotava na rarawa dina sara ga, mosi ni yalo, kei na yalolailai. Ia meda sa qai vueti, vosota, ka toso rawa ki liu vakacava ni mai yaco na luluqa?

A tekivu ceuta o parofita Nifai na peleti lailai ni sa tagane uabula mai. Ni raicalesu na nona bula kei na cakacaka vakalotu, a solia e dua na vakasama bibi ena imatai ni tiki ni iVola i Momani. Na tikina oqo e tuva e dua na ivakavuvuli bibi meda vakasamataka ena noda gauna oqo. Ni oti nona vosa kilailevu, “Koi au, ko Nifai, au a sucu mai vei rau na itubutubu yalovinaka,” a vola, “kau sa raica e vuqa na ka rarawa ena noqu bula, ia, sa lomani au vakalevu sara na Turaga ena noqu bula taucoko”³

Ni da vulica tiko na iVola i Momani, eda sa kila vinaka na vuqa na ka rarawa e tukuna tiko o Nifai. Ia ni sa ciqoma na nona rarawa ena veigauna ni nona bula, sa raica kina o Nifai ena kosipeli ni sa vinakati koya vakalevu cake na Turaga ena veisiga kece ni nona bula. Na veigauna ni dredre kei na yalo rarawa e sega ni veisautaka na veiwanonovi ni Turaga ni sa raici keda ena lomavinaka, ka vakalougatataki keda.

Keirau a sota kei Lesa e volekata ni 600 na daukaulotu e Ositerelia, e vuqa vei ira a sotava na vakatikitikitaki se vakatatabu baleta na COVID-19, ka vuqa era cakacaka mai na nodra vale. Keimami a raici ira vata na tamata ena Veiyalayalati Vou, iVola i Momani, kei na Vunau kei na Veiyalayalati a vakalougatataki ira na Turaga mera qaqa tiko ena gauna ni veika dredre. Era a vakatudonutaki vakalevu ena ka era a rawa ni cakava ena veivuke ni Turaga ka segai ena ka era sega ni cakava rawa ena nodra a vakatikitikitaki kei na vakatatabu.

Eda wilika baleti rau o Paula kei Sailasa, ni rau vesu tu ena bai, rau a masu, lagasere, veivakavulici, vakadinadina—ka papitaisotaki vakatawa ni veivesu.⁴

Ia vei Paula tale, mai Roma, ni tiko vesu tiko ena rua na yabaki, a tomana tikoga kina me “vunautaka na matanitu ni Kalou,”⁵ ka sa vakavuvulitaka vakadoudou sara na ka kei Jisu Karisito na Turaga.⁶

Me baleti Nifai kei Liai, ratou na luvei Ilamani, ni oti na nodratou vakacacani ka vesuki e ratou a wavolititi

Guatemala City, Guatemala

ena bukawaqa veitaqomaki ni Turaga ena “domo rogo lailai sara ka malumu . . . sa lau basikata sara na yalodra [na dauveivesu].”⁷

Me baleti Alama kei Amuleki mai Amonaia, a raica ni vuqa era “sa vakabauta . . . sa tekivu me veivutuni, ka vakasaqara na ivolanikalou,”⁸ dina ga ni ra a qai vakalialiai ka sega na kakanana, wai, se isulu, ka vesuki ka sogolati tu e valeniveivesu.⁹

Ka kena itinitini me baleti Josefa Simici, a tiko rarawa ena Valeniveivesu e Liberty, a vakila na galili kei na guilecavi, a qai rogoca na vosa ni Turaga: “Ni veika kece oqori . . . ko na yalomatua kina, ka vinaka cake”¹⁰ ka

“na tiko vata kei iko na Kalou me sega ni mudu ka sega ni mudu.”¹¹

Vei ira yadua era a kila vinaka na ka e kila o Nifai: ni dina ga era a sotava e vuqa na rarawa ena nodra veisiga ni bula, era sa vinakati vakalevu cake mai vua na Turaga.

Eda sa rawa talega meda tautauvata vaka-lewenilotu yadua ena lotu ena sala eda sa vinakati vakalevu cake mai vua na Turaga ena gauna bolebole eda sa sotava ena vica na vula sa oti. Niu raica na ivakaraitaki oqo, mera sa na vaqacotaka talega na nomuni ivakadinadina baleta na nona daurairai na noda parofita e bula tiko, e vakarautaki keda ena veisau eso ni

bera na yaco mai ni mate raraba, me rawa ni da vosota na bolebole era yaco mai.

iMatai, me sa noda usutu na vuvale ka tokona na Lotu.

Ena rua na yabaki sa oti, a kaya o Peresitedi Russell M. Nelson: “Sa matau meda nanuma ni ‘lotu’ sai koya na ka e yaco e noda valenilotu, ka tokoni ena ka e yaco ena noda itikotiko. Sa dodonu me veisautaki na ivakarau oqo. Na *Lotu e iusutu e na vuvale*, ka tokoni mai na veika e yaco ena noda vei valenilotu.”¹² Sa qai dua dina na veisau vakaparofita! Na vuli kosipeli e kena usutu na vuvale sa mai vakayacori rawa ni sa mai sogo tu vakawawa na veivalenilotu. Dina ga sa tekivu me tudonu tale o vuravura ka da lesu i valenilotu, eda vinakata me caka tikoga na vuli kosipeli e kena

usutu na vuvale kei na vuli e tauyavutaki ena gauna ni mate raraba.

Na ikarua ni ivakaraitaki ni da sa vinakati vakalevu cake mai vua na Turaga o ya na ivakatakila baleta na veiqaravi **ena sala e cecere ka vakalou cake**.

Ena 2018, a vakatakila mai o Peresitedi Nelson na veiqaravi me moica “na sala eda veikauwai kina vakai keda yadua.”¹³ Na mate raraba sa tauyavutaka mai e vuqa na madigi me vagatara kina na noda kila ni veiqaravi. O ira na turaga marama dauveiqaravi, goneyalewa kei na cauravou, kei na so tale era sa veivuke yani mera vakarautaka na veitaratara, veivosaki, qaravi ni matanivale, kakana, itukutuku ena tekinolaji, kei na sakaramede mera kune kalougata era tiko leqa.

Na Lotu vakaikoya sa veiqaravi tale tikoga vei ira eso ena gauna ni mate raraba ena cau vou yani ni iyaya ki na ilololo ni kakana, veivakavaletaki, kei na vale ni tokoni ni veitosoyaki kei na sasaga e muataki ki na veivanua walokai vakalevu duadua e vuravura. Era dodoliga yani na marama ni iSoqosoqo ni Veivukei kei na nodra vuvale ki na ibolebole ni kena caka e milioni na matavulo nodra na dauveiqaravi.

Na iotioti ni ivakaraitaki ni vakalougatataki ena gauna ni dredre o ya na **kunei ni reki cecere ena lesu mai ni cakacaka vakalotu ni valetabu**.

Ena vakamacalataki vina-ka oqo ena dua na italanoa. Ena gauna sa ciqoma kina o Sister Kaitlyn Palmer na nona kaci ni kaulotu ena Epereli sa oti, sa marau vakalevu ni sa kacivi me kaulotu ia a vakila ni sa bibi talega ka cecere me gole ki valetabu me laki ciqoma na nona edaumeni ka cakava na veiyalayalati tabu. Ni oti ga nona lokuca nona edaumeni, sa tukuni

mai ni valetabu kece era na sogo tu vakawawa ena vuku ni mate raraba e vuravura taucoko. Ni sa ciqoma na itukutuku vakamosiyalo oqo, sa rogoca sara ni na laki tiko ena koronivulu ni kaulotu (KNK) mai na nona itikotiko. Dina ga ni yaco na rarawa oqo, a raimatua tikoga o Kaitlyn me yaloqaqa tiko.

Ena veivula vakatatao e tarava, a sega ni vakayalia o Sister Palmer na nona nuidei tiko me gole ki valetabu. A lolo ka masumasu na nona vuvale mera dola na valetabu ni bera ni gole o koya. E dau tekivuna o Kaitlyn na nona KNK e vale ena veimataka ena nona kaya, “E nikua beka na siga keitou na ciqoma kina na cakamana mera dola tale na valetabu?”

Enai ka 10 ni Okosita, a kacivaka na Mataveiliutaki Taumada ni na dola tiko na valetabu nei Kaitlyn me baleta na cakacaka vakalotu ni bula ena mataka sara sara ga me vuka yani ki na nona vanua ni kaulotu. Ena sega rawa me gole ki valetabu ka vuka yani. Ena inuinui lailai ni na rawa, a veitaratara nona vuvale vei peresitedi ni valetabu o Michael Vellinga me raica ke dua na sala me yaco kina na cakamana e ratou sa masulaka tiko mai. A rogoci na nodratou lolo kei na masumasu!

Ena 2:00 ena mataka lailai, ni vo e vica na auwa ni bera na vuka, a kidavaki o Sister Palmer kei na nona vuvale, ena tagi, ena katuba ni valetabu maivei peresitedi ni valetabu ena matadredredre, ka kaya mai, “Dou yadra, na vuvale na Palmer. Dou sa kidavaki ena valetabu!” Ni sa cakava oti na nona edaumeni, e ratou a vakauqeti me ratou toso vakatotolo, ni sa wawa tiko na vuvale e tarava e katuba. E ratou a draiva vakadodonu ki na iroto ni waqavuka ni sa kena gauna me vuka ki na nona vanua ni kaulotu.

Na cakacaka vakalotu ni valetabu keitou a calata ena vica na vula sa kamica cake mai na kena nanumi taumada ni ra sa tuvai na dola ni valetabu e vuravura.

Niu mai tinia, yalovinaka rogoca na vosa veivakayaloqaqataki, marautaki, veilaveti nei Parofita Josefa Simici E

Kuala Lumpur, Malesia

Villa Alemana, Greater Valparaíso, Chile

sega e dua me kila rawa ni a vola ni a vakararawataki ka tuduadua, vakataotaki ka tabonaki tu ena dua na vale mai Nauvoo, ni vuni tiko maivei ira era saga mera vesuki koya vakailoa:

“Ena gauna oqo, na cava eda sa rogoca ena kosipeli sa vunautaki vei keda? Na domo ni mamarau! Na domo ni loloma levu mai lomalagi; kei na domo ni dina mai na loma ni qele; na itukutuku rekitaki vei ira na mate; na domo ni mamarau vei ira na bula kei ira na mate; na itukutuku rekitaki. . . .

Due Carrare, Padua, Itali

“. . . Me da kakua beka ni tomana tiko na inaki cecere vakaoqo?” Me toso ki liu ka kakua ni suka ki muri. Na yaloqaqa . . . ka toso tikoga ki liu ka qaqa! Mo dou reki ka marau vakalevu. Me kacabote mai ko vuravura ena lagasere.”¹⁴

Kemuni na taciqu kei na ganequ, au vakabauta ni dua na siga, oi kemuni yadua ni na raicalesu ena soqo sa mai bokoci, na rarawa, na druka, kei na galili e yaco ena gauna veibolei eda sa curuma yani me raici ni sa uabaleti iratou ena kalougata vinaka kei na vakabauta vakalevutaki kei na ivakadinadina. Au vakabauta ena bula oqo, kei na bula e tarava, na nomu rarawa, na nomu Amonaia, nomu Valeniveivesu e Liberty, era na vakatabui mo bula torocake kina.¹⁵ Sa noqu masu, vata kei Nifai, ni sa rawa meda ciqoma na rarawa ena noda veisiga ni bula vata kei na noda kila ni da sa vinakati vakalevu cake mai vua na Turaga.

Au tinia ena noqu ivakadinadina baleti Jisu Karisito, o Koya a sega ni

vulagi ena ka rarawa ka tiki ni Nona Veisorovaki tawamudu a sobura na veika kece e torosobu sara.¹⁶ Sa kila vinaka o Koya na noda lolosi, mosi, kei na veilecayaki. Sai Koya na noda iVakabula, noda Dauveivueti, noda inuinui, noda veivakacegui, ka noda Dauveisereki. Au sa vakadinadinataka oqo ena Yacana tabu o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. iVola ni Mataveiliutaki Taumada, 16 ni Epereli, 2020
2. iVola ni Mataveiliutaki Taumada, 19 ni Me, 2020
3. 1 Nifai 1:1
4. Raica na Cakacaka 16:24–33.
5. Cakacaka 28:23.
6. Cakacaka 28:31.
7. Ilamani 5:30.
8. Alama 14:1.
9. Raica na Alama 14:22.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 122:7.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 122:9.
12. Russell M. Nelson, “Vosa iDola,” *Liaona*, Nove. 2018, 7.
13. Russell M. Nelson, “Me da Sa Gu Tiko,” *Liaona*, Me 2018, 118.
14. Vunau kei na Veiyalayalati 128:19, 22.
15. Raica na 2 Nifai 2:2.
16. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 122:8.

Mai vei Milton Camargo
Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba
ni Matawilivola ni Sigatabu

Kerekere, Vakasaqara, kei na Tukituki

*Dua na tiki bibi ni ituvatuva nei Tamada
Vakalomalagi na madigi ni veitaratara vata kei Koya
ena dua ga na gauna eda vinakata.*

Va na vula sa oti, ena noqu vulica tiko na ivolanikalou, au wilika tiko baleta na kaulotu nei Alama i Amonaia ka’u digova na vakasama oqo ena *Lako Mai, Mo Muri Au*: “Ni o wilika na veivakalougatataki cecere a solia na Kalou vei ira na tamata i Nifai (raica na Alama 9:19–23), vakasamataka vakatitobu na veivakalougatataki cecere eso sa solia vei iko ko Koya.”¹ Au navuca meu vola ka lisitaka na kalougata kece sa solia vei au na Kalou ka katona ena noqu ivola vakarau ni tukutuku vakalivaliva. Ena vica ga na miniti, au sa tuva e 16 na veivakalougatataki.

Ka bibi duadua vei ira oya na veivakaloutataki cecere ni loloma ni Vakabula kei na veisorovaki ena vukuqu. Au vola talega na veivakalougatataki ni’u matataka na iVakabula meu dua na daukaulotu gone i Potukali ka, imuri, vata kei na noqu itokani tawamudu, Patricia, ena Tabana ni Kaulotu i Brazil Porto Alegre South, neirau veiqaravi vata kei e 522 na daukaulotu kaukauwa ka totoka. Ni’u vosa tiko baleti Patricia, e levu na kalougata au katona na siga oya sa kalougata keirau marautaka vata ena

neirau 40 na yabaki ni vakamau—oka kina neirau vauci vata ena Valetabu i Paulo Brazil, e tolu na luvei keirau totoka, ira na dui watidra, kei na 13 na makubui keirau.

Na noqu vakanananu e a vuki talega vei rau na noqu itubutubu valavala dodonu, ka susugi au cake ena ivakavuvuli ni kosipeli. A vakananumi vei au vakabibi, na gauna a tekiduru vata

kina kei au na tinaqu dauloloma me keirau masu ena yasa ni noqu loga ni’u se yabaki 10. E vakila o koya ni kevaka me yaco vua na Tamada mai Lomalagi na noqu masu, e dodonu me vakavinakataki. Ka sa kaya o koya, “Au na masu matai, ka oti noqu masu, iko masu.” Sa mani tomana o koya na ivakarau oqo me vica na bogi, yacova ni sa yalodei o koya ni’u sa vulica ena vakavuvuli kei na vakatovotovo meu vosa vakacava vua na Tamada Vakalomalagi Au na dau vakavinavinakataki koya tikoga ena nona vakavulici au me’u masu, ni’u qai kila ni Tamaqu Vakalomalagi e dau rogoca na noqu masu ka sauma mai.

E dina, oya e dua tale na kalougata ka’u okata ki na noqu lisi—na isolisoli me’u rawa ni rogoca ka vulica na inaki ni Kalou. Dua na tiki bibi ni ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi na madigi ni veitaratara vata kei Koya ena dua ga na gauna eda vinakata.

E dua na Veisureti mai vua na Turaga

Ni a veisiko i Amerika na iVakabula ni oti Nona Tucake tale, e tokarutaka e dua na veisureti o Koya ka a solia vei iratou na Nona tisaipeli e Kalili. A kaya o Koya:

Mo ni kerekere, ka na soli vei kemuni; dou vakasaqara, ka ko ni na kunea; mo ni tukituki, ka na dolavi vei kemuni.

Sugar City, Idaho, Amerika

“Ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere; ka sa kunea ko koya sa vakasaqara; ka na dolavi vua sa tuki-tuki” (3 Nifai 14:7–8; raica talega na Maciu 7:7–8).

Na noda parofita, o Peresitedi Russell M. Nelson, sa solia talega e dua na veisureti tautauvata ena noda gauna. A kaya o Koya: “Masu ena yaca i Jisu Karisito baleta nomu kauwai, nomu rere, nomu malumalumu—io, na gagano sara ga ni lomamu. Ka qai vakarorogo! Vola na veivakananana e lako mai vei iko. Vola na veika o vakila ka muria ena cakacaka ko vakayarayarataki mo cakava. Ni ko taleva tiko na ikalawa oqo ena siga ki na siga, vula ki na vula, yabaki ki na yabaki, ko na ‘tubu ki na ivakavuvuli ni vakatakila.’”²

A vakuria kina o Peresitedi Nelson, “Ia ena veisiga ka lako mai, ena sega ni rawa na bula tiko vakayalo ke sega na cakacaka veituberi, veidusimaki, ka veivakacegui ni Yalo Tabu.”³

Na cava na vuna sa rui tiki bibi kina ni noda bula vakayalo na ivakatakila? Baleta ni rawa ni veilecayaki ka kosakosa o vuravura, vakasinaiti ena ivadi ca kei na veivakagolei tani. Na veivosaki vata kei na Tamada i Lomalagi e vukei keda meda tuva na veika dina kei na ka e lasu, na veika e yaga ki na ituvatuva ni Turaga me baleti keda kei na ka e sega. E rawa talega ni voravora ka rarawa na vuravura. Ia ni da sa dolava na yaloda ena masu, keda vakila na vakacegu ka gole mai vua na Tamada Vakalomalagi kei na veivakadeitaki ni lomani ka vakamareqeti keda o Koya.

Kerekere

Sa kaya na Kalou “ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere.” Na kerekere e rairai rawarawa, ia e kaukauwa baleta ni vakatakila mai na noda gagadre kei na noda vakabauta. Ia, e taura na gauna kei na vosota me vulici mo kila na domo ni Kalou. Eda vakarorogo ki na veivakasama kei na veika vakilai e dau yaco mai ki na noda vakasama kei na yaloda, ka da vola, me vaka sa vakasalataki keda kina na noda parofita meda cakava Na

Lotopa, Samoa

katonu ni noda veivakauqeti e sa dua na tiki bibi ni rawata. E vukei keda meda nanuma lesu, raica lesu, kei na vakila tale na ka sa vakatavulici keda kina na Kalou.

Ena dua na gauna se qai oti wale toka ga oqo a kaya vei au e dua na daulomani, “Au vakabauta ni dina na ivakatakila yadua. Au vakabauta ni na vakaraitaka vei au na Yalo Tabu na veika kece meu cakava.”⁴ E rawarawa ni vakabauta ni’u vakila na katakata ni sarequ iloma ena yalodina sega ni vakatitiqataki.⁵ Ia e na rawa vakacava ni vosa tiko vei au ena veigauna na Yalo Tabu e na ivakatagedegede oqo?”

Ki vei noqu daulomani kei kemuni kece, au na via tukuna ni’u vinakata talega me’u vakila ena veigauna kece na veivakauqeti kaukauwa ni Yalo ka dau raica vakamatata na sala me muri e veigauna kece. Ia e sega. Ia, na ka eda rawa ni vakila vakalevu cake oya na domo lailai ni Turaga vakasolokakana tiko ki na noda vakasama kei na yaloda: “Au sa tiko qo. Au lomani iko. Toso tiko; cakava na nomu vinaka taucoko. Au na tokoni iko.” E sega ni

gadrevi meda kila taucoko se raica taucoko.

Na domo lailai e vinaka e veivakadeitaki, veitokoni, ka veivakacegui—kei na vuqa na gauna oqori na ka eda gadreva ena siga oya. Na Yalo Tabu e dina, kei na Nona veivakauqeti e dina—na veika lelevu kei na veika lalai.

Vakasaqara

Mai tomama na yalayala na Turaga, “ka sa kunea ko koya sa vakasaqara.” Na vakasaqara e vakaibalebaletaka na sasaga ni vakasama kei na vakayalo—vakasama titobu, vakatovotovo, sasaga eso, kei na vuli. Eda vakasaqara baleta ni da nuitaka na veiyalayalati ni Turaga. “O koya sa torova na Kalou e dodonu me vakabauta ni sa bula ko koya, ni sa saumi ira talega era sa dau vakasaqarai koya” (Iperiu 11:6). Ni da vakasaqara, eda sa kila ena yalomalua ni se levu tikoga na ka meda na vulica, ka na vakarabailevutaka na Turaga na noda vakasama, ka vakarautaki keda me da ciqoma e levu cake tale na ka. Ia raica, sa kaya vakaoqo na

Salzburg, Austria

Turaga na Kalou: Au na solia vei ira na luvu ni tamata na vosa ena vosa, na ivunau ena ivunau, vakalailai eke ka vakalailai e kea; . . . ia kivei koya sa ciqoma au na solia vakalevu cake vua” (2 Nifai 28:30).

Tukituki

Kena itinitini a kaya na Kalou, “ka na dolavi vua sa tukituki.” Mo tukituki sai koya mo cakacakataka ena vakabauta. Ni bulabula noda muri Koya, ena dolava vei keda na Kalou na sala. E dua na serenilotu totoka e vakavulici keda meda “yadra ka veivuke mai na noda tikina sa tu. Na caka vinaka sa vuni reki dina, tavi dina ni loloma.”⁶ E a vakamacalataka wale tikoga oqo o Elder Gerrit W. Gong ena Kuoramuni iApositolo Le Tinikarua ni ivakatakila e dau yaco mai ni da caka vinaka tiko. E kaya o koya: “Ni da tovolea me da dodoliga yani ena veiqaravi vei ira era tu wapoliti keda, au vakabauta na Turaga e na solia vei keda e dua tale

na ivakarau ni Nona loloma vei ira ka vakakina vei keda. Au vakabauta ni da rogoca na Domona—eda vakilai Koya ena duatani na sala—ni da masu me da vukei ira era tu wapoliti keda baleta oqori e dua na masu e dau vinakata vakalevu me sauma o Koya.”⁷

iVakaraitaki ni Alama

Na vakatutu rawarawa oqori ena *Mo Lako Mai, Mo Muri Au* me’u vakasamataka na noqu veivakalougatataki a kauta mai e dua na yalo kamica kei so na rai vakayalo sega ni nama-ki. Ni’u tomama noqu wiliwili baleti Alama kei na nona veiqaravi vakalotu i Amonaia, au kunea ni vakarautaka e dua na ivakaraitaki vinaka o Alama ni kena ibalebale mo kerekere, vakasaqara, ka tukituki. Eda wilika “Ia oqo sa kaukauwa sara na nona cakacaka vakayalo ko Alama, sa veimulomulo kei na Kalou ka masuta vagumatua, me sovaraka na Yalona vei ira na tamata ena koro.” Na masu oya, ia, a

sega ni saumi e na sala a nuitaka o koya, ka mani vakasavi tani o Alama mai na koro. Ni “sa bikai koya na yaluma,” sa voleka me vakarau soro o Alama, qai solia vua e dua na itukutuku na agilosi: “Ko sa kalougata ko iko, Alama; o koya mo laveta cake kina na ulumu ka marau.” Tukuna vua na agilosi me lesu tale i Amonaia ka tovolea tale, ka “lesu kusarawa” o Alama.⁸

Na cava eda vulica mai vei Alama baleta na kerekere, vakasaqara, kei na tukituki? Eda vulica ni gadreva na cakacaka vakayalo na masu, ka sega ni dau veimuataki ga ki na kena icavacava eda vakanuini kina. Ia ni da yalolailai se bikai ena yaluma, ena solia vei keda na Turaga na vakacegu kei na kaukauwa ena sala e duidui eso. Ena sega beka ni sauma kece na noda taro se walia saraga qo na noda leqa kece; ia, sa vakayaloqataki keda o Koya meda tovolea tikoga. Kevaka eda muataka vakatotolo na noda ituvatuva ki na Nona ituvatuva, ena dolava o Koya na sala vei keda, me vaka a vakayacora o Koya vei Alama.

Sa noqu ivakadinadina ni oqo na itabagauna ni taucoko ni kosipeli. Eda rawa ni marautaka na veivakalougatataki ni Veisorovaki ni Jisu Karisito ena noda bula. E tu oqo vei keda na ivolanikalou. Eda liutaki mai vei ira na parofita ka dau vakavulica vei keda na lewa ni Turaga ena veigauna dredre eda bula tiko kina. Kena ikuri, sa rawa meda ciqoma vakadodonu na noda ivakatakila me rawa kina ni vakacegui keda vakayadua na Turaga. Me vaka na ka sa kaya na agilosi vei Alama, e sa “kilikili mo marau.” Alama 8:15). Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. *Lako Mai, Mo Muri Au—Me Baleti na Tamata Yadua kei na Matavuvale: iVola i Momani 2020* (2019), 91.
2. Russell M. Nelson, “iVakatakila ki na Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” *Liaona*, Me 2018, 95; vosacavuti *iVakavuvuli ni Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 132.
3. Russell M. Nelson, “iVakatakila ki na Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” 96.
4. Raica na 2 Nifai 32:5.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 9:8.
6. “Au Cakavinaka” *Sere ni Lotu*, naba 131.
7. “How I #HearHim: Elder Gerrit W. Gong” (vidio), ChurchofJesusChrist.org/media.
8. Raica na Alama 8:10–18.

Mai vei Elder Dale G. Renlund
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Caka Dodonu, Vinakata na Yalololoma, ka Lako vata kaya na Kalou ena Yalomalumalumu

Meda cakacaka vakadodonu e kena ibalebale meda ivalavala vakamatau. Eda cakacaka vakadodonu kei ira na tani ena noda loloma veivueti. Eda cakacaka vakadodonu vei ira na tani ena loloma veivueti.

Ni da sa dau muri Jisu Karisito, ka da sa Yalododonu Edaidai, eda segata—ka da sa vakauqeti me da segata—me da caka vinaka cake ka me da vinaka cake.¹ E rairai o sa dau vakananuma beka, me vakataki au, “Au sa cakava vakarauta vinaka tiko li?” “Na cava tale e dodonu meu cakava tiko?” se “Au na rawa vakacava, vaka dua na tamata malumalumu, me rawata me’u ‘tiko marau kina vata kei na Kalou me tawamudu?”²

Na parofita ni Veiyalayalati Makawa o Maika a taroga na taro vakaoqo: “Ai soro cava me’u toro rawa kina vei Jiova, ka cuva kina ena matai koya na Kalou cecere?”³ A vakataroga vakaibalebale o Maika se sa na rauta vinaka na isoro saulevu sivia me isosomi ni ivalavala ca, ni a kaya, “Ena vinakata beka ko Jiova me vakaodolu na sipi tagane, se me vakaoba na uciwai

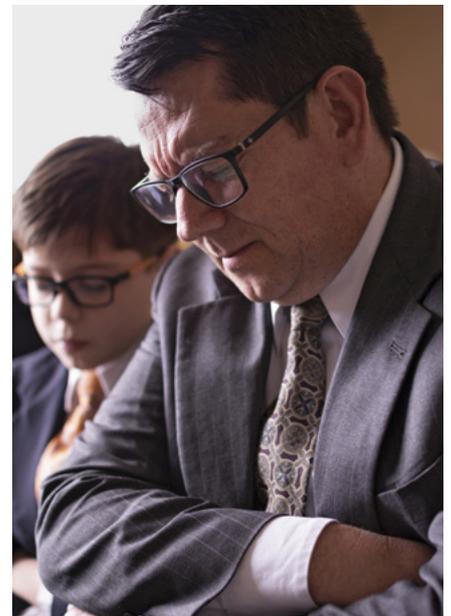
waiwai? me’u na vakacabora beka na noqu ulumatua me isoro . . . ni ivalavala ca ni yaloqu?”⁴

Na kena isau e sega. Na caka vinaka eso e sega ni rauta. Na veivakabulai e sega ni rawati vakacakacaka.⁵ Ena sega sara mada ga ni vueta rawa na ivalavala ca lailai duadua na isoro vakaitamera eso a vakaturi mai vei Maika. Ni biu tu ki na noda rawaka vakai keda, na irairai ni noda lesu me da laki bula ena iserau ni Kalou e sa inuinui matewale ga.⁶

Ni sega na veivakalougatataki e lako mai vei Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, eda na sega sara ni rawa ni da cakava vakarauta sara se me da rauta vinaka sara vakai keda ga. Ia, na itukutuku vinaka, sa ikoya ni baleta kei na vuku i Jisu Karisito eda sa rawa ni yaco me da rauta vinaka sara.⁷ Na tamata kecega ena vakabulai mai na mate

vakayago ena loloma soliwale ni Kalou, ena vuku ni mate kei na Tucaketale i Jisu Karisito.⁸ Ia kevaka eda vagolea na yaloda vua na Kalou, na mate vakayalo ni veivakabulai esa vakarautaki tu vei keda kece. “ena Veisorovaki nei [Jisu] Karisito, . . . eda sa talairawarawa ki na lawa kei na cakacaka vakalotu ni Kosipeli.”⁹ Eda na rawa ni vueti mai na ivalavala ca me da tucake ena savasava ena mata ni Kalou. Me vaka a vakamacalataka o Maika, “[Na Kalou] sa vakatakila oti vei iko, na tamata, na ka e vinaka; ia ka cava tale sa taroga mai-vei iko ko Jiova, mo caka dodonu ga, ka mo vinakata na yalololoma, ka mo yalomalumalumu talega ni drau lako vata kaya na nomu Kalou?”¹⁰

Na veidusimaki i Maika ena noda vukica na yaloda vua na Kalou ka rawata kina na veivakabulai e tiko kina e tolu na tikina veisemati. Noda *caka dodonu* e kena ibalebale me da rokova tiko na Kalou kei ira na tamata tale eso.” Eda cakacaka vakadodonu kei ira na tani ena noda loloma veivueti. Eda cakacaka vakadodonu vei ira na tani ena loloma veivueti. Noda *caka dodonu* sa ikoya gona e dua na ivakamatanataki ni imatai kei na ikarua ni vunau levu duadua, mo “lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega . . . [ka mo]

San Lucas Sacatepéquez, Guatemala

lomana na kai nomu me vaka ko lomani iko.”¹¹

Noda *caka dodonu ka lako vata kaya na Kalou ena yalomalumulumu* oya na noda nakita me tarova na ligada mai na cakacala, muria na Nona ivunau, ka ia na cakacaka dina.¹² Ni a sikovi ira na Nifaiti na Karisito vakaturicaketale, a vakamacalataka o Koya ni sa vakaisosomitaki na lawa i Mosese mai na dua na lawa cecere cake. Na tamata dodonu e dau digitaka me muria na ivunau ni Kalou, dau veivutuni ni yaco koso, ka dau tovolea tikoga.

Ni a sikovi ira na Nifaiti na Karisito vakaturicaketale, a vakamacalataka o Koya ni sa vakaisosomitaki na lawa i Mosese mai na dua na lawa cecere cake. A vakaroti ira o Koya me ra kakua tale ni “vakacabora . . . na isoro kei na . . . isoro kama”, ia me ra cabora ga “na yalo raramusumusu kei na yalo bibivoro.” A yalataka talega o Koya, “Ia ko koya yadua sa lako mai vei au ena yalo raramusumusu kei na yalo bibivoro, au na papitaisotaki koya ena bukawaqa kei na Yalo Tabu.”¹³ Ni da ciqoma ka vakayagataka na isolisoli ni Yalo Tabu ni oti na papitaiso, eda rawa ni marautaka na veitokani tudei ni Yalo Tabu ka da vakavulici ena veika kecega e dodonu me da kitaka,¹⁴ oka kina na sala me da lako kaya kina kei na Kalou ena yalomalumulumu.

Na isoro ni ivalavala ca i Jisu Karisito kei na veivakabulai mai na mate vakayalo esa vakarautaki tu kivei ira kecega sa yalo raramusumusu ka yalo bibivoro.¹⁵ Na yalo raramusumusu kei na yalo bibivoro e uqeti keda me da veivutuni e veisiga ka tovolea me da yaco me vakataka vakalevu cake na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Ni da vakayacora vakakina, eda na ciqoma na veivakasavasavataki, veivakabulai, kei na veivakaukawataki mana ni iVakabula. Eda sega walega ni caka dodonu ka lako vata kaya na Kalou ena yalomalumulumu, eda vulica talega me da dauvinakata na yalololoma ena ivakarau i Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

Na Kalou e dau rekitaka na yalololoma ka sega ni vakatitiqataka na

kena vakayagataki. Ena vosa eso i Maika vei Jiova, “O cei na Kalou me tautauvata kei kemuni, ka bokoca na cakacala, . . . ena mai lomani keda,” ka “biuta ki na wasa titobu na . . . ivalavala ca kecega.”¹⁶ Na noda dauvinakata na yalololoma me vakataka na Kalou e semati dei ki na noda caka dodonu vei ira na tani ka sega ni vakalolomataki ira.

Na bibi ni noda kua ni dau vakalolomataki ira na tani e vakavotui mai ena dua na italanoa baleti Ileli na Qase, e dua na Jiu daunivuku ka a bula voli ena imatai ni yabakidrau ni bera na Karisito. E dua vei ira na gonevuli i Ileli a vakayavalati ena verevereya ni Tora—na lima na ivola i Mosese kei na kena 613 na ivunau kei na ivola vakaivakavuvuli veisemati eso. A boleli Ileli na gonevuli oya me vakamacalataka na Tora ena loma ga ni gauna e rawa ni tu yavaidua tu kina o Ileli. A sega beka ni rawa ni tu vakatautauvata sara o Ileli ia a mani ciqoma na bolebole oya. A cavuvosa o koya mai na Vunau ni Soro, ni kaya, “Mo kakua ni cudruva, se naki ca me saumi ira na luvadra na kai nomu, mo lomani koya ga na kai nomu me vaka ko sa lomani iko.”¹⁷ A qai tinia yani vakatotolo o Ileli: “Na ka sa cata na lomamu, kakua ni kitaka vua na kai nomu. Oqo na taucoko ni Tora; na kena vo era sa ivola vakamacala ga. Lako yani ka vulica.”¹⁸

Na dau cakavinaka tikoga vei ira na tani e sa tiki ni dauvinakata na yalololoma. Vakasamataka mada e dua na veitalanoa au a rogoca ena tini vakacaca na yabaki sa oti ena loma

ni tabacakacaka ni leqa tubukoso ni Valenibula na Johns Hopkins e Baltimore, Maryland, e Amerika. E dua na tauvimate, o Mr. Jackson, e a dua na tagane dauvakarokoroko, taleitaki ka kilai levu vei ira na dauveiqaravi e valenibula. A sa curu oti o koya e valenibula vaka vuqa me baleta na qaravi ni mate eso ka vakavuna na wai ni veivakamatenitaki. Ia ena gauna oqo, a lesu tale mai ki valenibula o Mr. Jackson me baleta na ivakatakilakila eso ka dikevi kina na vuvuca ni sorewiwi ka vu mai na mate eso ni wai ni veivakamatenitaki.

Ena mua ni nona gauna ni matayadra, o Dr. Cohen, e dua na vuniwai gugumatua ka taleitaki, a dikevi Mr. Jackson ka vakadeitaka ni sa dodonu me curu e valenibula o koya. A lesi Dr. Jones sara o Dr. Cohen, na vuniwai ka sosomitaki koya ena matayadra, me vakacurumi Mr. Jackson ka raica raraba na nona qaravi.

A vuli o Dr. Jones ena dua na koronivuli ni vuli vuniwai kilai levu ka sa qai tekivu sara tiko ga na nona vuli-tara. Na vuli veivakaocai sara ka sala vata tiko kei na lailai ni gauna ni moce, ka vakavuna na nona sega ni yalovinaka kina o Dr. Jones. Ni sotava oqo o koya nai ka lima ni nona veivakacurumi ena bogi o ya, a vosakudrukudru vakadomoilevu o koya vei Dr. Cohen. A vakila o koya ni sega ni dodonu me mai vakaogai o koya ena vuqa na auwa me qaravi Mr. Jackson kina dina ga ni a vakavuna ga o koya na nona tauvimate.

Na isaunitaro kaukauwa nei Dr. Cohen a cavuta ena domo e vaka

São Paulo, Brazil

saraga me vakasolokakana. A kaya o koya, “Dr. Jones, o iko a yaco me dua na vuniwai mo qaravi ira na tamata ka cakacaka mo vakabulai ira. O a sega ni yaco mo dua na vuniwai mo vakalewai ira. Kevaka o sega ni kilamatata na kena duidui, e sega ni tu vei iko na dodonu mo mai vulitara ena valenibula oqo.” Ni oti na veivakadodonutaki oqo, a qaravi Mr. Jackson sara vagumatua o Dr. Jones ena gauna kece ni nona tiko e valenibula.

A sa mani qai mate o Mr. Jackson. Na nodrau cakacaka ruarua o Dr. Jones kei Dr. Cohen a vakasakiti sara. Ia ena dua na gauna bibi ena nona vulitara, a gadrevi kina me vakananumi o Dr. Jones me caka dodonu, me dauvinakata na yalololoma, ka me qaravi Mr. Jackson ka kakua ni vakalelewa.¹⁹

Ena veiyabaki sa oti, au sa vuli mai na ivakananumi oya. Na dauvinakata na yalololoma e sega ni kena ibalebale walega me da dauvinakata na yalololoma sa dulaka tu mai vei keda na Kalou; ia eda rekitaka ni Kalou e dulaka tale tu ga na yalololoma vata ga oqori vei ira na tani. Ka da muria na Nona ivakaraitaki. “Sa tautauvata na tamata kecega vua na Kalou,”²⁰ ka da sa gadreva kece na veiqaravi vakayalo me da vukei ka vakabulai kina. A sa kaya na Turaga, “Dou kakua ni nanuma ni sa uasivi cake e dua mai vua tale e dua, se me dua na tamata e nanuma ni sa uasivi cake ko koya mai vua e dua tale na tamata.”²¹

E ivakaraitaki o Jisu Karisito ni ibalebale ni daucaka dodonu kei na dauvinakata na yalololoma. A veimaliwai o Koya ena galala kei ira na daucakacala, ka qaravi ira ena veidokai kei na vakarokoroko. A vakatavulica o Koya na reki ni vakamuri na ivunau ni Kalou ka dau vakasaqara me veilaveti ka sega ni beitaki ira era sasaga tiko. A cudruvi ira era a vakalewai Koya ni qaravi ira tiko na tamata era okata tu me ra bula tawakilikili.²² Na dokadokai-koya ni buladodonu vaka oya a vakacudruvi Koya.²³

Me dua e va Karisito, me na daucaka dodonu, ka dau rokova tiko na Kalou kei ira na tamata tale eso. A

tamata dodonu e dau vakarokoroko ena vosa kei na valavala ka dau kila ni duidui eso ena irairai se vakabauta e sega ni tarova na lomavinaka dina kei na veitokani. Na tamata yadua eso e dau caka dodonu ena “sega . . . [vei ira] na nanuma [me] . . . veivakacacani, ia [me] . . . tiko veilomani”²⁴ vakai ira.

Me dua e va Karisito, oya me na dauvinakata na yalololoma. Na tamata e dauvinakata na yalololoma e sega ni dau vakalelewa; era vakaraitaka na loloma vei ira na tani, vakabibi vei ira era sega so ni daumaka tu; era sa dau loloma, yalovinaka, ka dokai. O ira na tamata yadua oqo era dau qarava na tamata kecega ena loloma kei na kila, veitalia na vei ituvaki eso vaka kawatamata, tagane/yalewa, matalotu, veivinakati vaka-yalewa/tagane, itutu vakailavo, kei na duidui vaka yavusa, mataqali, se matanitu. Era sa sosomitaki ena loloma Vakarisito.

Me dua e Vakarisito, oya me na dau digitaka na Kalou,²⁵ dau lako vata kaya kei Koya ena yalomalumulumu, dau vakasaqara me vakayalovinakataki Koya, ka dau maroroya na veiyalayalati vata kei Koya. O ira yadua era lako vata kaya kei na Kalou ena yalomalumulumu era dau nanuma na veika sa vakayacora vei ira na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

Sa veirauti beka na ka au cakava tiko? Na cava tale beka e dodonu me’u cakava tiko? Na ka eda cakava me isau ni taro e rua oqori e sa usutu ni noda bula marau ena bula oqo kei na veigauna tawamudu. E sega ni vinakata na iVakabula me da taura vakamamada na veivakabulai. Ni da sa caka veiyalayalati oti sara mada ga, e se rawa tikoga ni da “lutu . . . mai na loloma soli wale ka vuki tani mai vua na Kalou bula.” O koya gona, e dodonu me da “rogoca matua . . . ka dau masu tikoga” me kakua ni da “temaki kina.”²⁶

Ena gauna vata oqori, e sega ni vinakata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me da vakamalumulutaki mai na veilecayaki tomani tu ga ena noda bula vakavuravura, ka vakataroga tiko se da sa cakava

Chiba, Japani

vakarauta vinaka me da vakabulai ka vakacerecerei kina. Erau sega dina ni vinakata me da vakararawataki mai na cakacala eso eda sa veivutunitaka oti, ka nanuma tiko ni ra sa mavoa e sega ni mavu rawa,²⁷ se da nuiqawaqawa vakasivia ni da na rairai tarabe tale.

Eda rawa ni dikeva lesu na noda toso ki liu vakai keda. Eda na rawa ni kila ni “ilakolako ni bula [eda sa] muria tiko, e sa vaka na loma ni Kalou”²⁸ ni da caka dodonu, dauvinakata na yalololoma, ka lako vata kaya na Kalou ena yalomalumulumu. Eda vakayagataka na nodrau itovodei na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ki na noda itovo ni bula ka da veilomani vakai keda.

Ni o cakava na veika oqo, o na muria na salatu ni veiyalayalati ka rawata mo “tiko marau kina vata kei na Kalou me tawamudu.”²⁹ Na yalomuni ena sovaraki ena lagilagi ni Kalou vata kei na rarama ni bula tawavakaiyalayala.³⁰ O na vakasinaiti ena reki tawakilai rawa.³¹ Au vakadinadinataka ni bula tiko na Kalou ka ni sa Karisito o Jisu, na noda iVakabula ka Dauveivueti, ka dolea tu mai ena reki kei na loloma na Nona loloma cecere. O taleitaki Momani beka? Ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Russell M. Nelson, “E Rawa Ni Da Caka Vinaka Cake ka Vinaka Cake,” *Liaona*, Me 2019, 67–69.
2. Mosaia 2:41.
3. Maika 6:8.
4. Maika 6:8.
5. Raica na Efeso 2:8; 2 Nifai 31:19; Alama 22:14; 42:14; 3 Nifai 18:32; Moronai 6:4; Vunau kei na Veiyalayalati 3:20.
6. Raica na 3 Nifai 27:19.
7. Raica na Alama 41:8; Moronai 10:32–33.
8. Raica na 1 Korinica 15:22; Alama 11:42–45.
9. Yavu ni Vakabauta 1:3.
10. Maika 6:8 raica na veivakaroti vata eso ena Alama 41:14; Vunau kei na Veiyalayalati 11:12; Yavu ni Vakabauta 1:3.
11. Raica na Maciu 22:35–40. Na veitalanoataki ni veiwekani e tiko ena imatai kei na ikarua ni ivuna levu, raica na Russell M. Nelson, “Teach us Tolerance and Love,” *Ensign*, May 1994, 69–71 kei na Dallin H. Oaks, “RuaNa iVunau Levu,” *Liaona*, Nove. 2019, 73–76.
12. Raica na Isikeli 18:8–9.
13. 3 Nephi 9:19–20; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 93:38.
14. Raica na 2 Nifai 32:5.
15. Raica na 2 Nifai 2:7.
16. Maika 7:18–19.
17. Vunau ni Soro 19:18.
18. Raica na Babylonian Talmud, Shabbat 31a:6; see also jewishvirtuallibrary.org/rabbi-hillel-quotes-on-judaism-and-israel. Me kilai tiko, o Ileli na tubui Kamelieli, ka tukuni tiko ena Cakacaka 5:34. E qasenivuli nei Saula mai Tasisi o Kamelieli. Raica na Isidore Singer, ed., *The Jewish Encyclopedia* (1903), “Gamaliel I,” 5:558–59.
19. Na yacadratou o Mr. Jackson, Dr. Cohen, kei Dr. Jones e sega ni yacadratou dina.
20. 2 Nifai 26:33.
21. Mosaia 23:7.
22. Raica na Josefa Simici, “History, 1838–1856, volume D-1 [1 August 1842–1 July 1843],” 1459, josephsmithpapers.org.
23. Raica na Luke 15:1–2.
24. Mosaia 4:13.
25. Raica na Mosese 7:33.
26. Vunau kei na Veiyalayalati 20:32–34.
27. Boyd K. Packer, “Na iTuvatuva ni Bula Marau,” *Liaona*, Me 2015, 28. E kaya o Peresitedi Packer, “Ni sa oti vinaka na veivutuni, ena sega na kena mawe ena vuku ni Veisorovaki i Jisu Karisito.” Na Veisorovaki ena rawa ni vakasavasavataka vakadua na duka yadua se cava sara na kena dredre se kena balavu se levu ni gauna a vakayacori tikoga kina. Na Veisorovaki ena rawa me sereki iko vou mo toso ki liu, ena savasava kei na kilikili, me rawati na salatu o ya o sa digitaka ena bula oqo.
28. *Lectures on Faith* (1985), 38.
29. Mosaia 2:41.
30. Raica na Alama 19:6.
31. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 11:13.

Mai vei Elder Kelly R. Johnson
Ena Vitusagavulu

Kaukauwa Tudei

Na vakabauta ga kei na vosa ni Kalou ka vakatawana na vu ni yaloda e rauta me tokoni keda—ka vakatarai keda meda rawata na Nona kaukauwa.

Ni da vakaraica lesu na ivakavuvuli ni noda parofita lomani, o Peresitedi Russell M. Nelson, au kunea e dua na vosa e vakayagataka vakalevu o koya ena vuqa na nona vosa. Na vosa oya na *kaukauwa*.

Ena imatai ni koniferedi raraba ni oti na nona tokoni me dua na Apositolo, a vosa o Peresitedi Nelson baleta na kaukauwa.¹ E sa tomana o koya na nona veivakavulici me baleta na kaukauwa ena veiyabaki. Mai na gauna e tokoni kina me noda parofita o Peresitedi Nelson, sa vakatavulica o koya na ivakavuvuli ni kaukauwa—vakabibi

San Lucas Sacatepéquez, Guatemala

na kaukauwa ni Kalou—kei na sala meda rawata kina. E vakavulica o Koya na sala me da ciqoma kina na kaukauwa ni Kalou ni da veiqaravi vei ira na tani,² na sala e sureta na veivutuni na kaukauwa i Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki ki na noda bula,³ kei na sala na matabete—na lewa kei na dodonu ni Kalou—e vakalougatataki ira kece era vakayacora ka maroroya na veiyalayalati kei Koya.⁴ Sa vakadinadinataka talega o Peresitedi Nelson ni drodro na kaukauwa ni Kalou vei ira kece sa vakalougatataki ena valetabu ni ra maroroya na nodra veiyalayalati.⁵

E tarai au vakalevu na ibolebole ni Peresitedi Nelson ka solia ena koniferedi raraba ni Epereli 2020. E vakavulici keda meda “vuli ka masu mo vulica vakalevu na kaukauwa kei na kila-ka o sa vakaedaumenitaki oti kina—se na veika mo qai vakaedaumenitaki kina.”⁶

Ena isau ni bolebole oqo, au sa vuli ka masu ka vulica eso na veika yaga me baleta na kaukauwa kei na kila-ka au sa vakaedaumenitaki kina—se na veika au na qai vakaedaumenitaki kina.

Noda kila na veika e gadrevi meda rawata na kaukauwa ni Kalou i noda bula e sega ni ka rawarawa, ia au

sa mai kunea ni rawa ni caka ena noda vulica ena noda vakasama ka masuta me vakamakaretaki keda na Yalo Tabu.⁷ A wasea o Elder Richard G. Scott na ibalebale matata ni cava mada na kaukauwa ni Kalou: na “kaukauwa meda cakava na ka ena sega ni rawa meda cakava ena noda kaukauwa ga vakai keda.”⁸

Na vakatawani ni noda uto vakatalega kina na yaloda ena vosa ni Kalou kei na yavu ni vakabauta i Jisu Karisito e ka bibi ni da tautauri mai na kaukauwa ni Kalou me vukei keda ena gauna dredre oqo. Ni da sega ni ciqoma na vosa ni Kalou kei na vakabauti Jisu Karisito ki na vu ni yaloda, na noda ivakadinadina kei na vakabauta e rawa ni malumalumu, ka e rawa ni da sega ni rawata na kaukauwa e via solia mai vei keda na Kalou. Na vakabauta vakarairai e sega ni rauta. Na vakabauta ga kei na vosa ni Kalou ka vakatawana na vu ni yaloda e rauta me tokoni keda—ka vakatarai keda meda rawata na Nona kaukauwa.

Ni keirau susugi ira cake tiko na luvei keirau kei Sisita Johnson, keirau vakauqeti ira yadua mera vulica mera vakatagitaka na iyaya ni ivakatagi. Ia keirau vakatarai ira ga mera tauri lesonei kevaka ira vakayacora nodra itavi ka vakatovotototaka na nodra iyaya ni vakatagi e veisiga. Dua na siga Vakarauwai, na luvei keirau yalewa a mamarau ni na lai qito kei ira na nona icaba, ia e sebera ni vakatovotovo ena piano. Ni kila ni dodonu me vakatovotovo me 30 na miniti, a nakinaki o koya me biuta e dua na gauna, baleta ni sega ni vinakata o koya me sivia e dua na miniti ni gauna e dodonu me vakatovotovo kina.

Ena nona lako sivita na ivakatakata ni kakana livaliva ki na piano, a cegu vakalailai ka tabaka eso na bulukau. Ia a sega ni mani tabaki walega na gauna, ka qai tabaki tu na vakasaqa me 30 na miniti ena ivakatakata ni kakana livaliva, qai tekivutaki sara. Ni oti e 20 na miniti ni vakatovotovo, a taubale lesu ki na valenikuro me lai raica e vica na miniti sa vo ka kunea ni sa kama tiko na ivakatakata ni kakana livaliva.

Kuala Lumpur, Malesia

A cici yani i tuba vei au e daku ni vale, ka kaikaila ni sa kama na vale. Au cici vakatotolo yani ki loma ni vale, ka, kunea vakaidina ni sa yameyame tu na ivakatakata ni kakana livaliva.

Ena noqu sasaga meu taqomaka na neitou vale mai na kama, au dodoka yani na ligaqu ki na daku ni ivakatakata ni kakana livaliva, luvata mai, ka vakayagataka na wa ni livaliva meu laveta tani kina na ivakatakata ni kakana livaliva mai na ivatavata. Nuinui meu na qaqa ka taqomaka na veika e vakarau yaco ka vakakina na neitou itikitiko, au vukataka na ivakatakata ni kakana livaliva yameyame tu ena iwirini vata kei na wa ni livaliva me tiko tani mai na yagoqu, yaco yani ki na rara i muri, kei na dua tale na cawiri au vukataka yani na ivakatakata ni kakana livaliva ki na rara. E kea, au sa qai bokoca na yameyame ena dua na paipo.

Na cava beka e leqa? Na ivakatakata ni kakana livaliva e gadreva e dua na ka me ciqoma na kena kaukauwa, ni sa sega ni tiko e dua na ka i loma me ciqoma na kaukauwa, na misini vakai koya sa na ciqoma na kaukauwa, katakata vakalevu, ka rawa ni yameyame cake, ka rusa me yameyame kei na binibini dravusa.⁹

A yameyame cake na neitou ivakatakata ni kakana livaliva ka kama ni sega ni dua na ka e tiko i loma.

Vaka talega kina, o ira e tiko nodra vakabauta kei na vosa ni Kalou e vu ni yalodra e rawa ni ciqoma ka uabaleta na veigasau vidi waqa, ka na tala mai na meca me vakarusai keda.¹⁰ Kevaka e sega, na noda vakabauta, inuinui, kei na kila dei e rawa me seavu yani, ka vaka na ivakatakata ni kakana livaliva lala, o keda e rawa ni dua e vakaleqai.

Au sa mai vulica ni tiko na vosa ni Kalou e vu ni yaloqu, sema vata kei na vakabauta na Turaga o Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki, e vakatarai au meu rawata na kaukauwa ni Kalou meu uabaleta na meca kei na veika kece ena viritaka mai vei au. Ni da sota kaya na vei bolebole, eda rawa ni vakararavi ki na iyalayala ni Turaga a vakavulica o Paula: “Ni sa sega ni solia mai vei keda na Kalou na yalo ni rere; a yalo ni kaukauwa ga, kei na yalololoma, kei na yalomatua.”¹¹

Eda kila ni se gone na iVakabula a “tubu cake, a sa yalomatua mai, sa sinai ena vuku, sa tu vei koya na loloma ni Kalou.”¹² Eda kila ni sa qase cake mai o Koya, “A sa tubu cake ko Jisu e na vuku kei na ituvaki vakayago, a sa vinakati koya vakalevu

Orem, Utah, Amerika

cake tikoga na Kalou kei ira talega na tamata.¹³ Keda mai kila ni gauna me sa tekivu kina na Nona kaulotu, o ira era rogoci Koya “sa kurabui sara e na nonai vakavuvuli: ni sa vosa ko koya e na kaukauwa vakai koya.”¹⁴

Ena vuku ni vakavakarau, sa tubu na iVakabula ena kaukauwa ka sa rawa vua me vorata kece na veitema-ki nei Setani.¹⁵ Ni da vakamuria na ivakaraitaki ni iVakabula ka vakavakarau ena vulici ni vosa ni Kalou ka vakatitobutaka noda vakabauta, eda rawa talega ni rawata na kaukauwa ni Kalou meda vorata na veitemaki.

Ena gauna oqo ni vakatabui tu na sokomuni ka vakadredretaki na gole ki na valetabu, au sa cakava e dua na tikina meu tomana noqu vuli ka vulica vakalevu sara me baleta na kaukauwa ni Kalou ni dau lako mai vei keda ni da cakava ka maroroya na veiyalayalati ni valetabu. Me vaka sa yalataki ena masu ni vakatatabu ni Valetabu e Kirtland, eda biuta na valetabu vakayaragitaki ena kaukauwa ni Kalou.¹⁶ E sega ni dua na siga yalani ena kaukauwa sa vakatikora na Kalou vei ira era sa cakava ka maroroya na veiyalayalati, ka sega na vakatatabu me baleta na kena vakayagataki na kaukauwa oqori ena gauna ni matedewa raraba. E yali na Nona kaukauwa mai na noda bula kevaka eda sega ni maroroya na veiyalayalati ka sega

ni bula kilikili kaya me vakataotaka na noda ciqoma na Nona kaukauwa.

Niu veiqaravi tiko vakaiulu ni kaulotu vata kei na watiqo lomani e Thailand, Laos, kei Myanmar, keirau raica na imatai ni kaukauwa ni Kalou ni lako vei ira sa cakava ka maroroya na veiyalayalati tabu ena valetabu. Na iLavo ni Veivuke vei Ira na Veisiko ki na Valetabu e cakava me rawa kina vei ira ena tolu na matanitu oqo mera gole ki na valetabu ni ra cakava oti kece na veika era rawa ni solibula yadua kina kei na vakavakarau. Au nanuma noqu sotava e dua na ilawalawa ni 20 na Yalododonu yalodina mai na rara ni waqavuka i Bangkok, Thailand, me vukei ira mera dewa ki na dua tale na rara ni waqavuka i Bangkok mera vodoka na nodra waqavuka ki Hong Kong. Era sa mata mamarau na lewenilotu oqo ni ira sa na qai lako yani ki na vale ni Turaga.

Ena gauna ni nodra lesu mai na Yalododonu oqo, sa vakilai na vakuri ni matua ni kosipeli kei na kaukauwa e vu mai na nodra ciqoma na edaumeni ni valetabu kei na curu ki na veiyalayalati kei na Kalou. O ira na Yalododonu oqo era gole mai na valetabu “vakaiyaragitaki ena [Nona] kaukauwa.”¹⁷ Na kaukauwa oqo mera cakava na ka era sega ni rawata vakai ira e solia vei ira na igu me ra vosota na ibolebole ni lewe ni Lotu ena nodra vanua ka ra kauta yani “na itukutuku rekitaki ka lagilagi vakalevu sara, ena yalodina,”¹⁸ ni ra tomana tiko na taracake ni matanitu ni Turaga i Laos.

E na gauna eda sega ni rawa ni vakaitavi ena valetabu, eda sa vakararavi li ki na veiyalayalati eda cakava ena loma ni valetabu ka tuvana e dua na veidusimaki e matata, ka sega ni veisau ena noda bula? Na veiyalayalati oqo, kevaka e maroroi, e solia vei keda na raivotu kei na nanamaki me baleta na veisiga ni mataka kei na igu matata me da rawata ka ciqoma na veika kece sa yalataka vei keda na Turaga ena vuku ni noda yalodina.

Au sureti kemuni mo ni vakasaqara na kaukauwa e via solia vei kemuni na Kalou. Au vakadinadinataka ni da vakasaqara na kaukauwa oqo, eda na

vakalougatataki ena dua na kila cece-re ni loloma i Tamada Vakalomalagi vei keda.

Au vakadinadinataka ni baleta ni lomani iko kei au na Tamada Vakalomalagi, a solia kina na Luvena Daulomani, o Jisu Karisito, me sa noda iVakabula ka Dauveivuetai. Au vakadinadinataka Jisu Karisito, o Koya e taukena kece na kaukauwa,¹⁹ ka kitaka vakakina ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Russell M. Nelson, “Protect the Spiritual Power Line,” *Ensign*, Nov. 1984.
2. Raica na Russell M. Nelson, “Veiqaravi ena Kaukauwa kei na Lewa ni Kalou,” *Liaona*, Me 2018, 68–75.
3. Raica na Russell M. Nelson, “iOtioti ni Vosa,” *Liaona*, Nove. 2019, 112.
4. Russell M. Nelson, “Veiqaravi ena Kaukauwa kei na Lewa ni Kalou,” 68–69.
5. Raica na Russell M. Nelson, “Cavuikalawa Ki Liu ena Vakabauta,” *Liaona* Me 2020, 115.
6. Russell M. Nelson, “Cavuikalawa Ki Liu ena Vakabauta,” 115.
7. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 9:7–9.
8. Richard G. Scott, “Me Rawa na Vakacegu mai Vale,” *Liaona*, Me 2013, 30.
9. Na ivakatakata ni kakana livaliva e vakayagataka na kaukauwa vakalivaliva me vakatakata na kakana kei na wai. E tiko e dua na ka e loma ni ivakatakata ni kakana livaliva me ciqoma na ua oqo. Ke sega na ivakatakata ni kakana livaliva ena ciqoma kece na ua. Na ua e na vakatakata na vanua ni vakasaqa, ni tovolea tiko e dua na ka me ciqomi koya. Na ua e na qai yacova yani na magnetron, ni ivakatakata ni kakana livaliva ka sa ivurevure ni ua matailalai. Na magnetron e sega ni rawa ni taura e dua na iwiliwili levu ni livaliva, sa mani vakauta tikoga ena vei yasani ivakatakata ni kakana livaliva. Cicivaka e dua na ivakatakata ni kakana livaliva ka sega ni tiko e dua na ka eloma ena vakacacana na magnetron kei na veivanua tale eso ni ivakatakata ni kakana livaliva. Ena dua na ituvaki ca sara, ena katakata sivia mai na microwave ka rawa ni kama” (Abacus Appliance Service Corporation, “Will I Destroy My Microwave If It Runs Empty?” Aug. 16, 2012, abacusappliance.com; raica talega na Julie R. Thomson, “13 Things You Should Never Put in the Microwave,” June 13, 2014, huffpost.com).
10. Raica na 1 Nifai 15:24.
11. 2 Timoci 1:7.
12. Luke 2:40.
13. Luke 2:52.
14. Luke 4:32.
15. Raica na Maciu 4:1–11; Luke 4:1–14; Vunau kei na Veiyalayalati 20:22.
16. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 109:22.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 109:22.
18. Vunau kei na Veiyalayalati 109:23.
19. Raica na Maciu 28:18.

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland
Mai na Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Waraka tiko na Turaga

Na vakabauta e kena ibalebale na vakararavi vua na Kalou ena veigauna vinaka se ca, kevaka sara mada ga ena okati kina eso na rarawa me yacova ni da qai raica na Ligana ni vakatakilai mai ena vukuda.

Kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, eda nanamaki kece tiko—e sega e dua e vakalevu cake mai vei au—me rogoca na itinitini ni vosa mai vua na noda parofita lomani, o Peresitedi Russell M. Nelson. Oqo e sa bau dua na koniferedi talei, ia e sa ikarua ni gauna me vukica kina na noda ituvatuva ni soqoni matau na matedewa na COVID-19. Eda sa rui vakaocai sara ena matedewa oqo ka vaka me drutilaka tani na drauni- uluda. E laurai votu, ni so vei ira na Taciqū era sa vakayacora oti oqori. Yalovinaka ka kila ni keimami sa dau masulaki ira era sa vakaleqai ena sala cava ga, vakabibi vei ira sa yali na nodra daulomani. Na veitamata yadua e duavata kece ni toso ka balavu na kena tiko.

Ena vakacava beka na dede ni noda waraka na veivakacegui mai na dredre e tarai keda. Vakacava beka na vosoti tiko ni noda veivakato- volei yadua ni da wawa ka wawa ka vaka me beraberana na veivuke? Na cava ebera kina ni vaka me sa qai bibi cake ga na icolacola me da colata?

Ni da taroga na taro eso va oqori, ena rawa, ke da tovolea, ka rogoca

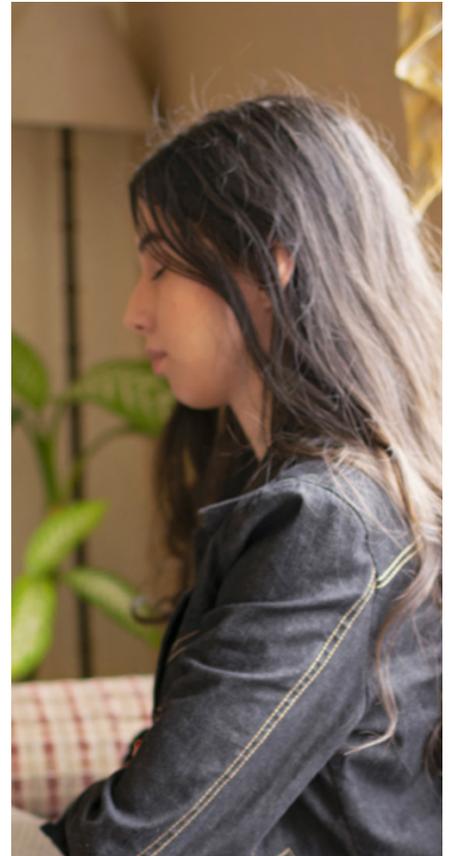
na tagi mai na vanua suasua, vale- niveivesu butobuto donua na draki batabata ena gauna kei na vanua oya.

“Oi kemuni na Kalou, ko ni sa tiko evei?” eda rogoca mai na boto ni Valeniveivesu e Liberty. “Evei na vale ni vakaruru sa ubia na nomuni ivunivuni? A cava na kena dede ko ni na tarova tiko kina na ligamuni?”¹ A cava na kena dede, Oi kemuni na Turaga, a cava na kena dede?

Okoya gona, eda sega ni kenai imatai se iotioti me taroga na taro vaka oya ni bikai keda sobu na rara- wa se na kena toso tikoga e dua na mosi ni lomada. Au sega ni vosa tiko oqo baleta na tete ni matedewa se na valeniveivesu ia baleti iko, nomu matavuvale, kei na wekamu era sota- va e vuqa na bolebole eso. Au vosa tiko baleta na gagadre ni lewevuqa era vinakata me ra vakamau qai sega rawa era sa vakamau ka diva tu me vakasilesitieli cake na nodra bula vakawati. Au vosa ena vukudra o ira era sa lako curuma na veika dredre ni mate eso—sega ni wali rawa—se sotava tu mai ena gauna balavu na veika dredre ni bula sega ni wali rawa. Au vosa baleta na sasaga tomani tiko ni bolebole vakayalo ka

vaka-vakasama eso ka bika vakabibi tu na yalodra e lewevuqa era vosota tiko, kei na lomadra o ira era lomani ira ka vosota vata kei ira. Au vosa baleti ira na dravudravua, o ira a tukuna na iVakabula me da kakua ni guilecava, ka’u vosa tiko baleti iko ni o waraka tiko na nona lesu mai ni dua na gone, veitalia na nona yabaki, ka a digitaka e dua na salatu e duidui mai na kena o a masulaka me a taura o koya.

Me kena ikuri, au vakadinata na levu ni veika eda rairai waraka vaka yadudua tiko e sega ni walia na kauwai levu eso vaka-rawailavo, vaka-politiki, ka vaka-veimaliwai ka sotavi keda kece tu. Na Tamada mai Lomalagi e gadreva meda raica na leqa lelevu eda sotava vata tu vaka kina na noda dui leqa, ia ena so na gauna na noda dui bula vakayalo se na sasaga, na noda masu ena sega ni yacova na qaqa ena noda gagadre se na leqa lelevu e sotavi tu e vuravura se na noda dui leqa yadudua. Okoya

San Lucas Sacatepéquez, Guatemala

gona ni da cakacaka ka waraka tiko na isau na noda masu, au sa solia vei iko na noqu yalayala vakai-apositolo ena rogoci ka na saumi mai, ia e sega beka ena gauna se ena sala eda vinakata kina. Ia era sa *dau* saumi tu ga mai ena gauna kei na sala e dodonu me ka dau sauma me vaka e sauma edua na itubutubu dauloloma. Kemuni na taciqu kei na ganequ lomani, yalovinaka mo ni kila ni o Koya ka sega vakadua ni moce se sosovu² e kauwaitaka vakalevu nodra marau bula kei na bula cereceri ni Luvana mai na ka kece e vakalou. O Koya na dau loloma dina, lagilagi vakaikoya, kei Tamada Dauloloma ena Yacana.

“Ke sa vaka oya,” ona kaya, “sega ni Nona loloma kei yalo loloma e tawasea kina na noda dui Wasawasa Damudamu ka vakatarai ira me ra lako sivita na dredre ena vanua mamaca? E sega beka ni dodonu me tala mai o Koya eso na kasaqa ni ka 21 ni senitiuri me ra vuka mai na dua na vanua me tiloma kece na noda vodre dauvakacaca ni ka 21 ni senitiuri?”

Na isau ni taro eso vaka oqori e “Io, na Kalou e rawa ni vakarautaka na cakamana ena gauna vata ga oya, ia eda na qai vulica totolo sara se emuri ni veigauna kei na itabagauna

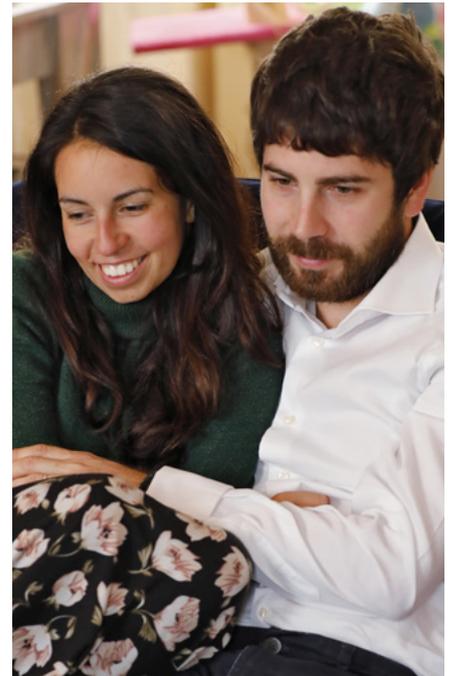

Sugar City, Idaho, Amerika

ni noda ilakolako vakayago e sa Nona ka Nona duadua ga me dusi-maka.” E dau vakatulewataka o Koya na ivolanivula oya kivei keda vakayadudua kece sara. Vei ira yadua na tamata tauvimate ka vakabulai vakasauri ni waraka tiko me curu ki nai Silisili i Peceseita,³ e dua tani tale ena tu mada me 40 na yabaki ena lekutu ni waraka tiko me curu ki na vanua yalataki.⁴ Vei ira yadua na Nifai kei na Liai ka taqomaki vakalou mai na dua na bukawaqa vei vakavolivoliti baleta na nodrau vakabauta,⁵ e dua kina na noda Apinatai a vakamai ena dua na duru bukawaqa me baleta na nona vakabauta.⁶ Ka da qai nanuma ni o Ilaija vataga ka a kaciva sobu mai na bukawaqa mai lomalagi me ivakadinadina vei ira na bete i Peali⁷ sa ikoya vata ga na Ilaija ka a vosota ena dua na gauna ni a sega tu kina na uca me vica na yabaki ka, ena dua na gauna, a vakani wale tu ga o koya ena kakana lailai sara ka rawa ni tuberi ena iqaqalo ni dua na reveni.⁸ Ena noqu nanuma, oya e sega sara ni dua ga na ka e rawa me da vakatoka me dua na “ivaqa marautaki.”

Na tikina bibi? Na tikina bibi sa iko-ya ni vakabauta e kena ibalebale na vakararavi vua na Kalou ena veigauna vinaka se ca, kevaka sara mada ga ena okati kina eso na rarawa me yacova ni da qai raica na Ligana ni vakatakilai mai ena vukuda.⁹ Oya ena rawa ni dredre toka ena noda vuravura vou oqo ni lewevuqa era sa mai vakabauta ni vinaka cecere duadua ni bula oya me levei na rarawa kecega, ni sega ni dua e dodonu me yaluma sara ena veika cava ga.¹⁰ Ia na vakabauta oya ena sega sara ni veimuataki ki “nai vakarau ni tamata dina, era sa sinai sara kei Karisito.”¹¹

Ena kere veivosoti vei Elder Neal A. Maxwell baleta noqu dou-dou me veisautaka ka semata e dua na ka a kaya ena dua na gauna, au talega au vakatura ni “nona bula e dua . . . e sega ni rawa me vakasinaiti-ena-vakabauta ka galalalena-lomaocaoca.” Ena sega ga ni na cakacaka “me da vuka ena lecaika

Saonara, Padua, Itali

ena bula qo,” ka kaya tiko ni da todrou mai na dua tale na bilo wainimoli: “Turaga, ni solia vei au na nomuni itovo savasava digitaki kece, ia mo ni kua ga ni solia vei au na yalobibi, se rarawa, se mosi, se veivorati. Yalovinaka ni kakua ni laiva e dua ga me cati au se cakitaki au, ka vakauasivi duadua, kakua sara ni laivi au me vakila ni’u sa vakanadakui mai vei Kemuni se o ira au lomana. Vakaidina, Turaga, ni qarauna mo ni maroroi au mai na veika sotavi kece ka a vakavuna na Nomuni vakalou. Ia ni mai cava na vakasisisi voravora mai vei ira na tani, yalovinaka ni laivi au me lako yani ka tiko kei Kemuni, me’u rawa ni raqataka me baleta na sala edaru sa tautauvata kina ni’u vakaciriciri voli ena reki ena noqu o ni Lotu Vakarisito dakoba vinaka.”¹²

Kemuni na taciqu kei na ganequ lomani, na Lotu Vakarisito e veivakacegui, ia e vakavuqa e sega ni dau logaloga vinaka. Na salatu ki na bula vakalou ka mamarau eke ka vakakina ni oti eke, e balavu ka sulusukura ena so na gauna. E dau taura na gauna kei na yalodei me taubaletaki. Ia, e dina, na isau ni kena caka oqori e vakaitamera sara. Na dina oqo e vakatavulici vakamatata ena

sala veivakauqeti enai ka 32 ni iwase i Alama ena iVola i Momani. E kea e vakatavulica na bete levu cecere oqo ni kevaka e teivaki na vosa ni Kalou e lomada vaka dua na sorenikau walega, ka kevaka eda qarava vinaka me da suiya, samaka, vakabulabulataka, ka vakauqeta, ena *gauna e muri* ena vuataka na vuana “na ka sa taleitaki duadua, . . . kamica duadua vei ira na ka kamikamica taucoko,” ia na kena laukana ena veimuataki ki na dua na ituvaki ni sega ni viagunu se viakana tale.¹³

E vuqa na lesoni e vakatavulici ena iwase totoka oqo, ia e loma kece qori oya na itukutukuni ni sorenikau me na vakabulabulataki ka me da qai waraka me matua, “*ka rai ki liuena* mata ni vakabauta ki na vuanikau ko ya.”¹⁴ Na noda tatamusuki, e kaya o Alama, me “qai yaco na gauna.”¹⁵ E sega ni veivakurabuitaki ni tinia o koya na nona ivakaro ni tukuna tale vakatolu na kaci ni *gugumatua* kei na *vosotaena* kena vakabulabulataki na vosa ni Kalou ena lomada, ni da “*waraka tikoena* “vosota-vakadede,” me vaka e kaya o koya, “na vunika me vuataka na vuana vei kemuni.”¹⁶

Na COVID kei na kenisa, vakatitiqa kei na taqaya, leqa vakailavo kei na veivakatovolei ni matavuvale. Ena qai laveti beka ni naica na icolacola eso oqo? Na kena isau oya na “qai yaco na gauna.”¹⁷ Ia ke na lekaleka na gauna oya se na balavu e sega ni dau noda me da na kaya, ia mai na loloma soliwale ni Kalou, na veivakalougataki ena yaco mai vei ira era kukube matua ki na kosipeli i Jisu Karisito. Na kauwai oya a wali rawa ena dua na were vuni sara ka ena dua na delana raraba sara e Jerusalemi ena dua na gauna balavu sa oti.

Ni da na rogoca oqo na noda parofita lomani ni tinia na koniferedi oqo, me da qai nanuma, me vaka sa dau vakaraitaka o Russell Nelson ena nona bula taucoko, ni o ira era “*sa waraki Jiova* era na vakaukauwataki tale [ka] cabe cake me vaka era vakatabana vakaikeli; era na cici, ka sega ni oca; era na lako tu, ka sega

ni malumalumu.”¹⁸ Au masuta ni “qai yaco na gauna”—totolo se berabera—na veivakalougataki eso oqori ena lako mai vei kemuni kece sara o ni vakasaqara na veivakacegui mai na nomuni rarawa kei na galala mai na nomuni yalobibi. Au vakadina-dinataka na loloma ni Kalou kei na Vakalesuimai ni Nona kosipeli lagilagi, okoya na isaunitaro ki na leqa kecega eda sotava. Ena yaca tabu dauveivueti ni Turaga ko Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 121:1–2.
2. Raica na Same 121:4.
3. Raica na Joni 5:2–9.
4. Raica na Na Tiko mai na Lekutu 32:13; Nai Vakaruva 2:7; Josua 5:6.

5. See Ilamani 5:20–52.
6. Raica na Mosaia 17.
7. Raica na 1 Tui 18:17–40.
8. Raica na 1 Tui 17:1–7.
9. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 123:17.
10. Raica na Rankin Wilbourn and Brian Gregor, “Jesus Didn’t Suffer to Prove a Philosophical Point,” *Christianity Today*, Sepi. 20, 2019, christianitytoday.com.
11. Efeso 4:13.
12. Na veisautaki ni itukutuku i Neal A. Maxwell mai vei Jeffrey R. Holland; raica na Neal A. Maxwell, “Lest Ye Be Wearied and Faint in Your Minds,” *Ensign*, Me 1991, 88.
13. Alama 32:42.
14. Alama 32:40; vakabibitaki.
15. Alama 32:42.
16. Alama 32:43; vakabibitaki; raica talega na Alama 32:41–42.
17. Alama 32:42.
18. Aisea 40:31; vakabibitaki; raica talega na Aisea 40:28–30.

Mai vei Peresitedi Russell M. Nelson
Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

E Dua na iVakarau Tudei Vou

Au sureti kemuni mo ni vakalevutaka cake na nomuni vagoleya na yalomuni, nomuni vakasama, kei na lomamuni vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena o Jisu Karisito.

Kemuni na taciq kei na ganequ lomani, sa lagilagi dina na rua na siga ni koniferedi oqo. Au duavata kei Elder Jeffrey R. Holland. Me vaka ni a tukuna, na itukutuku, na masu, kei na sereivakatagi e sa vakauqeti mai vua na Turaga. Au vakavinavinaka vakalevu vei ira era sa vakaitavi ena sala cava ga.

Ena loma taucoko ni soqoni, au rai-tayaloyalotaki kemuni tiko ena noqu vakasama ni ko ni vakarorogo tiko ena koniferedi. Au sa kerea na Turaga me vukei au meu kila na veika o ni vakananuma voli, veika o ni leqataka tiko, se o ni tovolea tiko mo ni walia. Au sa vakataroga voli se cava e rawa niu tukuna, kau kila ni vinakata na Turaga mo ni vakila meu tinia kina na koniferedi oqo, me na vakasukai kemuni yani kina ena vakanuini kei na yalodei ki na veisiga ni mataka.

Eda bula donumaka e dua na itabagauna lagilagi, era a sa raica rawa tu mai na parofita ni veisenijiuri. Oqo na itabagauna ena sega kina ni dua na veivakalougatataki vakayalo me bureitaki vei ira na buladodonu.¹ E dina ni tu na drakidrakita ni vuravura,² ena

raica na Turaga me da “vakanamata ki na veisiga ni mataka ena yaloreki ni nanamaki.”³ Me kakua ni bikai keda tu na vakanananu ni veisiga ena noa. Sa toso tikoga ki liu na vakasokumuni kei Isireli. Na Turaga o Jisu Karisio e dusimaka tu na cicivaki ni Nona Lotu, ka *na* rawata na kena inaki vakalou.

Na bolebole vei iko kei au me *daru* vakadeitaka me daru rawata na kedaru inaki vakalou. Nikua eda sa dau rogo-ca wasoma me baleta “e dua na ivakarau tudei vou.” Kevaka o vinakata dina mo rawata e dua na ivakarau tudei vou, Au sureti kemuni mo ni vakalevutaka cake na nomuni vagoleya na yalomuni, nomuni vakasama, kei na lomamuni vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena o Jisu Karisito. Oqori me *nomuni* ivakarau tudei vou.

Tugana sara na nomu ivakarau tudei vou ena nomu veivutuni e veisiga. Segata mo savasava vakalevu cake tikoga ena nomu vakanananu, nomu vosa, kei na ivalavala. Veiqaravi vei ira na tani Dau raica ga na veika e tawamudu. Vakalevulevuya na nomu veikacivi. Na cava ga na nomu bolebole, kemuni na taciq kei na ganequ, bula-taka na veisiga yadua me rawa kina *ni* o vakarautaki iko vakavinaka mo sota vata kei na nomu Dauveibuli.⁴

Oqori na vuna e tu kina na noda veivaletabu. Na nona cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati na Turaga e vakarautaki keda ki na bula tawamudu, ka cecere duadua ena nona veivakalougatataki kece na Kalou.⁵ Me vaka ko ni sa kila, ena vuku ni matetaka na COVID a gadrevi kina me ra sogo mada vakawawa na noda veivaletabu. Oti eda qai tekivuna na kena dolavi tale tuvai vakamatau

vakaitagede. Ena gauna oqo e vuqa sara na valetabu era sa veiqaravi tiko ena ika 2 ni iTagede, e udolu vaka-udolu na veiwatini era sa vauci, ka udolu era sa ciqoma na nodra dui edaumeni ena loma ga ni vica na vula sa oti. Eda sa namaka tiko na siga sa na rawa tale kina vei ira na lewe ni Lotu bula kilikili me ra veiqaravi tale ena vukudra na tubudra ka sokalou ena dua na valetabu vakalou.

Ena gauna oqo sa ka marautaki meu kacivaka yani ni sa tuvai tiko me tara e ono na valetabu vou ena veivanua oqo: Tarawa, Kiribati; Port Vila, Vanuatu; Lindon, Utah; Greater Guatemala City, Guatemala; São Paulo East, Brazil; kei Santa Cruz, Bolivia.

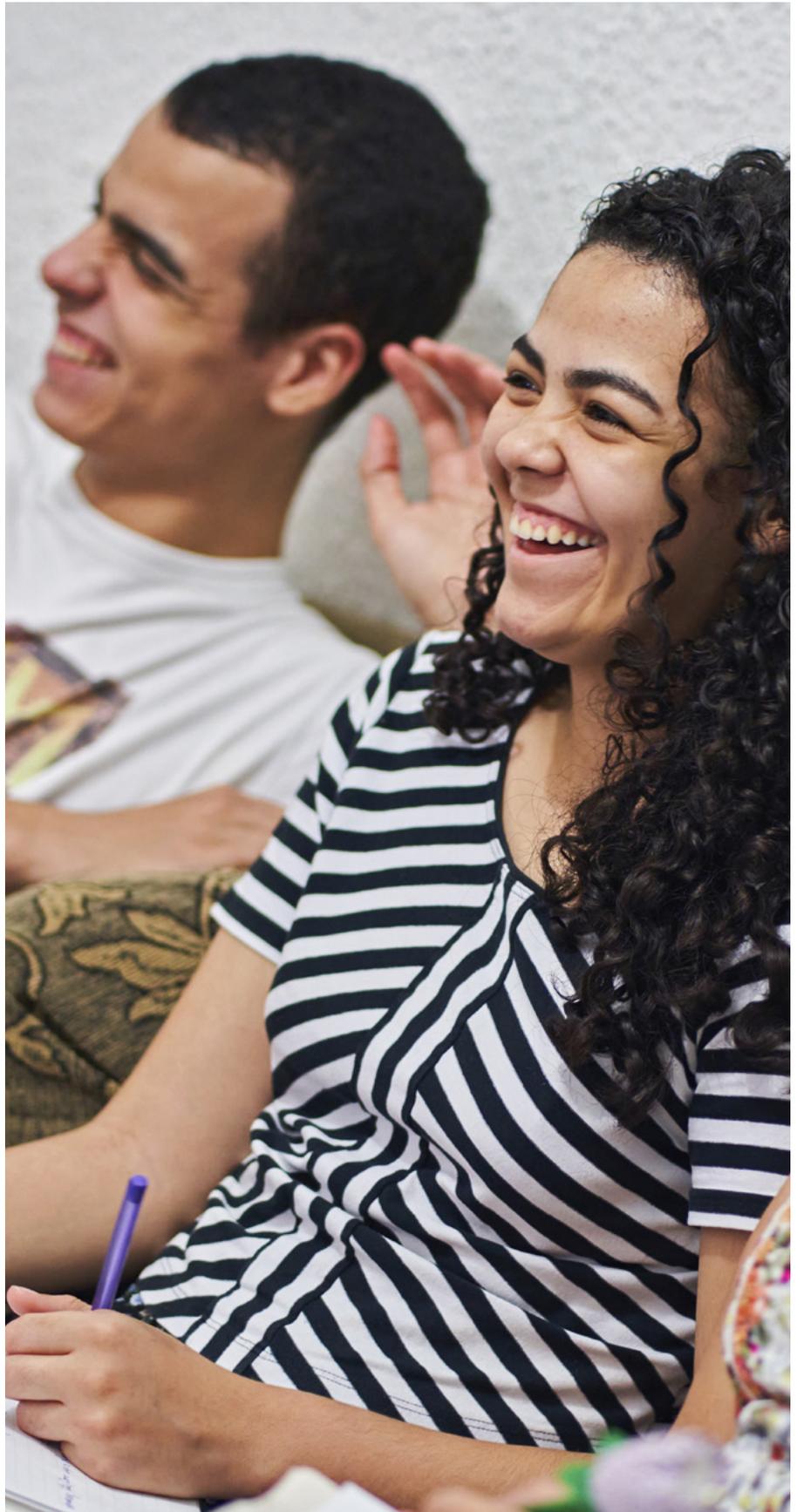
Ni da tara ka qarava tiko na vei-valetabu oqo, sa neimami masu mo ni na tarai kemuni ka qaravi kemuni me rawa kina ni ko ni kilikili tu mo ni curuma na valetabu vakalou.

Oqo, kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, au vakalougatataki kemuni mo ni vakasinaiti ena vakacegu ni Turaga ko Jisu Karisito. Na Nona vakacegu e uasivia na kilaka kecega vakata-mata.⁶ Au vakalougatataki kemuni me vakalevutaki cake na nomuni gagadre kei na kaukauwa mo ni talairawarawa ki na lawa ni Kalou. Au yalataka ni ko ni vakayacora vakakina, ena vakatauci vei kemuni na veivakalougatataki, oka kina na yaloqaqa e cecere cake, ivakatakila yadua e vakalevutaki cake, na veilomani kamica ena nomuni veivale, kei na reki, ena loma sara mada ga ni veilecayaki.

Me da toso vata ki liu me da rawata na noda ilesilesi vakalou—sai koya me da vakarautaki keda kei na vuravura me baleta na iKarua ni Nona Lako Mai na Turaga. Au masuta me vakakina, kei na noqu vakaraitaka na loloma vei kemuni, ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:26–29
2. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 45:26; 88:91.
3. *Nodra iVakavuwuli na Peresitidi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 513.
4. Raica na Alama 12:24; 34:32.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 14:7.
6. Raica na Filipai 4:7.

Taboão de Serra, São Paulo, Brazil

Veiveisau Eso ni Veiliutaki sa Kacivaki

Ena koniferedi raraba ni Okotova 2020, a kacivaki kina e dua na lewe ni Mataveiliutaki Vitusagavulu vou, e dua na Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu vou, e dua na lewe ni Matabisopi Vakatulawa vou, kei na va na Vitusagavulu ni iWasewase vou.

A tokoni o Elder Brent H. Nielson me lewe ni Mataveiliutaki ni Vitusagavulu, ni oti na nona vagalalataki o Elder L. Whitney Clayton, o koya ka sa soli vua na itutu vakaemeritesi. O Elder Patrick Kearon e sa veiqaravi oqo vaka Peresitedi iLiuliu ni Vitusagavulu, na itutu ka a taura taumada tu o Elder Clayton.

A tokoni o Elder Dean M. Davies me dua na Vitusagavulu Vakaitutu Raraba, ni oti nona vagalalataki vaka iMatai ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakatulawa. A tokoni o Bisopi W. Christopher Waddell me sosomitaki Elder Davies vaka iMatai ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakatulawa, ka tokoni o Bisopi L. Todd Budge, ka a vagalalataki vaka dua na Vitusagavulu Vakaitutu Raraba, me iKarua ni Daunivakasala (na itutu ka a taura tu e liu o Bisopi Waddell).

Erau a vakacegui talega o Elder Enrique Falabella kei Elder Richard J. Maynes vaka Vitusagavulu Vakaitutu Raraba ka soli vei rau na itutu vakaemeritesi.

Na kedra volaitukutuku ni bula na iliuliu digitaki oqo e vakateki-vutaki ena tabana oqo. Na nodra vagalalataki e 47 na Vitusagavulu ni iWasewase kei na nodra veikacivi e lewe va na Vitusagavulu ni iWasewase era sa kacivaki talega (raica na tabana e 30). ■

Elder Brent H. Nielson

Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

E dua vei ira na leseni bibi a vulica o Elder Brent H. Nielson ni oti nona a biuta na Lotu e dua na lewe ni matavuvale me vica na yabaki sa ikoya ni o *ira kece* na luve ni Kalou era gadreva na loloma ni iVakabula kei na kaukauwa veivakabulai ni Nona Veisorovaki.

Ena nona vulica tiko na Luke 15 kei na nona matavuvale ena gauna oqo, a rogoca rawa o Elder Nielson na italanoo vakaibalebale ni gone cidroi ena dua na sala vou.

“Au dau raici au tu vakaikoya na luvena tagane ka tiko ga e vale. . . . Au a mai vakila yani ena siga oya ni sai *au* na gone cidroi,” a kaya o koya. “Eda sa sega kece ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na Tamada (raica na Roma 3:23). Eda gadreva kece na nona Veisorovaki na iVakabula me vakabulai keda. Eda sa yali kece ka gadreva meda kunei.”¹

A tokoni o Elder Brent Hatch Nielson me dua na lewe ni Mataveiliutaki ni Vitusagavulu enai ka 3 ni Okotova, 2020, ni oti na sereki nei Elder L. Whitney Clayton, ka a soli vua na itutu vaka-emeritesi.

A sucu o Elder Nielson e Burley, Idaho e Amerika, enai ka 8 ni Tiseba, 1954. Ni se cauravou kina o koya a laki kaulotu ki Finland. A vakamautaki Marcia Ann Bradford o koya ena June 1978 ena Valetabu e Salt Lake. Erau nodratou itubutubu e ono na gone.

A ciqoma o Elder Nielson e dua na koroi ena vosa Vakavavagi mai na Brigham Young University ena 1978. Ena 1981 a ciqoma o koya e dua na koroi ni vuniwai ni lawa mai na University of Utah. A qai yaco me cakacaka vaka-loya ka itokani ena dua na kabani ni lawa e Twin Falls, Idaho e Amerika, me voleka ni 30 na yabaki.

Sa veiqaravi oti o Elder Nielson vaka-daunivakasala ena iWasewase ena Pasifika kei na iWasewase ena Filipaini ka Peresitedi ni iWasewase ena Filipaini. Mai na 2015 ki na 2020, a veiqaravi o koya vaka-Dairekita Liu ni Tabana ni Kaulotu.

Ni bera ni kacivi me Vitusagavulu Vakaitutu Raraba ena Epereli 2009, a veiqaravi vaka peresitedi ni Cauravou ena tabanalevu, bisopi, lewe ni matabose e cake, daunivakasala ena mataveiliutaki ni iteki, peresitedi ni iteki, ka a Vitusagavulu ni iWasewase e Idaho. ■

IDUSIDUSI

1. Brent H. Nielson, “Waraki ni Gone Cidroi,” *Ensign se Liaona*, Me 2015, 103.

Elder Dean M. Davies

Vitusagavulu Vakaitutu Raraba

Ni a draiva tiko ki vale mai na cakacaka ena 1989, a vesuki o Elder Dean M. Davies ena dua na uneune e San Francisco, California e Amerika, ka a kuretaka vakaukauwa sara na nona motoka. E muri, ni vakasamataka tiko na revurevu ni vakacaca ki na vanua oya, a vakananumi o koya ena bibi ni kena tarai cake na noda bula ena dua na yavu dei.

“E sega ni dua vei keda ena nakita me tara na noda vale, vanua ni cakacaka, se na veivale vakatabui ni sokalou ena nuku se tikitiki ni vatu ka sega na ituvatuva kei na iyaya e veiganiti,” a kaya o koya. “Meda sa ciqoma na veisureti ni iVakabula meda lako mai Vua. Meda sa tara cake noda bula ena dua na yavu dei ka taqomaki.”¹

O Elder Davies, ka a veiqaravi tu ena Matabisopi Vakataulewa vakatekivu mai na Epereli 2012, a tokoni me dua na Vitusagavulu Vakaitutu Raraba enai ka 3 ni Okotova, 2020. Ena Matabisopi Vakataulewa a veiqaravi tu mai o Elder Davies vaka-iKarua ni Daunivakasala kivei Bisopi Gary E. Stevenson me yacova ni a tokoni o Bisopi Stevenson me lewe ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua enai ka 3 ni Okotova, 2015. A qai tokoni o Elder Davies me iMatai ni Daunivakasala vei Bisopi Gérald Caussé, o koya ka sosomitaki Elder Stevenson me Bisopi Vakataulewa vou.

A sucu o Dean Myron Davies e Salt Lake City, Utah, Amerika ena 1951. Ni oti na nona veiqaravi vakadaukaulotu tudei ena Tabana ni Kaulotu na Uruguay/Paraguay, a vakamautaki Darla James ena 1973 ena Valetabu e Salt Lake. E lewe 5 na luvedrau ka 17 na makubudrau.

Ena Julai 1995, a tekivu cakacaka ena Lotu, na vanua a veiqaravi kina o koya me dairekita ni Tabacakacaka ni Cakacaka Digitaki, kei na itavi me baleta na iyauqaqa digitaki, na droinitaki ni valetabu, kei na tara ni valetabu. Ni bera ni cakacaka ena Lotu, a cakacaka tu o Elder Davies ena High Industries, Inc., e Lancaster, Pennsylvania, e Amerika, kei na Bechtel Investments, Inc., e San Francisco. A rawata o koya na koroi ena economics ni teitei mai na Brigham Young University ka qai taura na parokaramu torocake ni veiliutaki eso mai na Stanford kei na Northwestern Universities.

E sa veiqaravi oti o Bisopi Davies vaka peresitedi ni Tabana ni Kaulotu e Puerto Rico San Juan, daunivakasala ni peresitedi ni kaulotu, peresitedi ni iteki, daunivakasala ni peresitedi ni iteki, vunivola liu ni iteki, lewe ni matabose e cake, kei na vica na matabisopi. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Dean M. Davies, “Dua na Yavu Dei,” *Ensign se Liaona*, Me 2013, 9, 11.

Bisopi L. Todd Budge

iKarua ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakataulewa

Ni oti e 18 na vula ni veiqaravi vaka dua na Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu, sa mai tokoni o Bisopi L. Todd Budge me sa iKarua ni Daunivakasala ena Matabisopi Vakataulewa. E sa sosomitaki Bisopi Dean M. Davies kina, o koya ka sa kacivi me dua na Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu.

A tauri ivola o Bisopi Budge mai na Brigham Young University ena dua na koroi ni veika vakailavo. A cakacaka o koya ena & Bain Company e Japani; na Citibank, e N.A.; kei na GE Capital e Japani kei Atlanta, Georgia e Amerika. A yaco me peresitedi ka vakaillesilesi liu ni Tokyo Star Bank Limited ena 2003, ka veiqaravi vaka jeameni ni matabose ni baqe mai na 2008 ki na 2011. A veiqaravi talega vaka-lewe ni matabose ni dairekita ni Hawaiian Airlines.

Ena dua na gauna ni nona bula, ni vakasamataka tiko o Bisopi Budge me veisau na nona cakacaka, a ciqoma kina eso na ivakasala yaga sara. “Eda gadrevi ira na tamata yalodina ena bisinisi,” a kaya vua e dua na daunivakasala, ka vakuria ni nona salatu ni cakacaka ena solia vua e vuqa na madigi me vakasalataki ka vukei ira kina na tamata.

Na nona cakacaka o Bisopi Budge, a solia vakaidina vua e vuqa na madigi me veivakauqeti ki na veika vinaka ena vuravura ni bisinisi, oka kina na dolavi ni katuba me wasea na kosipeli mai Japani, ka a veiqaravi taumada kina vakadaukaulotu ena Tabana ni Kaulotu na Japani Fukuoka. E muri a qai veiqaravi vaka-peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na Japani Tokyo.

“Na itukutuku vinaka ni kosipeli,” a vakavulica o koya, “e sega ni mai yalayala ni dua na bula e galala mai na rarawa kei na dredre ia na bula e taucoko tu na kena ibalebale—na bula e rawa ni ‘marautaki kina ena vukui Karisito’ na noda rarawa kei na leqa’ [Alama 31:38].”¹

A sucu o Lawrence Todd Budge enai ka 29 ni Tiseba, 1959, e Pittsburg, California, Amerika. A sotavi Lori Capener ena nodrau itekivu ni yabaki ena Brigham Young University. Erau a vakamau ena 1981 ena Valetabu e Logan Utah. Erau nodrautou itubutubu e ono na gone.

Ni se bera ni kacivi me dua na Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu, a veiqaravi o Bisopi Budge vaka dua na Vitusagavulu ni iWasewase, peresitedi ni iteki, vunivola liu ni iteki, peresitedi ni Cauravou ena iteki, bisopi, kei na peresitedi ni kuoramu ni italatala qase. ■

IDUSIDUSI

1. L. Todd Budge, “Vakararavi Dei ka Taucoko,” *Ensign se Liaona*, Nove. 2019, 47.

iVakarau ni Yacasoli ni Kaulotu: Rawarawa, Totolo

E sa qai rawarawa cake oqo vei ira na lewenilotu me ra vukei ira na nodra itokani me ra sota vata kei ira na daukaulotu, ka sa vakavinakinakataki na kena sa vakavou wale tikoga oqo na nodra ivakarau ni yacasoli ni kaulotu na daukaulotu me baleti ira na lewenilotu. Na iwalewale vakavou ni yacasoli oqo e caka me semati ira vakatotolo na daukaulotu kei ira na lewenilotu soliyaca tiko me rawa ni ra tuva e dua na gauna ka na vukei ira na itokani ni lewenilotu me ra taura vakavinaka sara kina na leseni ni kosipeli mai vei ira na daukaulotu.

Oqo na kena icakacaka:

1. Ena gauna e duavata kina na nomu itokani se veikilai me sota kei ira na daukaulotu, o na vakalewena ga e dua na fomu ni yacasoli ena Member Tools app se ena [ChurchofJesusChrist.org/referrals](https://www.ChurchofJesusChrist.org/referrals). E rawa talega ni

o biuta kina na nomu itukutuku ni veitarata kei na dua na idusidusi vei ira na daukaulotu.

2. Ni sa vakau oti na fomu, ena veitarata mai vei iko e dua na marama daukaulotu sa lesi me veivuke ena yacasoli ni lewenilotu. Ena lesia o koya na yacasoli ki na vanua donu ka na vukei iko mo sema vata kei rau na daukaulotu e kea.
3. Erau na ciqoma talega na daukaulotu oqori na nomu itukutuku ni veitarata kei na yacasoli. Oqo ena rawa kina vei iko mo veivosakitaka na ituvaki kei na gagadre nei nomu itokani kei rau na daukaulotu. E rawa ni o tukuna vei rau na sala me vukei kina na nomu itokani me sotava e dua na gauna cecere. Sa tiko talega vei iko na digidigi mo vakaitavi ena leseni ni kaulotu ena kena levu ga o gadreva.

“Era vakavulici na daukaulotu ni yacasoli kece e ciqomi mai vua e dua na lewenilotu e dodonu me qaravi me vaka e dua na ka talei,” a kaya o Elder Marcus B. Nash ena Vitusagavulu. “Ni ra sa ciqoma na daukaulotu e dua na yacasoli, era sa vakavulici me ra tarogi iko ena sala era na rawa ni vukea vakavinaka duadua kina na nomu itokani. Ni ra cakacaka vata na lewenilotu kei na daukaulotu, ena vakauqeti ira na Turaga ena kena tauyavutaki e dua na ka sotavi vakaibalebale me vukei ira na nomuni itokani me ra toro voleka vei Jisu Karisito.”

Na iyaya ni cakacakavata vou oqo sa vakarautaki tu ena 33 na vosa. ■

Sikova na [ChurchofJesusChrist.org/referrals](https://www.ChurchofJesusChrist.org/referrals) mo vulica eso tale na ka se mo vakauta e dua na yacasoli.

Veisau ena Mekasini ni Lotu eso

Na veisau lelevu ena vakayacori ena mekasini ni Lotu me tekivu ena Janueri 2021. Ena yaco kina na *Liaona* me nodra mekasini na uabula, ka vakarautaki me *dua* na kena tabaki me baleti ira na uabula e vuravura raraba. Na mekasini me baleti ira na itabagone kei na gonelalai, me vaka na ivola tabaki vakataki koya ga, ena vakarautaki e vuravura raraba. Na lewena vakalivaliva kei na kena e vakacurumi vakaitaukei ena vakarabailevutaki ka vakavinakataka cake na itukutuku ni kosipeli sa vakarautaki tu vei ira na lewe ni Lotu ena veivanua kecega.

Na yaca na *Ensign* e sa na vakacegui, na mekasini ni itabagone e sa na kilai oqo me *iSakisaki ni iTabagone* (ka sa na sosomitaka na *New Era*), kei na *iTokani* ena tomani tikoga me yaca ni mekasini baleti ira na gone.

Na veisau eso oqo ki na mekesini ena vakarautaka e vica na veika yaga vei ira na Yalododonu Edaidai e vuravura raraba:

- Ena imatai ni gauna, na veimatauvuale ena taudaku ni veivanua vosa vaka-Valagi e sa na nodra na madigi mera volayaca ki na mekasini vakatabaki-dua baleti ira na gone kei na itabagone.
- Ena so na vanua kei na vosa, ena tabaki vakawaso-ma cake na lewe ni itukutuku mai na kena e liu.
- Na matauvuale ni Lotu e vuravura raraba ena ciqoma na itukutuku veivakaduavatataki vata ga mai na mekesini eso oqori ni vuravura raraba. ■

Wilika na ivakamacala eso baleta na veisau oqo ena tabana e 39–40.

Kacivaki e Ono na Valetabu Vou

Akacivaki e ono na valetabu vou mai vei Peresitedi Russell M. Nelson ena soqoni ena yakavi ni Sigatabu ni koniferedi raraba. A kacivaki na valetabu eso me baleti:

- **Tarawa, Kiribati.** O Kiribati e dua na vanua e 32 na kena veijanuyanu lase ena Wasa Pasifika volekata na yalayala-ni-siga ni veimatanitu.
- **Port Vila, Vanuatu.** O Vanuatu e dua na vanua e 80 na kena veijanuyanu ena Ceva ni Pasifika.
- **Lindon, Utah, Amerika;** O Lindon e tiko rauta ni 40 na maille (64 km) ena ceva kei Salt Lake City.
- **Greater Guatemala City, Guatemala** O Guatemala, ena Wasewase e loma kei Amerika, ena yaco totolo me itikotiko ni va na valetabu.
- **São Paulo East, Brazil.** Oqo e sa nai ka 12 ni valetabu me kacivaki me baleti Brazil.
- **Santa Cruz, Bolivia.** Oqo ena ikarua ni valetabu ena matanitu oqo ni Ceva kei Amerika.

Vakatekivu mai na gauna a yaco kina me Peresitedi ni Lotu ena 2018, e sa kacivaka oti kina o Peresitedi Nelson na kena tara e 49 na valetabu vou. Ena gauna oqo sa tu ena Lotu e 230 na valetabu kacivaki oti, se tara tiko, se sa cakacaka tiko. ■

iTukutuku me baleta na Soqo ni Valetabu

Eratou a solia mai na Mataveiliutaki Taumada na itukutuku oqo enai ka 20 ni Jiulai, 2020, me baleta na veisau eso ki na soqoni ni edaumeni ni valetabu:

“Na ivakavuvuli tabu, yalayala, kei na veisoqoni ni valetabu era sa ivakatekivu makawa, ka dusimaki ira na luvu ni Kalou ki Vua ena nodra cakava na veiyalayalati ka vulica e levu tale na ka me baleta na Nona ituvatuva, oka kina na itavi ni iVakabula o Jisu Karisito.

“Mai na veivakauqeti, na ivakarau ni veidusimaki ena cakacaka ni valetabu sa veisau oti vakavuqa, ena itukutuku taumada, me vukei ira na lewenilotu me ra kila vakavinaka cake ka bulataka na veika era vulica ena valetabu.

“Tiki ni veika e sotavi ena valetabu e oka kina na kena vakayacori na veiyalayalati tabu, se yalayala, vua na Kalou. E vuqa na tamata era sa kila tu na ivakatakarakara ni cakacaka ka

salavata kei na vakayacori ni veiyalayalati vakalotu (me vaka na masu, na tabadromuci ni dua na tamata ena papitaiso, se na veitauri liga ena dua na soqoni ni vakamau). Na ivakatakarakara ni cakacaka tautauvata ka rawarawa e salavata kei na vakayacori ni veiyalayalati ni valetabu.

“Ena veikauwaitaki me baleti keda kece kei na gagadre me laveti cake na vuli ni veika sotavi ena valetabu, sa vakadonui kina na veisau wale ga oqo ki na soqoni ni edaumeni ni valetabu. Ni sa bibi sara na soqoni eso ni valetabu, keitou sa kerei ira na lewenilotu kei na itokani me ra kakua ni vakaitavi ena vakanananu vakatani se veivosaki raraba me baleta na veisau oqo. Ia, keitou sa sureti ira na lewe ni Lotu me ra vakanamata tikoga ki na siga era na lesu mai kina ka laki vakaitavi vakataucoko ena cakacaka tabu ni valetabu ena masumasu kei na vakavinavinaka.” ■

iVakarau ni Initaneti ena iTuva ni Masumasu ni Valetabu

Esa tauyavutaki e dua na ivakarau ni initaneti me vakatarai ira na lewenilotu me vakauta na yacadra na matavuvale se itokani kina valetabu, mera biu kina na veiyaca oya ena ituva ni masumasu. Na kena kerei me biu e dua na yaca ena ituva ni masumasu ni valetabu e sa rawa ni caka oqo ena nomu sikova na tabana ni itukutuku ni dua ga valetabu ena Church of Jesus Christ.org/temples ka kiliki ki na isema ni ituva ni masumasu. Sa rawa talega ni vakayacori na kerekere ena iwaseswase ni “Temples” ni app veikauyaki ni Member Tools. Ni sa vakacurumi oti na yaca eso, era na vakau ki na valetabu oya (se ki na valetabu voleka duadua e dola tiko).

E vuqa vei ira na lewe ni veimatalotu era dau masulaki ira na nodra daulomani kei ira tale eso era sotava tu na tauvimata se na leqa tale eso. Na ivolanikalou e vakamacalataka na ivakaraitaki ni gauna a masu kina vakailawalawa o Jisu Karisito ka vunauci ira talega me ra masu. Na ivakarau vata ga oqo e vakamuri ena valetabu, na vanua era duavata kina na lewenilotu ena vakabauta kei na masu, ka kerea vua na Kalou me vakalougatataki ira na tamata yadua era sa volai ena ituva ni masu. ■

iVoladusidusi Raraba Vakarauteki Tu ena iTuvatuva Vakalivaliva

Na iwalewale ni kena vakavou na *iVoladusidusi Raraba: Veiqaravi ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai* e tomani tikoga, kei na kena vakadewataki na veitikina digitaki ena 21 na vosa lelevu sa voleka me vagalalataki yani.

Na ivoladusidusi vou a tabaki ena mona livaliva ena vosa Vakavalagi ena Feperueri 2020, kei na ikuri ni vagalalataki ni veitikina sa vakavou ena Maji kei na Jiulai. Me yacova mai oqo, e 16 mai na 38 taucoko ni wase ni ivola oqo era sa volai vou tale ka tabaki. Na vo ni wase ena vakavou ena vica na vula mai oqo, oka kina na kena vakalekalekataka ka vakarawarawataki na ivakatagedegede ni kena wiliki.

Ni oti toka ga vakalailai na koniferedi raraba ni Okotova 2020, sa na tekivu me tabaki ena 21 na vosa (me ikuri ni vosa Vakavalagi) na wase 32, “Veivutuni kei na Matabose ni Lotu,” kei na tikina eso ni iwaseswase 38.6, “Lawatu ni Bula Savasava” (ka tokona na wase 32). Na ikuri ni wase eso era sa vakadewataki ka vakarauteki me tabaki ena veivula roro mai oqo, ka ra na vakarauteki kece tu ena 35 na vosa.

E dina ga ni sa tu na ivoladusidusi ena mataveilawa ni Lotu ka vakakina ena Gospel Library app, na kena inaki taumada e baleti ira na iliuliu ni Lotu. Na ivoladusidusi vakavou oqo e sosoimitaka na *iVoladusidusi 1* (me baleti ira na peresitadi ni iteki kei na bisopi) kei na *iVoladusidusi 2* (me baleti ira kece na iliuliu) ka sa cokotavata na itukutuku kece sara ni ivoladusidusi ki na dua ga na ivola tabaki.

Na ituvatuva ni veika me baleta na ivoladusidusi vou oqo sai koya na cakacaka ni veivakabulai kei na bula vakacerecerei, ka oka kina e va na iwaseswase ni vakanamata ni da lako mai vei Karisito ka veivuke ena cakacaka ni Kalou:

1. Bulataki ni kosipeli i Jisu Karisito
2. Nodra qaravi o ira era gadreva tu na veivuke
3. Sureti ira na tamata kecega me ra ciqoma na kosipeli
4. Vakaduavatataki me tawamudu na matavuvale

E caka na wase eso oqo me vukei ira na iliuliu e veiyasai vuravura mera veiqaravi Vakarisito ena nodra vakayagataka na vei parokaramu ni Lotu, lawatu, kei na kena icakacaka, ena gauna e gadrevi kina, mera vakamatautaki kina na nodra ituvaki ni vanua.

Na kena tabaki vakalivaliva na ivoladusidusi e rawa kina ni vakadonutaki ka talevi lesu ni tubu tiko na Lotu ka veisau tiko na lawatu eso. Na ivakavuvuli ni kena rawa ni vakamatautaki na ivoladusidusi e vukei ira na iliuliu kei ira na lewenilotu me ra vakayagataka vakavinaka na ivakavuvuli kei na parokaramu eso ni Lotu ena vei ivavakoso kece sara kei na veivanua duidui, ena vuravura raraba ni Yalododonu. ■

Vakavoui ena Railesuvi ni Serenilotu

Ena June 2018, a kacivaki kina e dua na railesuvi ni ivolanisere ni Lotu kei na nodra ivolanisere na gonelalai, vata kei na kerei ni nodra nanuma na lewenilotu me baleta na sere kei na ivakatagi tabu kei na kaci me ra vakauta yani na serenilotu taumada, sere, kei na tiki ni qaqana eso. E voleka ni 50,000 na lewenilotu era a kauwai ki na dua na vakadidike ni itukutuku me baleta na noda sere kei na ivakatagi tabu ena gauna oqo. Era a wasea talega na nodra nanuma me baleta na vei sere digitaki vakaturi mai na veimatalotu tale eso ka ra okati me ciqomi.

E sivia ni 16,000 na sere ivakatagi vakaturi a ciqomi mai vei ira na lewenilotu ena 66 na matanitu. Na serenilotu kei na sere taumada oqo era sa railesuvi tiko vakamataboko ena vuqa na wavoki mai na dua na ilawalawa lewenilotu kenadau e vuravura raraba kei na dua na komiti ni kena railesuvi ena itikotiko liu ni Lotu.

Era sa vakavinavinaka na komiti eso vei ira na lewenilotu e vuravura taucoke ena nodra solia na nodra gauna kei na taledi me ra vukei kina na tani me ra toro voleka yani vua na iVakabula ena sere ivakatagi tabu. Me vaka ni ra sa vakasamataki sara tiko vakavinaka na veika sa vakau yani kei na vakatutu kece sara, e namaki ni sa na qai vakarautaki tu na isoqoni ni sere vou ena vica na yabaki mai oqo. ■

Vakasama ni iTaviqaravi

E vuqa tu na sala mera vukei na lewenilotu mera vuli mai na itukutuku ni koniferedi raraba. Oqo e vica na kena ivakaraitaki; ena tiko beka eso tale na nomu vakasama ena cakacaka vakavinaka cake ena nomu kuoramu se iSoqosoqo ni Veivukei.

Salzburg, Austria

- **Veivosaki vakailawalawa.**

Wasea vakailawalawa lalai na lewenilotu, ka lesia na ilawalawa yadua e dua na iwasese na itukutuku ni koniferedi mera wilika ka veivosakitaka. Mera qai kerei na ilawalawa yadua me wasea e dua na dina era sa vulica. Se mo tuva na ilawalawa ena tamata e duidui na wase era vulica ka mera qai wasea vakai ira na veika era sa vulica.

- **Sauma na taro.**

Sureta na lewe ni kalasi mera sauma na taro me vaka na kena oqo me baleta na itukutuku ni koniferedi: Na dina cava ni kosipeli eda kunea ena itukutuku oqo? Eda na bulataka vakacava na dina oqo? Na veisureti kei na veivalougatataki yalataki cava a soli mai? Na cava e vakavulica vei keda na itukutuku oqo me baleta na cakacaka e gadreva na Kalou meda cakava?

- **Wasea na qaqanivoso eso.**

Sureti ira lewenilotu mera wasea eso na qaqanivoso mai na itukutuku ni koniferedi e vakauqeti ira me ra vakayacora na nodra itavi ena cakacaka ni veivakabulai. Vakayaloqagataki ira mera raica na sala e rawa ni ra wasea kina na qaqanivoso oqo mera vakalougatataka kina e dua, oka kina o ira na daulomani kei ira na tamata era veiqaravi vei ira.

- **Wasea e dua na lesoni ivakaraitaki.**

Tataunaka ki na vica na lewenilotu mera na kauta tiko mai eso na iyaya mai vale mera na mai vakayagataka mera vakavulica kina na itukutuku ni koniferedi. Ena gauna ni soqoni, kerei ira me ra vakamacalataka na kena semati na veiyaya o ya ki na itukutuku.

- **Vakarautaka e dua na lesoni me vakavulici e vale.** Kerei ira na itabagone mera cakacaka yarurua mera tuva e dua na lesoni ni lotu ni matavuvale e yavutaki ena itukutuku ni koniferedi. Eda na cakava vakacava me yaga na itukutuku ki na noda matavuvale? Eda na wasea vakacava na itukutuku oqo vei ira na tamata eda qarava?

- **Wasea na veika sotavi.**

Wilika vata e vica na qaqanivoso mai na itukutuku ni koniferedi. Kerei ira na lewenilotu mera wasea na ivakaraitaki mai na ivolanikalou kei na nodra bula e vakaraitaka se vaqacacotaka na ivunau e vakavulici tiko ena veiqaqanivoso oqo.

- **Vulica e dua na tiki ni ivolanikalou.**

Sureti ira na lewenilotu mera wilika a dua na ivolanikalou e tukuni tiko ena itukutuku ni koniferedi. Kerei ira mera veivosakitaka na sala ena vukei ira na ivakavuvuli mera kila vinaka cake na ivolanikalou.

- **Kunea e dua na isaunitaro.**

Cakava rawa mada e vica na taro ena rawa ni saumi ena kena vakayagataki na itukutuku ni koniferedi. Vakanamata ki na taro ena vakavurea na vakasama vakatitobu se na kena vakayagataki na ivakavuvuli ni kosipeli (raica na *Veivakavulici ena iVakarau ni iVakabula*, 31 – 32). Mera qai digitaka na lewenilotu e dua na taro ka vakasaqarai na kena isau ena itukutuku. Sureti ira mera veivosakitaka vakailawalawa lalai na nodra isaunitaro.

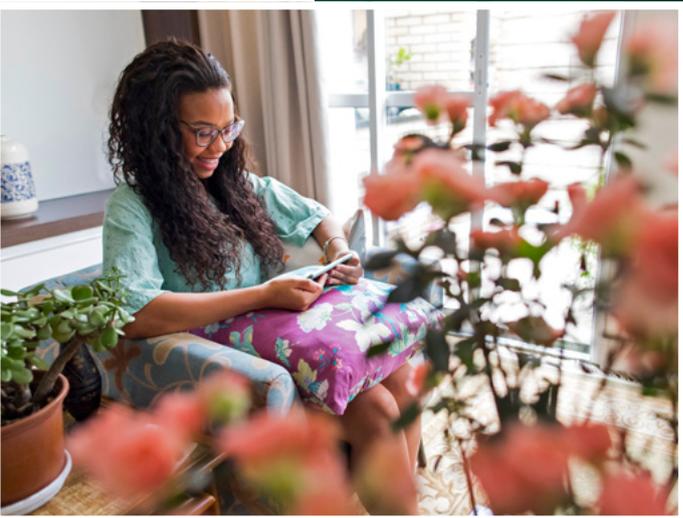
- **Vakaraica e dua na malanivoso.**

Sureti ira mera vakasaqara na itukutuku ni koniferedi, ka vakasaqara na malanivoso e vakaibalebale vei ira. Kerei ira me ra veiwaseitaka na veimalanivoso kei na cava era sa vulica mai kina. E vukei keda vakacava na ivakavuvuli oqo meda rawata kina na cakacaka ni Turaga?

- **Bulia e dua na ka.**

Sureti ira na lewenilotu mera cakava e dua na posita se maka ni wilivola e okati kina e dua na itukutuku lekaleka ni veivakauqeti mai na itukutuku ni koniferedi. Solia vei ira na madigi me ra wasea na veika era sa cakava. ■

Ena ikuri ni veika mo vulica se mo vakatavulica mai na itukutuku ni koniferedi raraba, mo raica na “Ideas for Learning and Teaching from General Conference” ena Valenivola ni Kosipeli

ĪTaba: San Lucas Sacatepéquez, Guatemala; ĩtabalailai: São Paulo, Brazil

Ni o vulica na ivolanikalou ena ono na vula ka tarava, au vakayaloqaqataki kemuni mo ni tuva na veika kece sa yalataka na Turaga ni na vakayacora vei Isireli ni veiyalayalati," E vakaroti ira na lewe ni Lotu o Presitedi Nelson. "Au vakabauta ni ko na kurabui!"

FUJIAN
4 02167 26858 1